

Ενατενίσσεις

Τεύχος 6 • Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 2008

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΥΚΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΛΛΥΡΙΑΣ

Ιωάννης
Καποδίστριας

Προκήρυξις εὐρύς τοῦς Ἕλληνας.
Αἴγιον, 20 Ἰανουαρίου 1828.

Ἐάν ὁ Θεός μεθ' ἡμῶν,
ἴς υἱαδ' ἡμῶν;

Εὐχαριστῶ τὸν Θεόν ὅτι
ἐβόασα ἱέρος ἐν μέσῳ ὑμῶν, καὶ εἰς
ὑμᾶς εὐγνωμονῶ βαθύτατα διὰ τὴν
χαρὰν μεθ' ἧς με' ἐδέχθητε καὶ τὴν
ἀδελφότητάς τοις ἐμῶν ἐμδιανοήσαντες ἣν με'
σειωνέτε.

Ἰωάννης Καποδίστριας

«Μ' άσπρα πουλιά και σύννεφα τον ουρανό θα ντύσω,
και τ' όνομά σου αθάνατο στην πέτρα θα κεντίσω.
Στο περιβόλι του Μαγίου, θα μπω για να διαλέξω,
δάφνη μυρτιά κι αμάραντο στεφάνι να σου πλέξω.
Αθήνα, Αθήνα, χαρά της γης και της αυγής μικρό γαλάζιο κρίνο».

Νίκος Γκάτσος

● του Ανδρέα Γ. Πιτσιλλίδη

Σε μια περίοδο μεγάλης διάψευσης και οδυνηρής αποκάλυψης πολυδιαφημισμένων κακέτυπων, η αιώνια πόλις των Αθηνών άνοιξε τα επιβλητικά προπύλαια του Πανεπιστημίου της, για να δεξιωθεί και να τιμήσει ένα δικό της ατόφιο πετράδι με απαστράπτουσα ακτινοβολία, τον λαοφιλή οικoοστρόφο και θεοπρόβλητο Ιεράρχη, Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας Νικηφόρο.

Η ακαδημαϊκή κοινότητα του απένειμε την ύψιστη διάκριση του επίτιμου Διδάκτορος της Θεολογικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, σ' ένα έτος μάλιστα που ο ελληνισμός αφιέρωσε στην εξέχουσα προσωπικότητα του Ιωάννη Καποδίστρια.

Στο πρόσωπό του η γεραρά αυτή Σχολή, όπως και πριν από μερικούς μήνες η αντίστοιχη, του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, αναγνώρισε την ευρυμάθεια, την επιστημονική συγκρότηση, το φιλέρεuno πνεύμα, την απαραχάρκτη συνέπεια, την ασυμβίβαστη ευθυκρισία και το διεθνώς αναγνωρισμένο πολυεπίπεδο έργο. Ένας οξύνους Ιεράρχης που μπορεί να διαλέγεται χωρίς δογματικούς αφορισμούς και ιδεοληπτικές αγκυλώσεις. Στο κράμα αυτό αλλά

και στη συμμετρία της σκέψης του έγκειται και η γοητεία που ασκεί σε όσους τον γνωρίζουν.

Βέβαια τα δέντρα που καρπίζουν, συνήθως φθονούνται και πετροβολούνται. Ο Ιωάννης Καποδίστριας για παράδειγμα, μισήθηκε από ζηλοφθονούσες μετριότητες της εποχής του και άναδρα δολοφονήθηκε. Μολαταύτα η αδέκαστη και αμερόληπτη μελάνη του ιστορικού, θα καταγράψει τη στάση του Ιεράρχη που πάνω από κάθε προσωπική, μολονότι ευγενή φιλοδοξία, έθεσε την αρραγή ενότητα και αδιασάλευτη γαλήνη της Εκκλησίας, επιβεβαιώνοντας το ξεχωριστό υφάδι της χαρισματικής ψυχοσύνθεσής του. Αυτό είναι άλλωστε και το κατεξοχήν γνώρισμα ενός ηγέτη. Το να ζωντανεύει την ελπίδα στους ανθρώπους. Και τί άλλο παρά ελπίδα διαπύρσευσε στην επι τη αναγορεύση ομιλία του λέγοντας:

«Η δικαιοσύνη δεν μπορεί να παραμείνει με χειροπέδες εσαεί κλεισμένη στα μπουντρούμια. Η δικαιοσύνη δεν πεθαίνει και δεν χάνεται, γιατί είναι καρπός του Πνεύματος και δώρο του Θεού. Η δικαιοσύνη ουδέποτε καθελώνεται μόνιμα πάνω στο σταυρό, κι αν ποτέ υποστεί μαρτυρικό θάνατο ανίσταται εκ του τάφου τριήμερη». ■

Ενατενίσσεις

Περιοδική Έκδοση Ιεράς Μητροπόλεως
Κύκκου και Τηλλυρίας
Τεύχος 6, Σεπτέμβριος – Δεκέμβριος 2008
ISSN: 1450-4472

ΕΚΔΟΤΗΣ

**Εκκλησιαστική Διακονία Ιεράς Μητροπό-
λεως Κύκκου και Τηλλυρίας**
Μετόχιο Κύκκου, Τ.Θ. 24850, 1304 Λευκωσία
Τηλ. 22390647-22390648, Fax: 22390795
Email: imktdiakonia@yahoo.com

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ανδρέας Πιτσιλίδης

Διευθυντής Εκκλησιαστικής Διακονίας Ιεράς
Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας

Χρίστος Χριστοφόρου

Θεολόγος Εκκλησιαστικής Διακονίας Ιεράς
Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας

ΣΕΛΙΔΩΣΗ-ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Άντρη Κωνσταντίνου

Ηλεκτρονική διεύθυνση: andri.con@hotmail.com

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Άντρη Χριστοδουλίδου, Μαίρη Κωνσταντίνου

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Αρχιμανδρίτης Γαβριήλ Σιόκκουρος-
Ηγούμενος Ιεράς Μονής Αποστόλου Βαρνάβα,
Αρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Κυκκώτης,
Αρχιμανδρίτης Επιφάνιος Οικονόμου,
Μάριος Μπέζος-Καθηγητής Πανεπιστη-
μίου Αθηνών, **Στυλιανός Περγίκης-**Δι-
ευθυντής Μουσείου Ιεράς Μονής Κύκκου,
Κωστής Κοκκινόφτας-Ερευνητής Κέντρου
Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου, **Δρ. Χαράλα-
μπος Χοτζάκογλου-**Αρχαιολόγος-Βυζαντι-
νολόγος, **Δρ. Σίμος Κυριακίδης-**Ιατρός, **Δρ.**
Φωτεινή Νταντάλια-Δράκου, **Γεώργιος**
Κόκκινος-Λειτουργός Γραφείου Πρόληψης
ΥΚΑΝ, **Λουκάς Παναγιώτου-**Διευθυντής
Ραδιοσταθμού «Λόγος», **Μιχάλης Μιχαήλ-**
Θεολόγος, Αγιογράφος, **Γεώργιος Κουννού-**
σης-Θεολόγος Ιεράς Μητροπόλεως Ταμασού
και Ορεινής, **Ανδρέας Ιωάννου-**Θεολόγος,
Φίλιππος Γεωργιάδης-Υγειονομικός Επιθε-
ωρητής, **Ιωάννης Αντωνίου-**Οικονομολόγος,
Στρατιωτικός, **Κατερίνα Γεωργάκη-**Σύμβου-
λος Κέντρου Κοινωνικής και Πνευματικής
Στήριξης Ιεράς Μονής Κύκκου, **Αγγελίνα**
Φούρναρη-Ψυχολόγος, Λειτουργός Κέντρου
Κοινωνικής και Πνευματικής Στήριξης Ιεράς
Μονής Κύκκου, **Γιώργος Πέτρου-**Κοινωνι-
ολόγος-Λειτουργός Κέντρου Κοινωνικής και
Πνευματικής Στήριξης Ιεράς Μονής Κύκκου,
Δρ. Ιωάννης Μελιφρονίδης-Γεωπόνος,
Εντομολόγος, **Χρίστος Μουζούρης-**Γεωπό-
νος, **Χρύσω Κουζαπά-**Ψυχολόγος, **Μίκης**
Παπαϊωάννου-Καθηγητής Πληροφορικής,
Ελένη Χατζημπή-Διατολόγος, Διατροφολό-
γος, **Δημήτρης Πετρίδης,** Εκπαιδευτικός,
Ρένος Κυριακίδης-Φυσιολόγος, **Καλο-**
μοίρα Χατζηλοΐζου, **Μύρια Κωνσταντινί-**
δου-Εκπαιδευτικός, **Παναγιώτα Κατσαρά-**
Θεολόγος, **Χάρης Γεωργάκης,** **Αλέξανδρος**
Ταπάκης-Επιθεωρητής Δημοτικής Εκπαί-
δευσης, **Χριστόδουλος Βασιλειάδης-**Θεολό-
γος- Μουσικολόγος, **Δρ. Κλείτος Ιωαννίδης-**
Συγγραφέας-Ερευνητής.

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Τυπογραφεία Ι.Γ. Κασουλίδης και Υιός Ατδ.

Οι συγγραφείς των άρθρων φέρουν την από-
λυτη ευθύνη των απόψεων που εκφράζουν.

4

136

138

Περιεχόμενα

178

164

- 4 Αναγόρευση Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου σε Επίτιμο Διδάκτορα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 28 Επιστολές
- 38 Χαίρειν μετά χαϊρόντων
- 40 Ιωάννης Καποδίστριας & Αρχιερατική Προσευχή του Ιησού Χριστού - 200 χρόνια.
- 48 Η Παρθένος σήμερα τον Υπερούσιον τίκτει.
- 50 Τα Χριστούγεννα ως βίωμα.
- 52 Τα Χριστούγεννα κατά τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη.
- 54 Μήνυμα του Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου για την 1η Σεπτεμβρίου, ημέρα προσευχής υπέρ του φυσικού περιβάλλοντος.
- 56 Η θέση της γυναίκας στην Εκκλησία.
- 56 Η συμβολή της Μονής Κύκκου στους Εθνικούς αγώνες
- 62 Η Ιερά Μονή Κύκκου μέσα από παλιές φωτογραφίες.
- 64 Το τραγικό ανάμεσα ταυτότητας και ατερότητας.
- 64 Ο άνθρωπος ως «ζών»
- 68 Η ειρήνη στις διαπροσωπικές μας σχέσεις.
- 74 Πρόγραμμα έγκαιρης παρέμβασης για νεαρούς χρήστες ναρκωτικών.

- 76 Χάριν της Ενότητας.
- 78 Νέος Άγιος της Εκκλησίας, ο Γεώργιος Καρολίδης.
- 80 Διαθηρσκειακή Θεώρηση των Μεταμοσχεύσεων.
- 84 Alzheimer: Η ασθένεια του εγκεφάλου.
- 86 Η λαπαροσκοπική χειρουργική στη βουβωνοκήλη.
- 88 Σύνδρομο Ντάουν.
- 90 Μητρικός θηλασμός: Μια απόφαση ζωής.
- 92 Επιθετική συμπεριφορά των παιδιών.
- 96 Αντικοινωνική συμπεριφορά.
- 100 Παιδί και θάνατος.
- 102 Ασφάλεια Υλικών και Αντικειμένων που προορίζονται για

48

116

64

68

88

182

- επαφή με τρόφιμα.
- 104** Ανθρώπινες ανάγκες και υπερκαταναλωτισμός.
- 106** Οι επιπτώσεις της ρύπανσης από πετρελαιοειδή.
- 108** Κριμαία: Η αδελφή της Κύπρου στη Μαύρη Θάλασσα.
- 110** Η Ιερό της Αθηνάς και του Ηρακλή στην Κακοπετριά.
- 114** Βιβλιοπαρουσιάσεις.
- 116** Η ανάγνωση βιβλίων και η ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού.
- 120** Μηλικούρι: Το χωριό των θρύλων και των παραδόσεων.
- 124** Υπάρχουν παγίδες στο Διαδίκτυο;
- 132** Μήνυμα των Προκαθμενων των Ορθοδόξων Εκκλησιών.
- 136** Συναντήσεις Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου.
- 146** Επίσκεψη Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου στην κοινότητα Κάμπου.
- 148** Ετήσιο φεστιβάλ της κοινότητας Κρήτου Μαρόττου.
- 150** Προσκυνηματική εκδρομή στη Ρωσία.
- 154** Χειροτονία Διακόνου στην Ιερά Μονή Κύκκου.
- 156** Αρχιερατικό συλλείτουργο στην Ιερά Μονή Κύκκου.
- 160** Εορτή Αγίου Κυριακού στον Κάμπο.
- 162** Φιλανθρωπική εκδήλωση για την τρίτη ηλικία στο χωριό Μηλικούρι.
- 164** Ο Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας στην Ιερά Μονή Κύκκου.
- 168** Φιλάδελφη αποστολή της Εκκλησίας Κύπρου στο Πατριαρχείο της Γεωργίας.
- 170** Διεθνές Βραβείο στη Σχολή «Μακάριος Γ΄» της Κένυας.
- 172** Χειροτονία Χωρεπισκόπου Αρσινόης.
- 174** Φωτογραφική έκθεση στο Ρίμνι της Ιταλίας για τα χριστιανικά μνημεία της κατεχόμενης Κύπρου.
- 178** Παρουσίαση βιβλίου «Ο Ρωμανός της Πιτσιλιάς».
- 182** Προσκυνηματική εκδρομή στο Μοναστήρι του Απ. Ανδρέα.
- 185** Έκθεση εκκλησιαστικών ειδών.
- 186** Έναρξη Κατηχητικών Συνάξεων Ιεράς Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας.

56

106

104

124

86

96

Αναγόρευση Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου σε Επίτιμο Διδάκτορα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

● Του Λουκά Α. Παναγιώτου
Διευθυντή Ραδιοσταθμού «Λόγος»

«**Η** δικαιοσύνη δεν μπορεί να παραμείνει με χειροπέδες εσαεί κλεισμένη στα μπουντρούμια. Η δικαιοσύνη δεν πεθαίνει και δεν χάνεται, γιατί είναι καρπός του Πνεύματος και δώρο του Θεού.

Η δικαιοσύνη ουδέποτε καθelώνεται μόνιμα πάνω στον σταυρό, κι αν ποτέ υποστεί μαρτυρικό θάνατο ανίσταται εκ του τάφου τριήμερη», ανέφερε στην ομιλία του κατά την αναγόρευσή του σε επίτιμο Διδάκτορα του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, ο Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας Νικηφόρος.

«Η Κύπρος προώριστεί να ζήσει και θα ζή-

σει, γιατί οι ρίζες της είναι πολύ βαθιές. Είναι ρίζες τριοχιλιετούς ιστορίας», επεσήμανε, καταληκτικά και εν μέσω θερμών χειροκροτημάτων, ο Πανιερωτάτος.

Η επίσημη τελετή πραγματοποιήθηκε στη μεγάλη αίθουσα τελετών του κεντρικού Πανεπιστημίου στην Αθήνα και σ' αυτή παρέστησαν αρκετοί ιεράρχες και εκπρόσωποι του Οικουμενικού Πατριαρχείου, του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, της Εκκλησίας της Ελλάδος, Πανεπι-

στημιακοί και Ακαδημαϊκοί δάσκαλοι, πολιτικοί παράγοντες και πλήθος κόσμου.

Ο τιμώμενος εισήλθε στην αίθουσα τελετών συνοδευόμενος από τα μέλη της πρυτανείας και τη χορωδία της Θεολογικής Σχολής υπό τη χορηγία του καθηγητή Αθανασίου Βουρλή ψάλλοντας εκκλησιαστικούς ύμνους.

Το έργο και την προσωπικότητά του παρουσίασε ο καθηγητής του Τμήματος Κοινωνικής

Θεολογίας, Νικόλαος Νικολαΐδης.

Ο κ. Νικολαΐδης χαρακτήρισε τον Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας «δυναμική και πολυδιάστατη προσωπικότητα», που δεν περιορίζεται στα εκκλησιαστικά δρώμενα, αλλά παρεμβαίνει και προσφέρει στα κοινωνικά και πολιτιστικά δρώμενα.

Ανέφερε επίσης ότι η απόφαση του Πανεπιστημίου Αθηνών να αναγορεύσει τον Κύκκου

Νικηφόρο σε επίτιμο διδάκτορα, συνιστά επιβλημένη ενέργεια, αφού επιβραβεύει το έργο μιας εκκλησιαστικής προσωπικότητας από τη μαρτυρική Κύπρο.

Ο Πανιερώτατος, στο πλαίσιο της ομιλίας του, κατά την τελετή αναγόρευσής του σε Επίτιμο Διδάκτορα, ευχαρίστησε ιδιαίτερα για την τιμή, που, όπως είπε, αποδίδεται μεν στο πρόσωπό του, απευθύνεται δε σε ολόκληρη την «Ορθόδοξη, Αυτοκέφαλη και Αποστολική Εκκλησία της Κύπρου, η οποία επί αιώνες οδεύει τη δύσβατη και πάντοτε ακτινοβολούσα οδό του μαρτυρίου και της μαρτυρίας».

Υπογράμμισε μάλιστα ότι αποδέχεται «την τιμητική αυτή διάκριση στη διαρκώς ανιστάμενη και ανθοφορούσα ιστορική του Κύκκου Μονή, η οποία διαμέσου των αιώνων και των ποικίλων στροφών και περιπετειών της ιστορίας έζησε και επέζησε και ζει ως άνθος κάλλιστο της Ορθοδοξίας προς δόξα Θεού και ευλογία και οικοδομή του χειμαζομένου σήμερα κυπριακού λαού».

Συνέχισε λέγοντας ότι «απηχεί ακόμη και αντανakλά η υψηλή αυτή τιμητική διάκριση στον υπερήφανο ελληνισμό της Κύπρου, που για τριάντα τέσσερα τώρα χρόνια βρίσκεται σε μια σχέση βίαιης αναμέτρησης με τον επιθετικό επεκτατισμό μιας γειτονικής χώρας και απεγνω-

σμένα μάχεται για να μη δολοφονηθεί η Ελευθερία, η Δικαιοσύνη, η Ειρήνη και προ παντός η Ελπίδα».

Ο Κύκκου Νικηφόρος, στην συνέχεια, ανέπτυξε, ενώπιον του πολυπληθούς ακροατηρίου το θέμα: «Το επέκεινα του θυσιαστηρίου χρέος της Ορθοδοξίας προς διακονία της Αγάπης και της Ειρήνης μεταξύ των ανθρώπων και των λαών» και αναφέρθη, στο πρώτο μέρος της ομιλίας του, στην έννοια του μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας και στο δεύτερο μέρος προσέγγισε «την προοπτική της Ορθόδοξου Εκκλησίας για μία αξιόπιστη διακονία της μεγάλης υποθέσεως της παγκόσμιας ειρήνης».

Εξήγησε, ταυτόχρονα, ότι «τα ποικίλα και πολλαπλά αδιέξοδα της αυτονομημένης από τον Θεό μετανεωτερικής εποχής μας και το χρέος της Ορθόδοξου Εκκλησίας για μια ενωμένη, ανανεωμένη, σύγχρονη μαρτυρία με εσωτερική συνέπεια και οικουμενική προοπτική» αποτέλεσε το ερέθισμα, το οποίο τον παρώθησε στην επιλογή του θέματος αυτού.

Αναφερόμενος στα σύγχρονα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα, όπως τη φτώχεια, την πείνα και τους πολέμους, είπε πως πρέπει να προβληματίσουν την Εκκλησία.

Επeseήμανε πως η Ορθόδοξη Εκκλησία οφείλει να παραμείνει γέφυρα διαλόγου και να

πρωτοστατεί στους διαχριστιανικούς και διαθρησκευτικούς διάλογους.

Τελειώνοντας ο Πανιερώτατος σημείωσε ότι «δεν θα μπορούσα να εγκαταλείψω το βήμα αυτό χωρίς αναφορά στη μαρτυρική ιδιαίτερη μου πατρίδα, την ποτισμένη από οδύνη και κλέος Κύπρο» σημειώνοντας ότι «το ξίφος του Αττίλα εξακολουθεί να είναι μπηγμένο στην καρδιά της. Και μένει εκεί. Και η καρδιά αιμάσσει. Και η ψυχή πονάει».

Κατακλείοντας την ομιλία του, ο μητροπολίτης Κύκκου, έκανε εκτενή αναφορά στο κυπριακό πρόβλημα και την καταστροφή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

«Βαρύ το νέφος που για τριάντα τέσσερα τώρα χρόνια σκεπάζει το γλυκύ ουρανό της Κύπρου. Είναι το νέφος της δοκιμασίας του κυπριακού ελληνισμού, του οποίου σκληρή συνεχίζεται των εθνικών παθών η Μεγάλη Εβδομάδα. Είναι το νέφος της αγωνίας για το συνεχιζόμενο δράμα των δοκιμασιών και των θλίψεων, πού τραυματίζουν βαθύτατα τις φυλλορροούσες ελπίδες», είπε.

«Ο κυπριακός ελληνισμός, όμως, δεν αποδυσπετεί και δεν αποκάμνει. Μάχεται και θα μάχεται μέχρι που, κατά τον ποιητή, να «ανασηκώσει την πλάτη ο Πενταδάκτυλος» και να αποσειεί

τον Τούρκο εισβολέα. Μέχρι που να αιθριάσουν και να μειδιάσουν και πάλιν οι ουρανοί της μαρτυρικής Καρπασίας, της αδούλωτης Κερύνειας, της υπερήφανης Μόρφου και της ευκλεούς Αμμοχώστου. Μέχρι που ο κυπριακός ελληνισμός να βγει από τη σκιά θανάτου στο υπερήφανο φως της ελευθερίας.

Μέχρι που να τερματισθεί το μαρτύριο του διχασμού της πατρίδας του. Μέχρι που να εξευρεθεί μία δίκαιη, λειτουργική, βιώσιμη και δημοκρατική λύση, εναρμονισμένη με το ευρωπαϊκό κεκτημένο και το διεθνές δίκαιο και σύμφωνη με τις αρχές του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας», υπογράμμισε, με έμφαση, ο Μητροπολίτης Κύκκου.

Μετά τις ομιλίες, η κοσμήτορας της Θεολογικής Σχολής Ελένη Χριστινάκη παρέδωσε στον κ. Νικηφόρο τη διδακτορική τήβεννο και το σχετικό δίπλωμα.

Τέλος στην τελετή παρέστησαν ο Πρόεδρος της Κυπριακής Πρεσβείας στην Αθήνα Γιώργος Γεωργής, οι πρόεδροι των Θεολογικών Σχολών των Πανεπιστημίων Αθηνών και Θεσσαλονίκης, μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, φοιτητές, εκπρόσωποι των κυπριακών οργανώσεων και μέλη της κυπριακής παροικίας.

Ομιλία Αντιπρύ- τανη Εθνικού και Καποδιστρι- ακού Πανεπι- στημίου Αθηνών Καθηγητή Δ. Ασημακόπουλου κατά την αναγό- ρευση του Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου σε Επίτιμο Διδάκτορα

Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών με «πλήθουσαν αγοράν» συμμετέχει στον εορτασμό της αποδόσεως τιμής στον Πανιερώτατο Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρο. Εμείς στην Αθήνα τον αισθανόμαστε ως σάρκα εκ της σαρκός μας υπό την έννοια ότι ο Πανιερώτατος είναι πτυχιούχος της Θεολογικής μας Σχολής.

Αλλά και από την άλλη πλευρά ο Πανιερώτα-

τος είναι δικός μας άνθρωπος. Είναι καθηγητής. Να θυμίσω ότι υπήρξε Καθηγητής επί περίπου έξι χρόνια στην Ιερατική Σχολή «Απόστολος Βαρνάβας», ενώ έχει ιδρύσει Βιβλιοθήκη στην Ιερά Μονή Κύκκου όπου φυλάσσονται 16.000 τόμοι βιβλίων από τα οποία οι 2000 είναι παλαιύτα.

Ίδρυσε το Κέντρο Μελετών της Ιεράς Μονής Κύκκου με συγγραφικούς και εκδοτικούς σκοπούς καθώς και οργάνωσης συμποσίων και σεμιναρίων επί Θεολογικών, Φιλοσοφικών, και Κυπριολογικών θεμάτων και έρευνας με πρωταρχικό ενδιαφέρον την μοναστηριολογία και την ιστορία της Εκκλησίας της Κύπρου.

Έχει ακόμη ιδρύσει το Κέντρο Θησαυρού της Κυπριακής Ελληνικής Γλώσσας – Ιστορικό Λεξικό της εν Κύπρω Ελληνικής Γλώσσας στο οποίο καταγράφεται σε τράπεζα δεδομένων η Ελληνική Γλώσσα της Κύπρου από των αρχαίων χρόνων έως σήμερα κατά το πρότυπο του Thesaurus Lingual Graecal.

Όλα αυτά καθώς και όσα θα παρουσιάσει για τον τιμώμενο ο Καθηγητής του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας του Πανεπιστημίου μας κύριος Νικόλαος Νικολαΐδης μας κάνουν να αισθανόμαστε τον Πανιερώτατο ως έναν άνθρωπο που ανήκει στους Πανεπιστημιακούς κύκλους.

Ως προς την προσωπικότητά του είναι γνωστό – και απλώς διαπιστωτικά το λέω – ότι πρόκειται για μία βαθύτατα πνευματική προσωπικότητα, μορφή, φυσιογνωμία Ιεράρχου με βαθιά Θεολογική αλλά και Νομική παιδεία. Η Θεολογική συγκρότηση, η σοφία του «σεπτού Ιεράρχη» είναι γνωστή στους ειδικούς. Πρόκειται για μία μορφή Ιεράρχου η οποία - επιτρέψτε μου έναν Θεολογικό όρο - θα έλεγα ότι «αναπαύει». Αναπαύει με αυτή την ειρηνική διάθεση και την ειρηνική μορφή, με μια Χριστιανική ειρήνη, με μια ψυχική ηρεμία, με μια γαλήνη την οποία εκπέμπει σε όσους έχουν την τύχη και την ευκαιρία να τον πλησιάσουν.

Ο λόγος του είναι λόγος ενωτικός και συμφιλωτικός, μακριά από ανεδαφικούς νεοφανατισμούς και ασύγγνωστες νεομωσαλλοδοξίες. Είναι λόγος αγάπης προς τον άνθρωπο. Άλλωστε η έννοια του Χριστιανισμού, όλη η διδασκαλία του Θεανθρώπου στηρίζεται στην αγάπη. Αλλά το πώς βγαίνει έξω, πώς περνάει στον κόσμο και πώς πραγματώνεται είναι ένα θέμα το οποίο δεν είναι καθόλου εύκολο. Αυτή τη ζωντανή Χριστιανική Αγάπη έχει περάσει και είναι ένα μήνυμα που δίνει ο Πανιερώτατος.

Είναι ακόμη σημαντικό ότι ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης ερμηνεύει με έργα και όχι με λόγια τις εντολές του Χριστού και τα παραγγέλματα του Ευαγγελίου, προσαρμόζει το ποιμαντικό του έργο στις πνευματικές αναζητήσεις της σύγχρονης

εποχής, ερευνά με σοβαρότητα και υπευθυνότητα τα προβλήματα της σημερινής κοινωνίας, και έχει θέσει στις προτεραιότητές του το πρόβλημα των ναρκωτικών, του AIDS, της ανεργίας, της εγκληματικότητας και της βίας.

Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος γεννήθηκε στις 2 Μαΐου 1947 στο χωρίο Κρήτου Μαρόττου της επαρχίας Πάφου. Μετά την αποφοίτησή του από το δημοτικό σχολείο της γενέτειράς του προσελήφθη ως δόκιμος μοναχός στην Ιερά Μονή Κύκκου, όπου υπηρέτησε επί έξι έτη, φοιτώντας συγχρόνως στην τριτάξιο Ελληνική Σχολή, η οποία λειτουργούσε εντός της προαναφερθείσας μονής. Στη συνέχεια, ως υπότροφος της Μονής συνέχισε τις σπουδές του στο Λύκειο Κύκκου, από το οποίο απεφοίτησε το 1969.

Την 6η Απριλίου 1969 χειροτονήθηκε από τον αείμνηστο Αρχιεπίσκοπο Μακάριο τον Γ' στον πρώτο βαθμό της ιεροσύνης, και εντάχθηκε στη μοναστική Αδελφότητα της Ιεράς Μονής Κύκκου. Το 1970 ενεγράφη στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, από την οποία απεφοίτησε το 1974. Στη συνέχεια, με υποτροφία της Ιεράς Μονής Κύκκου, συνέχισε τις σπουδές του στη Θεολογική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, από την οποία απεφοίτησε το 1978.

Στις 8 Σεπτεμβρίου 1979 χειροτονήθηκε υπό του τότε Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Χρυσοστόμου Α' στο δεύτερο βαθμό της ιεροσύνης, και προεχειρίσθη σε Αρχιμανδρίτη.

Έκτοτε υπηρέτησε επί έξι περίπου έτη ως Καθηγητής στην Ιερατική Σχολή «Απόστολος Βαρνάβας», επί πέντε έτη ως Πρόεδρος του Εκκλησιαστικού Δικαστηρίου Λευκωσίας, και επί τρία έτη ως Γραμματέας της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου, ενώ παράλληλα από το 1979 μέχρι και το τέλος του 1983 υπηρέτησε στην Ιερά Μονή Κύκκου ως Μέλος του Ηγουμενοσυμβουλίου αυτής.

Στις 28 Δεκεμβρίου 1983 η Αδελφότης της Ιεράς Μονής Κύκκου τον εξελέξε δια μυστικής ψηφοφορίας στη θέση του Ηγουμένου της Μονής και στις 14 Ιανουαρίου 1984 έγινε στην προαναφερθείσα Μονή η τελετή της ενθρονίσεώς του, προεξάρχοντος του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου Χρυσοστόμου του Α'.

Στις 18 Φεβρουαρίου 2002 εξελέγη από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Κύπρου Επίσκοπος Κύκκου και στις 24 Φεβρουαρίου 2002 χειροτονήθηκε και ενθρονίσθη εις Επίσκοπον. Στις 11 Μαΐου 2007 εξελέγη παμψηφεί υπό της κληρικο-λαϊκής εκλογικής συνελεύσεως, Μητροπολίτης της νεοσύστατης Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας και ενθρονίσθη στις 13 Μαΐου 2007.

Πανιερώτατε, αποτελεί για μας ιδιαίτερη

τιμή, χαρά, και συγκίνηση να Σας έχουμε σήμερα κοντά μας. Στο πρόσωπό Σας βλέπουμε τους αδελφούς μας στην Κύπρο, βλέπουμε έναν αγωνιζόμενο λαό διωγμένο με τη βία από τις πατρογονικές του εστίες και σας βεβαιώνουμε πως η σκέψη ότι τα άνομα σχέδια των Τούρκων που αποσκοπούν στη νομιμοποίηση των τετελεσμένων της βίας και ακολούθως στην κατάκτηση όλης της Κύπρου μπορούν να πετύχουν, συνέχει τις καρδιές μας.

Μας συγκινεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι είστε Μητροπολίτης της ακριτικής Τηλλυρίας, σημαντικό μέρος της οποίας βρίσκεται υπό κατοχή, και αυτή η βιωματική σχέση είναι που δημιουργεί μια ιδιαίτερη συγκίνηση για εμάς σήμερα.

Θα πρέπει να συμβάλλετε ώστε η Εκκλησία να εγείρει φωνή αγωνιστική υπέρ των δικαίων του Κυπριακού λαού, όχι όμως με εξαλλους και αποπνέοντες ηρωική μωρία λόγους οι οποίοι όπως αποδείχτηκε στο παρελθόν είχαν ως τίμημα την «εκποίηση» των ιερών και των οσίων μας.

Πανιερώτατε, πάρτε κουράγιο και θάρρος από τη διαπίστωση ότι ο Ελληνισμός ενώ δεν είχε ποτέ την εύνοια των αριθμών όχι μόνο επιβίωσε αλλά και μεγαλούργησε. Είμαστε βέβαιοι ότι σε όλους, πρόσφυγες και μη, εμπνέετε κουράγιο για τη συνέχιση του αγώνα μέχρι τη δικαίωση.

Η δράση Σας όπως και όλων των Ποιμενάρχων στο πρόβλημα της κατοχής δεν πρέπει να περιοριστεί μόνον στο νησί. Είναι αναγκαίο να διαφωτιστεί και να ενεργοποιηθεί η διεθνής Χριστιανική κοινότητα και μάλιστα τα υψηλά κλιμάκιά της, ώστε οι πιέσεις και οι παρεμβολές να κάνουν την Τουρκία να προχωρήσει σε δίκαιες για όλους τους Κυπρίους λύσεις.

Σήμερα βρισκόμαστε εδώ για ένα ευχάριστο γεγονός. Η Πανεπιστημιακή κοινότητα αποφάσισε να Σας τιμήσει, αναγορεύοντάς Σας επίτιμο Διδάκτορα του τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Αυτή η αναγόρευση, από ένα Πανεπιστήμιο που Σας θεωρεί ότι προέρχεστε από τους κόλπους του, αποτελεί προσφορά μέσα από την καρδιά μας σε έναν άνθρωπο που έχει τη δική σας προσωπικότητα και πνευματικότητα.

Τις σπουδές και το έργο του τιμωμένου θα παρουσιάσει εκτενέστερα ο κος Νικόλαος Νικολαΐδης, Καθηγητής του τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Τελειώνοντας Σας εύχομαι υγεία και προσωπική ευτυχία επιθυμώντας να είστε πάντοτε μπροστά με την ίδια πνευματικότητα και την ίδια δύναμη ώστε να μας οδηγείτε και εμείς να ακολουθούμε και να Σας βοηθούμε.

Ευχαριστώ.

Παρουσίαση
του Μητροπο-
λίτη Κύκκου και
Τηλλυρίας και
Ηγούμενου της
Ιεράς Βασιλικής
και Σταυροπη-
γιακής Μονής
Κύκκου κ. Νικη-
φόρου από τον
Καθηγητή κ.
Νικολαΐδη κατά
την αναγόρευ-
σή του σε επί-
τιμο διδάκτορα
της Θεολογικής
Σχολής του Παν.
Αθηνών στις 23
Οκτωβρίου '08

Ἐλλογιμώτατε κύριε Ἀντιπρύτανη,
Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Πρικονήσου κ.
Ἰωσήφ, Ἐκπρόσωπε τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἴκουμενικοῦ
Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου,
Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Ἀξώμης
κ. Πέτρο, Ἐκπρόσωπε τῆς Α.Μ. τοῦ Πατριάρχου
Ἀλεξανδρείας κ.κ. Θεοδώρου,
Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Μαντινείας
καί Κυνουρίας, κ. Αλέξανδρε, Ἐκπρόσωπε τῆς
Α. Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης
Ἑλλάδος κ.κ. Ἱερωνύμου,
Πανιερώτατε Μητροπολίτα Κύκκου
καί Τηλλυρίας κ. Νικηφόρε,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρέσβη τῆς Κύπρου,
Ἐξοχώτατοι κύριοι Πρέσβεις,
Ἐλλογιμώτατοι κύριοι Προπρυτάνεις
Ἐλλογιμώτατοι κύριοι Κοσμήτορες,
Ἐλλογιμώτατοι κύριοι Πρόεδροι τῶν
Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν
καί Θεσσαλονίκης,
Ἐλλογιμώτατοι κύριοι Καθηγητές,
Σεβασμιώτατοι,
Τίμιο Πρεσβυτέριο,
Κυρίες καί Κύριοι,

«Σπουδή γάρ εὐφυῖα συνέδραμεν, ἐξ ᾧν
ἐπιστῆμαι καί τέχναι καί κράτος ἔχουσι».

Ἐάν ὁ εὖστοχος αὐτός λόγος, τοῦ Γρηγορίου
Θεολόγου ἔχει διαχρονική δύναμη, καί ἔχει, τότε
αὐτός ὁ λόγος ἰδιαίτερα ἰσχύει καί στήν παρούσα
περίπτωση. Στό πρόσωπο καί τό ἔργο τοῦ τιμω-
μένου τήν ὥρα τούτη «ἔχουσι κράτος αἱ τέχναι
καί αἱ ἐπιστῆμαι», ἀφοῦ σ' αὐτόν παρατηρεῖται
καί λειτουργεῖ ἁρμονική συνδρομή τῆς σπουδῆς
καί τῆς εὐφυΐας.

Αὐτός ὑπῆρξε καί ὁ λόγος τῆς εἰσηγητικῆς
πρότασης πρός τόν «Τομέα Κανονικοῦ Δικαίου
καί Βυζαντινῆς Θεολογίας ἀπό τοῦ Θ' αἰῶνος, καί
Βιβλικῶν Σπουδῶν καί Πολιτιστικοῦ Βίου τῆς Με-
σογείου» τῆς Καθηγήτριας καί νῦν Κοσμήτορος κ.
Ἑλένης Χριστινάκη, τοῦ Καθηγητή κ. Παναγιώτη
Χριστινάκη καί τοῦ ὁμιλοῦντος, καί τοῦτος ὁ λό-
γος ἐπικράτησε, ὥστε ὁμόφωνα ἡ Συνέλευση τοῦ
Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς
Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν νά ψηφίσει
τήν ἀπονομή τοῦ τίτλου τοῦ ἐπίτιμου διδάκτορα
στόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη Κύκκου καί Τηλ-
λυρίας καί Ἡγούμενο τῆς παλαιφάτου καί μεγί-
στης Ἱερᾶς Βασιλικῆς καί Σταυροπηγιακῆς Μονῆς
Κύκκου κ. Νικηφόρο.

Ὁ τιμώμενος ἀποτελεῖ δυναμική, πολυδιάστα-
τη καί διορατική, αὐτόφωτο προσωπικότητα, ἡ
ὁποία ὑπερακοντίζει τά στενά ὅρια τῆς ἐποχῆς τῆς
καί καθίσταται ἀγέραστη διαχρονικά. Ἡ διακρίβω-
ση τούτη δέν ἀποτελεῖ ἔξαρση τῆς στιγμῆς, οὔτε
καί συνιστᾷ σχῆμα ρητορείας. Τοῦ λόγου τό σαφές
καταμαρτυρεῖ τό πολυμερές τοῦ ἔργου τοῦ τιμωμέ-
νου, τό ὁποῖο δέν περιορίζεται στά ἐκκλησιαστικά

πλαίσια καί δρώμενα, αλλά θεραπεύει παραγωγικά πολλούς τομείς της εκκλησιαστικής πράξης καί ζωής, της Θεολογικής έπιστήμης, των γραμμάτων καί των τεχνών καί γενικά της ανθρώπινης καί πανανθρώπινης ζωής.

Ο Κύκκου Νικηφόρος φέρει, μεταφέρει καί προσφέρει τόν οίκουμενικό άνθρωπο, όπως ο άρχαίος στωικός νοῦς τόν συνέλαβε καί όπως ο Χριστός στή νέα οίκονομία τόν προτύπωσε καί τόν πραγματοποίησε. Παρά τό περιορισμένο σέ γεωγραφική έκταση της νήσου Κύπρου, του νότου τούτου της έσχατιάς του Έλληνισμού καί της Εύρώπης, αυτή ή σμίκρυνση δέν στάθηκε εμπόδιο στό εὔρος του έργου, τό οποίο ο τιμώμενος Έπίσκοπος παρήγαγε καί έξακολουθεῖ νά παράγει, ώστε νά καταστει αυτός γνωστός στους «έγγύς καί στους μακράν».

Όταν ο μακαριστός πατέρας σας Άθανάσιος, Πανιερώτατε, σᾶς συνόδευσε, γιά νά σᾶς παραδώσει στή σκέπη της Παναγίας της Έλεούσας του Κύκκου, μετά τήν αποφοίτησή σας έκ του Δημοτικού Σχολείου της κοινότητας Κρήτου Μαρόττου της έπαρχίας Πάφου, καί άφου μετά από λίγο διαμεσολάβησε καί τό θλιβερό γεγονός του θανάτου της προσφιλοῦς μητέρας σας Μαρίας, ή οποία καί σᾶς έγκατέλιπε έπτά όρφανά παιδιά, τά οποία επάξια ανέθρεψε ο ήρωας πατέρας σας, ο τότε Ήγούμενος Κύκκου Χρυσόστομος, εγκρίνοντας τήν ως δόκιμο ένταξή σας στή Μονή,

μεταξύ άλλων, άκων προφήτευε: «Ποῦ ξέρετε, αν αυτός ο μικρός δέν γίνει αῦριο ο Ήγούμενος της Μονής», καί όχι μόνο, συμπληρώνομε εμεῖς.

Καί ο πανσθενουργός Κύριος καί ή χάρη της Παναγίας της Κυκκώτισσας άξίωσαν τόν τότε Νεοκλή, αυτό ήταν τό κατά κόσμο όνομα του τιμωμένου, νά υπηρετήσει ευδόκιμα, στήν αρχή, γιά 6 χρόνια στή Μονή της μετανοίας του, νά φοιτήσει, στή συνέχεια, στό Λύκειο Κύκκου στή Λευκωσία, νά χειροτονηθεῖ διάκονος στίς 6 Ἀπριλίου 1969, υπό του άειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', νά φοιτήσει τό 1970 στή Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καί τό 1974 στή δική μας τή Σχολή, καί άκολουθως νά άποφοιτήσει, άριστεύοντας, καί από τίς δύο πιό πάνω Σχολές.

Η σπουδή καί ή ευφυΐα του τότε διακόνου Νικηφόρου συντέλεσαν στή χειροτονία του σέ πρεσβύτερο στίς 8 Σεπτεμβρίου 1979 καί στήν ανάδειξή του σέ Ἀρχιμανδρίτη υπό του άειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Α' καί στήν ανάθεση σ' αυτόν, σταδιακά καθηκόντων, ως Καθηγητή της Ίερατικής Σχολής «Απόστολος Βαρνάβας», γιά έξι χρόνια, ως Προέδρου του Έκκλησιαστικού Δικαστηρίου της Ἀρχιεπισκοπής, γιά πέντε χρόνια, καί ως Γραμματέα της Ίερᾶς Συνόδου της Έκκλησίας Κύπρου, γιά τρία χρόνια.

Η εκτίμηση καί ή έμπιστοσύνη των Πατέρων της τροφού Μονής του, στήν ήδη άναδεικνυόμενη καί προβαλλόμενη προσωπικότητά του, τόν

αναγόρευσε ως μέλος του Ήγουμενοσυμβουλίου το 1979, για να κορυφωθεί το κύρος και η ακτινοβολία του Αρχιμανδρίτη Νικηφόρου στις 28 Δεκεμβρίου 1983, με την εκλογή του από την Αδελφότητα της Μονής του ως Ήγουμένου της επί έννεακοσίων και πλέον ετών αδιάλειπτης ζωής και προσφοράς της μεγίστης Ιερᾶς Βασιλικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Ἐλεούσας τοῦ Κύκκου.

Με τόν τρόπο αυτό εισέρχεται ὁ Ἡγούμενος Νικηφόρος σ' ἓνα στάδιο ζωῆς μακρᾶς, περιπετειώδους ἀλλά καὶ ἑνδοξῆς, ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἔννοια τοῦ ὅρου. Αἰσθάνεται βαρὺ τὸ φορτίο τῆς διακονίας του καὶ τὸ δρόμο δύσβατο, τραχὺ καὶ τεθλιμμένο. Ἔτσι, ἀναλαμβάνει τὴν Ἡγουμένηα καὶ καταθέτει στὸν ἐνθρονιστήριο λόγο του, στὶς 14 Ἰανουαρίου 1984: «Γνωρίζω ὅτι ὁ ὁδὸς τῆς ζωῆς μου ἀπὸ σήμερον δὲν εἶναι ἀνθόσπαρτος. Εἶναι ὁδὸς μαρτυρίου –*via dolorosa*– καὶ σταυροῦ. Ἀλλὰ ἐλπίζω καὶ χαίρω, διότι εἶναι καὶ ὁδὸς θριαμβικῆ, ἀφοῦ ἐμπράκτως τὴν ὁδευσε πρῶτος ὁ «υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου», ὁ σταυρωθεὶς καὶ ἀναστάς Κύριος»!

Ὡς Ἡγούμενος ὁ Νικηφόρος ἀναλαμβάνει καὶ ἐπιλαμβάνεται τῶν ἔργων τῆς Μονῆς, ὥστε νὰ συνεχίσει καὶ νὰ αὐξήσει καὶ νὰ πολυπλασιάσει τὴν ἐκκλησιαστικὴ, ἐθνικὴ, παιδευτικὴ, πολιτιστικὴ, φιλανθρωπικὴ ἱστορία καὶ παράδοσή της. Γνωρίζει πὼς ὀφείλει νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς προκλήσεις τῶν καιρῶν, ὄχι μόνο τοῦ σήμερα ἀλλὰ καὶ τοῦ αὔριου.

Με τὴ διορατικότητα, ἡ ὁποία τὸν διακρίνει, τὸ εὐτολμο καὶ ριψοκίνδυνο τοῦ χαρακτήρα του, ἀλλὰ καὶ με τὴν παρρησία καὶ «τὴν θεοφροῦρητον σύνεσιν» του, κατὰ τὸ Μ. Φῶτιο, ἀναμετρᾷ τὸ προσδοκώμενο ἔργο, τὸ ἐπιμετρᾷ καὶ προβαίνει μεθοδικὰ καὶ θεαματικά στὴν ἐκτέλεσή του, ἀξιοποιώντας, ὡς σοφὸς οἰκονόμος, τοὺς πόρους τῆς Μονῆς, ἄνευ τῶν ὁποίων, κατὰ τὴν παροιμιώδη φράση τοῦ ἀρχαίου ρήτορα Δημοσθένη, «οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων».

Καὶ ἂς μὴ θεωρηθεῖ, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὅτι ἡ μέριμνα τούτῃ συνέπνιξε τὰ ὁράματά του ἢ ἀποξήρανε τὴν ἱκμάδα τῆς διακονίας καὶ τοῦ ζήλου του.

Στὴν ἀρχὴ ἀνασκευάζει καὶ ἀναπαλαιώνει τὸ σύνολο κτηριακὸ συγκρότημα καὶ τὸ καθολικὸ τῆς Μονῆς του, ἓνα ἔργο ζωῆς τεράστιο, τὸ ὁποῖο ἔχρηζε ἄμεσης ἐπισκευῆς καὶ συντήρησης. Ἐπιλέγει ἀριστοὺς τεχνίτες, οἱ ὁποῖοι, κατ' ἐντολὴ καὶ σχεδιασμό δικό του, σέβονται τὸν περιβάλλοντα χώρο καὶ ἐμπλουτίζουν με εἰκονικὲς ἀποτυπώσεις, ἀπὸ χρώματα καὶ ψηφίδες, τόσο τὸ καθολικὸ, ὅσο καὶ τοὺς ἐκτός τοῦ ναοῦ χώρους, με θεματολόγιο ἀπὸ τὸν ἐκπληκτὸ βιβλικὸ, ἐκκλησιαστικὸ πλοῦτο καὶ τὴν ἱστορία τῆς Μονῆς. Οἱ προσκυνητὲς καὶ οἱ ἐπισκέπτες σήμερα παραμένουν ἐκστατικοὶ ἀπὸ τίς θαυμάσιες ἀπεικονίσεις, οἱ ὁποῖες φιλότεχνα κοσμοῦν τὴ Μονή, καὶ ἀποβαίνουν ἢ σιωπῶσα δι-

δασκαλία καὶ φωνὴ τοῦ ὀρθόδοξου πλούτου.

Τὸ ὄραμα τοῦ Κύκκου Νικηφόρου, ὅμως εἶναι ἡ ἱδρυση ἑνὸς Πολιτιστικοῦ Ἰδρύματος στὸν Ἀρχάγγελο Λευκωσίας, τὸ ὁποῖο θὰ ἀποτελέσει σταθμὸ στὰ γράμματα, στὴν παιδεία, στὴν ἐπιστήμη, καὶ γενικότερα, στὸν πολιτισμὸ. Γι' αὐτό, καὶ ἐξαιτίας τοῦ πολυεπίπεδου τούτου Κέντρου ἀλλὰ καὶ τῆς σύνολης ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτιστικῆς του προσφοράς, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Α', στὶς 18 Φεβρουαρίου 2002 τὸν ἐκλέγει Ἐπίσκοπο Κύκκου, γιὰ νὰ ἀκολουθήσει στὶς 9 Μαΐου 2007, ἡ παμψηφεὶ ἄξια ἐκλογή του ὑπὸ τῆς κληρικολαϊκῆς συναξῆς ὡς Μητροπολίτη Κύκκου καὶ Τηλλυρίας.

Τὸ πολυδύναμο μνημονευθέν αὐτὸ Ἰδρυμα, ἔπειτα ἀπὸ σύντονους καὶ καλὰ μελετημένους σχεδιασμοὺς, γίνεται πραγματικότητα. Προσλαμβάνεται ἐξειδικευμένο προσωπικὸ, τὸ ὁποῖο, σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις ὁ ἴδιος ὁ Ἡγούμενος προετοιμάζει, χορηγώντας ὑποτροφίες σὲ ἄπορους ἀλλὰ ἐπιμελεῖς νέους.

Σήμερα κάτω ἀπὸ τὴν ὀμπρέλλα τοῦ Πολιτιστικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, στεγάζονται καὶ λειτουργοῦν:

1. Τὸ Κέντρο Μελετῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, τὸ ὁποῖο ἱδρύθηκε τὸ 1986 καὶ ἔχει πραγματοποιήσει μέχρι τώρα πάνω ἀπὸ ἑκατὸ αὐτοτελεῖς ἐπιστημονικὲς ἐκδόσεις, σχετικὲς με τὴν κυπριακὴ μοναστηριολογία, τὴν ἐκκλησιαστικὴ γραμματεία, τὴ βυζαντινὴ τέχνη, τὴ μουσικολογία κ. ἄ. Ἐκφραστικὸ ὄργανό του εἶναι ἡ Ἐπετηρίδα του, πού περιλαμβάνει μελέτες, ἀναφερόμενες στὴν ἱστορία τῆς Μονῆς Κύκκου, καθὼς καὶ σὲ πολλές ἄλλες πτυχὲς τῆς ζωῆς τοῦ νησιοῦ, ὅπως τὴν ἀγιολογία, τὴν ἱστορία τῆς κυπριακῆς ἐκπαίδευσης, τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, τὴν κωδικολογία – παλαιογραφία καὶ διάφορα ἄλλα θέματα. Στὸ Κέντρο Μελετῶν λειτουργεῖ μεγάλη βιβλιοθήκη, ἐνῶ μία δεύτερη λειτουργεῖ στὴ Μονὴ Κύκκου, ἡ ὁποία καὶ διαθέτει δεκαεπτὰ χιλιάδες τόμους βιβλίων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δύο χιλιάδες εἶναι παλαίτυπα. Περιλαμβάνει ἐπίσης Ἀρχεῖο Ἑλληνικῶν Ἐγγράφων καὶ Ἀρχεῖο Ὀθωμανικῶν Ἐγγράφων, ὅπως καὶ σπάνιες σειρές περιοδικῶν τῆς Κύπρου καὶ τοῦ μεζονοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἡ βιβλιοθηκονομία τούτῃ ἀποτελεῖ ἔργο τῆς μέριμνας τοῦ Κύκκου Νικηφόρου.

Οἱ ἐκδόσεις τοῦ Κέντρου Μελετῶν ἀποδεικνύουν, τόσο τὰ εὐρύτερα ἐπιστημονικὰ ἐνδιαφέροντά του, ὅσο καὶ τὴ συμβολὴ του στὴν ἀνάπτυξη τῆς κυπριολογικῆς ἐπιστήμης, καὶ διαχωρίζονται σὲ ἑντεκα σειρές: 1. Γενικά Ἔργα περὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου 2. Ἀρχεῖο Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου 3. Πηγὲς τῆς ἱστορίας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου 4. Μετόχια Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου 5. Θεολογικά Δοκίμια 6. Περί Κύπρου 7. Διδακτορικὲς Διατριβὲς 8. Γενικά Ἔργα

9. Κλασική Όρθοδοξος Μελουργία 10. Πρακτικά Συνεδρίων και 11. Αφιερωματικοί Τόμοι.

2. Τό Κέντρο Θησαυρού της Κυπριακής Έλληνικής Γλώσσας, τό όποιο ιδρύθηκε τό 1993 και έχει ως έργο του τήν καταγραφή σέ τράπεζα δεδομένων της Έλληνικής γλώσσας της Κύπρου από τους αρχαίους χρόνους μέχρι σήμερα, κατά τό πρότυπο του Thesaurus Linguae Graece, αποτελεί ένα άλλο τεκταινόμενο έπίτευγμα του Κύκκου Νικηφόρου. Για τό σκοπό αυτό έχει προσληφθεί και εργάζεται άοκνα ένα έπιτελείο από έγκριτους γλωσσολόγους άκαδημαϊκούς και μή.

3. Τό Μουσείο της Ίερās Μονής Κύκκου, ένα κόσμημα καλλιτεχνίας και έκφρασης, είναι ό καρπός μιας έπίπονης προσπάθειας του τότε Ήγουμένου και νυν Μητροπολίτη Νικηφόρου. Στεγάζεται στην κεντρική Ίερά Μονή Κύκκου και λειτουργεί μέ βάση τις σύγχρονες διεθνείς προδιαγραφές μουσειολογίας. Στίς συλλογές του περιλαμβάνονται οι έναπομείναντες από τις διαρκείς συλήσεις των κατά καιρούς κατακτητών της Κύπρου άνεκτίμητης άξίας έκκλησιαστικοί και αρχαιοελληνικοί θησαυροί, και όχι μόνο.

Νά σημειωθεί πρέπει έδώ ότι ό Μητροπολίτης Νικηφόρος έντονα ένδιαφέρεται και για τους θησαυρούς της κατεχόμενης Κύπρου, τους όποιους έμπορεύονται Τουρκοί και άλλοι αρχαιοκάπηλοι, και για τήν επαναπόκτησή τους καταβάλλει σημαντικό κόπο και χρήμα.

Άπόδειξη του ένδιαφέροντος και του πολιτιστικού έργου του Κύκκου Νικηφόρου, και ιδιαίτερα για τους κατεχόμενους θησαυρούς της Κύπρου και τόν άμεσο κίνδυνο καταστροφής τους από τους Άτίλους, αποτελούν και οι σχετικές έκδόσεις και Έκθέσεις του Κέντρου Μελετών, μέ θεματολόγιο: «Τά θρησκευτικά μνημεία στην Τουρκοκρατούμενη Κύπρο: Όψεις και πράξεις μιας συνεχιζόμενης καταστροφής». Ή πρόσφατη μάλιστα έκπληκτη έκθεση μέ τουτο τό περιεχόμενο και μέ πραγματικά ντοκουμέντα ξεκίνησε από τις Βρυξέλλες (30 Ίουνίου 2008), πέρασε από τό Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης, άκολούθησε άλλες εύρωπαϊκές πρωτεύουσες και προγραμματίζεται νά φθάσει μέχρι τις ΗΠΑ. Έξαιτίας των Έκθεμάτων και της παρουσίασης του θέματος-προβλήματος αυτού σέ έπίσημα διεθνή βήματα από τόν ίδιο τό Μητροπολίτη Κύκκου, πολλοί, ιδίως, έπίσημοι φορείς του εύρωπαϊκού γίνεσθαι αλλά και έκατοντάδες χιλιάδες θεατές και άκροατές εξέφρασαν τήν άνησυχία τους για τό συντελούμενο καθημερινά άφανισμό του εύρωπαϊκού και πανανθρώπινου τουτου πολιτισμού.

4. Τά Έργαστήρια Συντήρησης ιερών κειμηλίων και έκκλησιαστικών άντικειμένων, μια άλλη σημαντική πτυχή του έργου του, φιλοξενούνται

στό νεόδμητο και για τό σκοπό αυτό κατάλληλα διασκευασμένο κτίριο και λειτουργούν στον Αρχάγγελο Λευκωσίας μέ άρτια καταρτισμένο και έξειδικευμένο έπιστημονικό προσωπικό. Σ' αυτά συντηρούνται παλαιότυπα, χειρόγραφα και έντυπα, εικόνες, ψηφιδωτά, ξυλόγλυπτα, ύφασματα, πίνακες, άμφια, είδη λαϊκής τέχνης, αρχιτεκτονικής κ.ά. Τά Έργαστήρια άναλαμβάνουν έπίσης τήν προστασία τοιχογραφιών, τή συντήρηση και έπιχρύσωση τέμπλων και άλλων έκκλησιαστικών ειδών και συμμετέχουν σέ διεθνείς, κυρίως, έκδηλώσεις μέ διάφορα έκθέματα. Έργο των έν λόγω έργαστηρίων είναι και ή άποκατάσταση ή άναπαλαίωση παλαιών ναών ή Μετοχιών, όπως τό της Παναγίας του Σίντη, στην Πάφο, τό όποιο, στο παρελθόν, άκριτα και άδόκιμα πωλήθηκε σέ ιδιώτη, για νά άγορασθεί από τόν τιμώμενο Μητροπολίτη, και νά βραβευθεί ή άναστύλωση του από τήν «Ευρώπα Νόστρα».

5. Τό Διεθνές Βήμα συνάντησης Θρησκειών και Πολιτισμού αποτελεί ένα τόλμημα και έπίτευγμα μέ παγκόσμιες διαστάσεις του τιμώμενου Μητροπολίτη και διερμηνεύει και έφαρμόζει τό οικουμενικό κήρυγμα της Όρθοδοξίας, ώστε νά προσεγγίζει διαλογικά και σωστικά «πάντα άνθρωπον» «εις πάντα τά έθνη». Τό κυριακό λόγιο «όμοία έστίν ή βασιλεία των ουρανών σαγήνη βληθείση εις τήν θάλασσαν και έκ παντός γένους συναγαούση (Ματθ. ιγ' 47), άσφαλώς και ύπήρξε ή κύρια αίτία και έννοια του έγχειρήματός του τουτου.

Έτσι διαμέσου του Παγκοσμίου τουτου Βήματος σκοπεΐται και λειτουργεί μία συνάντηση, μέ τή μορφή Συνεδρίων και Συνδιασκέψεων έπί παγκοσμίου έπιπέδου, και μέ έκπροσώπους των διαφόρων Χριστιανικών Έκκλησιών, Όμολογιών, Θρησκειών και πολιτισμών, προκειμένου νά ύπάρξει προσέγγιση και γόνιμος διάλογος και έπικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων και άλληλοκατανόηση και άπάμβλυνση ή από κοινού άντιμετώπιση διαφόρων προβλημάτων και ζητημάτων, τά όποια άπασχολούν ή και ταλανίζουν τόν άνθρωπο σέ παγκόσμιο ή και τοπικό έπίπεδο.

Τό 2007 καθιερώθηκε από τήν Εύρωπαϊκή Ένωση ως έτος κατά των διακρίσεων. Άλλά τό diversity against discrimination πρόλαβε και τό καθιέρωσε ό Κύκκου Νικηφόρος. Και για μας, τους Έλληνες της Κύπρου, τουτο προέχει, γιατί λειτουργεί ως καταλύτης, ώστε νά ύπερβούμε έλληνοκύπριοι και τουρκοκύπριοι τό φράγμα της προκατάληψης και νά άνοίξουμε, έπί τέλους, τήν πόρτα της επαναπροσέγγισης και άρμονικής συμβίωσης, κάτι για τό όποιο έντονα νοιάζεται ό τιμώμενος. Τουτος ό όραματισμός δέν σημαίνει για τόν τιμώμενο ότι, μπορεί νά γίνεται έπί ζημία ή έπί έκπτώσει των δικαιών του Κυπριακού Έλληνισμού. Του λόγου τό άσφαλές άποδεικνύει τό γεγονός ότι ό Κύκκου Νικηφόρος χρηματοδότησε για τήν

έπικράτηση του ΟΧΙ στο σχέδιο Άνάν.

6. Μέσα στα πλαίσια των δραστηριοτήτων καί έπιτευγμάτων του δίκαια τιμώμενου Μητροπολίτη Κύκκου καί Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου έντάσσεται καί τό έμπρακτο ένδιαφέρον του, γιά τήν καλλιέργεια καί άσκηση τής έκκλησιαστικής ψαλτικής τέχνης. Η Σχολή Βυζαντινής Μουσικής τής Μονής, ή όποία λειτουργεί καί παραδίδει δωρεάν μαθήματα, στή Λευκωσία, μέ παραρτήματά της σέ άλλες περιοχές καί μάλιστα τής όρεινής Κύπρου, καί ό Βυζαντινός Χορός της ό όποίος, λόγω καί των παραστάσεων του στο έξωτερικό, άποτελούν σταθμό στά έκκλησιαστικά μουσικά πράγματα τής Κύπρου, καί όχι μόνο, καί πιστώνουν τόν άγιο Κύκκου.

7. Στην Κύπρο, καί γιά τήν Κύπρο, ιδιαίτερα, ή Ίερά Μονή Κύκκου άποτελεί, γιά αιώνες τώρα, ένα καθοριστικό μέγεθος, τό όποιο πορεύεται καί λειτουργεί μέ τό λαό της καί συνιστά καί όρίζει τή φυσιογνωμία, τήν πνευματική ζωή, τήν παιδεία, τόν πολιτισμό, τούς όραματισμούς, αλλά καί άναπαύει τούς πόνους καί τούς στεναγμούς του λαού της.

Ό Κύκκου Νικηφόρος φέρει καί βαστάζει τό ιστορικό τουτο πολυποίκιλο καί πολυσήμαντο βάρος καί χρέος καί πρωτοπορεί, άνεβάζοντας τόν ιστορικό πήχυ σέ άνώτερες κλίμακες μέ σημαντικά καί καίρια άνοίγματα, στο τοπικό καί στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, τά όποία καί τόν καθιστούν έκκλησιαστική καί παγκόσμια προσωπικότητα στά πράγματα τής Έκκλησίας, τής παιδείας, του πολιτισμού καί του άνθρωπισμού.

Καί είναι μέσα σ' αυτά τά πλαίσια, πού τόν συναντούμε νά ένισχύει ποικιλότροπα τά παλαίφата καί άλλα Πατριαρχεία καί τοπικές Έκκλησίες, τήν Όρθόδοξη έξωτερική ιεραποστολή, τήν όργάνωση άνθρωπιστικών άποστολών μέ χρήματα, φάρμακα, τρόφιμα, ρούχα καί άλλα είδη στή Σερβία, Λίβανο, Σρί Λάνκα, Μπουκέτ καί άλλοι. Καί είναι γι' αυτό τό λόγο πού χρηματοδοτεί τήν άνοικοδόμηση ναών καί Ίερών Μονών ή τήν άνέγερση καί έξοπλισμό Σχολικών μονάδων στήν Κύπρο καί τό έξωτερικό, ή τήν ίδρυση καί οικονομική ένίσχυση άκαδημαϊκών έδρών, σέ ξένα πανεπιστήμια, ώστε νά διδάσκεται ή έλληνική γλώσσα. Καί είναι γι' αυτό τό λόγο πού οι πέριξ τής Μονής Κύκκου κοινότητες τής υπαίθρου καί ή όρεινή Μητροπολιτική του Περιφέρεια έπιβιώνουν, χάρις στά έργα άνάπτυξης, οικονομίας, βιομηχανίας καί παιδείας, πού ό ίδιος δημιούργησε στή Μονή καί στήν περιοχή.

Καί είναι γι' αυτό τό λόγο, πού ίδρυσε καί στέγασε σέ ειδικό χώρο τό Κέντρο Κοινωνικής καί Πνευματικής Στήριξης, καί στο όποιο ειδικά κατάρτισμένο έπιστημονικό προσωπικό προβαίνει επί συστηματικής βάσης στήν προετοιμασία

των νέων γιά τή δημιουργία υγιών οικογενειών, τή βοήθεια των οικογενειών ή τήν ήθική, κοινωνική, πνευματική καί οικονομική στήριξη κλονιζόμενων ή διαλυμένων οικογενειών, όρφανών ή μονογονεϊκών οικογενειών, ή έξ όλοκλήρου ένισχύει οικονομικά καί ήθικά τό Κέντρο Ήμερήσιας Φροντίδας «Έλεούσα του Κύκκου», όπου εύρίσκουν άνάπαυση καί φροντίδα άτομα μέ νοητική άναπηρία. Καί είναι γι' αυτό τό λόγο πού στηρίζει, αναλαμβάνοντας όλα τά λειτουργικά έξοδα τής Ίερατικής Σχολής «Άπόστολος Βαρνάβας» τής Έκκλησίας τής Κύπρου, από όπου άποφοιτούν τά κληρικά στελέχη τής Κυπριακής Έκκλησίας.

Άλλά είναι καί γι' αυτό τό λόγο, πού ό Κύκκου Νικηφόρος, άναδεικνύεται πνευματική προσωπικότητα, άφου άσμένως άποδέχθηκε, καί ήδη προχωρεί πρός ύλοποίηση, ή πρόταση τής Γενικής Συνέλευσης του Τμήματός μας γιά λειτουργία Προγράμματος στήν Κύπρο Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας τής Σχολής μας, μέ τή συνεργασία καί τήν όλη τεχνικοοικονομική στήριξη του Κέντρου Μελετών τής Ίεράς Μονής Κύκκου.

Καί είναι, τέλος, γι' αυτό τό λόγο, πού δίκαια του άπονεμήθηκε τό 2001 από τόν τότε Δήμαρχο Αθηναίων Δημήτρη Άβραμόπουλο τό χρυσό μετάλλιο τής πόλης των Αθηνών γιά τήν προσφορά του στον Έλληνισμό καί τήν Όρθοδοξία, καί στίς 2 Ίουνίου 2008 από τόν νυν Πρόεδρο τής Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Δημήτρη Χριστόφια τό «Βραβείο Πολιτιστικής Προσφοράς Τεύκρου Άνθία-Θεοδόση Πιερίδη».

Καί δέν άποτελεί ύπερβολή νά διατυπωθεί ότι ό κ. Νικηφόρος συνιστά σέ όλα τά θέματα τής άνθρώπινης ζωής, όχι μόνο γιά τήν Κύπρο αλλά καί γιά άλλους τόπους καί τομείς, κατά τή ρήση του Γρηγορίου Θεολόγου, «τόν γενναϊον τής άληθείας άγωνιστήν». [Η έννοια τής άλήθειας μέ τήν πολλαπλή της σημασία].

Η «καλή περί τήν παίδευσιν άπληστία του», μέ τή γενική καί πανανθρώπινη έννοιά της, άποτελεί τό σιτοβολώνα τής ένασχόλησής του. Η παιδευτική του τούτη καλλιέργεια καί δίψα, μέ τή στενή αλλά καί τήν εύρύτερη σημασία της, διαδηλώθηκε καί σέ έπικίνδυνες έκκλησιαστικές κρίσεις στήν Κύπρο, μέ κορύφωμα, τίς πρόσφατες άρχιεπισκοπικές έκλογές, όπου ό Κύκκου Νικηφόρος έθεσε υπέράνω πάντων καί του έαυτού του τό συμφέρον του λαού καί τής Έκκλησίας. Προσωπικά, είμαι μεταξύ εκείνων οι όποιοι γνώρισαν καί βίωσαν τόν τιμώμενο άπόψε Ίεράρχη σέ στιγμές έντονης άγωνίας καί άποφάσεων. Καί αυτό, μέ νηφαλιότητα καί σωφροσύνη, ακολουθώντας έκούσια τό δρόμο του μαρτυρίου καί, «τόν σταυρόν μή άπαξιών»,

(έπέλεξε πάνω στο δικό του Γολγοθά να ζησει την ανάσταση ή Εκκλησία της Κύπρου.

Καίστό μῶμο, ιδίως «τῶν κακῶν τῆς Εκκλησίας ἡγεμόνων» ὁ ὁποῖος «ἄπτεται οὐ τῶν πολλῶν μόνον, ἀλλά καί τῶν ἀρίστων», ὁ Κύκκου Νικηφόρος προέταξε τό ἀνεξίκακο καί τό φιλάδελφο, λέγοντας τήν ἐπωδό ὅτι «ὁ Θεός θέλησε νά μᾶς ταπεινώσει ὅλους».

Τό φιλόανθρωπο τῆς ἀγαπώσας καρδίας του τό ἐπέβαλε καί ὡς τό κύριο γνώρισμα καί πολίτευμα τῆς Μονῆς του, νά μονάζουν καί νά ἐργάζονται κοινωνικά τά μέλη τῆς Ἀδελφότητάς του, «ἵνα μήτε τό φιλόσοφον ἀκοινώνητον ἦ, μήτε τό πρακτικόν ἀφιλόσοφον, ὥσπερ δέ γῆ καί θάλασσα, τά παρ' ἐαυτῶν ἀλλήλοις ἀντιδιδόντες, εἰς μίαν δόξαν Θεοῦ συντρέχωσι», κατά τό παράδειγμα τοῦ Μ. Βασιλείου.

Ἐκλεκτή καί συνεκλεκτή ὁμήγουρη,

Ἡ ἀπόφαση καί ἡ πράξη τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας, τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καί τῆς Συγκλήτου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν νά ἀπονείμει τόν τίτλο τοῦ ἐπίτιμου διδάκτορα στό Μητροπολίτη Κύκκου καί Τηλλυρίας κ. Νικηφόρο, συνιστᾷ ἐκ τῶν πραγμάτων ἔγκριτη καί ἐπιβεβλημένη ἐνέργεια, ἀφοῦ ἐπιδοκιμάζει τό ἔργο καί ἐπιβραβεύει τό πρόσωπο μιᾶς φωτισμένης καί παραγωγικῆς ἐκκλησιαστικῆς, καί ὄχι μόνο, προσωπικότητας. Ταυτόχρονα ὅμως ἀποτελεῖ ἡ πράξη αὐτή καί κίνηση προβολῆς πρὸς μίμηση καί παραδειγματισμό, ιδιαίτερα, τῶν ἐπιγενεστέρων.

Ἀλλά καί γιὰ τήν Ὁρθόδοξη Εκκλησία Κύπρου καί μάλιστα γιὰ τή μαρτυρική Κύπρο, ἐπειδὴ πρόκειται περὶ Ἑλλῆνα Κυπρίου ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός, στό πρόσωπο τοῦ ὁποῖου εὐρίσκει τό πλήρωμά του ὁ «ἐκκλησιαστικός μαικηνισμός», ἡ ἐκδήλωση τούτη περιποιεῖ ὕψιστη τιμή, καί γιὰ τήν Εκκλησία καί τήν Πατρίδα μας, ἀφοῦ γιὰ τήν Εκκλησία καί τήν Πατρίδα δέν ὑπάρχουν αὐτονομήσεις.

Δίκαια, ἐπομένως, τιμώντας τόν Ἱεράρχη Νικηφόρο, μέ τόν τίτλο τοῦ ἐπίτιμου Διδάκτορα, ἔχομε καί ὡς Ἀκαδημαϊκὴ Κοινότητα, ἐπαινετὴ καύχηση, γιατί στοὺς χειμαζόμενους καιροὺς, τοὺς ὁποῖους διερχόμαστε, ὑπάρχουν καί «οἱ φωστῆρες ἐν κόσμῳ», κατά τό «καλαμᾶσθε καλαμᾶσθε» (Ἱερ. 6,9), τοῦ προφήτη Ἱερεμία, οἱ ὁποῖοι «ἐν κοινωνικαῖς καί προσωπικαῖς ταραχαῖς, ἀποβαίνουν παράκλησις, βακτηρία, παιδαγωγία, συνετός ὑποστηριγμός».

Τῇ διαχρονικῇ αὐτῇ προσωπικότητά καί τό ἔργο τοῦ Κύκκου Νικηφόρου παρουσίασα ἐν ὀλίγοις, παρακάμπτοντας πολλά καί ικανά, τοῦ ἀνδρός χαρίσματα, γνωρίσματα καί ἐπιτεύγματα. Ὅσα ὅμως κατατέθηκαν πληροφοροῦν, πιστεύω, ἐπαρκῶς καί δικαιολογοῦν τήν ἐπάξια ἀπονομή στόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη Κύκκου καί Τηλλυρίας καί Ἑγούμενο τῆς Ἱερᾶς Βασιλικῆς καί Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Κύκκου κ. Νικηφόρο τοῦ τίτλου τοῦ ἐπίτιμου διδάκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ομιλία του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου με θέμα:
«Το επεκτείνω του θυσιαστηρίου χρέος της Ορθοδοξίας προς διακονίαν της αγάπης και της ειρήνης μεταξύ των ανθρώπων και των λαών», κατά την αναγόρευσή του σε Επίτιμον Διδάκτορα του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, στις 23 Οκτωβρίου 2008

Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί.
Ἐλλογιμώτατε κ. Πρύτανι τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.
Ἐλλογιμωτάτη κυρία Κοσμήτορ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.
Ἐλλογιμώτατε κ. Πρόεδρε τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.
Ἐλλογιμώτατε κ. Χοράρχα καὶ λοιπὰ μέλη τοῦ ὑπέροχου ἐκκλησιαστικοῦ χοροῦ ἱεροψαλτῶν.
Ἐλλογιμώτατοι κ.κ. Καθηγητές.
Ἀγαπητοὶ φοιτητές.
Φιλόμουση Ὁμήγυρη.

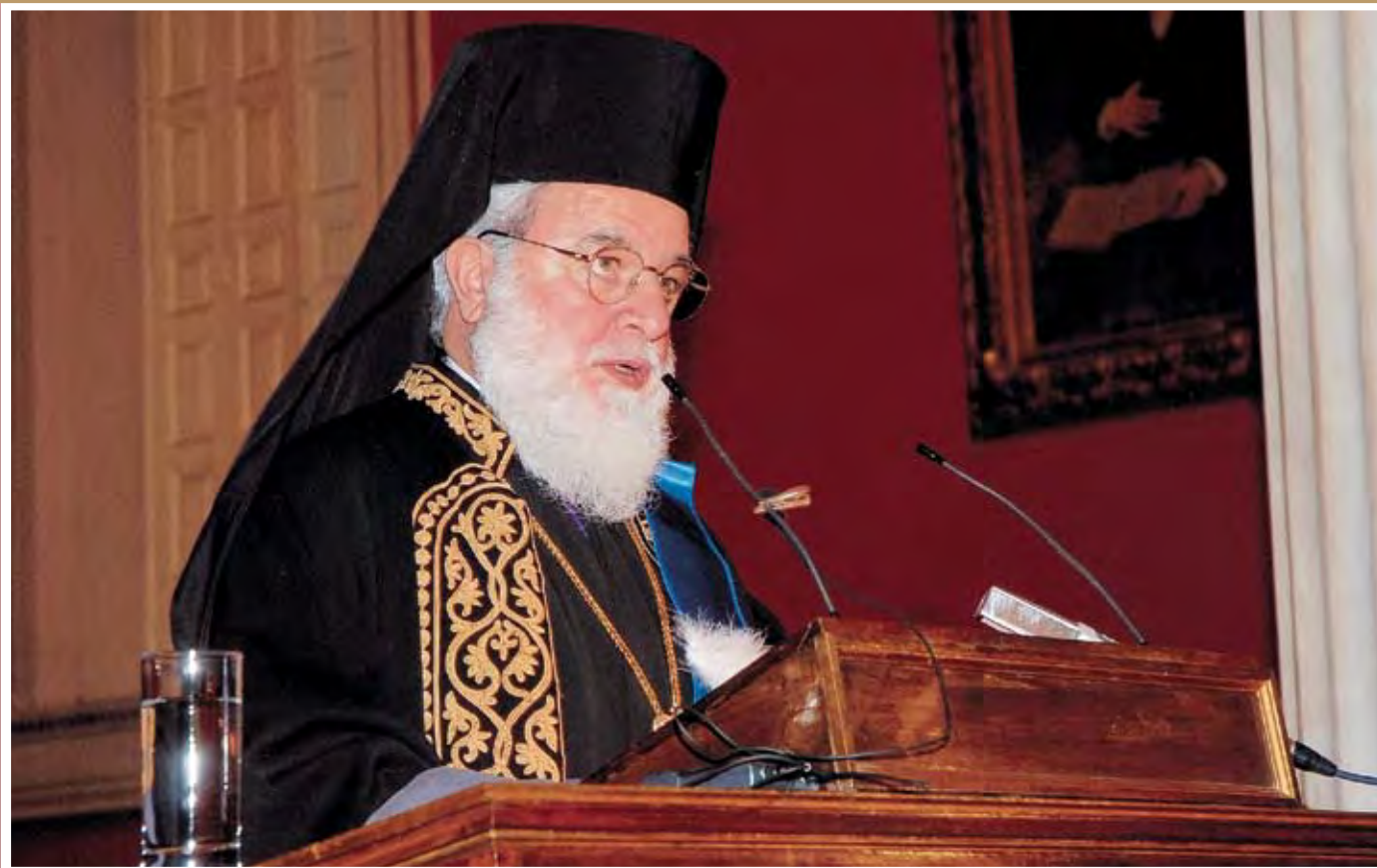
Αμνηχανία διατρέχει τὴν ὑπάρξή μου, καθὼς ἀποδέχομαι τὴν ὑψηλὴ ἀκαδημαϊκὴ διάκριση τοῦ Ἐπιτίμου Διδάκτορος τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, γιατί οὐδέποτε ὑπῆρξα ἀκαδημαϊκὸς θεολόγος καὶ οὐδέποτε καλλιέργησα τὴ Θεολογία ἀπὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ σπουδαστηρίου, ἀλλὰ, θάλαγα, ὅτι περιορίστηκα μόνο στὴ θεραπεία καὶ χρῆση τῆς στή διακονία τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Εὐχαριστῶ ἀπὸ καρδιάς τὸν Πρύτανι τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τὸν Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τὸν Πρόεδρο τοῦ Τμήματος καὶ τὰ ἀξιοτίμα μέλη τῆς Συγκλήτου, οἱ ὅποιοι διέκριναν στήν ὀφειλετική ἐκκλησιαστικὴ διακονία μου, στοιχεῖα προσφορᾶς καὶ ἀναγνωρίσεως, πού νά δικαιολογοῦν τὴν ἀπονεμόμενη τιμὴ. Αἰσθάνομαι ὅμως τὴν ἀνάγκη νά τονίσω ὅτι γιὰ τὴν ταπεινότητά μου, ὅπως καὶ γιὰ κάθε Ἐπίσκοπο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἰσχύει πάντοτε τὸ τοῦ Κυρίου: «ὅταν ποιήσετε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν λέγετε ὅτι δούλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὅτι ὁ ὀφειλόμεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν» (Λουκ. 17,10).

Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς, ὡς ταπεινὸς ἱεράρχης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀναφέρω τὴν ὑψηλὴ αὐτὴ ἀκαδημαϊκὴ διάκριση στήν Ὁρθόδοξη, Αὐτοκέφαλη καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, ἡ ὁποία ἐπὶ αἰῶνες ὁδεύει τὴ δύσβατη καὶ πάντοτε ἀκτινοβολοῦσα ὁδὸ τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς μαρτυρίας.

Ἀναφέρω ἐπίσης τὴν τιμητικὴ αὐτὴ διάκριση στὴ διαρκῶς ἀνισταμένη καὶ ἀνθοφοροῦσα ἱστορικὴ τοῦ Κύκκου Μονή, ἡ ὁποία διαμέσου τῶν αἰώνων καὶ τῶν ποικίλων στροφῶν καὶ περιπετειῶν τῆς ἱστορίας ἔζησε καὶ ἐπέζησε καὶ ζεῖ ὡς ἄνθος κάλλιστο τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ εὐλογίαν καὶ οἰκοδομὴν τοῦ χειμαζομένου σήμερα κυπριακοῦ λαοῦ.

Ἀπηχεῖ ἀκόμη καὶ ἀντανakλᾷ ἡ ὑψηλὴ αὐτὴ τιμητικὴ διάκριση στὸν ὑπερήφανο ἑλληνισμό τῆς Κύπρου, πού γιὰ τριάντα τέσσερα τώρα χρόνια βρίσκεται σὲ μιά σχέση βίαιης ἀναμέτρησης μέ

τόν έπιθετικό έπεκτατισμό μιὰς γειτονικῆς χώρας καί άπεγνωσμένα μάχεται γιά νά μή δολοφονηθεῖ ἡ Έλευθερία, ἡ Δικαιοσύνη, ἡ Εἰρήνη καί πρό παντός ἡ Έλπίδα.

“Όμως τούτη τῇ στιγμή συγκλονίζεται ἡ ψυχὴ μου ἀπό τὴν πιό βαθιά καί άγνή συγκίνηση, γιατί ἡ τιμητικὴ αὐτὴ διάκριση πρὸς τὴ μετριότητά μου γίνεται ἐδῶ στό «κλεινόν» καί «ἰοστεφές» τῶν Ἀθηνῶν ἄστρ, τὴν αἰώνια πόλη τοῦ φωτός, τὴν ἀρχικὴ αὐτὴ μήτρα τοῦ πολιτισμοῦ καί τὴν καρδιά τῆς Δημοκρατίας.

Εἶναι μεγάλη γιά μένα τιμὴ νά βραβεύομαι ἐδῶ, δίπλα στὴν Ἀκρόπολη, τὴν «άγία αὐτὴ τράπεζα» τοῦ παγκόσμιου πολιτισμοῦ μέ κορωνίδα τόν Παρθενῶνα, τό πανανθρώπινο αὐτό μνημεῖο, πού διδάσκει τὴν καθαρότητα, τὴν ἀκρίβεια, τόν ρυθμό καί τό μέτρο.

Ψαύει τίς λεπτότερες χορδές τῆς ψυχῆς μου τό γεγονός ὅτι ἡ ὑψηλὴ αὐτὴ τιμητικὴ διάκριση ἀπονέμεται ἐδῶ, κάτω ἀπό τόν ἱερό βράχο τοῦ Ἀρείου Πάγου, τόν «παγκόσμιο αὐτό ἄμβωνα», ἀπό τόν ὁποῖον, ὡς θεῖο σάλπισμα, ἀκούσθηκε ἡ δημηγορία τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν Παύλου πρὸς «ἄνδρας Ἀθηναίους» καί ἐγνώσθη ὁ ἄγνωστος θεός καί ἀπό τότε ἀποκορυφώθηκε τό μεγαλεῖο τῶν Ἀθηνῶν καί λαμπρύνθηκε ἀκόμη περισσότερο ἡ αἴγλη καί ἡ δόξα τους. Ἐδῶ συναντήθηκαν ἡ φιλοσοφικὴ ἑλληνικὴ σκέψη μέ τό εὐαγγελικό μήνυμα. Ἐδῶ ἔγινε ἡ σύνθεση τοῦ Παύλου καί τοῦ Πλάτωνα, τῆς Ἱερουσαλήμ καί τῶν Ἀθηνῶν. Ἐδῶ συνυφάνθηκε τό ἀρχαῖο

ἑλληνικό πνεῦμα, ὡς σχῆμα, μέ τὴ χριστιανικὴ ἀλήθεια, ὡς πνευματικό βάθος, καί κατέστησε τό χριστιανισμό, θρησκεία οἰκουμενικὴ καί μέγα διάδοχο τοῦ ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ.

Ἀλλὰ τούτη τῇ στιγμή τίς πιό βαθιές δονήσεις στὴν ψυχὴ μου προκαλεῖ τό γεγονός ὅτι δέχομαι τὴν τιμὴ τῆς ἀνακηρύξεώς μου σέ ἐπίτιμο διδάκτορα ἀπό τὴν πνευματικὴ τροφὴ μου, τὴν περίπυστη Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, τό ἱερό τοῦτο τέμενος τῶν μουσῶν, μέσα στό ὁποῖο, ὡς διψῶσα ἔλαφος, ποτίστηκα τὰ ἑλληνορθόδοξα νάματα τῆς θεολογικῆς παιδείας, καί φωτίστηκε ἡ διάνοιά μου καί διαπλάστηκε ἡ καρδιά μου.

Δέν μπορῶ νά μὴν ἐπισημάνω, τέλος, τό γεγονός ὅτι μέ τιμᾶ ἓνα ὄχι ὁποιοδήποτε πανεπιστήμιο, ἀλλὰ ἓνα πανεπιστήμιο μέ ἱστορία 171 χρόνων, πού ὅταν δημιουργήθηκε, ἦταν τό πρῶτο πανεπιστήμιο, ὄχι μόνο τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ καί τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου, καί τό ὁποῖο φέρει μέ τιμὴ τό ὄνομα τοῦ πρῶτου μεταβυζαντινοῦ ἡγέτη, τοῦ πρῶτου μεταβυζαντινοῦ Κυβερνήτη τῆς Ἑλλάδος, Ἰωάννου Καποδίστρια, πού ἂν οἱ μικροψυχίες καί οἱ ἄκρατες κενοδοξίες ὀρισμένων τόν ἄφηναν νά ζήσει, τότε ἄλλη θά ἦταν σίγουρα ἡ τύχη τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους σήμερα.

Τό θέμα, τό ὁποῖο καλοῦμαι ἐνταῦθα μέ κάθε δυνατὴ συντομία νά πραγματευθῶ στὴν ἀγάπη καί ὑπομονή σας, εἶναι: «Τό ἐπέκεινα τοῦ Θυσιαστηρίου χρέος τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς διακοινίαν τῆς ἀγάπης καί τῆς εἰρήνης μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καί τῶν λαῶν».

Τά ποικίλα καί πολλαπλὰ ἀδιέξοδα τῆς αὐτονομημένης ἀπό τόν Θεό μετανεωτερικῆς ἐποχῆς μας καί τό χρέος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γιά μία ἐνωμένη, ἀνανεωμένη, σύγχρονη μαρτυρία μέ ἐσωτερική συνέπεια καί οἰκουμενική προοπτική ἀποτέλεσε τό ἐρέθισμα, τό ὁποῖο μέ παρώθησε στήν ἐπιλογή τοῦ παρόντος θέματος, τοῦ ὁποίου μερικές πτυχές θά ἐπιχειρήσω νά ἐκθέσω, γιατί ἡ πλήρης πραγμάτευση τοῦ ὅλου θέματος μέσα στά στενά ὅρια τοῦ διαθέσιμου χρόνου εἶναι ἀδύνατη.

Ὑπό τήν προοπτική αὕτη τό πρῶτο μέρος τῆς ὁμιλίας μου καλύπτει κατά τρόπο σύντομο τήν ἔννοια τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας καί τό δεύτερο μέρος προσεγγίζει τήν προοπτική τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γιά μία ἀξιόπιστη διακονία τῆς μεγάλης ὑποθέσεως τῆς παγκόσμιας εἰρήνης.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

Τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας εἶναι τό μυστήριο τοῦ Μεγάλου καί Μυστικοῦ Δείπνου πού ἐτέλεσε πρῶτος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός τή νύκτα τῆς Μεγάλης Πέμπτης. Πρό τῆς φρικτῆς θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ ἱερουργεῖται ἡ ἀναίμακτη θυσία, ἰδρύεται τό πανίερο καί φρικτό καί πανάγιο μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας, τό μυστήριο τῆς Θείας Τροφῆς καί Κοινωνίας, αὕτη ἡ Θεία Βασιλεία.

Ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος ἀφηγεῖται: «ἐσθιόντων δέ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τόν ἄρτον καί εὐχαριστήσας ἔκλασε καί ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς καί εἶπε· λάβετε φάγετε· τοῦτο ἐστὶ τό σῶμά μου· καί λαβὼν τό ποτήριον καί εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστὶ τό αἷμά μου τό τῆς Καινῆς Διαθήκης τό περί πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· Λέγω δέ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ πίνω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτό πίνω μεθ' ὑμῶν καινόν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρός μου». (Ματθ. 26, 26-29).

Αὐτό τό μέγα μυστήριο, αὐτό τό Κυριακό Δείπνο, τό παρέδωσε ὁ Χριστός στούς ἀγίους Ἀποστόλους καί στήν Ἐκκλησία, γιά νά τελεῖται συνέχεια, ὅσο θά ὑπάρχει ὁ παρὼν κόσμος.

Τή νύκτα ἐκείνη οἱ μαθητές τοῦ Κυρίου καί οἱ πιστοί ὅλων τῶν αἰώνων, ὡς Ἐκκλησία Του, πῆραν τήν εὐλογία, τή χάρη καί τήν ἐντολή νά τελοῦν αὐτό τό ἱερό μυστήριο, ὡς τό μυστήριο τῶν μυστηρίων. Νά ἐπαναλαμβάνουν τά ἱδρυτικά Του λόγια καί νά τό τελοῦν σ' ἀνάμνησίν Του καί νά κοινωνοῦν τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματός Του, γιά νά συμμετέχουν στή ζωὴ Του καί νά λαμβάνουν ἄφεση ἁμαρτιῶν καί ζωὴν αἰώνιον. Ἐκτοτε σέ κάθε Θεία Λειτουργία τελεσιουργεῖται τό μέγα

καί μοναδικό μυστήριο τῆς πίστεώς μας, τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ἡ Θεία Εὐχαριστία, λοιπόν, εἶναι Δείπνο, τό πιό μεγάλο, τό πιό εὐλογημένο, τό πιό ἅγιο Δείπνο. Στό Δείπνο αὐτό τρώγουν καί πίνουν τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Κυρίου. Παίρνουν μέσα τους τή ζωὴ τοῦ Θεοῦ, τόν ἴδιο τό Θεό. Ἐτσι τό Δείπνο αὐτό εἶναι γιορτή, εἶναι πανηγύρι, εἶναι τό ἀληθινὸ Πάσχα, ἀτελείωτο καί συνεχές πέρασμα, ἀτελείωτη καί συνεχὴς διάβαση ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία στήν ὑπαρξη, ἀπὸ τὴν πτώση στήν ἀνόρθωση, ἀπὸ τό θάνατο στή ζωὴ, ἀπὸ τὴ νέκρωση στήν ἀνάσταση, στήν ἀνάληψη, στή Θεία Βασιλεία. Μέ τὴ Θεία Εὐχαριστία ἀπὸ τώρα εἰσερχόμαστε στή βασιλεία τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Φάρμακον ἀθανασίας καί ἀντίδοτον τοῦ μὴ ἀποθανεῖν καλεῖ ὁ ἅγιος Ἰγνατίος τὴ Θεία Εὐχαριστία: «Ἐναν ἄρτον κλώντες ὅς ἐστι φάρμακον ἀθανασίας, ἀντίδοτον τοῦ μὴ ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ παντός». (Ἰγνατίου Θεοφόρου, πρὸς Ἐφεσίους 520, σελ. 4, Δ. Παναγόπουλου).

Ἡ κοινωνία τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου μας εἶναι τό ἀντίδοτο τοῦ θανάτου, τό φάρμακο τῆς ἀθανασίας, γιατί ἡ Θεία Κοινωνία μεταγγίζει μέσα μας τὴν ἀφθαρσία καί τὴν ἀθανασία, τό ἀθάνατο Σῶμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι τό κέντρο ὁλόκληρης τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, τό μυστήριο τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἀνάμεσά μας καί τῆς κοινωνίας Του μαζί μας. Ἡ Θεία Εὐχαριστία ἀποτελεῖ τό μέσο καί τὴν ἔκφραση τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας μέ τό Χριστό, τῆς φύσεώς της ὡς Σῶμα Χριστοῦ.

Η ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ - ΘΥΣΙΑ ΙΛΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΑ

Τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας δέν εἶναι μόνο ἀνάμνηση εὐχαριστίας, δέν εἶναι μόνο αἶνος καί θυσία εὐχαριστήριος, εἶναι συγχρόνως καί κυρίως θυσία ἀληθινή, θυσία πραγματική, θυσία ἀναίμακτος, θυσία ἱλαστήριος καί σωτήρια. Εἶναι ἡ συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενη θυσία τοῦ Γολγοθᾶ. Ὅτι διαδραματίστηκε πάνω στό Σταυρό ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Γολγοθᾶ, αὐτό ἐπαναλαμβάνεται πάντοτε κατὰ τὴν τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἀλλὰ ἀναιμάκτως. Ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι θυσία πραγματική, λογική καί ἀναίμακτη. Ἡ Ἁγία Τράπεζα εἶναι ὁ φρικτός Γολγοθᾶς. Εἶναι τό θυσιαστήριο, ὅπου κυριαρχεῖ ὁ Σταυρός, τό ὄργανο τῆς θυσίας καί ὅπου θυσιάζεται ὁ ἄμνός τοῦ Θεοῦ «ὁ αἰρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Γ. Σταυροπούλου, *Η ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ, ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ*, σελ. 103).

Τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας τό ιερουργεῖ Αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μόνος Αὐθεντικός Ἀρχιερέας, πού πρόσφερε καί προσφέρει τήν τέλεια θυσία, δηλαδή τόν ἑαυτό Του. Αὐτός εἶναι «ὁ προσφέρων καί προσφερόμενος καί προσδεχόμενος καί διαδιδόμενος». Αὐτός προσφέρει τήν εὐχαριστιακή θυσία, ἀλλά καί προσφέρεται. Αὐτός τή δέχεται, καί Αὐτός ὁ ἴδιος διαδίδεται στους πιστούς.

Οἱ ἱερεῖς τῆς Ἐκκλησίας, ἐπισημαίνει ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Μεταλληνός, δέν θυσιάζουν ὅπως στά διάφορα θρησκευματα τοῦ κόσμου, ἀλλά «δανεῖζουν τή γλῶσσα καί τά χέρια τους στόν Χριστό γιά νά τελέσει Αὐτός τά πάντα». Ὅλοι οἱ πιστοί μέ τό βάπτισμα καί τό χρίσμα τους μετέχουν στήν ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ, «παριστῶντες τά σώματα αὐτῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ» (Ρωμ. 12,1), Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, ΔΟΚΙΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ, σελ. 108).

ΘΕΙΑ ΜΕΤΑΛΗΨΗ ἢ ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας λέγεται καί Θεία Κοινωνία ἢ Θεία Μετάληψη, γιατί μᾶς χαρίζει τήν ἔνωση μέ τόν Χριστό καί μᾶς κάνει κοινωνούς τῆς Βασιλείας Του. Κατά τόν ἅγιο Ἰσίδωρο τόν Πηλουσιώτη: «Κοινωνία κέκληται ἡ τῶν θείων μυστηρίων μετάληψις, διά τήν πρός Χριστόν ἡμῖν χαρίζεσθαι ἔνωσιν καί κοινωνούς ἡμᾶς τῆς Αὐτοῦ ποιεῖν Βασιλείας» (Επιστ. 1, 228, Ρ.Γ. 78, 325Α).

Ἡ Θεία Μετάληψη εἶναι ἡ τελευταία, ἡ πιό σημαντική, ἡ πιό οὐσιαστική πράξη συμμετοχῆς μας στό ἱερό μυστήριο. Μόνο τότε ὁλοκληρώνεται τό μυστήριο, ὅταν μεταλαμβάνουμε τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος, δηλαδή ὅταν μετέχομε τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Μέ τή Θεία Μετάληψη γινόμαστε «σύσσωμοι» καί «σύναιμοι» μέ τό Χριστό, δηλαδή τό σῶμα μας γίνεται Σῶμα Χριστοῦ καί τό αἷμά μας, Αἷμα Χριστοῦ. Κατά τόν ἅγιο Ἰωάννη τό Χρυσόστομο, «συνουσιούμεθα Αὐτῷ» (Ἰω. Χρυσόστομου Ὁμιλ. εἰς Ἑβραίους, 6,2, Ρ.Γ. 63, 56). Ὁ Χριστός καί μεῖς γινόμαστε ἕνα. Πραγματοποιεῖται μεταξύ μας «ἀνάκρασις» καί «μίξις» καί «ἔνωσις» καί «συνύφανσις». Ὁ Χριστός ἀναμειγνύεται μαζί μας καί εἰσέρχεται σ' ὅλο τό εἶναι μας «μέχρι μυελοῦ ὀστέων». Γίνεται ἕνα μέ τό σῶμα μας καί μέ τό πνεῦμα μας, καί τοῦτο, γιατί, ὅπως γράφει ὁ ἅγιος Κυρίλλος Ἱεροσολύμων στίς Μυσταγωγικές του Κατηχήσεις, ὑπό τή μορφή τοῦ ἄρτου σοῦ δίνεται τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί ὑπό τήν μορφή τοῦ οἴνου σοῦ δίνεται τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, «ἵνα γένη μεταλαβών σώματος καί Αἵματος Χριστοῦ, σύσσωμος καί σύναιμος Χριστοῦ. Οὕτω γάρ καί

Χριστοφόροι γινόμεθα τοῦ σώματος Αὐτοῦ καί τοῦ Αἵματος εἰς τά ἡμέτερα ἀναδιδόμενον μέλει οὕτω κατά τόν μακάριον Πέτρον «θείας κοινωνοί γινόμεθα φύσεως» (Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, «Μυσταγωγικά καί Κατηχήσεις» Δ3 ΒΕΠ 39, 256 5-9 καί Β' Πέτρου 1,4).

Μεταλαμβάνοντας ὁ πιστός τήν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι ἔνωμένη ἀσύγχυτα καί ἀδιαίρετα μέ τή θεότητά Του, δέχεται μέσα του τόν ὅλο Χριστό, ἐνούμενος μαζί Του. Ἡ μετάληψη ὅμως τοῦ ἐνός θείου προσώπου εἶναι μετάληψη ὅλης τῆς Τριαδικῆς Θεότητος, ἔτσι ἡ διά τοῦ Χριστοῦ ἔνωσή μας μέ τήν Ἁγία Τριάδα, μᾶς δωρίζει τή χάρη τῆς θεώσεώς μας. Μέ τή Θεία Μετάληψη θεοποιούμεστε, γινόμεστε θεοί κατά χάρη.

ΟΙ ΔΩΡΕΕΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

Τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας εἶναι ἡ πηγὴ, ἀπό τήν ὁποία πηγάζει καί ἀναβλύζει κάθε θεϊκὴ δωρεά, κάθε οὐράνια εὐλογία καί κάθε ἁγιοπνευματικὴ χάρη.

Κυρίως ἡ Θεία Εὐχαριστία γίνεται τό μυστήριο τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Θεία Εὐχαριστία ἐξασφαλίζει τήν ἐνότητα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Ἡ Θεία Εὐχαριστία μέ ἐνώνει μέ τό Χριστό καί μέσῳ Αὐτοῦ βρίσκομαι σέ κοινωνία μέ ὁλόκληρη τήν Ἐκκλησία, μέ ὁλόκληρο τό Ἐκκλησιαστικό σῶμα, πού ταυτίζεται μέ τόν εὐχαριστιακό ἄρτο: «ὅτι εἰς ἄρτος, ἓν σῶμα οἱ πολλοὶ ἐσμέν· οἱ γάρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνός ἄρτου μετέχομεν» (Α' Κορ. 10,17).

Ἀλλά οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πού μᾶς ἐλευθερώνουν ἀπό τήν ἁμαρτία καί τό διάβολο καί μᾶς σώζουν ἀπό τόν αἰώνιο θάνατο συγκεφαλαιώνονται στό μέγα μυστήριο τῆς Εὐχαριστίας.

Κατά τόν 28ο κανόνα τῆς Στ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ Θεία Κοινωνία γίνεται καθαρτήριο ἀπό κάθε ρύπο ἁμαρτίας καί χαρίζει «ἄφεσιν ἁμαρτιῶν». Κατά δέ τόν Εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη μόνο τό αἷμα τοῦ Κυρίου μας, καί μόνο αὐτό μᾶς καθαρίζει ἀπό κάθε ἁμαρτία: «καί τό Αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπό πάσης ἁμαρτίας» (Α' Ἰωαν. 1, 27).

Ἀλλά μέ τή συχνή Θεία Κοινωνία ἀποκτοῦμε καί «τὴν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν» (Φίλιπ. 4, 7). Ἡ ὑπαρξὴ μας δέχεται μέ τή Θεία Μετάληψη τὴ μοναδική εἰρήνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί γίνεται μυστικός ναὸς εἰρήνης. Τά πάντα γύρω μας εἰρηνεύουν. Τά πάντα μέσα μας γαληνεύουν. Ἐντός μας ἐπικρατεῖ «γαλήνη μεγάλη» (Ματθ. 8, 26). Ὁ Χριστός «Αὐτός γάρ ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν» (Εφεσ. 2, 13).

Μέ τή συχνή Θεία Κοινωνία παίρνουμε μέσα

μας τόν Χριστό, πού εἶναι ἐπίσης ἡ τελεία ἀγάπη. Αὐτός πού κατέχει τόν Χριστό γίνεται κατά χάρη θεός, καί μετέχει τῆς Τριαδικῆς ἀγάπης.

Ἡ εἰρήνη, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἰσότητα καί ἡ ἀδελφосύνη πραγματοποιοῦνται στή Θεία Εὐχαριστία, ὅπου ὅλοι μοιράζονται καί κοινωνοῦν τό σῶμα καί τό αἷμα μιᾶς ἀγάπης πού ἐλευθερώνει καί μιᾶς ἐλευθερίας πού ἀγαπᾷ» (Σταύρου Φωτίου, **Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ**, Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίου Νεοφύτου ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, σελ. 11).

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ὅμως ἡ συμμετοχή μας στήν εὐχαριστιακή Λειτουργία τῆς ὁποίας κορύφωμα εἶναι ἡ Θεία Μετάληψη δέν σταματᾷ ἐδῶ. Ἡ Θεία Λειτουργία συνεχίζεται ἀδιάκοπα στήν καθημερινή μας ζωή. Τό γεγονός τῆς προσωπικῆς μας ἐνσωμάτωσης μέσα στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ κατά τή Θεία Εὐχαριστία, αὐτή ἡ μεταμόρφωση τῆς ὑπαρξῆς μας σέ μέλος τοῦ Χριστοῦ πρέπει νά φανερώνεται καί νά διακηρύσσεται σ' ὅλη τή ζωή μας.

Ἡ ἀπόλυση τῶν πιστῶν στό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας μέ τίς λέξεις: «ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν» δέν σημαίνει πῶς ἡ Λειτουργία τελείωσε, ἀλλά πῶς ἔχει μεταφερθεῖ σ' ἓνα ἄλλο ἐπίπεδο, στό ὁποῖο συνεχίζεται ἡ ἐσωτερική λατρεία τῆς καρδιάς μέσα στήν καθημερινή ζωή τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας. (Ion Bria – Πέτρος Βασιλειάδης, **ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ**, σελ. 72).

Μέ τή Θεία Μετάληψη, μέ τήν κοινωνία τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου ἐνωθήκαμε μέ τό Θεό καί εἶδαμε τό φῶς τό ἀληθινό, τό φῶς τῆς Βασιλείας του. Τώρα καλούμεθα νά μεταφέρουμε αὐτό τό φῶς πού δεχθήκαμε στό μυστήριό τῆς Θείας Εὐχαριστίας καί νά φωτίσουμε σωστικά τόν περιπεσόντα στό σκοτάδι τῆς ἁμαρτίας κόσμο. Χρέος ἔχουμε νά ἐκπληρώσουμε τήν ἐντολή τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη» (Ματθ. 28, 19). Τό «οὐαί δέ μοί ἐστιν, ἐάν μή Εὐαγγελίζωμαι» τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Α' Κορ. 9, 16), ἰσχύει γιά τόν κάθε πιστό, πού συμμετέσχε στό αἰώνιο Σύμπόσιο τῆς Βασιλείας τοῦ Κυρίου καί γεύτηκε τή χαρά καί τήν εἰρήνη πού δίνει τό Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἡ ἀπόλυση ἀπό τή Θεία Λειτουργία εἶναι ἀποστολή τοῦ κάθε πιστοῦ στήν κοινωνία πού ζεῖ καί ἐργάζεται, ἀλλά καί ἀποστολή τῆς κοινότητος στό σύνολό της μέ σκοπό τή μαρτυρία τῆς ἔλευσης τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τό ἀνέσπερο φῶς τῆς θείας Κοινωνίας φωτίζει καί καθοδηγεῖ τά βήματα τῆς ζωῆς τοῦ κάθε πιστοῦ, ὥστε νά βλέπει ὀρθά τόν ἑαυτό του, τόν πλησίον του καί τόν κόσμο.

Στό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας τό ὁποῖο θεωρεῖται κατ' ἐξοχήν «Θεία Κοινωνία» προεκτείνεται τό γεγονός τῆς σαρκώσεως καί τῆς σταυρώσεως, τό μυστήριο δηλαδή τῆς θείας ἀγάπης ἐν χρόνῳ καί ἔτσι βιώνεται ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, γιά νά φορτιστεῖ ὁ ἄνθρωπος μέ νέες δυνάμεις, ὥστε μεταφέροντας τούς καρπούς τοῦ Πνεύματος «ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότητα, ἀγαθосύνη, πίστη, πραότητα, ἐγκράτεια» (Γαλατ. 5, 22-23), στήν καθημερινή του ζωή νά συμβάλλει στή συνέχιση τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή στήν καταλλαγή καί τή σύνδεση ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητας μέ τό Θεό. (Ἀναστασίου Ἀλβανίας, **ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ**, σελ. 47).

Ἡ πίστη μας ἐπομένως πρέπει νά ἐκφράζεται στήν καθημερινή μας ζωή ὡς Ὁρθοπραξία. Εἶναι καθήκον μας νά συμμετέχουμε σ' ὅλους τούς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς συντελώντας στή βελτίωση τῆς ζωῆς. Ἡ ζωή μας πρέπει νά μεταβάλλεται σέ καθημερινή Θεία Λειτουργία καί Κοινωνία. Ἀφοῦ μέ τό εὐχαριστιακό γεγονός ἐνσωματωθήκαμε στό Χριστό, πρέπει καί νά τόν μιμούμαστε. Ἡ εὐχαριστιακή θυσία πρέπει νά ἐπεκτείνεται σέ προσωπικές θυσίες γιά ἀνθρώπους πού ἔχουν ἀνάγκη, στούς ἀδελφούς «ὑπέρ ὧν Χριστός ἀπέθανε». Ἡ Θεία Κοινωνία μεταμορφώνει τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας καί τά μετατρέπει σέ μάρτυρες καί συνεργούς τοῦ Χριστοῦ, ὅπως λοιπόν ὁ Ἰησοῦς ἐρχόταν ὁ ἴδιος νά συναντήσῃ τούς τελῶνες, τίς πόρνες καί τούς ἁμαρτωλούς καί συνέτρωγε μαζί τους, ἔτσι καί οἱ Χριστιανοί καλούμαστε νά γίνουμε ἀλληλέγγυοι μέ τούς περιθωριακοὺς καί περιφρονημένους ἀνθρώπους καί σημεῖα τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος θυσιάστηκε στό Σταυρό γιά ὅλη τήν ἀνθρωπότητα καί προσφέρει τόν ἑαυτό του στήν Εὐχαριστία.

Τό τελευταῖο παράγγελμα τοῦ Ὁρθοδόξου λειτουργοῦ -γράφει ὁ Σάββας Ἀγουρίδης- «ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν» δέν σημαίνει τίποτε ἄλλο παρά τήν ἀνάγκη, βγαίνοντας ἔξω ἀπό τό ναό στόν κόσμο μέ τή δωρεά τῆς εἰρήνης νά ζήσουμε μέ εἰρήνη καί νά ἀγωνιστοῦμε γιά τήν εἰρήνη. (Σάββα Ἀγουρίδη, **Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**, ΑΘΗΝΑ 1983, σελ. 67 καί ἐξ). Νά δώσουμε μαρτυρία τοῦ Ἰησοῦ καί τῆς Βασιλείας Του καί δίνουμε μαρτυρία τοῦ Ἰησοῦ καί τῆς Βασιλείας Του, ὅταν κηρύττουμε ὅτι πρέπει νά περάσουμε ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη, ἀπό τήν ἀδικία στή δικαιοσύνη, ἀπό τίς φυλετικές διακρίσεις στήν ἀλληλεγγύη, ἀπό τό μῖσος στήν ἀγάπη.

Ὡς Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί προσευχόμαστε ἀδιάλειπτα «ὑπέρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου», ὅμως πρέπει νά παλέψουμε καί στό στίβο τῆς ζωῆς. Χρειάζεται νά γίνῃ τρόπος ζωῆς καί

καθημερινή πράξη ή αγάπη του Χριστού, για να διασφαλισθεί η ειρήνη του κόσμου.

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

Ἡ ἀνθρωπότητα σήμερα, παρ' ὅλες τίς τεράστιες ἐπιστημονικές κατακτήσεις καί τεχνολογικές προόδους, παρά τίς διακηρύξεις γιά τά ἱερά ἰδεώδη τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀγάπης καί τῆς ἀδελφοσύνης τῶν λαῶν, ἐπανερχεται κάθε φορά στήν εἰδωλολατρία τοῦ ἐγωΐσμοῦ, τῆς ὑλικῆς ἰσχύος καί τῆς βίας.

Βλέπουμε σήμερα τήν ἀδικία νά ἐπικρατεῖ, τήν κακία νά κατισχύει, τήν ἀμαρτία νά θριαμβεύει, τή δικαιοσύνη νά σταυρώνεται, τή δέ ἀγαθότητα καί τήν ἀρετή ἐν γένει νά παραθεωρεῖται καί νά διώκεται.

Κτυπημένοι σήμερα ἀπό τίς βίαιες καί ἀνεξέλεγκτες δυνάμεις τοῦ μηδενισμοῦ, πού γαλούχησε ὁ διαφωτισμός καί ἡ ἀγριεμένη ὑλική εὐμάρεια μιᾶς ἀναρχικῆς τεχνολογίας, ζοῦμε χωρίς νά νοηματίζουμε θεϊκῶς τήν ὑπαρξή μας καί τή ζωή μας, μέ ἀποτέλεσμα νά μὴν ὑπάρχουν σήμερα ἀδελφοί στή ζωή, ἀλλά ἀντίπαλοι. Ὁ ἄνθρωπος γιά τόν ἄνθρωπο εἶναι ὁ λύκος τῆς γνωστῆς λατινικῆς ρήσης «Homo homini lupus». Ἡ περίφημη φράση τοῦ Σάρτρ «ἡ κόλαση εἶναι οἱ ἄλλοι» χαρακτηρίζει τήν κρίση πού διέρχονται

ὄχι μόνο οἱ διανθρώπινες ἀλλά καί οἱ διεθνεῖς σχέσεις. Σήμερα, ὅπως εἶχε πεῖ κάποτε ὁ μέγας Μαχάτμα Γκάντι, «κάθε ἔθνος θέλει νά προοδεύσει σέ βάρος ἄλλου ἔθνους καί νά εὐημερήσει ἐπάνω στά ἐρείπιά του».

Ἀπό τότε, δυστυχῶς, πού ἀνατρέψαμε πανηγυρικά τήν Ἱεραρχία τοῦ σύμπαντος καί ζητήσαμε τή θεοποίηση τοῦ ἀνθρώπου, ἡ οἰκουμένη περπατεῖ πλάϊ σέ βάραιρα ἀπελπισμένη, σέ ἀδιέξοδα ἠθικά. Ἀνέροι προληπτικοί πόλεμοι, φοβερές γενοκτονίες, ἐθνικά ξεκαθαρίσματα, ἡ βία, ἡ τρομοκρατία, ἡ ἀντιβία, βιολογική, χημική καί πυρηνική ἀπειλή, ἡ ἄνιση κατανομή τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἡ πείνα τῶν ὑποσιτιζόμενων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, οἱ μεταναστεύσεις πληθυσμῶν, οἱ βίαιες μετακινήσεις, τό προσφυγικό χάος, ἡ καταστροφή τοῦ περιβάλλοντος, ἡ ὑποδούλωση στά ναρκωτικά, ὁ ἀναρχισμός, ἡ ἐγκληματικότητα, οἱ ἐξοπλισμοί, οἱ φυλετικές καί κοινωνικές διακρίσεις, ὁ φόβος, ἡ ἀνασφάλεια, ἡ ἀπόγνωση καί ὁ μηδενισμός. Ὅλα αὐτά καί ἄλλα ποικίλα καί πολλαπλὰ πνευματικά ἀδιέξοδα εἶναι τά δυσεπίλυτα προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας, πού ὑφαίνουν τό ἀπέραντο ἄγχος τῆς ἀγωνιώδους σύγχρονης ἀνθρωπότητας, προβλήματα πού τοποθετοῦν τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία σέ νέα προβληματική πού πρέπει ὅπωςδήποτε νά ἀντιμετωπιστεῖ.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΘΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΤΕΙ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΘΑ ΕΔΡΑΙΩΘΕΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΙΡΗΝΗ

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία πιστεύει ὅτι ἡ κρίση πού διέρχεται σήμερα ἡ ἀνθρωπότητα, δέν εἶναι τόσο πολιτική καί οικονομική, ὅσο κυρίως καί πρό παντός κρίση πνευματική. Ἡ σημερινή ἐξαθλίωση καί ἐξαχρείωση τῆς Οἰκουμένης εἶναι ἀποτέλεσμα πνευματικῆς μόλυνσεως, καθὼς ὁ ἄνθρωπος μετέβαλε τίς πνευματικές του λειτουργίες ἀπό θεοκεντρικές σέ ἀνθρωποκεντρικές. Ὁ πολιτισμός περνᾷ κρίση καί ἡ ζωή μας ἔχει γίνει κόλαση, γιατί ὁ ζωντανός θεός τῆς ἀγάπης εἶναι ὁ μέγας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ μας. «Ἄν δέν θέλεις νά ἔχεις τό Θεό» ἔγραψε ὁ Τ.Σ. Ἐλιοτ «πρέπει νά ὑποκλιθεῖς στό Χίτλερ ἢ στό Στάλιν». Ἐνῶ κατὰ τόν Ντοστογιέφσκυ «ἢ ὑπάρχει Θεός ἢ ὅλα ἐπιτρέπονται» ἢ ὑπάρχει ἀθανασία ἢ ἀνηθικότητα. Μόνη λοιπόν διέξοδος γιά νά ἀντιμετωπιστεῖ ἡ κρίση τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ εἶναι ἡ ψυχική βελτίωση καί πνευματική ἐξύψωση τοῦ ἀνθρώπου, γιατί ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ βρίσκεται μέσα στόν ἴδιο τόν ἄνθρωπο. Ἡ ἀληθινή πρόοδος δέν περνᾷ μέσα ἀπὸ τόν κόσμο τῆς ὕλης, ἀλλά μέσα ἀπὸ τόν κόσμο τῆς ψυχῆς: «Ἡ ψυχὴ τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ὁ πολιτισμός τῆς ψυχῆς», ὅπως εἶχε διακηρύξει ὁ Τόϊμπι.

Ἀπό καινούργιες, λοιπόν, καί ἀνακαινισμένες ἐν Χριστῷ ψυχές καί καρδιές θά γεννηθεῖ ἡ εἰρήνη. Ἡ ἐσωτερικὴ εἰρήνη εἶναι τό ποιητικὸ αἷτιο γιά τὴν ἀπόκτηση τῆς ἐξωτερικῆς εἰρήνης. Γι' αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία ἀναζητᾷ μέσα ἀπὸ τὴ μεταμόρφωση τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, μέσα ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἀναγέννηση καί νοσηματοδότηση τῆς ζωῆς μέ τὴν ὑπέρβαση τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου διὰ τῆς πνοῆς καί δυνάμεως τῆς ἐκ νεκρῶν τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως, νά ἐπηρεάσει τὴν ἀνακαίνιση τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μετέχει στὴν ἱστορία καί τὰ προβλήματα τῆς μέ ἑνα καί μόνο τρόπο, μεταφέροντας τὴν εὐχαριστιακὴ ἐμπειρία τῆς, δηλαδή μεταφέροντας «ἃ εἶδε καί ἤκουσε καί αἰ χεῖρες ἐψηλάφησαν» (Α' Ἰω. 1, 1). Φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νά ἔλθει ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, νά ἀρχίσουν οἱ ἄνθρωποι νά ζοῦν ἀπὸ ἐδῶ τὴν αἰωνιότητα. Καί ὅταν αὐτό ἐπιτευχθεῖ, τότε λύεται καί τό πρόβλημα τῆς ὁμαλῆς καί εἰρηνικῆς διαβιώσεως: «ζητεῖτε πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καί ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν» (Ματθ. 6, 33). Ἡ βιβλικὴ ἔννοια τῆς εἰρήνης δέν συμπίπτει ἀπλῶς μέ τὴν ἀπουσία πολέμου. Ἡ εἰρήνη αὐτὴ ἡ πάντα νοῦν ὑπερέχουσα (Φιλιπ. 4, 7) εἶναι, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἶπε στοὺς μαθητές του τὴ νύκτα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, εὐρύτερη καί οὐσιαστικότερη ἀπὸ τὴν εἰρήνη πού ἐπαγγέλλεται ὁ κόσμος: «εἰρήνην ἀφήμι

ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν» οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν» (Ἰω. 14, 27). Ἡ βιβλικὴ ἔννοια τῆς εἰρήνης εἶναι βαθιὰ ριζωμένη στὴν ἀμαρτωλότητα τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τοῦ μεγάλου ἐχθροῦ τῶν εἰρηνικῶν σχέσεων του μέ τό Θεό, τό συνάνθρωπο, τόν ἑαυτό του καί τόν κόσμο.

Ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ εἶναι μυστικὴ δύναμη, πού πηγάζει ἀπὸ τὴν καταλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τόν Οὐράνιο Πατέρα. Ἡ ἔννοια τῆς εἰρήνης ταυτίζεται μέ τὴν ἀποκατάσταση τῶν πραγμάτων στὴν ἀρχικὴ προπρωτική τους ἀκεραιότητα, μέ τὴν ἀποκατάσταση, δηλαδή, τῶν σχέσεων μετὰ τοῦ Θεοῦ καί ἀνθρώπων. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἐπομένως ἔχει τό χρέος, ἐμπνευσμένη ἀπὸ τό φῶς τοῦ Εὐαγγελίου καί τὴν πατερικὴ παράδοση, νά ἀνασυντάξει τίς δυνάμεις τῆς καί νά ἀνασυνδέσει τόν ἄνθρωπο μέ τό Θεό καί μέ τόν κόσμο. Μόνο ἔτσι θά θεραπευθεῖ ἡ περιπέτεια τῆς ἀποστασίας τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τό Θεό, ἡ ὁποία προσδιόρισε σέ μεγάλο βαθμό καί τὴν περιπέτεια τῆς σχέσεώς του μέ τόν κόσμο. Μόνο ἔτσι μπορεῖ νά ἀποκατασταθεῖ ἡ τάξη πού διασαλευτήκε.

Εἰρήνη χωρίς τὴ μεταφυσικὴ τῆς ποιότητά καί ἀναφορά, εἶναι ὄχι μόνο ἀνίσχυρη νά ἀποκαταστήσει τίς ταραγμένες σχέσεις μετὰ τοῦ ἀνθρώπου καί λαῶν, ἀλλά καί ἐπικίνδυνο πρόσχημα πού ἀπεργάζεται τὴν καταδούλωσή τους (Βασιλείου Γιούλτση, ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ, Ἐπιστ. Ἐπετ. Θεολ. Σχολ. Παν. Θεσσαλονίκης, τόμος 13 (2003).

Χρειάζεται ἓνας ἐπανευαγγελισμός τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία θά πρέπει πάντοτε νά ἐπιμένει σέ μιὰ ἐσωτερικὴ ἀλλαγὴ καί ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου. Γιατί ἂν οἱ ἄνθρωποι βελτιώσουν τόν ἐσωτερικὸ τους κόσμο, αὐτό θά ἔχει ἀντίκτυπο στό ἦθος τῆς κοινωνίας καί ἴσως ἀποδειχθεῖ τό μόνο ἀντίδοτο στόν παραλογισμό τοῦ πολέμου.

ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΓΙΑ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΙΑΚΟ ΔΙΑΛΟΓΟ

Ὁ πόλεμος, ὅμως, πάντοτε εἶχε ἓνα ἀντίπαλο ἀφανῆ, πού κάνει τό ἔργο του ἀθόρυβα. Ὁ ἀντίπαλος αὐτός εἶναι ἡ γλῶσσα, ἡ ὁλοκληρωμένη γλῶσσα τοῦ γνήσιου διαλόγου, μέσα στὴν ὁποία οἱ ἄνθρωποι κατανοοῦν ὁ ἓνας τόν ἄλλο καί συνεννοοῦνται μετὰ τοῦς.

Ὁ πόλεμος ἀρχίζει κάθε φορά ἐκεῖ πού σταματᾷ ἡ γλῶσσα τοῦ διαλόγου, ἐκεῖ πού οἱ ἄνθρωποι δέν καταφέρνουν νά συνδιαλέγονται πιά μετὰ τοῦς καί καταφεύγουν ἢ καλύτερα δραπετεύουν στὴν ἀγλωσσία τοῦ ἀλληλοσκοτωμοῦ. (Martin Buber, Ο ΓΝΗΣΙΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ, Περιδ. ΕΥΘΥΝΗ 1991, σελ. 202).

Ὁ διάλογος καί ἡ ἀμοιβαία κατανόηση μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καί τῶν λαῶν εἶναι ἡ μόνη ἄμυνά μας ἐναντίον τοῦ μίσους καί τῆς καχυποψίας καί τό μόνο θεμέλιο διαρκoῦς εἰρήνης.

Γι' αὐτό ἀκριβῶς ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία συνεχίζοντας τόν ἀπό εἴκοσι αἰῶνων δρόμο της, ὀφείλει νά παραμείνει μιά ἀνοικτή γέφυρα διαλόγου, ὄχι μόνο πρὸς τό λοιπό χριστιανικό κόσμο, ἀλλά καί πρὸς τίς ἄλλες θρησκείες.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καλεῖται νά συμβάλει ὄχι μόνο στή διαχριστιανική ἀλλά καί στή διαθρησκειακή συνεννόηση καί συνεργασία γιά τήν ἀπάλειψη τοῦ φανατισμοῦ καί τῆς μισαλλοδοξίας καί τήν ἐδραίωση τῆς παγκόσμιας εἰρήνης.

Κάθε διαχριστιανική καί διαθρησκειακή συνεργασία γιά τήν προστασία τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καί κατ' ἐπέκταση τῆς εἰρήνης, μπορεῖ καί πρέπει νά ἀναπτυχθεῖ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἐνότητας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀφοῦ κατὰ τόν ἅγιο Γρηγόριο τό θεολόγο: «παρ' ἡμῖν ἀνθρωπότης μία τό γένος ἅπαν».

Γιά τήν Ἐκκλησία τό πρότυπο τῆς διαλογικῆς ἐνέργειας εἶναι αὐτός ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ πηγή τόσο τῆς ἐνδοθεϊκῆς ἢ ἐνδοτριαδικῆς διαλογικῆς σχέσεως τῶν τριῶν Προσώπων τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὅσο καί τοῦ ἀποκαλυπτικοῦ καί λυτρωτικοῦ διαλόγου.

Ἡ ἐκφορά σέ πρῶτο πληθυντικό πρόσωπο τῶν βουλῶν καί ἀποφάσεων τοῦ Θεοῦ σέ μερικά χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης θεωρήθηκε ἀπό τοὺς Πατέρες ὅτι ὑπεμφαίνει συνδιάλεξη μεταξύ τῶν προσώπων τῆς Ἀγίας Τριάδος, πού βρίσκονται μεταξύ τους σέ τέλεια κοινωνία ἀγάπης. Ποῖα εἶναι αὐτά τά χωρία πού ὑποδηλώνουν διάλογο τῶν τριῶν Θεῶν Προσώπων; Εἶναι τά γνωστά χωρία τῆς Γενέσεως: «ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καί καθ' ὁμοίωσιν» (Γεν. 1, 26), «ἰδοὺ Ἀδάμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν» (Γεν. 3, 22), καί «δεῦτε καί καταβάντες συγχέωμεν Αὐτῶν ἐκεῖ τήν γλῶσσαν» (Γεν. 1, 7).

Αὐτὴ τῇ θεῖαν ἀπὸ διαλόγου προέλευση τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου συνέλαβε ἓνα ὕψιστο πνεῦμα ἤδη προχριστιανικά, ὁ Πλάτων. Μετά τήν Ἀγία Γραφή (Π.Δ.) ὁ Πλάτων ἄσκησε καί δίδαξε στὸν κόσμο ὅλο τὸν διάλογο, τήν ὕψιστη καί ἱερὴ τέχνη τοῦ «διαλέγεσθαι» πρὸς ἀναζήτηση τοῦ ὑψίστου ἀγαθοῦ.

Ὁ Πλάτων ἀπὸ τοῦ τάφου του, ἀνύποπτος παρέδωσε τὴν ἱερὴν αὐτὴ τέχνη τοῦ διαλόγου στοὺς Ἕλληνες Πατέρες τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Σήμερα ἐμεῖς ἀκολουθοῦμε τό Θεό, τήν Ἀγία Γραφή, τὸν Πλάτωνα καί τοὺς Ἕλληνες Πατέρες τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Μέ βάση τὴν ἀγιογραφική, πλατωνική καί πατερική αὐτὴ παράδοση, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὀφείλει νά πρωτοστατεῖ σ' ὅλους τοὺς διαχριστιανικούς καί διαθρησκειακούς καί ἄλλους διαλόγους. (Μνήμη Μελίτωνος Χατζῆ Μητρ. Γέροντ. Χαλκηδόνας «Χαλκηδόνια» σελ. 142).

Ἡ Ὁρθόδοξία δέν πρέπει νά ἀποφεύγει τό διάλογο, ἔστω καί ἂν ὁ ἀπέναντι διαλεγόμενος εἶναι ἄθεος ἢ ἀλλόθρησκος. Ἡ διαλογικὴ αὐτὴ διάθεση πηγάζει ἀπὸ τὴ στάση τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ, πού διαλέχθηκε μέ τελῶνες, πόρνες, τὴ Σαμαρείτισσα, τὴ Χαναναία, τοὺς ληστές, ἀκόμη καί μέ τό θρησκευτικό κατεστημένο τῆς ἐποχῆς του, παρὰ τὴν ἀδιαλλαξία τῶν Γραμματέων καί Φαρισαίων, καί ἀκόμη μέ τοὺς πιό προοδευτικούς τῆς ἐποχῆς Του τοὺς Σαδδουκαίους.

Ἡ διαλογικὴ αὐτὴ διάθεση πηγάζει ἀπὸ τὸν ἴδιο τό Θεό πού συνομίλησε καί μέ αὐτόν ἀκόμη τὸν διάβολο. Διαβάζουμε στὸ βιβλίο τοῦ Ἰώβ: «Καί εἶπεν ὁ Κύριος τῷ διαβόλῳ... καί ἀποκριθεὶς ὁ διάβολος τῷ Κυρίῳ εἶπε... καί εἶπεν αὐτῷ ὁ Κύριος... ἀπεκρίθη δέ ὁ διάβολος καί εἶπεν ἐναντίον τοῦ Κυρίου... τότε εἶπεν ὁ Κύριος τῷ διαβόλῳ», (Ἰώβ 1, 7-12).

Ἡ διαλογικὴ αὐτὴ διάθεση ἀπορρέει ἐπίσης ἀπὸ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία κατὰ τοὺς πρῶτους καί μετέπειτα χρόνους καλλιέργησε τό διάλογο πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρες, τοὺς αἰρετικούς καί τοὺς ἀλλοθρήσκους. Φωτισμένοι θεολόγοι καί Πατέρες ἔγραψαν συγγράμματα ἀντιρρητικά μέ διαλογικὴ μορφή. Διάλογο ἔκαναν ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας καί μέ τὸν μουσουλμανικό κόσμο. Μποροῦμε νά θυμηθοῦμε τοὺς διαλόγους τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ μέ Τούρκους μουσουλμάνους καί τοῦ Ἰωάννη Δαμασκηνοῦ μέ Ἀραβες μουσουλμάνους.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, χωρὶς συγκρητισμούς καί χωρὶς νά ἀπολέσει τὴν αὐτοσυνειδησίαν της, ὀφείλει νά ἐξέλθει ἀπὸ μιά ἐγωπαθεῖς αὐτάρκεια, πού οὐσιαστικά τὴν κρατᾶ στὴν ἀπομόνωση, καί νά παραμείνει ἀνοικτὴ ὄχι μόνο στὴ διαχριστιανική, ἀλλά καί στὴ διαθρησκειακή συνεννόηση καί συνεργασία πρὸς ἀπάλειψη τοῦ φανατισμοῦ καί τῆς μισαλλοδοξίας καί ἐδραίωση τῆς παγκόσμιας εἰρήνης. Ἡ ἐπικοινωνία εἶναι πανανθρώπινη ἀνάγκη εἰρήνης, σωτηρίας καί ἐπιβιώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ Ἡ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Γιά τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἡ εἰρήνη προϋποθέτει πάντοτε τὴ δικαιοσύνη, «καί ἔσται τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης εἰρήνη» τονίζει ὁ Προφήτης Ἡσαΐας (Ἠσ. 32, 17).

Ἡ εἰρήνη δέν εἶναι μιά ἀρνητικὴ κατάστα-

ση πού εμφανίζεται όταν απουσιάζει ο πόλεμος. Ἡ εἰρήνη εἶναι μιά θετική κατάσταση πού καλλιεργεῖται μαζί μέ τή δικαιοσύνη. «Ἡ εἰρήνη τῇ δικαιοσύνῃ συγκεκριμένη θεῖόν ἐστι χρήμα· εἰ δέ θατέρα ἄνευ τῆς ἐτέρας εἶη, λυμαίνεται τῷ τῆς ἀρετῆς κάλλει» διακηρύττει ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, (Ἰσίδ. Πηλουσίου Ἐπιστ. 3, 246, P.G. 78, στ. 924).

Ὑπάρχει εἰρήνη μεταξύ ληστών γιά τήν καταστροφή τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ὑπάρχει καί εἰρήνη μεταξύ λύκων γιά τήν καταστροφή τῶν προβάτων.

Ἡ εἰρήνη συνδέεται ἄρρηκτα μέ τή δικαιοσύνη. Εἰρήνη καί δικαιοσύνη εἶναι δύο ὅψεις τοῦ ἰδίου νομίσματος. Ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά λέει ὅτι ἐργάζεται γιά τήν εἰρήνη, ἂν παράλληλα ἡ δικαιοσύνη δέν ἀποτελεῖ ἔντονη φροντίδα της. Κατά τόν Ἀπόστολο Ἰάκωβο: «καρπός τῆς δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην» (Ἰακ. 3, 18). Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, εἶναι «δικαιοσύνη καί εἰρήνη καί χαρά ἐν πνεύματι Ἁγίῳ» (Ρωμ. 14, 17). Ζῶντας ὁ ἄνθρωπος τή δικαιοσύνη, τήν εἰρήνη καί τή χαρά, πού εἶναι καρπός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ζεῖ τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καί συνεργεῖ στή φανέρωσή της μεταξύ τῶν ἀνθρώπων (Γεωργίου Ἱ. Μαντζαρίδη, ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ, σελ. 66).

Ἡ δικαιοσύνη εἶναι τό *sine qua non* γιά τήν εἰρήνη. Ὁ θρίαμβος τῆς εἰρήνης ἐπιτυγχάνεται, ὅταν αὐτή συγκαταβιώνει μέ τή δικαιοσύνη καί τά ἀνθρώπινα δικαιώματα. Γι' αὐτό καί στήν Γ' Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη τοῦ 1986, διακηρύττεται: «Ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ἐπειδή εὐεργετήθημεν ἀπό τήν θεῖαν δικαιοσύνην, ἀγωνιζόμεθα διά μίαν πληρεστέραν δικαιοσύνην εἰς τόν κόσμον καί διά τήν ἐξουδετέρωσιν πάσης καταπίεσεως. Ἐπειδή διακηρύσσομεν συνεχῶς τήν ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ καί τήν θέωσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὑπερασπιζόμεθα τά ἀνθρώπινα δικαιώματα δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καί ὅλους τοὺς λαούς» (Δαμασκηνοῦ Ἀλεξ. Παπανδρέου Μητρ. Ἑλβετίας, ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΣ, σελ. 137).

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ Ἡ ΑΓΑΠΗ

Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ὅμως, μαζί μέ τήν εἰρήνην εὐαγγελίζεται καί τήν ἀγάπη. Ἀλλωστε ἡ ἀγάπη ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιά τήν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης, καί στό μέτρο πού καλλιεργεῖται μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀγάπη, ἐπικρατεῖ καί ἡ εἰρήνη.

Ἡ ἀγάπη μεταμορφώνει τόν ἄνθρωπο καί μέ τή χάρη τῶν μυστηρίων τόν ὁδηγεῖ στή θέωση, τόν ἐντάσσει ὀριστικά στή μακαρία κοινωνία ἀγάπης

τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τό τέρμα τῆς ἀνθρώπινης πορείας καί τοῦ ἀνθρώπινου προορισμοῦ: «ὁ Θεός ἀγάπη ἐστίν, καί ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καί ὁ Θεός ἐν αὐτῷ» (Α' Ἰω. 4, 16). Γι' αὐτό καί οἱ ἅγιοι Πατέρες δέν διστάζουν νά λέγουν: «ὁ τήν ἀγάπην ἔχων τόν Θεόν ἔχει» (Μ. Βασίλειος, Ἀσκητικά 2,2, P.G. 31, 885 B), καί «ὁ κτησάμενος τήν ἀγάπην αὐτόν τόν θεόν ἐκτήσατο» (Μαξ. Ὁμολογητοῦ, κεφάλαια ἀγάπης 4, 100, P.G. 90, 1073).

Ἀλλά λαμπρόν παράδειγμα ἔμπρακτης πρὸς τόν πλησίον ἀγάπης ἀποτελεῖ ἡ μορφή καί πολιτεία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ «ὅς διῆλθεν εὐεργετῶν καί ἰώμενος πάντας» (Πράξ. 10, 38). Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός τήν ἀγάπη Του τήν ἐπεξέτεινε καί στή θεραπεία τῶν ὀνυλικῶν καί σωματικῶν ἀναγκῶν τῶν ἀνθρώπων χορταίνοντας τοὺς πεινασμένους, φωτίζοντας τοὺς τυφλοὺς, ἀνορθώνοντας τοὺς χωλοὺς, καθαρίζοντας τοὺς λεπρούς, θεραπεύοντας τοὺς κωφοὺς καί ἐγείροντας τοὺς νεκροὺς. Στούς δέ μαθητές Του ἀποστέλλοντάς τους στό κήρυγμα, τοὺς ἔδωκε ἐντολή, ὅχι ἀπλῶς νά κηρύσσουν ὅτι «ἤγγικεν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, ἀλλά καί ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπροὺς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε...».

Καί ὁ πυρσός τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης ἀναρριπίζεται συνέχεια μέ πύρινα κηρύγματα πού συνιστοῦν τήν εὐποιάν. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἀναφωνεῖ: «Ἡ ὁ μὲν ἐνδεδυμένον ἀπογυμνῶν λωποδύτης ὀνομασθήσεται, ὁ δέ τόν γυμνόν μὴ ἐνδύον, δυνάμενος τοῦτο ποιεῖν, ἄλλης τινός ἐστιν προσηγορίας ἄξιος; Τοῦ πεινῶντος ἐστὶν ὁ ἄρτος, ὃν σύ κατέχεις, τοῦ γυμνητεύοντος τό ἱμάτιον, ὃ σύ φυλάσσεις εἰς ἀποθήκας» (P.G. 31, 276), καί ἄλλοῦ γράφει: «Οὐκ ἠλέησας, οὐκ ἔλεηθήσῃ. Οὐκ ἠνοιξας τὴν οἰκίαν, ἀποπεμφθήσῃ τῆς Βασιλείας. Οὐκ ἔδωκας τόν ἄρτον, οὐ λήψῃ τήν αἰώνιον ζωὴν» (Μ. Βασιλείου πρὸς τοὺς πλουτοῦντας, σελ. 359). Ἀλλά καί ὁ ἱερός Χρυσόστομος προτρέπει τοὺς χριστιανούς: «Πωλείτω ἀγροὺς, πωλείτω οἰκίας καί σκευή, χρυσᾶ καί ἀργυρᾶ καί παρεχέτω τοῖς δεομένοις» (P.G. 57, 319). Κατά δέ τόν Ἰσίδωρο τόν Πηλουσιώτη ἔργον τῶν Ἐπισκόπων εἶναι «τῶν πεινῶντων αἱ τροφαί, τῶν διψῶντων τά πόματα, τῶν γυμνῶν τά ἄμφια, τῶν ἀδικουμένων αἱ προστασίαι, τῶν ὀρφανῶν ὁδυρομένων αἱ κηδεμονίαι, τῶν χηρῶν ἡ ἀντίληψις, τῶν ἀρρωστούντων αἱ θεραπείαι τῶν ἐν δεσμοτηρίοις αἱ λύσεις» (P.G. 78, 897). Καί κατά τόν Ἰωάννη τό Δαμασκηνό: «Ἀστέγους ξενίσωμεν, γυμνοὺς ἀμφιάσωμεν, νοσοῦντας ἐπισκεψώμεθα, πρὸς τοὺς ἐν φρουρᾷ τόν πόδα κινεῖν μὴ κατοκνήσωμεν, τοῖς ἐν ἀνία καί λύπαις τήν χεῖρα ἐκτείνωμεν» (P.G. 14, 1017). Καί οἱ Ἀποστολικές Διαταγές (δ' αἰώνας) παρήγγελλαν στόν ἱερέα νά τονίζει πρὸς τό Ἐκκλησίασμα: «Τρέ-

φετε καί ἀμφιέννυτε τούς ὑστερημένους, ρύεσθε δούλους, αἰχμαλώτους, δεσμίους, ἐπηρεαζομένους, ἥκοντας ἐκ καταδίκης διὰ τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ» (Ρ.Γ. 1, 821).

Ἡ πίστη ἐπομένως στό Χριστό χωρίς διακονική ἀποστολή χάνει τή σημασία της. Τό νά εἶμαστε χριστιανοί μέλη ζωντανά τῆς Ἐκκλησίας σημαίνει νά μιμούμαστε τό Χριστό καί νά εἶμαστε ἔτοιμοι νά Τόν ὑπηρετήσουμε στό πρόσωπο τοῦ ἀδυνάτου, τοῦ πεινασμένου, τοῦ περιθωριακοῦ, τοῦ περιφρονημένου, τοῦ ἄρρωστου καί τοῦ φυλακισμένου καί γενικά αὐτοῦ πού πάσχει καί ὑποφέρει. Νά μή λησμονοῦμε ὅτι μέ τή συχνή Θεία Κοινωνία παίρνουμε μέσα μας τό Χριστό, πού εἶναι ἡ τέλεια ἀγάπη. Καί αὐτός πού κατέχει τό Χριστό, γίνεται κατά χάρη θεός καί μετέχει τῆς Τριαδικῆς ἀγάπης. Γι' αὐτό καί δέν εἶναι τυχαία πού ὁ Κύριος ἐξάρτησε τή συμμετοχή μας στήν Βασιλεία Του ἀπό τό βαθμό τῆς ἀγάπης μας πρός τό συνάνθρωπό μας, πού θά πρέπει μέ τρόπο ἔμπρακτο νά ἐπιδεικνύουμε συνεχῶς.

Ἀπό τή στιγμή πού ὁ Θεός ἔγινε ἄνθρωπος, ἡ σχέση τοῦ ἀνθρώπου πρός τό Θεό δέν μπορεῖ

παρά νά διέρχεται ἀπό τό δρόμο τοῦ πλησίον, καί σ' αὐτό ἀκριβῶς συνίσταται τό μυστήριό τῆς Ἐκκλησίας, ὡς κοινωνίας καί κοινότητος.

Ἀτομική σχέση μέ τό Θεό, μή διερχομένη διὰ τῶν ἄλλων, δέν νοεῖται στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Μόνο σχέση ἐκκλησιαστική εἶναι νοητή. Αὐτή εἶναι ἡ ἐννοία τῆς Ἐκκλησίας ὡς Σώματος Χριστοῦ καί ὡς εὐχαριστειακῆς σύναξης, γι' αὐτό καί στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία πρό τῆς Θείας Κοινωνίας ἡ ἀγάπη ἀλλήλων προτάσσεται τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως καί τῆς Θείας Κοινωνίας: «Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν», (Χαλκηδόνια, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 460).

Ὅταν μιλοῦμε γιά φιλανθρωπία, πρόκειται γιά ὑψιστή κίνηση ἀγάπης τοῦ ἀνθρώπου πρός τό συνάνθρωπο, κίνηση μίμησης τῆς θεϊκῆς πρός τόν ἄνθρωπο ἀγάπης πού ἔφθασε μέχρι καί αὐτῆς τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Θεανθρώπου.

Ὅποιαδήποτε, ἐπομένως, ἀδράνεια καί ἀδιαφορία τοῦ κάθε Χριστιανοῦ καί γενικότερα τῆς Ἐκκλησίας μπροστά στό σύγχρονο φαινόμενο τῆς πείνας ὁλοκλήρων λαῶν, θά ταυτιζόταν μέ προδοσία τοῦ Χριστοῦ καί μέ ἀπουσία ζωντανῆς

πίστεως. Γιατί, ὅπως χαρακτηριστικά ἐτόνισε ὁ Μπερντιάεφ, «ἀν ἡ μέριμνα διὰ τὴν ἰδικὴν μας τροφήν εἶναι συχνά θέμα ὑλικόν, ἡ μέριμνα διὰ τὴν τροφήν τῶν συνανθρώπων μας εἶναι θέμα καθαρῶς πνευματικόν».

Ἡ εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τεράστια γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας καὶ τῆς ἀπόλυτης ἔνδειας, πού μαστίζουν μεγάλες μάζες ἀνθρώπων ἢ καὶ ὀλοκλήρων λαῶν κυρίως στὸν Τρίτο κόσμον. Δέν μπορεῖ τὴν ὥρα πού ἑκατομμύρια ἀνθρώποι, κυρίως στὶς χῶρες τοῦ λεγομένου Τρίτου κόσμου, πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα, οἱ λαοὶ κυρίως τοῦ βορρᾶ νὰ ζοῦν ὑπὸ καθεστῶς ἀφθονίας καὶ σπατάλης καὶ νὰ ξοδεύουν τρισεκατομμύρια σέ στείρους ἀλλὰ φονικούς ἐξοπλισμούς. Τό φαινόμενο αὐτό ὑποδηλώνει σοβαρὴ κρίση ταυτότητας τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, καὶ τοῦτο γιατί:

**α) η πείνα άπειλει τό θεϊό δώρο τής ζωής σέ
έκατομμύρια άνθρωπους,**

**β) συντρίβει ολοκληρωτικά τό μεγαλειό και
τήν ιερότητα του ανθρώπινου προσώπου και**

γ) όχι μόνο προσβάλλει τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ
σὲ κάθε ὑποσιτιζόμενο ἄνθρωπο, ἀλλὰ καὶ τὸν
ἴδιο τὸ Θεό, ὁ ὁποῖος ἐταῦτισε τὸν ἑαυτό του μέ
τὸν πεινασμένο ἄνθρωπο: «ἐφ’ ὅσον ἐποιήσατε
ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων
ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. 25, 40).

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέ βάση τήν ὀντολογική ἐνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, πού ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀπεκάλυψε στούς Ἀθηναίους ἀπό τοῦ βήματος τοῦ Ἀρείου Πάγου (Πράξ. 24-26), ὀφείλει ὑπερβαίνουσα τόν ἱερέα καί τόν λευῖτη, νά ἐγκύψει μέ τή μορφή τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη στόν πληγωμένο σύγχρονο ἄνθρωπο, γιά νά ἐπιδέσει τά τραύματά του καί νά ἀκούσει τό ἄγχος καί τό στεναγμό του. Γιατί ἡ φιλανθρωπία εἶναι προέκταση καί συμπλήρωση τοῦ πνευματικοῦ ἔργου καί τῆς μυστηριακῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας, πού ὡς Σῶμα Χριστοῦ συνεχίζει τό ἀπολυτρωτικό ἔργο τοῦ Ἰδρυτοῦ της.

Τό χρέος κάθε ὀρθοδόξου χριστιανοῦ εἶναι νά γίνεται «πλησίον» τοῦ ὁποιουδήποτε ἀνθρώπου ἀνεξαρτήτως φυλῆς, χρώματος, θρησκείας καί γλῶσσας, ἀφοῦ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε τέκνα τοῦ ἴδιου Θεοῦ, πλάσμενοι «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» καί ἄρα ἀδελφοί μεταξύ μας.

Ἡ αὐθόρμητη ἀδελφική παρουσία ἀγάπης πρὸς ὅλους τοὺς «πλησίον», ἀπλῶς καὶ μόνο διότι εἶναι ἄνθρωποι, ἀναγνωρίστηκε ὡς ἡ πεμπτοῦς- σία τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος.

**Κατά τή διακήρυξη τῆς Γ' Προσυνοδικῆς Πα-
νορθόδοξης Διάσκεψης, «ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι
χριστιανοί, ἐπειδὴ τρεφόμενοι μέ τό Σῶμα καί τό
Αἷμα τοῦ Κυρίου ἐν τῇ Θεῇ Εὐχαριστίᾳ βιοῦμεν
τήν ἀνάγκην τοῦ μερισμοῦ τῶν δωρεῶν τοῦ**

**Θεοῦ μετὰ τῶν ἀδελφῶν μας, κατανοοῦμεν
πληρέστερον τὴν πείναν καὶ στήν στέρξιν
καὶ ἀγωνιζόμεθα διὰ τὴν ὑπερνίκησιν αὐτῶν»
(Δαμασκηνοῦ Παπανδρέου, Μητρ. Ἑλβετίας,
«ΛΟΓΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥ», σελ. 95).**

Σεβασμιώτατοι,

Κυρίες καί Κύριοι,

Τὰ λόγια τῆς προχριστιανικῆς Ἀντιγόνης πρὸς τὸν Κρέοντα στὴν ὁμώνυμη τραγωδία τοῦ Σοφοκλῆ, «δέν γεννήθηκα γιὰ νὰ μισῶ, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀγαπῶ» συμπληρωμένα καὶ ὁλοκληρωμένα μέ τό μέγα μήνυμα τῆς κενωτικῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, πού κορυφώνεται μέ τὴν ἀγάπη πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, εὐαγγελίζονται τὴν ἀνιδιοτελῆ ἀγάπη, πού λυτρώνει ἄτομα καὶ λαοὺς καὶ μᾶς ὑποχρεώνουν, ἰδιαίτερα ἐμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς, νὰ γίνουμε ἀπόστολοι τῆς ἀγάπης. Ἡ ἀγάπη εἶναι σύμφυτη μέ τὸν ἀνθρώπινο προορισμό καὶ ἀποτελεῖ κριτήριο τῆς ἠθικῆς ποιότητος τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀγάπη ἐξευγενίζει τὸν ἐσωτερικό κόσμο τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀγάπη ἀφοπλίζει τό μῖσος, ἀναθεωρεῖ τίς ἀντιθέσεις καὶ ἀπαλλάσσει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τό φανατισμό, τὴ μισαλλοδοξία καὶ τὴν προκατάληψη καὶ παγιώνει τὴν εἰρήνην ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς λαούς.

Ἐλλογιμώτατε κ. Πρύτανη,

Ἐπειδὴ τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας μου ἀναφέρεται στὴν εἰρήνη, τὴ δικαιοσύνη, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀδελφοσύνη τῶν λαῶν, καὶ ἐπειδὴ, εὐδοκία Θεοῦ, ἐκφωνεῖται ἐδῶ στὴ χώρα τοῦ φωτός καὶ τῆς Δημοκρατίας, στὴ χώρα πού ἐπλασε τὸν πιὸ ἀνθεκτικὸ πολιτισμό, πού σκέπασε μέ τὸ γόνιμο ἴσκιο τοῦ τῆ γῆ ὁλόκληρη, καὶ πού δέν ἔπαυσε νά «μορφοποιῇ καὶ νά ἡνιοχῇ μέχρι σήμερα τὸν στοχασμό τοῦ κόσμου», τὴν Ἑλλάδα, τὸ λυκνὸ αὐτὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, πού στάθηκε γιὰ αἰῶνες τὸ μυστικὸ κέντρο τῶν προσανατολισμῶν καὶ τῶν πόθων τοῦ κυπριακοῦ ἑλληνισμοῦ, τὸν ὁποῖον, ἀλοίμονο, δέν μπόρεσε νά περιπτυχθεῖ ἐλεύθερο στὶς μητρικὲς τῆς ἀγκάλες, δέν θά μπορούσα νά ἐγκαταλείψω τὸ βῆμα αὐτὸ χωρὶς ἀναφορά στὴ μαρτυρικὴ ἰδιαίτερή μου πατρίδα, τὴν ποτισμένη ἀπὸ ὀδύνη καὶ κλέος Κύπρο· τὸ ρόδο αὐτὸ τῶν ἀνέμων πού μαστίζεται καταιγιστικά ἀπὸ παντοίους ἀνέμους, τὴ στενάζουσα καὶ ὀλοφυρόμενη νῆσο τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, τὴν νῆσο τῶν Ἀχαιῶν, τὴ νῆσο τοῦ σπαραγμοῦ καὶ τοῦ λυγμοῦ, πού ἐπάνω τῆς καμαρώνεται ὁ ἴδιος ἀβρός καὶ βαθυγάλανος ἑλληνικὸς οὐρανὸς καὶ στὶς ἀκτές τῆς βοστριχίζεται ἀφροστεφάνωτο τὸ κῦμα τοῦ Αἰγαίου καὶ πού σήμερα δυστυχῶς στενάζει καὶ ὀλοφύρεται ὑπὸ τυραννία δεινὴ. Καὶ τοῦτο γιατί τὸ ξίφος τοῦ Ἀττίλα ἐξακολουθεῖ νά εἶναι μπηγμένο στὴν καρ-

διά της. Καί μένει ἐκεῖ. Καί ἡ καρδιά αἰμάσσει. Καί ἡ ψυχὴ πονάει.

Δέχομαι τὴν ὑψηλὴ αὐτὴ ἀκαδημαϊκὴ διάκριση καὶ δὲν ξεχνῶ τὴν ὁδὴν τῆς Κύπρου, τὴν ὁδὴν τῆς γιὰ τοὺς βεβηλωμένους ναοὺς τῆς, γιὰ τὰ συλημένα καὶ ἐρειπωμένα μοναστήρια τῆς, γιὰ τίς ποδοπατημένες εἰκόνες τῆς, γιὰ τοὺς καταθραυσμένους σταυροὺς τῆς, γιὰ τὰ σπασμένα ἀγάλματά τῆς, γιὰ τίς κουρσεμένες πόλεις καὶ τὰ χωριά τῆς, τὴν Κερύνεια, τὴν Ἀμμόχωστο, τὴ Μόρφου, τὴν Καρπασία, γιὰ τὰ στρατεύματα κατοχῆς καὶ τοὺς μεταφερόμενους ἔποικους, γιὰ τίς λεηλασίες καὶ καταστροφές καὶ τὴ βίαιη παραμόρφωση τοῦ δημογραφικοῦ, ἱστορικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ προσώπου τῆς, γιὰ ὅλα αὐτὰ πού παραμένουν ἀκόμη οἱ χαίνουσες πληγές στοῦ ἀκρωτηριασμένο σώμα τῆς καὶ στὴ θλιμμένη καρδιά τοῦ λαοῦ τῆς. Γιὰ ὅλα αὐτὰ πού θὰ διακηρύσσουν στοὺς αἰῶνες τὸ μυσαρὸ ἀμοραλισμὸ τῶν κατακτητῶν καὶ τὴ μικροψυχία καὶ ἀβελτηρία, τὴ ψυχικὴ νέφωση καὶ πνευματικὴ τύφλωση τῶν ἰσχυρῶν τοῦ κόσμου τούτου, τῶν «κοσμοκρατόρων τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου».

Βαρὺ τὸ νέφος πού γιὰ τριάντα τέσσερα τώρα χρόνια σκεπάζει τὸ γλυκὺ οὐρανὸ τῆς Κύπρου. Εἶναι τὸ νέφος τῆς δοκιμασίας τοῦ κυπριακοῦ ἑλληνισμοῦ, τοῦ ὁποῖου σκληρὴ συνεχίζεται τῶν ἐθνικῶν παθῶν ἡ Μεγάλῃ Ἑβδομάδα. Εἶναι τὸ νέφος τῆς ἀγωνίας γιὰ τὸ συνεχιζόμενο δράμα τῶν δοκιμασιῶν καὶ τῶν θλίψεων, πού τραυματίζουν βαθύτατα τίς φυλλορροοῦσες ἐλπίδες.

Ὁ κυπριακὸς ἑλληνισμὸς, ὅμως, δὲν ἀποδυσπετεῖ καὶ δὲν ἀποκάμνει. Μάχεται καὶ θὰ μάχεται μέχρι πού, κατὰ τὸν ποιητὴ, νὰ «ἀνασηκώσῃ τὴν πλάτη ὁ Πενταδάκτυλος» καὶ νὰ ἀποσείσῃ τὸν Τοῦρκο εἰσβολέα. Μέχρι πού νὰ αἰθριάσουν καὶ νὰ μειδιάσουν καὶ πάλιν οἱ οὐρανοὶ τῆς μαρτυρικῆς Καρπασίας, τῆς ἀδούλωτης Κερύνειας, τῆς ὑπερήφανης Μόρφου καὶ τῆς εὐκλεοῦς Ἀμμοχώστου. Μέχρι πού ὁ κυπριακὸς ἑλληνισμὸς νὰ βγεῖ ἀπὸ τὴ σκιά θανάτου στοῦ ὑπερήφανο φῶς τῆς ἐλευθερίας. Μέχρι πού νὰ τερματισθεῖ τὸ μαρτύριο τοῦ διχασμοῦ τῆς πατρίδας του. Μέχρι πού νὰ ἐξευρεθεῖ μία δίκαιη, λειτουργικὴ, βιώσιμη καὶ δημοκρατικὴ λύση, ἐναρμονισμένη μέ τὸ εὐρωπαϊκὸ κεκτημένο καὶ τὸ διεθνὲς δίκαιο, καὶ σύμφωνη μέ τίς ἀρχές τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας. Μπορεῖ ὁ Τοῦρκος εἰσβολέας νὰ ἐγκληματεῖ κάτω ἀπὸ τὴ φρενίτιδα τοῦ ἐθνοκεντρισμοῦ του. Μπορεῖ γιὰ λίγο νὰ παγώνουν οἱ ἐλπίδες μας γιὰ δικαιοσύνη. Ὅμως ἡ δικαιοσύνη δὲν μπορεῖ νὰ παραμείνῃ μέ χειροπέδες ἐσαεὶ κλεισμένη στὰ μπουντρούμια. Ἡ δικαιοσύνη δὲν πεθαίνει καὶ δὲν χάνεται, γιατί εἶναι καρπὸς τοῦ Πνεύματος καὶ δῶρο τοῦ Θεοῦ. Ἡ δικαιοσύνη οὐδέποτε καθελώνεται μόνιμα πάνω στοῦ σταυροῦ, κι ἂν ποτέ ὑποστῇ μαρτυρικὸ θάνατο ἀνίσταται ἐκ τοῦ τάφου τριήμερη.

Ἡ Κύπρος προώριστα νὰ ζήσει καὶ θὰ ζήσει, γιατί οἱ ρίζες τῆς εἶναι πολὺ βαθιές. Εἶναι ρίζες τρισχιλιοτοῦς ἱστορίας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Γερώτατε Μητροπολίτα Κύκκου καὶ Τηλλυρίας, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος κύριε Νικηφόρε, χάρις εἴη τῇ ὑμετέρᾳ Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ.

Πληροφορηθέντες μετὰ πολλῆς χαρᾶς τὴν ἐπαξίως ἀπονεμηθεῖσαν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγαπητῇ ἡμῖν Ἱερότητι τιμητικὴν διάκρισιν ὑπὸ τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τοῦ τίτλου τοῦ ἐπιτίμου Διδάκτορος αὐτοῦ, προαγόμεθα διὰ τῶνδε τῶν Πατριαρχικῶν ἡμῶν ἀδελφικῶν Γραμμάτων ἵνα ἐκφράσωμεν ὑμῖν τὰ θερμὰ συγχαρητήρια καὶ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἡμετέρας Μετριοτήτος ἐπὶ τῇ τοιοιτοτρόπῳ ἀναγνωρίσει τῆς προσφορᾶς ὑμῶν πρὸς τὰ θεολογικά γράμματα καὶ τὴν τροφὸν αὐτῶν καὶ προστάτιδα Μητέρα Ἐκκλησίαν.

Τοῖς συγχαρητηρίοις δέ καὶ ὁλοθύμους εὐχὰς ἐπάγοντες ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ τῆς μακροημερεύσεως τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, πρὸς ἐπὶ μήκιστον συνέχισιν τῆς ἱερᾶς διακονίας αὐτῆς πρὸς τὸν λαόν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς καρποβριθοῦς θεραπείας τῶν Ἱερῶν Γραμμάτων, περιπτυσσόμεθα αὐτὴν ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ καὶ ἐπικαλούμεθα ἐπ' αὐτὴν τὴν χάριν καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος Αὐτοῦ.

Ἰ.βη' Οκτωβρίου κα'

Ἡ ἀγαπῶσα ὑμᾶς ἐν Χριστῷ ἀδελφὴ

Αριθ. Πρωτ. : 1228

Έν Λαρίση τη 20ῃ Ὀκτωβρίου 2008

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην
Κύκκου καί Τηλλυρίας
κ. Νικηφόρον
Εἰς Λευκωσίαν.

Σεβασμιώτατε,

ἀσπαζόμενος πρῶτον Ὑμᾶς ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ, προάγομαι ἵνα εὐχαριστήσω θερμῶς Ὑμᾶς διὰ τὴν τιμὴν τῆς προσκλήσεως εἰς τὴν τελετὴν ἀναγορεύσεως Ὑμῶν ὡς ἐπιτίμου διδάκτορος τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τὴν 23ην Ὀκτωβρίου ἐ.ε., καὶ νὰ γνωρίσω Ὑμῖν μετὰ λύπης ὅτι δέν δύναμαι νὰ συμμετάσχω, λόγῳ ὑποχρεώσεων εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολίν μου.

Εὐελπιστῶν διὰ μίαν εἰς τό μέλλον μεθ' Ὑμῶν συλλειτουργίαν καί συγχαίρων Ὑμῖν θερμῶς διὰ τὴν μεγίστην ταύτην διάκρισιν, διατελῶ

Μετά τῆς ἐν Κυρίῳ Ἀγάπης

Ἱ.ο. Παρίσης Τυρνάβου

ΑΧΩ

+ Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΣΤΑΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΕΩΡΩΝ
ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΕΙΣ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ ΤΗ 23-10-2008

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην
Κύκκου καὶ Τηλλυρίας
κ.κ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΝ
Εἰς Ἀθήνας

Σεβασμιώτατε ἅγιε Κύκκου κ. Νικηφόρε
καὶ ἀγαπητέ Ἀδελφέ,

Δεχθῆτε τὰ εἰλικρινῆ καὶ ἐγκάρδια συγχαρητήριά μου ἐπὶ τῇ
ἐπαξίᾳ ἀναγορεύσει Ὑμῶν εἰς Ἐπίτιμον Διδάκτορα τοῦ Τμήματος
Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου
Ἀθηνῶν. Παρά τὴν ἐπιθυμίαν νὰ παραστῶ εἰς τὴν προσωπικὴν σας
αὐτὴν χαρὰν καὶ νὰ ἔχωμεν τὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφὴν μεθ' ὑμῶν,
καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἀπουσία μου ἀπὸ τὴν ἔδραν μου λόγῳ τῶν ἐδῶ
ἐργασιῶν.

Εὐχόμεθα ἐκτενῶς ὅπως ὁ Παντοδύναμος Θεός σας χαρίζη
ὕγιαν καὶ πλουσίαν πνευματικὴν προσφοράν, ἥ δέ σημερινὴ
ἀναγόρευσις εἰς Διδάκτορα νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν αὐξησιν τῆς
Κοινωνικῆς καὶ Θεολογικῆς προσφορᾶς.

Μετ' ἀδελφικῶν ἀσπασμῶν καὶ ἀγάπης

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Σεβασμιώτατε ἅγιε Κύκκου κ. Νικηφόρε

ΣΤΑΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΕΩΡΩΝ ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ & ΣΠΑΡΤΗΣ
ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἀγαθὴ καὶ ἁγία κόρη,
Ἐκφρατίζω σὲ γὰρ ὡς καὶ ἡ ἀγάπη
μου εἰς σὲ ἐκείνη διδόντορ τὴν ἀνε-
κρίτην ἀγάπην.
Ὡς συγγίρω ὁμοθυμῶν καὶ ἐξ ὅλης
ψυχῆς καὶ σώματος καὶ ὑψίστης ἡμέρας.

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
Σ Ε Ρ Α Φ Ε Ι Μ

Εν Καστοριά τη 26η Οκτωβρίου 2008

Πρός
Τόν Πανιερώτατον Μητροπολίτην
Κύρκου καί Τηλλυρίας
κ.κ. Νικηφόρον
Εἰς Λευκωσίαν.

Σεβασμιώτατε,

Μετά ιδιαιτέρας χαρᾶς ἔλαβον τήν πρόσκλησιν τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητας διά νά παραστῶ εἰς τήν ἐπίσημον τελετήν τῆς ἀναγορεύσεώς Σας εἰς Ἐπίτιμον Διδάκτορα τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τήν Πέμπτην 23 Ὀκτωβρίου ἔ.ἔ. καί θερμότατα Σᾶς εὐχαριστῶ διά τήν τιμήν.

Δυστυχῶς, προγραμματισμένες πρό καιροῦ ὑποχρεώσεις εἰς τήν ἀκριτικὴν μου ἐπαρχίαν μου κατέστησαν ἀδύνατον τήν προσέλευσίν μου εἰς τήν ὡς ἄνω λαμπρὴν τελετήν.

Σᾶς συγχαίρω ἀπό καρδίας διά τήν πολύτιμον παρουσίαν καί προσφορὰν Ὑμῶν τόσον εἰς τὰ Θεολογικά Γράμματα, ὅσον καί εἰς τήν μαρτυρικὴν Μεγαλόνησον.

Εὐχομαι ἐκ μέσης καρδίας, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, διά πρεσβειῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, χαρίῃ εἰς Ὑμᾶς ὑγίαν σταθεράν καί ἀκλόνητον καί μακρότητα ἡμερῶν πρὸς συνέχισιν τῆς τετιμημένης διακονίας Σας εἰς τὸν Ἀμπελῶνα Του πρὸς δόξαν Αὐτοῦ καί τῆς Ἀγίας μας Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ δέ τούτοις διατελῶ

Μετά πολλῆς τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καί τιμῆς

† - Καστορίας Σεραφεῖμ

Πενιέρωτος

ΠΡΕΣΒΥΤΗΡ 18.10.2008

Μετροπολίτου Κύκκων καί Τερρακίας
κ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΝ

Πενιέρωτε Σρε Κύκκου,

- Έχον τον υπήκοον αρέσκειά σου να' ορα
υμάντα κα' γύρω σου υμάντα από υπήκοον κα'
αφ' ουκείν σου κα' η' διαφρενείν σου κα' ο' ούκείν
κα' ούκείν κα' Παν. Αθηνών.

Εύχρηστα γράφει γά σου υπή κα' με
ουκείν κα' ούκείν κα' ούκείν σου κα' ούκείν
κα' ούκείν κα' ούκείν σου, κα' ούκείν κα' ούκείν
κα' ούκείν κα' ούκείν σου.

Σου ούκείν κα' ούκείν κα' ούκείν σου
κα' ούκείν κα' ούκείν σου κα' ούκείν σου
κα' ούκείν κα' ούκείν σου κα' ούκείν σου
κα' ούκείν κα' ούκείν σου κα' ούκείν σου.

Με κα' ούκείν κα' ούκείν σου
κα' ούκείν κα' ούκείν σου κα' ούκείν σου

Παν. Αθηνών

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ ΒΛΑΣΙΟΥ
ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ναύπακτος, 12 Σεπτεμβρίου 2008

Σεβασμιώτατον
Μητροπολίτην Κύκκου καί Τηλλυρίας
κ. Νικηφόρον,
Λευκωσία

Σεβασμιώτατε ἅγιε Κύκκου,

Λαμβάνω τά τεύχη τῆς περιοδικῆς ἔκδοσης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς σας μέ τίτλο: «Ενατενίσεις» καί θέλω νά σᾶς συγχαρῶ γιά τήν ἐπιμελημένη ἔκδοση καί τήν σημαντική προσφορά σας στήν Ἐκκλησία, τήν κοινωνία καί τούς ἀνθρώπους.

Στό τελευταῖο τεῦχος (ὑπ' ἀριθμ. 5) διάβασα τά σχετικά μέ τήν ἀναγόρευσίν σας σέ ἐπίτιμο διδάκτορα ἀπό τήν Θεολογική Σχολή τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθώς ἐπίσης καί τήν ὁμιλία σας γιά τήν Ἐκκλησία καί τό φιλανθρωπικό ἔργο σέ σχέση μέ τήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου καί θά ἤθελα νά σᾶς συγχαρῶ γιά τήν τιμή πού σᾶς ἔγινε.

Ἀκούω κατά καιρούς διάφορα γιά τό φιλανθρωπικό καί πολιτιστικό ἔργο τό ὁποῖο ἐπιτελεῖ ἡ Ἱερά Μονή καί ἡ Ἱερά Μητρόπολη Κύκκου ἐπὶ τῶν ἡμερῶν σας καί χαίρομαι ἰδιαιτέρως.

Εὔχομαι ὁ Θεός νά σᾶς δίνη ὑγεία καί δύναμη γιά νά προσφέρετε ὅλες τίς δυνάμεις σας γιά τήν δόξα Του καί τόν ἔπαινο τῆς Ἐκκλησίας.

Μετ' πολλῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης
Ἱ. Ναυπακτοῦ καὶ Αγ. Βλασίου Ἰ. Θ.

Π. Α. ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΟΜ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 28, ΑΘΗΝΑΙ 106 79
Τηλ.: 210 32 47 085
e-mail: kevmt@academyofathens.gr

Ἀθῆναι, 24 Ὀκτωβρίου 2008

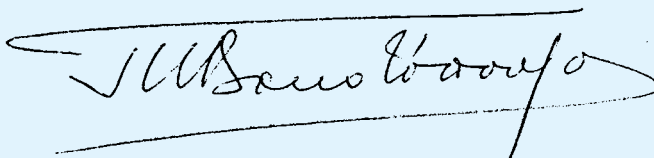
Πανιερώτατον Μητροπολίτην Κύκκου καὶ Τηλλυρίας
Κύριον Κον Νικηφόρον,
Τ.Θ. 24850,
1304 Λευκωσίαν.

Πανιερώτατε,

Λυποῦμαι διότι, ἀπουσιάζων εἰς Βενετίαν διὰ τὴν τελετὴν ἐπὶ τῇ ἀναστηλώσει τοῦ κωδωνοστασίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τῶν Ἑλλήνων, δαπάναις τοῦ Ἰδρύματος Λεβέντη, καὶ εἰς Λονδίνον διὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκθέσεως *Βυζάντιον 330-1453* εἰς τὴν Βασιλικὴν Ἀκαδημίαν τῶν Τεχνῶν, ἔλαβα πολὺ ἄργα τὴν εὐγενῆ πρόσκλησίν σας εἰς τὸ δεῖπνον ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναγορεύσεώς σας εἰς Ἐπίτιμον Διδάκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραστῶ εἰς τὴν τελετὴν, διότι τὴν ἰδίαν ἡμέραν καὶ ὥραν ἔλαβε χώραν ἡ πανηγυρικὴ συνεδρία τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου.

Σὰς ὑποβάλλω τὰ θερμότερα συγχαρητήριά μου διὰ τὴν τιμὴν ἣ ὁποία σὰς προσεγένετο καὶ διατελῶ

Μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ,

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Α. ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀκαδημαϊκός

ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ
ΟΜ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: πρωτοπρ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ
Ταύγету 56, 15234 Χαλάνδρι
τηλ. -fax: 2106718445

25-10-'08

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην
Κύκκου καί Τηκερίας υ. Νικηφόρον

Πανιερώτατε,
προσκυνώ.

Μία προγραμματισμένη διάλεξη ἐκείῃ Ἀθηνῶν δὲ
μὲ ἐπέλεξε νὰ ὁργανωθῇ σὺν Πανεπιστήμιον καὶ ἵν'
ἀναγορεύσῃ σὰν εἰς ἱερίον διδασκαλίας τῆς ἐκκλησίας
ἡμετέρας. Μοῦ νὰ σὰς συγχαρῶ ἐκ καρδίας καὶ νὰ
σὰς εὐχηνῶ νὰ ἔχετε σὺν ζωῇ σὰν πολλὰς ἀποδόσεις
διακρίσεις, ὡς ἀκόμη ὑγία καὶ μακαριότητα, γὰρ
νὰ προσφέρτε τὴν ἀγαθὴν διακονίαν σὰν σὺν
ἐκκλησία καὶ τὸ ἔθνος μας.

Μετ' σιβασιόν καὶ ἀγάπην,
ταχ. Σεύργος Μεταλληνός.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΜΟΤΙΜΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΣ

Θεσσαλονίκη, 23.10.2008

Πανιερώτατον Μητροπολίτην Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρον
Λευκωσία-Κύπρος

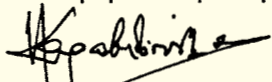
Πανιερώτατε,

Δεχθεῖτε τὰ θερμὰ μου συγχαρητήρια γιὰ τὴν ἐπάξια ἀναγόσευσή σας σὲ Ἐπίτιμο Διδάκτορα τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Οἱ Θεολογικὲς Σχολὲς Θεσσαλονίκης καὶ Ἀθήνας πρέπει νὰ σεμνύνονται, διότι τιμώντας σας τιμῶνται καὶ οἱ ἴδιες μὲ τὴν ἀναγόρευση σὲ Ἐπίτιμο Διδάκτορα ἐνὸς ἀκούραστου ἐργάτη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας.

Μὲ μεγάλη μου χαρὰ θὰ μετεῖχα τόσο στὴν τελετὴ ὅσο καὶ στὸ δεῖπνο ποὺ εἶχατε τὴν εὐγενὴ καλωσύνη νὰ μὲ προσκαλέσετε, ἂν μποροῦσα νὰ ἔλθω στὴν Ἀθήνα. Δυστυχῶς ὅμως αὐτὸ δὲν ἦταν δυνατόν. Πάντως εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν πρόσκληση.

Εὐχομαι ὁ Θεὸς νὰ σᾶς δυναμώνει στὸ ἔργο σας.

Μὲ τιμὴ καὶ ἀγάπη

Ἰωάννης Καραβιδόπουλος

Διεύθυνση οἰκίας: Β. Κορνάρου 16, Θεσσαλονίκη 54655 ☎ + (30310) 423500
✉ E-mail: Karavido@theo.auth.gr

Χαίρειν μετὰ χαιρόντων

Δρ Χαραλάμπης Μ. Μπούσιος
*Μέγας Ὑμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων
Ἐκκλησίας*

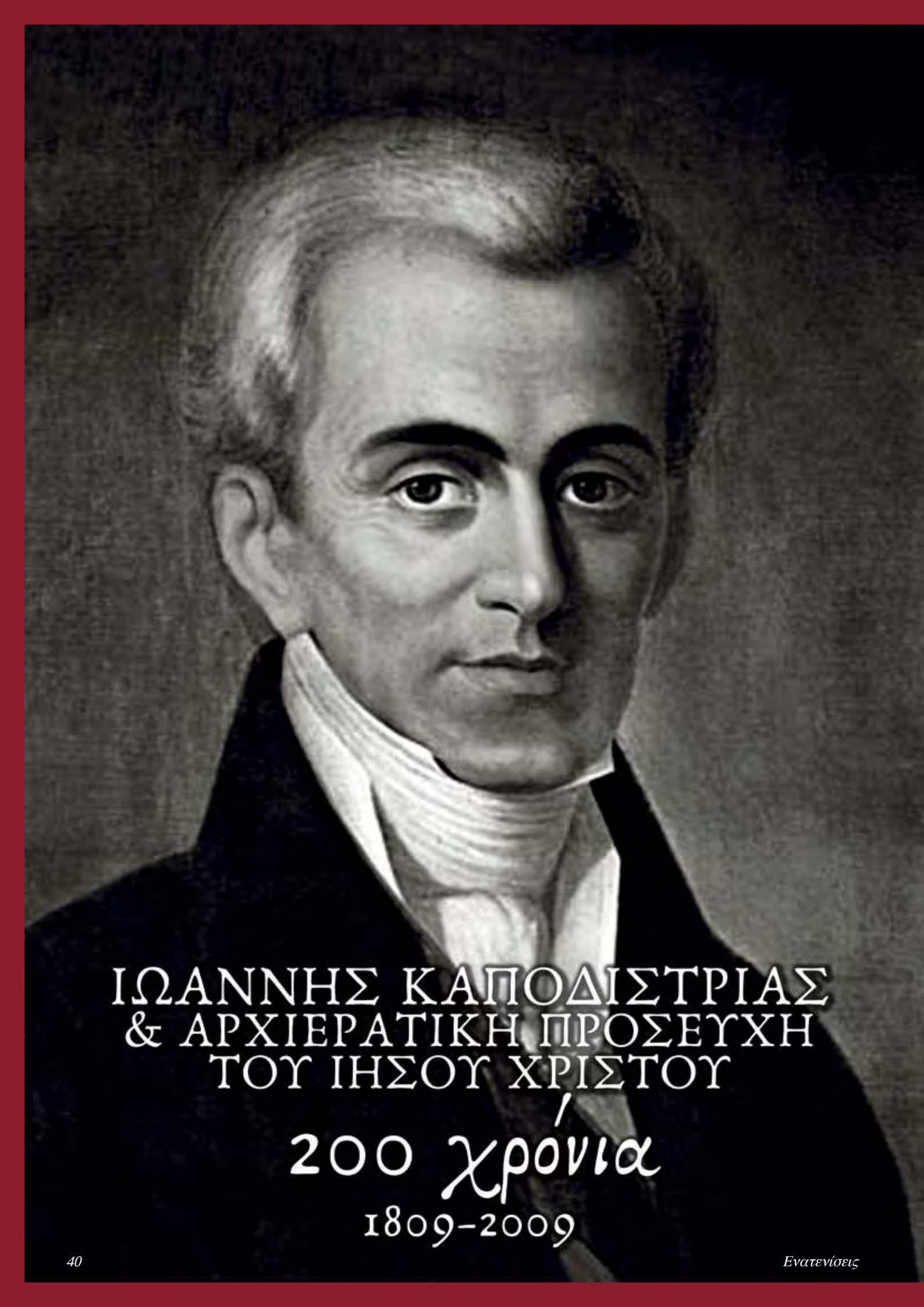
«**Ἡ** τῆς ἐντολῆς πλήρωσις χαρὰν εἶωθεν ἐμποιεῖ τῷ τὴν ἀρετὴν ποιοῦντι.» μᾶς λέει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος (Εἰς Ἦσ. Ε' 5, ΕΠΕ 5, 232), δηλαδή ἡ ἐκτέλεση τῆς ἐντολῆς τῆς ἀγάπης, ἀφοῦ «πλήρωμα νόμου ἡ ἀγάπη» (Ῥωμ. ιγ' 10), χαροποιεῖ ἐκεῖνον ποὺ ἀσκεῖ τὴν ἀρετὴν. Ἡ ἀληθινὴ χαρὰ, ἡ εὐφροσύνη δὲν ὑπάρχει στὰ ἐξωτερικὰ πράγματα, στὴν καλοπέραση, στὴν ἐνδυμασία, στὰ ἀξιώματα, στὴν πολυτέλεια καὶ στὴν ἐν γένει τρυφηλὴ ζωὴ, γιατί δὲν περνάει στὴν καρδιά, ἀλλὰ εἶναι ἐπιδερμικὴ καὶ μένει στὰ μάτια τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ πραγματικὴ εὐφροσύνη βρίσκεται στὴν καρδιά, στὴ σκέψη ποὺ σκέπτεται τὰ ἄϋλα καὶ ἀσώματα, στὴν καρδιά ποὺ ἀγαπᾷ, ποὺ συγχαίρει στὴ χαρὰ τῶν ἄλλων καὶ συμμετέχει στὴ λύπη τους. Ἐκφραση τῆς εὐφροσύνης αὐτῆς ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἀπόδοση τιμῆς στοὺς γύρω μας, ποὺ ἐκπορεύεται ἀπὸ ἀνιδιοτελή, ἀγαπητικὴ καρδιά, ἀπὸ καρδιά ποὺ «χαίρει μετὰ χαϊρόντων καὶ κλαίει μετὰ κλαιόντων» (Ῥωμ. ιβ' 15).

Ἡ ὑψιστὴ τῶν ἀρετῶν ποὺ εἶναι ἡ ἀγάπη ἐδράζεται στὴν ταπεινὴ ποὺ δείχνουμε προβάλλοντας τοὺς ἄλλους καὶ στεφανώνεται, ὅταν δίνουμε τιμὲς καὶ δὲν προσδοκοῦμε τιμὲς. Καὶ τοῦτο, γιατί δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι οἱ τιμὲς εἶναι φθαρτὲς καὶ προσωρινὲς καὶ καταστρέφονται μαζί μὲ τὸν παρόντα βίον, πολλὰς φορὲς μάλιστα σβήνουν πρὶν τελειώσει ἡ παροῦσα ζωὴ. Μᾶς τὸ λέει πάλι ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος: «Πᾶσαι τιμαὶ φθαρταὶ καὶ ἐπὶ κηροὶ καὶ τῷ παρόντι συγκαταλύονται βίῳ, πολλάκις δὲ καὶ πρὸ τοῦ παρόντος βίου τέλος λαμβάνουσι» (Εἰς Ἀδριάντας ὁμιλ. ΙΖ' 2, ΕΠΕ, 32, 532). Ἔτσι, τὴν προσγενομένη κάποιες φορὲς τιμὴ πρὸς τὸ πρόσωπό μας ὀφείλουμε νὰ τὴ θεωροῦμε ἐξαιρετικὴ εὐνοία τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς καὶ νὰ τὴ χρησιμοποιοῦμε γιὰ βελτίωση τοῦ πνευματικοῦ ἔργου καὶ σωτηρία τῶν συνανθρώπων μας, τῶν ζωντανῶν αὐτῶν εἰκόνων τοῦ γλυκυτάτου μας Θεοῦ, ποὺ γιὰ μᾶς ὑπέμεινε τὰ φρικτὰ πάθη καὶ τὴν ἄκρα ταπεινὴ ποὺ ἀτίμωση, ἀλλὰ καὶ ἀναστήθηκε, γιὰ νὰ μᾶς συναναστήσῃ καὶ νὰ μᾶς καταστήσῃ, τοὺς πρώην ἀπόκληρους, κληρονόμους τῆς Βασιλείας Του.

Τιμὴ καὶ χαρὰ ἀποτελοῦν δύο διαυγεῖς ἐπιφάνειες τοῦ πολυεδρικοῦ ἀδάμαντος

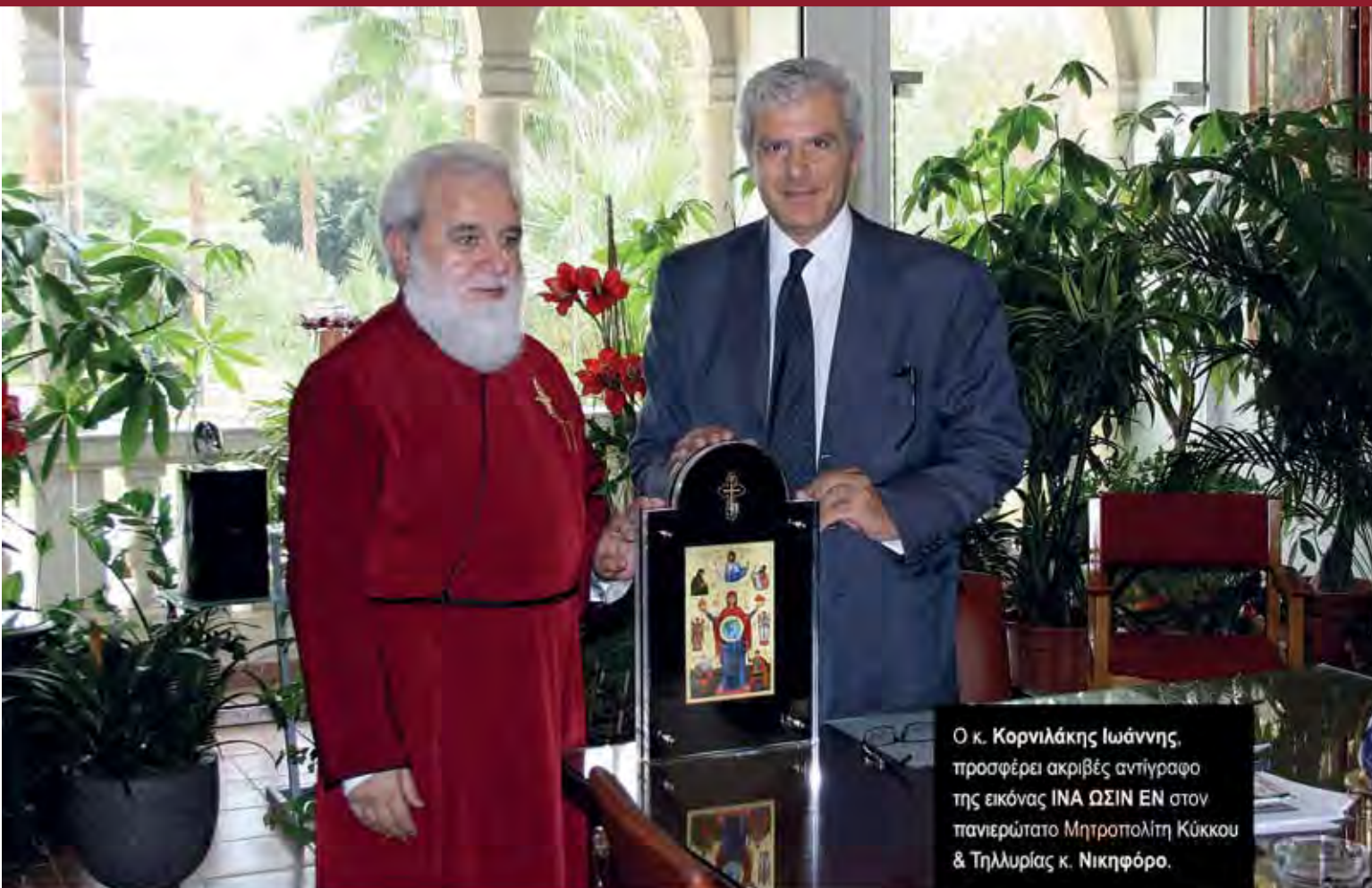
τῆς ἀγάπης. Τὶς εἶδα, μὲ θάμβωσαν καὶ τὶς ἀπῆλαυσα τὴν περίοδο αὐτὴ μὲ τὴν τιμὴ πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ ἀγαπητοῦ μας Μητροπολίτου Κύκκου καὶ Τηλλυρίας, τοῦ πανιερωτάτου κ. Νικηφόρου, ἀπὸ τὰ Πανεπιστήμια Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης. Ὡς ἰδιαιτέρας σημασίας μνημονεύεται ἡ βράβευσή του ἀπὸ τὸ Καποδιστριακὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν τὴ χρονικὴ μάλιστα στιγμὴ ποὺ τὸ νέο ἔτος χαρακτηρίζεται ὡς ἔτος Καποδίστρια, μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς συμπληρώσεως 180 χρόνων ἀπὸ τὴν ὀρκομωσία του ὡς πρώτου κυβερνήτη τῆς ἐλεύθερης Ἑλλάδος. Ἄλλωστε αὐτοῦ ἡ ὀξυδέρκεια, ἡ φιλεργατικότης καὶ οἱ εὐαγεῖς ὁραματισμοὶ συνέχουν καὶ τὸν Πανιερώτατο Νικηφόρο.

Ὁ Ἅγιος Κύκκου γνωρίζει νὰ τιμᾷ τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο καὶ ἐφαρμόζει πιστὰ τὰ Παύλεια λόγια «Τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγουμένοι» (Ῥωμ. ιβ' 10), καὶ ἡ τιμὴ πρὸς τὸ πρόσωπό του ἀποτέλεσε ἐλάχιστη ἀνταπόδοση τῆς τιμῆς ποὺ ὁ ἴδιος προσφέρει σὲ κάθε συνάνθρωπό μας, στὰ πρόσωπα τῶν ὁποίων βλέπει τὸν ἴδιο τὸν Κύριό μας, ὅπως λέγουν καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας: «Εἶδες τὸν ἀδελφόν σου, εἶδες Κύριον τὸν Θεόν σου». Ἡ τιμὴ, λοιπόν, στὸ πρόσωπο τοῦ πολυσεβάστου μας Γέροντος Νικηφόρου ἀποτελεῖ αἰτία χαρᾶς καὶ πνευματικῆς εὐφροσύνης ὅλων μας, ποὺ γνωρίζουμε τὴν ἀγαπητικὴ του καρδιά καὶ τὴν προσφορά του στὸ κοινωνικὸ σύνολο. Ἀποτελεῖ αἰτία χαρᾶς ὅλων ποὺ στὸ πρόσωπο τοῦ Νικηφόρου βλέπουμε τὸν εὐπαίδευτο Ἱεράρχη, τὸν ὁραματιστὴ καὶ ὑλοποιὸ ἐργάτη τοῦ θεικοῦ ἀμπελῶνος, τὸν ἐκφραστὴ τῆς φιλανθρωπικῆς δράσεως, τὸν κοσμήτορα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα. Ἐκφραση αὐτῆς τῆς χαρᾶς ἀποτελοῦν καὶ οἱ παρούσες σκέψεις, ποὺ συνοδεύεται ἀπὸ τὶς διάπυρες εὐχὲς μας, νὰ ἀξιοθεῖ ὁ Νικηφόρος τῆς ἀγάπης, ὁ Μητροπολίτης μὲ τὰ ἀνοικτὰ χέρια, καὶ τῆς τιμῆς ὅχι τοῦ ἐπιτίμου οὐρανοπολίτου, ἀλλὰ τοῦ κληρονόμου τῆς Ἄνω Βασιλείας καὶ τῶν ἀγαθῶν «ᾧ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν Αὐτόν» (Α' Κορ. β' 9), ἐκεῖ ὅπου ἀκούγεται ἀσίγητος ἤχος καθαρὸς ἐορταζόντων: «Εἰς Ἅγιος, εἰς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός. Ἀμήν».

A black and white portrait of Ioannis Kapodistrias, a man with light-colored hair, looking slightly to the right. He is wearing a dark coat over a white high-collared shirt. The background is dark and textured.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ
& ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ
ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

200 χρόνια
1809-2009

Ο κ. Κορνιλάκης Ιωάννης, προσφέρει ακριβές αντίγραφο της εικόνας ΙΝΑ ΩΣΙΝ ΕΝ στον πανιερώτατο Μητροπολίτη Κύκκου & Τηλλυρίας κ. Νικήφορο.

«Και εγώ την δόξαν ην δέδωκάς μοι δέδωκα αυτοίς, ἵνα ὡσιν ἐν καθώς ἡμεῖς ἐν ἐσμέν» (Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον κεΦ. ΙΖ, 22)

«Παλήσατε εἰς τὰς καρδίας τοῦ λαοῦ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ὀρθοτομοῦντες τὸν λόγον τῆς ἀλήτειας· κηρύττετε τὴν εἰρήνην, ευαγγελίσασθε τὴν ὁμόνοιαν, διδάξατε τὴν φιλαδελφίαν, τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην, **ΙΝΑ ΩΣΙΝ ΟΙ ΠΑΝΤΕΣ ΕΙΣ ΕΝ, ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ**, στηρίζετε τὰς καρδίας τῶν πιστῶν εἰς τὰ θεῖα δόγματα, ἐμπνεύσατε εἰς αὐτοὺς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν ὑποταγὴν εἰς τὰς ἀρχάς». (Εγκύκλιος τοῦ Ιωάννη Καποδίστρια πρὸς τὸν Ἱερόν κλήρον).

Κορνιλάκης Ιωάννης

Διευθύνων σύμβουλος ΕΛΛΑΤΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΜΗ ΚΕΡΑΟΣΚΟΠΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ & ΕΛΛΑΤΑ Μ.Κ.Ο.

Στην ανατολή του 2009 συμπληρώνονται 200 χρόνια απ' την 29/01/1809 που ο αείμνηστος πρώτος Μεταβυζαντινός Ηγέτης της ελεύθερης Ελλάδας Ιωάννης Καποδίστριας φθάνει στην Αγία Πετρούπολη. Έχει αποδεχθεί επίσημη πρόσκληση του επικεφαλής του Υπουργείου των Εξωτερικών της Ρωσίας Ρωμαντσώβ στις 15/5/1808, να εισέλδει στην υπηρεσία της Ρωσικής Αυτοκρατορίας. Στην ανατολή του 2009 συμπληρώνονται 200 χρόνια απ' τη εμφάνιση του Ιωάννη Καποδίστρια στην διεθνή πολιτική

σκηνή, και που έβαλε την σφραγίδα του, ώστε αυτή η διεθνής πολιτική σκηνή να ειρηνεύσει για 99 χρόνια. Συνέδριον της Βέννης 1815 – Α' Παγκόσμιος Πόλεμος 1914.

Την αγάπη του όμως για τον Θεό και την Υπεραγία Θεοτόκο την έχει εκδηλώσει απ' τα πρώτα χρόνια της ζωής του. Γεννημένος τον Ιανουάριο του 1776, έκτο παιδί, από τα εννέα που απέκτησαν οι γονείς του Αντωνιομαρίας Καποδίστριας και Αδαμαντίνα Γονέμη της οποίας η καταγωγή ήταν κυπριακή. Επτά αγόρια απέκτησαν οι γονείς του και δυο κορίτσια τα οποία εκάρησαν μοναχές (Ευφημία & Ευφροσύνη). Ήταν 16 ετών

στα 1792, που στην Παναγία την Πλατυτέρα της Κέρκυρας αποδίδεται θαύμα, που του διέσωσε τη ζωή από την πτώση του από άλογο και εσύρθη επί πολύ στους κακοτράχαλους δρόμους της εποχής.

Εκτοτε η επαφή του με το μοναστήρι είναι συνεχής και για όλη του την ζωή δεν θα το ξεχάσει. Εξομολογείται εκεί στον ιερομόναχο Συμεών και λαμβάνει απ' τα χείλη του τον χριστιανικό πλούτο. Ευρίσκεται στην Ρωσία και αποστέλλει 176 γράμματα στον πατέρα του, στα οποία και στα 176 του ζητά να μεταφέρει τις ευχές του στον ιερομόναχο Συμεών. Εκφράζει την επιθυμία του να ταφεί όταν ο Θεός τον καλέσει στις Αιώνιους Μονάς στον προαύλιο χώρο της Μονής της Πλατυτέρας. Η Παναγιά μας δεν του χάλασε το χατίρι. Αρχές Απριλίου του 1832 ετάφη εκεί, νύχτα χωρίς την νεκρώσιμη Ακολουθία κατ' εντολή του Αρμυστού της Αγγλίας «ίνα μη προξηνηθώσιν ταραχές».

Στα 1803 είναι μόλις 27 ετών, όταν πεθαίνει ο Πρόεδρος της Ιονίου Γερουσίας Σπ. Θεοτόκης και ουσιαστικά η διακυβέρνηση περνά στα χέρια του Ιωάννη, ήδη Γραμματέα της επικρατείας.

Στα 1807 σπεύδει στην Λευκάδα (Αγία Μαύρα) για σπουδαιότητα αποστολή. Η Λευκάδα ζινδύνευε απ' τον Αλή Πασά και τους συμμάχους του Γάλλους. Ο λαός της Λευκάδας διχασμένος, από εσωτερικές έριδες. Ο Ιωάννης επεμβαίνει, άλλωστε ο μόνος του φόβος, είναι ο φόβος του Θεού, κάνει πραγματικότητα την ενότητα το «ΙΝΑ ΩΣΙΝ ΕΝ». Διπλωματικά επιτυγχάνει την ενότητα και πρακτικά το αποδεικνύει. Αντιμαχόμενες μερίδες, άνθρωποι απ' όλα τα Επτάνησα, Σουλιώτες, Αρματωλοί και Κλέφτες, Ρώσοι σύμμαχοι, άνδρες γυναίκες και παιδιά, γίνονται όλοι ΕΝΑ. Παίρνει ο ίδιος τον κασμά και το φτυάρι προκειμένου να διανοιχθεί προστατευτική τάφρος. Οι σφαίρες απ' την απέναντι πλευρά σφυρίζουν. Εκείνος στέκεται όρθιος και όσο εκείνος στέκεται κανείς δεν πέφτει, κανείς δεν λιποψυχά, κανείς δεν το βάζει στα πόδια. Μέσα σε μια νύχτα ανοίχτηκε η τάφρος.

29/01/1809 και από πολυήμερο ταξίδι με άμαξα φθάνει στην κατάλευκη από τα χιόνια Αγία Πετρούπολη. Η διεθνής χριστιανική διπλωματική του καριέρα ξεκινά. Ο Σταυρός του μαρτυρίου όπως αργότερα θα γράψει σε επιστολή του, παρ' ότι βαρύς είναι με χαρά αποδεχτός. Γνωρίζει ότι τον κρατά όχι ο Σίμων ο Κυρηνάιος αλλά ο ίδιος ο Χριστός. Είναι και αυτός 33 ετών.

Το ταξίδι του ξεκινά, η ευλογία του Θεού στα μάτια του εμφανέστατη. Παρ' ότι ο ίδιος ταπει-

νά δεν επιζητά αξιώματα, οι ικανότητές του, η αυταπάρνηση του και η εντιμότης του δεν κρύβονται. Τα χαρίσματά του γίνονται αντιληπτά απ' τους ανωτέρους και από τον ίδιο τον Τσάρο τον Αλέξανδρο τον Α'.

Έγραφε στον πατέρα του, ότι αρκούσε και ένα νεύμα του Τσάρου σε μια δεξίωση και όλοι οι αξιωματούχοι της Ρωσίας συναγωνίζοντο να ικανοποιήσουν οποιαδήποτε επιθυμία σου, και ο Ιωάννης γίνεται έμπιστος και μπαινοβγαίνει στα διαμερίσματα του Τσάρου. Το κακό όμως αμέσως αντιλαμβάνεται το καλό. Στα 1811 ο Ιωάννης υπηρετεί τα συμφέροντα του Τσάρου στην Βιέννη. Είναι ακόμη ένας ασήμαντος υπεράριθμος υπάλληλος της Ρωσικής Πρεσβείας στη Βιέννη, αλλά ο καγκελάριος της Αυστρίας Metternich αποστέλλει επιστολή στον αρχηγό της Αστυνομίας Χάγκερ να παρακολουθείται ανά πάσα στιγμή. Στα 1813 ο Τσάρος Αλέξανδρος ο Α' τον καλεί σε ακρόαση και του λέγει: «Γνωρίζω τις δημοκρατικές σας ιδέες. Πρέπει να διασώσουμε μίαν Δημοκρατική χώρα. Παρακαλώ μεταβείτε εις Ελβετίαν» και ο Ιωάννης μετέβη.

< Αποσκευές > του ο σύμμαχος Χριστός και η ρήσης Του «ΙΝΑ ΩΣΙΝ ΕΝ».

Ενώνει για πρώτη φορά τα καντόνια της Ελβετίας, ενώνει για πρώτη φορά καντόνια Βορρά και Νότου, Ανατολής και Δύσης. Ενώνει για πρώτη φορά καντόνια πλουσίων και φτωχών, ενώνει για πρώτη φορά καντόνια που ομιλούσαν και διαφορετική γλώσσα. Τους ενώνει για πρώτη φορά με Συνταγματικό Χάρτη που ο ίδιος κατέγραψε και ο ίδιος διατύπωσε. Δυο χρόνια μετά βάζει και την σφραγίδα του σε αυτήν την Ένωση με την αναγνώριση της ουδετερότητας της Ελβετίας στο συνέδριο της Βιέννης. Πόσο τεράστιο έργο επιτέλεσε ο Ιωάννης; Φαίνεται απ' την επιστολή του αντιπροσώπου της Ελβετικής Κυβέρνησης στην Βιέννη Pictet de Rochemont προς την Κυβέρνησή του.

«Τι δυνάμεθα να πράξομεν δι' αυτόν τον εξαιρετον Καποδίστριαν. Είναι ο Φοίνιξ της διπλωματίας. Χωρίς αυτόν το συνέδριον της Βιέννης και τα άλλα θα ήσαν διαφορετικά. Έχω την πεποίθησιν ότι χωρίς αυτόν η Ελβετία θα είχεν εξ' ολοκλήρου ανατραπεί. Αν περάσει ποτέ απ' την Γενεύην κτυπήσατε όλους τους κώδωνας των εκκλησιών και χαιρετίσατε την άφιξιν του δια του κεραυνού του πυροβολικού μας».

Τρία καντόνια της Γενεύης, της Λωζάνης και του Βόντ τον αναζητούσαν επίσημο πολίτη τους. Στη Γενεύη διασώζουν μέχρι σήμερα το σπίτι όπου διέμενε. Και η Ελλάδα; Χρειάστηκαν 13 χρόνια από την μαρτυρική στιγμή της δολοφονίας του, η εθνοσυνέλευση με πρόεδρο τον Μαυροκορδάτο να αποτίσει επί τέλους φόρο τι-

μής στον Ιωάννη Καποδίστρια. Να στηθεί αδριάντας στο Ναύπλιο. Ήταν Μάρτιος του 1844.

Στην Κέρκυρα εστήθη ο αδριάντας του στις 10/4/1887 παρ'ότι Άγγλοι έχουν αποχωρίσει απ' το 1864. Το 1930 γίνεται έρανος για να πληρωθεί ο γλύπτης Γ. Μπονάνος για τον αδριάντα των Αθηνών. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος καταθέτει εκ του προσωπικού του ταμείου 5.000 δρχ.

Το 1931 τον 12 μήνα, επιτέλους, 100 χρόνια απ' την μετάστασή του στις Αιωνίους Μονάς, παρουσία του προέδρου Αλ. Ζαΐμη και του πρωθυπουργού Ελ. Βενιζέλου γίνονται τα αποκαλυπτήρια.

I/II/1814.

Αρχίζει το Συνέδριο της Βιέννης. Ο Ιωάννης παρίσταται. Ο Τσάρος πριν ξεκινήσουν του είπε: «Δέν έχω καταλληλότερον να αντιπαλαίσει τον καγκελάριον Metternich».

Ο Αντικαποδιστριακός Γερμανός ιστορικός Bartholdy θα γράψει:

« Είς και μόνον θνητός ετόλμησε να αντιπαλαίσει επί της παγκοσμίου διπλωματικής σκηνής το Metternich. Η μονομαχία γιγάντιος ».

Το συνέδριον της Βιέννης και οι αποφάσεις του που κράτησαν την Ευρώπη και τους λαούς της εν ειρήνη για 99 συνεχή χρόνια, διεσώθη δια μιας προφητικής του πρότασης που για πρώτη φορά εισακουγόταν σε συνέδριο και έγινε αποδεκτή. Οι αποφάσεις των συνεδρίων να μονογράφονται και να επικυρώνονται μόλις με το πέρας κάθε συνεδρίασης και όχι όπως γινόταν παλαιότερα μετά την ολοκλήρωση των συνεδρίων που έπαιρναν πολλούς μήνες. Το πόσο τεράστιας σημασίας ήταν ή πρόταση του Ιωάννη εφάνη όταν διαρκούντος του συνεδρίου την 01/03/1815 ο Ναπολέων διαφεύγει απ' την νήσον Έλβαν. Τα περισσότερα όμως άρθρα είχαν ήδη επικυρωθεί, και το «ΙΝΑ ΩΣΙΝ ΕΝ» είχε επιτευχθεί για 99 χρόνια. Ο τσάρος τον τίμησε, ο Αυ-

τοκράτορας της Αυστρίας τον τίμησε, ο Βασιλιάς της Πρωσίας επίσης, αλλά απ' την συλλογή του δεν έλειψαν παράσημα και τιμητικές διακρίσεις από όλους τους Βασιλείς και Πρίγκιπες που συμμετείχαν στο Συνέδριο της Βιέννης.

Σεπτέμβριος του 1818, συνέδριο στο Άαχεν. Πρωταγωνιστής ο εκλεκτός του Θεού Ιωάννης Καποδίστριας. Στις 8/10/1818 καταθέτει υπόμνημα προς όλες τις μεγάλες δυνάμεις της εποχής. Η χρήση βίας από τους ισχυρούς προς τους αδυνάτους, κανένα πρόβλημα δεν επιλύει, αντιθέτως δημιουργεί βία εξ αντιδράσεως και αμύνης. Η ιερή συμμαχία που είχε δημιουργηθεί δύο χρόνια πριν στις 14/9/1816 από την Ρωσία-Αγγλία-Αυστρία και Πρωσία έπρεπε να επεκταθεί δεχόμενη στις τάξεις της και άλλες χώρες ακόμη και τις πιο φτωχές. Έτσι θα σταματούσαν οι επεκτατικές βλέψεις των δυνατών προς τους αδυνάτους, αλλά και των αδυνάτων προς τους αδυνάτους προκειμένου να γίνουν πιο δυνατοί. Στο συνέδριο του Άαχεν εμφανίζεται και επισήμως ο πρωτεργάτης της «Ευρωπαϊκής Ενώσεως» υπό το πρίσμα της συνεργασίας, της αλληλεγγύης και της δικαιοσύνης. (ΙΝΑ ΩΣΙΝ ΕΝ)

Ο Ιωάννης όμως στο συνέδριο αυτό διασώζει και την ηττημένη Γαλλία στη μάχη του Βατερλό που διεξήχθη στη 15/6/1815. Πίστευε ότι στο Βατερλό ηττήθηκε ο Ναπολέων και όχι ο Γαλλικός λαός. Τα μέτρα επομένως που έλαβαν οι σύμμαχοι μετά την νίκη τους είναι δυσβάσταχτα για τον λαό της Γαλλίας, και εάν συνεχιστούν μόνον κακό μπορούν να δημιουργήσουν στην ενότητα της Ευρώπης.

Θεωρούσε σφάλμα την εξαθλίωση του λαού της Γαλλίας με το αστρονομικό ποσόν που επεβλήθη για στρατιωτικές απώλειες, και την ηθική του κατάρρευση από την ύπαρξη 120.000 στρατού συμμαχικού στη Γαλλία. Τι πρότείνει και τι απεφασίσθη; Το πρόστιμο μειώθηκε κατά 99% και τα συμμαχικά στρατεύματα απεχώρησαν απ' το έδαφος της Γαλλίας, ενώ η Γαλλία εισήλθε στην Συμμαχία. Ο Βασιλιάς της Γαλλίας τού πρότείνει τεράστιο οικονομικό ποσόν δια του Υπουργού του Ρισελιέ. Ο Ιωάννης δεν το απεδέχθη. Τί εξήτησε; Βιβλία για τις βιβλιοθήκες που επρόκειτο μελλοντικά να ιδρύσει στην Ελλάδα. Δεν το έπραξαν οι Γάλλοι. Πρόσφεραν όμως πολύ περισσότερα μόλις ξεκίνησε η Ελληνική Επανάσταση.

Τι άλλο κατέθεσε ο Ιωάννης στο συνέδριο του Άαχεν; Αυτό και εάν τα ιστορικά ντοκουμέντα δεν το απεδείκνυν θα ήταν απίστευτο. Κατέθεσε λοιπόν πρόταση κατά του δουλεμπορίου των μαύρων της Αφρικής. Ουδείς άλλωστε πραγματικός Έλληνας θα ήταν ποτέ υποστηρικτής του

εμπορίου ανθρώπων. Είναι άλλωστε συγχρονιστικό το άρθρο της Β' Εθνοσυνέλευσης των Ελλήνων και με παγκόσμια σημασία.

«Ούτε πωλείται ούτε αγοράζεται άνθρωπος αργυρώνητος δε, παντός γένους και πάσης θρησκείας. Αμα δε πατήσας το ελληνικόν έδαφος είναι ελεύθερος, και από τον δεσπότην αυτού ακαταζήτητος» 10-4-1823.

Ο Ιωάννης επρότεινε λοιπόν τη δημιουργία με την συνεργασία όλων των κρατών (INA ΩΣΙΝ ΕΝ), στις ακτές της δυτικής Αφρικής ενός οργανισμού με την επωνυμία «L' Institution Africaine» που θα είχε αυτόνομη εξουσία, οικονομικά μέσα και δικό του στρατό, προκειμένου να προστατεύει τους νέγρους και να επιβάλλει κυρώσεις στους δουλεμπόρους. Δυστυχώς ο Ιωάννης ήταν μόνος του. Η πρότασή του έμεινε στα συρτάρια των ανακτοβουλίων της Ευρώπης για 67 ολόκληρα χρόνια. Το 1885 στο Ευρωπαϊκό συνέδριο του Βερολίνου όλοι συμφώνησαν στη δημιουργία του «Association International africaine».

Ο Ιωάννης Καποδίστριας αν και θνήσκων παρών... Στα 1820 και 1821 λαμβάνουν χώρα στη Ευρώπη τα συνέδρια στις πόλεις Troppau και Laibach. Συμμετέχουν Ρωσία-Αγγλία-Αυστρία-Γαλλία-Πρωσία. Ο ήλιος που λάμπει είναι ο Ιωάννης. Ήδη έξι χρόνια έχουν περάσει απ' το συνέδριο της Βιέννης. Οι πάντες τον αναγνωρίζουν και τον σέβονται. Αντιπαλεύει τον Metternich που θέλει να καταπνίξει οποιοδήποτε επαναστατικό κίνημα λαϊκό έστω κι εάν είναι δίκαιο. Στην άλλη πλευρά ο Ιωάννης γράφει στον Υπουργό Εξωτερικών της Γαλλίας. «Οι κυβερνήσεις όχι μόνον δεν πρέπει να καλλιεργούν τις διχόνοιες, αλλά και να τις καταπνίγουν εν τη γενέσει τους, διαφορετικά όπου θριαμβεύουν οι διχόνοιες οι κυβερνήσεις βρίσκονται απομονωμένες από την αυθαίρετη και παράλογη διοίκησή τους». (INA ΩΣΙΝ ΕΝ).

Η στάση του Ιωάννη Καποδίστρια εξαναγκάζει τον ορκισμένο αντίπαλό του να ισχυριστεί. «Το πνεύμα μου μου λέει ότι ο Καποδίστριας δεν διαθέτει πνεύμα. Στοιχηματίζω ότι το ίδιο υποστηρίζει και εκείνος για μένα. Αυτός όμως είναι αληθινά χρήσιμος άνθρωπος για όλες τις εποχές, ξεχωριστά όμως για τις σημερινές».

Τα λόγια αυτά του Metternich πόσο επίκαιρα σήμερα ακούγονται στα αυτιά μας. Πόσο χρήσιμος θα ήταν σήμερα ο Ιωάννης Καποδίστριας

για την Ελλάδα, την Κύπρο, το Ελληνικό Έθνος, την Ευρώπη και την παγκόσμια κοινότητα.

Ένας Ιωάννης στα χρόνια του Χριστού υπήρξε Πρόδρομός Του, ένας άλλος Ιωάννης 1800 χρόνια μετά, είναι ο πρόδρομος που σε πολιτικό, διπλωματικό επίπεδο προσπαθεί να κάμει πράξη το Ευαγγελικό «ΙΝΑ ΩΣΙΝ ΕΝ» για τις κοινωνίες, τα κράτη, τους λαούς. Και εκεί στο Laibach, οι σύνεδροι μαθαίνουν για κάποιον Αλέξανδρο Υψηλάντη, που τόλμησε να σηκώσει το ξίφος του ενάντια στην καταπίεση 400 ετών. Εκεί στο Laibach μαθαίνουν για κάποιον Αλέξανδρο που δεν ανέχεται να φέρει το ίδιο όνομα με εκείνου του Μέγα, που εκπολίτισε σχεδόν όλους τους λαούς της γης και τους προετοίμασε για τον ερχομό του Χριστού, να μιλά Ελληνικά, να είναι Χριστιανός και να είναι σκλάβος. Εκεί στο Laibach μαθαίνουν το όνομα του Αλέξανδρου Υψηλάντη που εισήλθε στον στρατό του Τσάρου το 1809 σε ηλικία μόλις 16 ετών και μάλιστα την ίδια χρονιά που ο Ιωάννης Καποδίστριας εισήρχετο σε ηλικία 33 ετών στο διπλωματικό σώμα της Ρωσίας.

Αυτός ο Αλέξανδρος το 1828 πλέον και ενώ βρίσκεται σε νοσοκομείο της Βιέννης, αφήνει την τελευταία του πνοή κάνοντας το σημείο του Σταυρού και λέγοντας το «Πάτερ ημών» μόλις μαθαίνει ότι επιτέλους έφθασε ο Ιωάννης Καποδίστριας στο Ναύπλιο, ήταν 31/01/1828.

Το 2008 συμπληρώθηκαν 180 χρόνια απ' την κοίμηση του παλικαριού. Ας είναι οι πέντε αράδες μου ένα μικρό μνημόσυνο στην ελληνική του ψυχή, όταν άπαντες οι αρμόδιοι δεν έχουν χρόνο για τόσο «ευτελή» γεγονότα. Ο Ιησούς Χριστός όμως δεν ξεχνά. Τα σημάδια του είναι εμφανή για όλους όσους επιθυμούν να

τα δουν. Η πρώτη μάχη της ελληνικής επανάστασης εδόθη με ηγέτη τον Αλέξανδρο Υψηλάντη. Η τελευταία ήταν η νικηφόρα μάχη της Πέτρας στις 12/9/1829 με ενορχηστρωτή πλέον τον Ιωάννη Καποδίστρια και εκτελεστή τον αδελφό του Αλ. Υψηλάντη τον Δημήτριο Υψηλάντη.

Το 1826 ο Ιωάννης βρίσκεται στη Γενεύη. Ουσιαστικά απ' το 1822 δεν βρίσκεται στην υπηρεσία του τσάρου Αλεξάνδρου του Α'. Το υπόμνημα του προς αυτόν, να βοηθήσει τον επαναστατημένο ελληνικό λαό δεν βρίσκει ανταπόκριση. Έχει προλάβει ο Metternich να τον προσεταιρισθεί.

Από την Ελβετία συγκεντρώνει χρήματα για τον αγώνα. Θιασώτης και πάλι το «ΙΝΑ ΩΣΙΝ ΕΝ». Ενώνει τους ομογενείς Έλληνες με τους Ελ-

λαδίτες, γι' αυτό ο Μητροπολίτης Ουγγροβλαχίας Ιγνάτιος θα του γράψει:

«Δίδοτε εν καλόν παράδειγμα εις τους Γραικούς να ενώνονται καθ' όλα με τους ομογενείς των και να σχηματίζουν εν σώμα αδιαίρετον».

27/3/1827 συνεδριάζει η Γ' Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας. Η ελληνική επανάσταση πνέει τα λοιπία. Φωνές, αντεγκλήσεις, φασαρία. Όλοι επιθυμούν αξιώματα. Άκρη δεν βγαίνει. Ξαφνικά ακούγεται μία βροντερή φωνή που λέγει *«Ιωάννης Καποδίστριας, αυτή είναι η γνώμη μου»*, ήταν η φωνή του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη. Ακόμη και το άκουσμα του ονόματος του επέφερε την απόλυτη σιγή και την ενότητα. Ακόμη και το άκουσμα του ονόματός του επέφερε ευλαβικά το *«ΙΝΑ ΩΣΙΝ ΕΝ»*. Όλοι οι σύνεδροι προσυπόγραψαν την διακυβέρνηση του σκάφους της Ελλάδος, στα Ορθόδοξα, στιβαρά και έμπειρα χέρια του πηδαλιούχου Ιωάννη Καποδίστρια, ήταν 6/4/1827.

«Αποδέξου την φωνή του Έθνους και τάχυνε την άφιξίν σου» του έγραφαν, και εκείνος τάχυνε. Πολλά χρόνια μετά ο αείμνηστος Κωνσταντίνος Καραμανλής θα εκμυστηρευθεί στον επίσης αείμνηστο Αθ. Κανελλόπουλο, θέλοντας να δείξει το μεγαλείο του Ιωάννη. *«ένα μόνον λάθος έκανε ο Ιωάννης Καποδίστριας άργησε να έλθει».*

Στις 13/5/1827 βρίσκεται στην Αγία Πετρούπολη και περνά όλο του το πρωινό στον πύργο όπου είναι οι τάφοι του Τσάρου Αλεξάνδρου Α' και της συζύγου του Ελισάβετ που έχουν εν τω μεταξύ νεότατοι κοιμηθεί. Ο Ιωάννης δεν λέγει λόγια και δεν γράφει επιστολές αυτές τις στιγμές. Εκείνη τη στιγμή μιλά η καρδιά του επάνω στο μνήμα του Αλεξάνδρου, ο οποίος δεν τον άκουσε στο υπόμνημα που του έστειλε, αυτό όμως δεν τον εμποδίζει να προσκυνά το μνήμα του ευεργέτη του, με τον πιο ευγενή και γνήσιο τρόπο που μόνο η ανθρώπινη καρδιά γνωρίζει, τα δάκρυα.

Συναντά τον νέο Τσάρο τον Νικόλαο τον Α' και την μητέρα του Μαρία Θεοδώραβνα. Στον νέο Τσάρο έχει στείλει απ' το 1826 το υπόμνημα που έστειλε και στον Αλέξανδρο. Ευτυχώς ο Νικόλαος το 1828 κάμει πράξη την προτροπή του Ιωάννη και βαδίζει κατά της Κωνσταντινουπόλεως, εξαναγκάζοντας τον Σουλτάνο με τη συνθήκη της Αδριανουπόλεως στις 2/9/1829 να αποδεχθεί το από 6/7/1827 πρωτόκολλο του Λονδίνου που μιλούσε για πρώτη φορά για ελληνικό ανεξάρτητο κράτος.

Ο τσάρος και η μητέρα του προσπαθούν να τον μεταπείσουν να μην έλθει στην Ελλάδα και ο Ιωάννης ανταπαντά:

« Εάν δεν αποδεχθώ την εκλογή μου και η Ελλάς γονατίσει, τί θα πουν για μένα; Να ένας άνθρωπος που μπορούσε να την σώσει και προτίμησε μια λαμπρή θέση στη Ρωσία από την σωτηρία της πατρίδας του και την άφησε να χαθεί. Αφιέρωσα τη νεότητά μου στην υπηρεσία του αειμνήστου Τσάρου Αλεξάνδρου. Σήμερα μπορώ να προσφέρω στην Ελλάδα την Θυσία των γερατειών μου ».

Η Τσαρίνα Μαρία Θεοδώραβνα του προσφέρει την εικόνα της Παναγίας της Γλυκοφιλούσας να τον προστατεύει. Αυτή η εικόνα κοσμούσε το φέρετρό του κατά την διάρκεια του Δημοσίου προσκυνήματος της Αγίας του σωρού στο Ναύπλιο, και ο Τσάρος Νικόλαος υπογράφει το ουκάζιο της παραιτήσεώς του. Ο Ιωάννης δεν απεδέχθη ούτε την ισόβια σύνταξη εκ 60.000 φράγκων ώστε να μη θεωρηθεί δεσμευμένος στην Ρωσική Αυτοκρατορία. Πιστεύω ότι οι αδελφοί μας Ρώσοι τα οφείλουν πλέον στην Ελλάδα ως ευγενική ένδειξη των δεσμών που μας συνδέουν.

Επισκέπτεται το Παρίσι, το Λονδίνο προκειμένου να πείσει ότι το ελληνικό έθνος έχει πλέον ηγέτη και θα πρέπει η βοήθειά τους πλέον να είναι χειροπιαστή.

Στις 20/10/1827 επιτυγχάνεται το μέγα *«ΙΝΑ ΩΣΙΝ ΕΝ»*. Η ενότης των τριών προστατίδων δυνάμεων Αγγλίας-Γαλλίας-Ρωσίας και σε διάστημα μόλις 5,5 ωρών διασώζει Ελληνισμό και Ορθοδοξία. Είναι η ναυμαχία του Ναυαρίνου. Τρεις ναύαρχοι Κόδριγκτων-Δεριβνύ και Χένδεν καταναυμαχούν τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο, του γιου του ηγέτη της Αιγύπτου Μεχμέτ Αλή, του Ιμβραήμ, που έφτασε στην Ελλάδα προκειμένου να εκκαθαρίσει την Πελοπόννησο απ' τους επαναστάτες και να την λάβει δώρο απ' τον Σουλτάνο. Οι σωζόμενες επιστολές του Κυβερνήτη προς τους τρεις Ναυάρχους είναι απείρως συγκινητικές, ανθρώπινες και μας κάνουν εθνικά υπερήφανους.

8/11/1827 ο Ιωάννης Καποδίστριας βρίσκεται στην Αγκώνα. Αναμένει με αγωνία το Αγγλικό πλοίο που θα τον φέρει στην Ελλάδα. Κάθε πρωί κατεβαίνει στη προκυμαία. Το πλοίο όμως καθυστερεί. Ένα μέλος της συνοδείας του ο Ιάκωβος Ρίζος Νερουλός γράφει μερικούς στίχους γι' αυτήν την αδυσώπητη αναμονή. *«Έλθε λοιπόν ω πάραλε, στον Δωρικό Αγκώνα, στήσε και εσύ μαν εποχήν σ' τον τωρινό αιώνα. Ο ουρανός είν, ευμενής, ο Ποσειδών Φιλέλλην, κι' ο μέλλον επιβάτης σου πρώτος ελλήνων Έλλην».*

Πενήντα ημέρες αγωνίας στο λιμάνι της Αγκώνας και τελικά φθάνει η κορβέττα με το συμβολικό όνομα Wolf.

Το ταξίδι προς την Ελλάδα ξεκινά την πρωτοχρονιά του 1828. Στις 20/01/1828 εν μέσω κανονιοβολισμών απ' τις ναυαρχίδες των τριών προστατιδών δυνάμεων, υψώνεται για πρώτη φορά η ελληνική σημαία και ο Ιωάννης κατέρχεται στην ευλογημένη γη της Ελλάδος, στο αιματωμένο Ναύπλιο. Υπάρχει θρόνος τοποθετημένος στην προκυμαία, ο Ιωάννης ούτε που τον κοιτά, παίρνει μόνο ένα στεφάνι ελιάς που του προσφέρουν τα παιδιά το ευλογημένο δένδρο της ειρήνης και με ταχύ βήμα εισέρχεται στο Ι. Ν. του Αγίου Γεωργίου, να αποτίσει φόρο τιμής στον Μοναδικό Σύμμαχο που δεν θα τον εγκαταλείψει ποτέ στον Ιησού Χριστό. Επιτέλους η αγωνία του Σπ. Τρικούπη λαμβάνει τέλος. Έγραφε: *«Που είναι οι γνωστικοί, που είναι ο Ιωάννης Καποδίστριας να τελειώσουν αυτό που άρχισαν οι τρελλοί...»*.

Το τι έπραξε ο Ιωάννης Καποδίστριας στους 44 μήνες που διακυβέρνησε την Ελλάδα είναι γνωστό. Αυτό που δεν είναι γνωστό είναι ο τρόπος που το έπραξε. Αυτό που δεν είναι γνωστό είναι οι δραστηριότητες του εργαζόμενος 20 ώρες το εικοσιτετράωρο, αυτό που δεν είναι γνωστό είναι οι αγωνίες του, οι θλίψεις του, η καρτερικότητα, η μεγαλοφροσύνη και το φυσικό του μεγαλείο. Αυτό που είναι άγνωστο είναι η καθημερινή του διπλωματική οξυδέρχεια προκειμένου να ενώσει τους πάντες. Αυτό που είναι άγνωστο είναι ότι έπαιρνε ολιγοτάτην τροφή προκειμένου να τραφεί, ισχυριζόμενος στους ιατρούς του που του έλεγαν ότι θα πεθάνει *«Τότε και τότε μόνον θα τραφώ επαρκώς όταν πλέον κανένα ελληνόπουλο δεν πεινά»*. Αυτό τέλος που είναι άγνωστο είναι η αλληλογραφία του με ήρωες της επανάστασης, με πολιτικούς και ολόκληρο το διπλωματικό σώμα της Ευρώπης. Όλα αυτά εμπεριέχονται σε έργο που εξεδόθη το 1841 χάρις στην ιστορικά ευλογημένη ιδιωτική πρωτοβουλία ενός Λευκαδίτη Ιατρού του αιμινήστου Π.Α. Στεφανίτση, που λάτρευε τον Ιωάννη Καποδίστρια. Όλο το έργο που τιτλοφόρησε *«επιστολαί Ι.Α. Καποδίστρια»* διπλωματικά, διοικητικά και προσωπικά, 930 τον αριθμόν, θα κυκλοφορήσει το 2009 με την συμπλήρωση 200 ετών πάλι με ιδιωτική πρωτοβουλία από την Ελαία Χριστιανική και κοινωνική αστική μη κερδοσκοπική εταιρία με μοναδικά τεχνικά χαρακτηριστικά. Δίτομο 700 σελίδων ο καθένας τόμος, δερματόδετο, και για πρώτη φορά χειρόγραφο αφού έχει γίνει προσαρμογή στον γραφικό χαρακτήρα του Κυβερνήτη.

Έγραφε ο Ιωάννης Καποδίστριας στον Αυστριακό Πρέσβη Εστερχάζι.

«Θα κάμω ακόμη και το επάγγελμα του Ζητιάνου προκειμένου να εξοικονομήσω πόρους που θα βοηθήσουν την πατρίδα μου».

Κάτι ανάλογο κάνει και η «Ελαία» ευελπιστώντας να εισακουσθεί. Όσο και αν όμως κρούομεν εις «ώτα μη ακούντων» ευρισκομένων εις όλας τας θέσεις και τα κοινωνικά στρώματα, το βέβαιον είναι ότι ένας είναι και για εμάς ο μοναδικός σύμμαχος που δεν θα μας εγκαταλείψει ποτέ και είναι τα άγρυπνα μάτια και ότα του Ιησού Χριστού. Αναζητώντας χρήματα ο Ιωάννης Καποδίστριας αποστέλλει επιστολή στον Δημ. Ιγγλέση στην Ρωσία και τον καλεί να ξεσηκώσει όλους τους πλουσίους Έλληνες της Οδησσού και της Μόσχας για να γλυκάνουν τας πικροτάτας ταλαιπωρίας του έθνους, και με απόγνωση γράφει: *«Πως είναι δυνατόν οι Έλληνες να φανούν κατώτεροι απ' τους φιλέλληνες;»*

Η αιμινήστος καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ελένη Κούκου, που αφιέρωσε τη ζωή της στην τεράστια φυσιογνωμία του Ιωάννη Καποδίστρια γράφει για τις υπό έκδοση επιστολές του. *«Τα κείμενα των επιστολών του είναι όχι απλώς συγκλονιστικά, αλλά μοναδικά στην παγκόσμια επιστολογραφία και φιλολογία. Ποτέ άλλοτε δεν γράφησαν τέτοια κείμενα από Έλληνα ή ξένο ηγέτη για την υποστήριξη της πατρίδας τους»*.

27/09/1831, στις 5⁴⁵ π.μ. στο κατώφλι του Ι. Ν. Αγ. Σπυρίδωνος στο Ναύπλιο, δολοφονείται η Ελλάς. Τα λόγια του λοχαγού του στρατοδικείου Ναυπλίου και μετά το πέρας της ακροαματικής διαδικασίας κατά την δίκη του Γιωργάκη Μαυρομυχήλη απηχούν τις συνέπειες. *«Εις άνδρας πίπτει και ολόκληρος η Ελλάς κλονείται»*.

Ο Αδαμάντιος Κοραής ο πολέμιος του Καποδίστρια όταν πλανήθηκε κατά τον Νεόφυτο Λούκα από πλαστογράφους, έγραφε πριν τήν εαυτού πλάνην προς τον Ιωάννη στις 5/01/1828. *«Ο ακατάπαυστος κυλιόμενος ούτος βίος, άλλο δεν αφήνει εις την εξουσίαν μας, παρά να δράξωμεν νομίμως, το οποίον εις καθένα ήνοιξεν η Θεία Πρόνοια στάδιον μικρόν ή μέγα. Το ανοιχθέν εις σε από την πρόνοιαν στάδιον, υπερβαίνει και το πολύ, διότι σου ενεπιστεύδει ολοκλήρου έθνους την ευδαιμονίαν. Είναι από εκείνα τα στάδια, τα οποία δεν ανοίγονται πλην μιας φοράς κάθε 500 ή 1000 έτη. Συγχώρεσε και τα ολίγα τούτα εις γέροντα όστις δεν εκολάκευσε ουδέ νέος ων, ποτέ κανέναν»*.

25/03/1946. «Συμπτωματικά» είναι η επέτειος της ελληνικής επανάστασης, παρουσιάζεται στην Αθήνα θεατρική παράσταση με σαφείς υπαινιγμούς στην αποφράδα ημέρα της 27/09/1831. Ο Νικ. Καζαντζάκης βάζει στο χέιλη του πίπτοντος κυβερνήτου τα λόγια *«ΠΑΙΔΙΑ ΜΟΥ ΟΜΟΝΟΙΑ»* (ΙΝΑ ΩΣΙΝ ΕΝ).

Παρασκευή 21/5/1976, επέτειος 200 ετών από την γέννηση του Ιωάννη Καποδίστρια ο αείμνηστος Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κων/νος Τσάτσος λέγει: «*Στη ρίζα της δολοφονίας του Ιωάννη Καποδίστρια βρίσκομε το μοιραίο αντικοινωνικό «εγώ» του Έλληνα. Το θανατάσιο αυτό «εγώ» από όπου εκπορεύθηκε η φιλοσοφία, η ποίηση, η τέχνη και η ανδρεία, και η εμπορική τόλμη του Έλληνα, υπήρξε και το μοιραίο «εγώ» που διέλυσε τις ελληνικές πόλεις, της ελληνιστικές επικράτειες, την λεβεντογεννιά του*»²¹. Κάποια στιγμή ένα τέτοιο «εγώ» για μια ανήλικη προσωπική αφορομή, δολοφόνησε τον Κυβερνήτη, αυτόν που αγωνίστηκε να υποτάξει όλα τα «εγώ» των Ελλήνων στην ενότητα μιας ευνομούμενης Πολιτείας, μιας Πολιτείας όπου το κάθε «εγώ» θα είχε την ελευθερία που επιτρέπει η ελευθερία των άλλων και η τάξη του συνόλου», και συμπληρώνει: «Οι μεγάλοι νεκροί μιλούν. Και όσοι έχουν ειλικρινή διάθεση να τους ακούσουν, μπορεί να τους ακούσουν και να ενωτισθούν το λόγο τους» και ολοκληρώνει. «Ο Ελευθέριος Βενιζέλος έφτιαξε την Μεγάλην Ελλάδα, αλλά ο Ιωάννης Καποδίστριας έφτιαξε Την Ελλάδα».

Συγκλονίζουν για να μην ισχυρισθώ ότι βουρκώνουν τα μάτια όταν διαβάσεις επιστολές των παιδιών που ο Κυβερνήτης στάθηκε δίπλα τους. «Αγαπημένε μας, τρυφερέ Πατέρα. Με το θάνατό Σου σκοτεινίασαν όλα γύρω μας. Τα λουλούδια μαράθηκαν. Τα πουλιά σόπασαν. Όλα βουβάθηκαν από τις δικές μας παιδικές και νεανικές κραυγές, που τις στέλνουμε στον ουρανό μαζί με τους λυγμούς μας. Εκείνοι που σε σκότωσαν, θα είναι για πάντα καταραμένοι. Γιατί σκότωσαν την ελπίδα μας. Σκότωσαν την παρηγοριά μας.

Τη δύναμη. Το φως για ένα καλύτερο αύριο. Γιατί σκότωσαν Εσένα αγαπημένε μας Κυβερνήτη. Πατέρα...»

Ιανουάριος 1832. Σκόρπιο σημείωμα εκείνης της Ρωμιάς που περιέβαλε χιλιάδες ορφανά στην Οδησό, της Ρωξάνδρας Στούρτζα. «Οτι ωραιότερο πλάσμα δημιούργησε ο Θεός στον κόσμο! Ότι ωραιότερο φώτισαν ποτέ οι ακτίνες του ηλίου και του φεγγαριού! Ότι ωραιότερο στη γη αντίκρυσαν τα χρώματα των λουλουδιών. Ότι ωραιότερο τραγούδησαν τα πουλιά! Δεν υπάρχει πια. Το ευγενέστερο πλάσμα της γης δεν υπάρχει! Ο Καποδίστριας είναι νεκρός! Από αυτή τη στιγμή είμαι και εγώ νεκρή!» και συνεχίζει σε σημείωμα: «Βιέννη 1838... Ιωάννη, γιατί άφησες να σε δολοφονήσουν; Μήπως ήθελες και εσύ να πεθάνεις; Εσύ έγινες με την θυσία σου Άγιος, Μάρτυρας, Ήρωας. Έγινες η λατρεία και η αγάπη του ελληνικού λαού. Έγινες σύμβολο της Ιστορίας. Πρότυπο για τους μεταγενεστέρους σου. Αν θελήσουν να μιμηθούν και να ακολουθήσουν την πορεία που εσύ χάραξες για την διοίκηση των κρατών και των λαών, πόσο διαφορετικός θα γίνει ο κόσμος».

υστεχώς ούτε θέλησαν, ούτε μιμήθηκαν και φυσικά ούτε ακολούθησαν... Όμως και έτσι τιμώντας την φιλοξενία που μου επεφύλαξε ο Πανιερότατος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλυφύρας κ. Νικηφόρος στο εξαίρετο τετραμηνιαίο περιοδικό «Ενατενίσσεις», θα επαναλάβω τα λόγια του Μακαριστού και Μαρτυρικού Αρχιεπισκόπου Κύπρου Κυπριανού:

«*Η Ρωμοσύνη και αν χαθεί όντας ο κόσμος λείπει*». Όμως δεν θα χαθεί...

Βιβλιογραφία

Επιστολές Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ τ.4-εκδ 1841 - Ιστορία του Ιωάννου Καποδιστρίου Κυβερνήτου της Ελλάδος (Τρύφωνος Ευαγγελίδου) - Ο πρώτος Κυβερνήτης (Βασίλειου Γεωργιάδη) - Ιστορία των Επανήσων (Ελένης Κούκου) - Ιωάννης Καποδίστριας (Ανδρέα Ιδρωμένου) - Τα πρόσωπα του Καποδίστρια (Χριστίνα Κουλούρη-Χρήστος Λούκος) - Ο Ναύαρχος Ουσακώφ στα Ιόνια νησιά (Ευγένιου Τάρλε) - Γράμματα προς τη Βιέννη 1824-1843 Άντον Πρόκες Φόν Όστεν (Πολ. Ενεπεκίδης) - Ιωάννης Καποδίστριας ο άνθρωπος ο ευρωπαίος διπλωμάτης (Ελένης Κούκου) - Ιωάννης Καπο-

διστριας - Ρωξάνδρα Στούρτζα (Ελένης Κούκου) - Ιωάννης Καποδίστριας (Δ. Γατόπουλου 1930) - Ιωάννης Καποδίστριας (Γρ. Δαφνή) - Ιωάννης Καποδίστριας (Τάσου Βουρνά) - Ο Κυβερνήτης Καποδίστριας και η απελευθέρωση της Ελλάδος (Αλεξ. Δεσποτόπουλου 1950) - Ρήγας - Υψηλάντης - Καποδίστριας (Πολ. Ενεπεκίδης) - Ένας Ρώσος στην Ελλάδα του Καποδίστρια (Κων/νου Μιχαήλεβιτς Μπαζίλι, Αγία Πετρούπολη 1834) - Ελληνισμός μαχόμενος (Πρωτ/ρου π. Γεωργίου Μεταλληνού) - Ελληνισμός Μετέωρος (Πρωτ/ρου π. Γεωργίου Μεταλληνού) - Ο Ι. Καποδίστριας και η Κύπρος (Νικ. Καραπατάκης) - Πνευματική Κύπρος (Μηνιαίο Λογοτεχνικό περιοδικό) - Ιωάννης Καποδίστριας 200 χρόνια από τη γέννησή

του (Κων/νου Τσάτσου) - Η συμβολή του Καποδίστρια στην παιδεία του έθνους (Σπύρου Σίτου - Εταιρεία των φίλων του λαού) - Πρακτικά Επανεπιστημίου συμποσίου Ιωαν. Καποδίστρια (Νομαρχιακή Αυτ/ση Αργολίδας) - Η Αμερική και ο ρόλος της στην Ελληνική επανάσταση του 1821 (Χρήστου Λάζου) - Η στρατιωτική πολιτική του Καποδίστρια (Στέφανου Π. Παπαγεωργίου) - Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης (Σπ. Τρικούπης) - Ιωάννης Καποδίστριας 176 γράμματα προς τον Πατέρα του (Πολ. Ενεπεκίδης) - Αρχείο Ιωάννη Καποδίστρια (Κέρκυρα) - Ποιοι δολοφόνησαν τον Καποδίστρια (Δημ. Κοκκανάκης) - Ιωάννης Καποδίστριας (Νεώτερον Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν Ηλίου).

Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ ΣΗΜΕΡΟΝ ΤΟΝ ΥΠΕΡΟΥΣΙΟΝ ΤΙΚΤΕΙ

● Του κ.κ. Αναστασίου

Αρχιεπισκόπου Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας

«Η Παρθένος σήμερον τον Υπερούσιον τίκτει»

Την έλευση του Αυτρωτού στον κόσμο, την ενσάρκωση του Θείου Λόγου, την ένωση ανθρωπίνης και θείας φύσεως γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα. Στο ξεκίνημα της ιστορίας της ανθρωπότητας δόθηκε στον άνθρωπο από τον ίδιο τον Δημιουργό η λαχτάρα να προσεγγίσει τον Θεό, να μοιάσει με Αυτόν, να ενωθεί μαζί Του. Και όπως διηγείται από τις πρώτες σελίδες η Αγία Γραφή, αυτό τον πόθο εκμεταλλεύθηκε ο διάβολος για να παραπλανήσει τους πρωτοπλάστους. Παρακούσατε τον Θεό, αναζητήσατε την αυτοτέλειά σας και τότε «διανοιχθήσονται υμών οι οφθαλμοί» (θα ανοίξουν τα μάτια σας) «και έσεσθε ως θεοί» (Γεν. 3:4). Ακολουθώντας όμως οι πρωτόπλαστοι την πονηρή αυτή συμβουλή δεν έγιναν «ως θεοί», αλλά «διηνοίχθησαν οι οφθαλμοί των δύο και έγνωσαν ότι γυμνοί ήσαν (στ. 7). Κατάλαβαν ότι ήσαν γυμνοί, αδύνατοι και απροστάτευτοι. Και οι απόγονοί τους έζησαν σε μια περιπέτεια γεμάτη πόνο, συγκρούσεις, αποτυχίες και οδύνη.

Σε αυτήν την παρανοϊκή πορεία της ανθρωπότητας επεμβαίνει η αγάπη του Θεού. Ο Υπερούσιος με τη θέλησή Του σαρκούται προσλαμβάνοντας την ανθρώπινη φύση, για να οδηγήσει το ανθρωπινό γένος προς την ποθητή θέωση. Από την οδό όμως της ταπεινώσεως, της απαρνήσεως και της αγάπης, που θα φωτισθεί τελικά με τον ζωηφόρο Σταυρό και το υπέρλαμπρο φως της Αναστάσεως του Θεανθρώπου. Τη συγκλονιστική αυτή αλήθεια ψάλλει ο υμνογράφος με τρόπο περιεκτικό, απευθυνόμενος στην Υπεραγία Θεοτόκο, η οποία συνήργησε στην ενανθρώπιση του Θείου Λόγου. «Ισωθήναι πόθον μοι ενθείς όφεις ο παμπόνηρος

τω Πλαστουργώ, ως αιχμάλωτον ήρπασε διά σου δε, Πάναγνε, ανακέκλειμαι θεωθείς αληθέστατα συ γαρ, Θεομήτωρ, τον εμέ θεώσαντα γεγέννηκας». («Πόθο μου φύτεψε το παμπόνηρο φίδι, να γίνω ίσος με τον Πλαστουργό και με έπασσε αιχμάλωτο. Με τη δική σου όμως συνέργεια, Πάναγνε, κλήθηκα ξανά (στην πρώτη δόξα) και αληθινά θεώθηκα»). (Κανών Αγίου Νικολάου, αε ωδή).

Η πρώτη πλάνη, στην αρχή της ανθρώπινης ιστορίας, συνεχίστηκε με διάφορες μορφές. Παρόμοιες διαβολικές προτροπές οδήγησαν την ανθρωπότητα στην καταστροφή. Κάθε είδους αλαζόνες ηγέτες πρότειναν κατά καιρούς τις δικές τους ιδέες και θεωρίες για να γίνουν οι άνθρωποι «ως θεοί». Συχνά διεκδίκησαν οι ίδιοι θεϊκές εξουσίες και ζήτησαν να κατευθύνουν την ανθρωπότητα στην ευδαιμονία με την ίδια βασική διάθεση: Μακριά από τον Θεό. Χωρίς Θεό. Το παλαιό αυτό σύνθημα πολύ συχνά ακούγεται και σήμερα με ποικίλες παραλλαγές. Με αποτέλεσμα την αιχμαλωσία στην αυτοκαταστροφή, τον ευτελισμό του ανθρωπίνου προσώπου, τη θεοποίηση παθών και υποδούλωση σε άνομα συμφέροντα.

Στην επικίνδυνη αυτή περιπέτεια, η Εκκλησία –το «Σώμα του Χριστού»– οφείλει να κινηθεί με τη σοφία, τη δύναμη και τις αρχές του Θεανθρώπου Χριστού ο οποίος είναι στο διηνεκές η Κεφαλή της. Να τονίζει την αξία του ανθρωπίνου προσώπου – ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, καταγωγής, μορφώσεως. Να ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τους αδικουμένους, τους φτωχούς και θλιβομένους. Να καλλιεργεί τον ειλικρινή σεβασμό στην αξιοπρέπεια του κάθε ανθρώπου ως «εικόνας Θεού», που έχει κληθεί να πορευθεί προς το «καθ' ομοίωσιν», αξιοποιώντας την ελευθερία του

με την αγάπη για την ανύψωση ολοκλήρου του ανθρωπίνου γένους.

«Η Παρθένος σήμερα τον Υπερούσιον τίκτει»

Η ευαγγελική αφήγηση του γεγονότος της Γεννήσεως μας καλεί να επικεντρώσουμε την προσοχή μας σε ένα ακόμη σημείο. Ο υπερούσιος, ο υιός του Θεού, ερχόμενος στον κόσμο αρνήθηκε ανέσεις, κατοικία, πλούτη και πολλά από όσα οι άνθρωποι θεωρούν απαραίτητα. Διάλεξε, όμως, ως αναγκαίο και επαρκές τη στοργή της Παναγίας μητέρας Του. Αυτός, ο οποίος ως Θεός είναι ενυπόστατη αγάπη, αποδέχεται τη μητρική αγάπη ως τον πιο αυθεντικό ανθρώπινο χαιρετισμό. Με τρυφερότητα η Παναγία «εσπαργάνωσεν αυτόν και ανέκλινεν αυτόν εν τη φάτνη» (Λουκ. 2:7). Στις βυζαντινές εικόνες το βρέφος Ιησούς δεν φαίνεται απλώς να δέχεται τις στοργικές φροντίδες της μητέρας Του, αλλά και να της ανταποδίδει τη θεϊκή του αγάπη. Υπάρχει αμοιβαιότητα.

Τη μητρική θαλπωρή στηρίζει και ενισχύει σιωπηλά, με σύνεση και καλοσύνη, «ο δίκαιος Ιωσήφ» προσφέροντας την ανθρώπινη προστασία στον νεογέννητο Χριστό και την Πανάχραντη Μητέρα Του. Αναλαμβάνει να διαφυλάξει το Θείο Βρέφος, καθώς το περιβάλλον Του από αδιάφορο και αφιλόξενο εξελίσσεται σε επιθετικό και επικίνδυνο. Στους κατατρεγμούς και τις διώξεις ασφαλίζουν το ανυπεράσπιστο Θείο Νήπιο δύο αγιασμένοι εκπρόσωποι του ανθρωπίνου γένους.

Η Παναγία και ο Ιωσήφ Τον σώζουν, ξενιτευόμενοι στην Αίγυπτο• αυτοί στον κατάλληλο χρόνο τον επαναφέρουν στην αγία γη, τον οδηγούν δωδεκαετή σε προσκύνημα στην Ιερουσαλήμ. Σ' αυτούς υποτάσσεται ο Χριστός ως παιδί «και ην υποτασσόμενος αυτοίς» (Λουκ. 2:51). Ο αρχικός λοιπόν άνθρωπος πυρήνας, στον οποίο αναπτύσσεται ο Θεάνθρωπος κατά την πρώτη φάση της επίγειας ζωής Του, είναι το οικογενειακό περιβάλλον. Την οικογένεια στη συνέχεια ευλογεί στην αρχή της δημόσιας δράσεώς Του ο Χριστός

με το πρώτο Του θαύμα στην Κανά της Γαλιλαίας. Αυτή γίνεται το κύτταρο της κοινωνίας που εμπνέει η χριστιανική πίστη.

Ωστόσο, η γενικότερη ιδεολογική και πνευματική σύγχυση στις ημέρες μας, περιφρονώντας τις θεόδοτες αξίες ζωής, έχει οδηγήσει και την οικογένεια σε πολύπλευρη κρίση. Πώς να υπάρξει οικογενειακή αρμονία χωρίς αμοιβαία πιστότητα, κατανόηση, συγχωρητικότητα, αφοσίωση και

αυταπάρνηση. Άλλες ιδέες και τάσεις δηλητηριάζουν τις οικογενειακές σχέσεις, ακόμα και τις πιο φυσικές και ιερές, παιδιών και γονέων. Όλο και συχνότερα ακούμε για συγκρούσεις μέσα στην οικογένεια, ακόμα και για οικογενειακή βία, που δυναμιτίζουν τη συνοχή και την ειρήνη της και τραυματίζουν ψυχικά μεγάλους και μικρούς. Όταν όμως διαταράσσεται ο βασικός αυτός κοινωνικός πυρήνας –ο οικείος οίκος– που θωρακίζει τον άνθρωπο και εξασφαλίζει την

ανάπτυξή του, τότε πληγώνεται βαθιά ο ίδιος ο άνθρωπος ως προσωπικότητα και ακολουθεί μία ευρύτερη κοινωνική παρακμή.

«Η Παρθένος σήμερα τον Υπερούσιον τίκτει»

Ας γεμίσει, αδελφοί μου, η καρδιά μας δοξολογία και ευγνωμοσύνη για την έλευση του Θείου Λόγου στην ανθρωπότητα. Και ο νους μας ας μην παύσει να αναλογίζεται τις λυτρωτικές συνέπειες του γεγονότος.

Παράλληλα, ας αναλογισθούμε σοβαρότερα την ιερότητα της οικογένειας. Η τόνωση της οικογενειακής αλληλεγγύης και στοργής αποτελεί ουσιαστική έκφραση της πίστεως και ευγνωμοσύνης μας προς τον Κύριό μας. Ας ζητήσουμε από τον Χριστό και την Παναγία Μητέρα Του να μας χαρίζουν κάτι από τη δική τους αυθεντική αγάπη και ας την ανταποδώσουμε προσφέροντάς την, στη διάρκεια του νέου έτους, τόσο στο οικογενειακό μας περιβάλλον όσο και στην ευρύτερη κοινωνία στην οποία ζούμε. Ευλογημένα Χριστούγεννα!

www.eikonografos.com

Τα Χριστούγεννα ως Βίωμα

● Του Αρχιανδρίτη Επιφάνιου Οικονόμου

Ακόμα και σε μη Χριστιανικές χώρες, τα τελευταία χρόνια, κατά τον μήνα Δεκέμβριο, για σκοπούς αποκλειστικά καταναλωτικούς, παρατηρείται προσπάθεια πρό-
οληψης και υιοθέτησης προτύπων, παραδόσεων και συνηθειών που συνδέονται με την επερχόμε-

νη γιορτή των Χριστουγέννων. Στις Χριστιανικές χώρες κυριαρχούν τα χρώματα, τα φώτα, ο Άγιος Βασίλης, ο καθιερωμένος Χριστουγεννιάτικος στολισμός στις πόλεις και στα σπίτια, στοιχεία που σηματοδοτούν τη συμμετοχή του κόσμου σε κάτι όμορφο και ξεχωριστό. Το ίδιο συμβαίνει

και στην Ορθόδοξη Ελλάδα, σε μια χώρα όπου ο λαός μας θρησκεύεται παραδοσιακά. Έχει επικρατήσει η άποψη ότι τα Χριστούγεννα είναι η γιορτή της χαράς, της οικογενειακής θαλπωρής, των παιδιών, των δώρων και των παιχνιδιών. Η συμμετοχή και στη θρησκευτική διάσταση της γιορτής της αποτελεί, εν πολλοίς, μια παραδοσιακή εθιμική διαδικασία, στην οποία οφείλουμε να συμμετάσχουμε, όπως κάθε χρόνο.

Η πιο πάνω αντιμετώπιση του γεγονότος των Χριστουγέννων συνιστά την επιδερμική και γι' αυτό προσωρινή συμμετοχή σε αυτό και εκφράζει εκείνους που δεν έκαναν την προσπάθεια να διεισδύσουν στο βαθύ και εκπληκτικό περιεχόμενο μιας Εκκλησιαστικής γιορτής, η ουσία της οποίας άλλαξε τον ρου της ιστορίας και προκάλεσε τη μεγάλη έκρηξη πνευματικών αληθειών και εσωτερικών αναζητήσεων που γνώρισε η ανθρωπότητα στη διαχρονική της διαδρομή. Γι' αυτό και η κοσμική αντιμετώπιση του γεγονότος αδικεί αυτό καθεαυτό το γεγονός, αποστερεί, όμως, και από τους ανθρώπους τη δυνατότητα να μυηθούν στο παράδοξο και μέγα μυστήριο της Ενσαρκώσεως του Λόγου, μυστήριο το οποίο καλεί άπαντες σε μία διαρκή μετοχή και εμπειρία που νοηματοποιεί μια, κατά τα άλλα, σύγχρονη και ατελή ανθρώπινη βιωτή.

Την περιγραφή της ουσίας της εορτής των Χριστουγέννων μας τη χαρίζει απλόχερα ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος: «Ο Ων γίνεται και ο Ακτίστος κτίζεται και ο Αχώρητος χωρείται, διά μέσης ψυχής νοεράς μεσιτευσούσης Θεότητι και σαρκός παχύτητι. Και ο πλουτίζων πτωχεύει. Πτωχεύει γαρ την εμήν σάρκα, ην εγώ πλουτίσω την αυτού Θεότητα. Και ο πλήρης κενούται. Κενούται γαρ της εαυτού δόξης επί μικρόν, ην εγώ της Εκείνου δόξης μεταλάβω πληρώσεως». Ο Χριστός σαρκούμενος, κτίζεται, χωρείται, πτωχεύει, κενούται. Ο Χριστός καταδέχεται και παίρνει την ανθρώπινη μορφή και υπόσταση, δέχεται και περιορίζει στα ευτελή και περιορισμένα όρια της ανθρώπινης ύπαρξης την απεριόριστη και απερίγραπτη Θεϊκή του φύση, αφήνει, δι' ολίγον, τη δόξα της αενάου μεγαλοσύνης του, φορώντας το φθαρτό και θνητό ανθρώπινο σαρκό και αδειάζει τον εαυτό του μεταφυσώντας στους ανθρώπους τη δυνατότητα να τον βιώσουν, να τον αγγίξουν και να γεμίσουν από Αυτόν. Με μια λέξη, ο Χριστός ταπεινώνεται γιατί αγαπά, δίνεται, προσφέρεται γιατί λατρεύει το πλάσμα Του και με τον τρόπο αυτό θέλει να το επαναπροσανατολίσει στον φυσικό του προορισμό που είναι ο ουρανός και όχι η γη.

Αυτό γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα και αυτό μπορεί να το ζήσει κανείς μόνο μέσα στην Εκ-

κλησία, συμμετέχοντας στη μυστηριακή προσέγγιση της εορτής, όπως συμβαίνει με όλα τα Χριστοκεντρικά, Θεομητορικά και Αγιολογικά γεγονότα που προβάλλει διαρκώς η Εκκλησία μας. Η μυστηριακή αυτή προσέγγιση επιτυγχάνεται με την κατάλληλη εσωτερική προετοιμασία που συνίσταται καταρχάς στη συμμετοχή στην περίοδο της νηστείας, η οποία λειτουργεί καθαρτικά και αποφορτίζει την ανθρώπινη ύπαρξη από τα υλικοβιωτικά εκείνα βαρίδια που εγκλωβίζουν την ψυχή στα δεδομένα και στις ανάγκες του σώματος. Πρόκειται για τη νηστεία που «τας επιθυμίας οβέννυσι τας πονηράς και ταπεινοί την ψυχὴν επαυρομένην».

Επιτυγχάνεται, επίσης, με το μυστήριο της Μετανοίας το οποίο συνιστά μια εκ νέου γέννηση του ανθρώπου σε πνευματικό επίπεδο, καθώς οβήνει το παρελθόν και ανοίγει τον δρόμο για το μέλλον, καθαρίζει τον έσω άνθρωπο και τον καθιστά άξιο να δεχτεί την ευσπλαχνία και την αγάπη του Θεού, όπως εκφράζεται διά του μυστηρίου της ενανθρωπήσεως Του.

Έλεγε ο αείμνηστος Παναγιώτης Τρεμπέλας: «Όταν το παιδί γεννιέται, το πρώτο σημείο της ζωής του είναι ο κλαυθμός. Και όταν η ψυχή αναγεννάται, το πρώτο σημείο της αρχομένης νέας ζωής είναι η μετάνοια. Δάκρυα στην πρώτη, δάκρυα και στη δεύτερη περίπτωση. Τα πρώτα σημαίνουν γέννηση, τα δεύτερα αναγέννηση».

Η μυστηριακή προσέγγιση, τέλος, της εορτής των Χριστουγέννων επιτυγχάνεται με τη συμμετοχή στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας, με το μυστικό ψέλλισμα των ανυπέρβλητων Χριστουγεννιάτικων ύμνων, όπως αυτοί αποδίδονται από τη Βυζαντινή μουσική μας παράδοση και με την προσέλευση στο Ποτήριο της ζωής, όχι γιατί έτσι συνηθίζεται στις μεγάλες γιορτές, αλλά γιατί μόνο έτσι μπορεί κανείς να δεχθεί τον γεννηθέντα Χριστό μέσα του και ν' αναγεννηθεί μαζί του. Η συμμετοχή στη λειτουργική ζωή «σημαίνει πραγματικά να βγεις απ' το σπίτι σου και να πας στον ουρανό. Να εγκαταλείψεις το περιβάλλον σου, τα πράγματα, τα πλάσματα της γης και να βρεθείς ανάμεσα στη συντροφιά ολόκληρου του σύμπαντος, με το Θεό, να Τον ακούς, να Τον παρατηρείς, να Τον τρως και να Τον πίνεις. Να έρχεσαι στον εαυτό σου, στο κατά φύσιν είναι σου: να γίνεσαι υιός Θεού, θεωμένος».

Αυτά είναι τα Χριστούγεννα. Αν τα ζήσουμε έτσι, τότε ζωή μας θα είναι πάντα Χριστούγεννα.

¹ Λόγος ΜΕ'.

² Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, PG 67, 305C

³ π. Βίργκιλ Γκεοργκίου, ένα όνομα για την αιωνιότητα, σελ. 139

Τα Χριστούγεννα κατά τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη

Εάν τὸ Πάσχα εἶναι ἡ λαμπρότατη τοῦ Χριστιανισμοῦ ἑορτὴ, τὰ Χριστούγεννα βεβαίως εἶναι ἡ γλυκύτατη καὶ συγκινητικοτάτη, καὶ διὰ τοῦτο ἀνέκαθεν ἐθεωρήθη ὡς οἰκογενειακὴ κατ' ἐξοχὴν ἑορτὴ.

Ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ δὲ τὰ κατ' αὐτὴν ἀνεπτύχθησαν καὶ διευτυπώθησαν ὄντως, ὥστε προσέλαβεν ἰδιόρρυθμον τινὰ τύπον, καὶ ἦθη, ἔθιμα καὶ παραδόσεις ἰδιαίτεραι πρὸς αὐτὴν συνεκροτήθησαν καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀντεπέδρασαν.

Ὅλοκληρον φιλολογίαν ἀποτελοῦσι τὰ λεγόμενα *Contes de Noel*, τὰ Χριστουγεννιάτικα δηλ. παραμύθια, ὧν τινὰ ἐξόχων συγγραφέων ἔργα εἰναι ὡραιότατα, βιβλιοθήκην δὲ ὀλόκληρον δύνανται νὰ γεμίσωσι τὰ κατ' ἔτος ἐκδιδόμενα *Christmas Numbers*, τὰ ἔκτακτα δηλ. φυλλάδια τῶν εἰκονογραφημένων περιοδικῶν τὰ δημοσιευόμενα ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων, μετὰ καλῶν εἰκόνων καὶ ποικιλωτάτης τερπνῆς ὕλης.

Οὐδὲν δὲ ἄπορον ἂν ἐν τῇ Δύσει ἰδίως ἀνεπτύχθῃ ἡ ἑορτὴ αὕτη, διότι ἐκ τῆς Δύσεως ἔχει ἂν ὄχι τὴν ἀρχὴν, τουλάχιστον τὴν τάξιν καὶ τὴν σύστασιν.

Γνωστὸν ὅτι πρῶτος ὁ θεῖος Χρυσόστομος, «ἐλθόντων τινῶν ἀπὸ τῆς Δύσεως καὶ ἀπαγγειλάντων», ἐκάνονισε τὴν ἑορτὴν ταύτην ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅτε, κατ' αὐτὸν τὸν μῆνα Δεκέμβριον τῇ ιε', ἐχειροτονήθη πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, περὶ τὰ τέλη τοῦ δ' αἰῶνος.

Διότι, φαίνεται, ἕως τότε ἐπεκράτει σύγχυσις, καὶ ἐωρτάζετο μὲν κατὰ τόπους ἡ Χριστοῦ Γέννησις, ἀλλ' ἐτέλουν τὴν ἑορτὴν ἄλλοι ἄλλοτε καὶ δὲν συνεφώνουν περὶ τῆς ἡμέρας. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία εἶχεν ὀρίσει ἀπ' ἀρχῆς τὴν κέ' τοῦ Δεκεμβρίου καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ἔταξεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος.

Οὐχ ἦττον ὅμως ἡ Χριστοῦ Γέννησις ἐτιμάτο ἔκπαλαι ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, οἱ μέγιστοι δὲ τῶν Πατέρων, οἵτινες ἔζησαν κατὰ τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα, τὸν χρυσοῦν ἐκεῖνον αἰῶνα τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ὧν πολλοὶ εἶναι κατὰ τί ἀρχαιότεροί τοι Χρυσορρήμονος διδασκάλου, συνέθεσαν πανηγυρικοὺς καὶ ἐγκωμιαστικοὺς λόγους πρὸς τιμὴν τῆς ἡμέρας. Τὸ δημοτικώτατον ἐκεῖνο ᾄσμα, τὸ «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε, Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε, Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε», εἶναι κατὰ λέξιν ἡρανισμένον ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ τοῦ ἱεροῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, τοῦ καὶ Θεολόγου ἐπικαλουμένου. Ἐκ πανηγυρικοῦ λόγου ἐλήφθη ἐπίσης καὶ τὸ ἐξαποστειλᾶριον τῆς ἑορτῆς. «Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἀνατολὴ ἀνατολῶν...» Ἡ τελευταία αὕτη φράσις, ἔχει τὸ πρόνομιον, ὡς ἤκουσα, νὰ ἐμπνέῃ μέγαν ἐνθουσιασμόν εἰς τοὺς ἀτυχήσαντας μὲν περὶ τὴν γλώσσαν, Ἑλληνας δὲ τὴν καρδίαν καὶ τὸ φρόνημα ἀδελφοὺς ἡμῶν τῆς Καισαρείας καὶ Καππαδοκίας, εὐλόγως καυχωμένους καὶ λέγοντας ὅτι «ἐξ Ἀνατολῆς τὸ φῶς».

Ἐπειδὴ δὲ περὶ πανηγύρεων καὶ ἐγκωμίων ὁ λόγος, δὲν δύναμαι νὰ λησμονήσω τοὺς προσφιλεῖς μοὶ ἀσματογράφους, καὶ νὰ μὴ ἀποτεινῶ τὸν φόρον τοῦ θαυμασμοῦ μου εἰς πάντας μὲν τοὺς ποιητὰς τῶν διαφορῶν τῆς ἑορτῆς ὕμνων, ἀλλ' ἰδίως εἰς τοὺς συνθέτας τῶν δυὸ αὐτῆς Κανόνων, τὸν ἱερὸν, λέγω, Κοσμᾶν, ποιητὴν τοῦ α' Κανόνος, οὗ ἡ ἀρχὴ «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε...», καὶ τὸν πολὺν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν, ποιητὴν τοῦ β' Κανόνος, οὗ ἡ ἀρχὴ «Ἐσωσε λαόν...». Ὁ β' οὗτος Κανὼν, συγκείμενος ὅλος ἐκ δωδεκασυλλάβων ἱαμβικῶν στίχων (καθότι τὸ μέλος δὲν ἐπιτρέπει τρίβραχυν οὐδ' ἀνάπαιστον ἐν οὐδεμίᾳ τῶν διποδιῶν χώρα), ἔχει ὡς ἀκροστιχίδα τὸ ἡρωελεγεῖον τοῦτο ἐπίγραμμα:

Ἐνείποις μελέεσσιν ἐφύμνια ταῦτα λιγαίνει
Υἷα Θεοῦ, μερόπων εἵνεκα τικτόμενον
Ἐν χθονί, καὶ λύοντα πολύστονα πῆματα κόσμου
Ἀλλ' ἀνά, ῥητῆρας ῥυεο τῶνδε πόνων.

Ἐν μόνον ἄσμα θὰ παραθέσω ἐκ τοῦ ἱαμβικοῦ τού-
του Κανόνος ὡς δείγμα τοῦ ὅλου:

Λύμην φυγοῦσα τοῦ θεοῦσθαι τῇ πλάνῃ, Ἄλητον
ὑμνεῖ τὸν κενούμενον Λόγον Νεανικῶς ἅπασα σὺν
τρόμῳ κτίσις, Ἄδοξον εὖχος δειματουμένη φέρειν,
Ῥευστὴ γεγῶσα, κάν σοφῶς ἐκαρτέρει.

Καὶ ἐκ τοῦ πρώτου Κανόνος παραθέτω ἐπίσης
τρία κατὰ σειρὰν τροπάρια τῆς ἡ' ὥδης. Καὶ τὰ τρία
ἀναφέρονται εἰς τὴν προσκύνησιν τῶν Μάγων, ἀλλ'
ἐν μὲν τῷ α' καὶ γ' εὐφυῶς ἀντιπαραβάλλεται αὕτη
πρὸς τὴν αἰχμαλωσίαν Βαβυλῶνος, ἐν δὲ τῷ β' γίνε-
ται εὐγλωττος ὑπαινιγμὸς εἰς τὸν ψαλμὸν «Ἐπὶ τῶν
ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἔκαθίσαμεν...». Τὰ τρία
τροπάρια ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:

Ἐλκει Βαβυλῶνος ἡ θυγάτηρ παῖδας δορικτή-
τους Δαυῖδ, ἐκ Σιών ἐν αὐτῇ, δωροφόρους πέμπει
δὲ μάγους παῖδας, τὴν του Δαυῖδ θεοδόχον θυγατέ-
ρα λιτανεύσοντας, διὸ ἀνυμνοῦντες ἀναμέλωμεν,

εὐλογεῖται ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψούτω,
εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ὅργανα παρέκλινε τὸ πένθος ὥδης, οὐ γὰρ ἦδον
ἐν νόθοις οἱ παῖδες Σιών. Βαβυλῶνος, λύει δὲ πλάνην
πᾶσαν καὶ μουσικῶν ἀρμονίαν, Βηθλεὲμ ἐξανατείλας
Χριστός, δι' ὃ ἀνυμνοῦντες, κτλ.

Σκύλα Βαβυλῶν τῆς βασιλίδος Σιών καὶ δο-
ρίκτητον ὄλβον ἐδέξατο, θησαυροὺς Χριστὸς ἐκ
Σιών δὲ ταύτης καὶ βασιλεῖς, σὺν ἀστέρι ὁδηγῶ
ἀστροπολοῦντας ἔλκει, κτλ.κτλ.

Καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν τὰ
ἀνωτέρω παρατεθέντα ἀποσπάσματα, ἀδιστάκτως
φρονῶ, ὅτι εἶναι ἐκ τῶν ὠραιότερων λεκτικῶν καλ-
λιτεχνημάτων πάσης ἐποχῆς, καὶ τὸ λέγω χάριν
ἐκείνων ἐκ τῶν ἡμετέρων, ὅσοι ἐκ προκαταλήψεως
νομίζουν ὅτι δὲν ἐγράφοντο Ἑλληνικά, κατὰ τὸν Ζ'
καὶ Η' αἰῶνα, ὑποθέτοντες καλοκαγάθως, ὅτι τὰ παρ'
ἡμῶν τῶν σημερινῶν γραφόμενα εἶναι Ἑλληνικά,
καὶ ὅτι θ' ἀναγνωσθῶσι ποτὲ ὡς Ἑλληνικά ὑπὸ τῶν
ἐπιγιγνομένων.

(Το ἀρθρο δημοσιεύτηκε γιὰ πρώτη φορά στο
ἐντυπο «Εφημερίς» αρ. φυλ. 359 25/12/1887) ■

Μήνυμα του Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου για την 1η Σεπτεμβρίου, ημέρα προσευχής υπέρ του φυσικού περιβάλλοντος

Αριθμ.Πρωτ. 1091

+ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
ΕΛΕΩΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΔΗΜΙ-
ΟΥΡΓΟΥ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΤΙΣΕΩΣ ΚΥΡΙΟΥ
ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

«τῇ γάρ μταιιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη,
οὐχ ἑκοῦσα,
ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, [...] οἶδαμεν γάρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει
καί συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν»
(Ρωμ. η' 20,22)

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Διά μίαν εἰσέτι φοράν, εἰς τὴν ἀρχὴν
τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους,
καλούμεθα νά ἀναλογισθῶμεν,
μετά καινῶν ἐν Χριστῷ πνευματικῶν δυ-
νάμεων καί ἰδιαιτέρας εὐαισθησίας, τὴν
κατάστασιν τοῦ εὐφόρου πλανήτου ἡμῶν
καί νά ἀναπέμψωμεν ἰδιαιτέρας προσευ-
χάς διὰ τὴν προστασίαν τοῦ σύμπαντος
κόσμου.

Πολλὰ ἔχουν ἀλλάξει, ἀφ' ἧς στιγμῆς
ὁ ἀοίδιμος προκατόχος ἡμῶν Πατρι-
άρχης Δημήτριος ἀπεφάσισε, πρό δύο
καί πλέον δεκαετιῶν, νά καθιερωθῇ ἡ
1η Σεπτεμβρίου ὡς ἡμέρα προσευχῆς
ὑπέρ τῆς διατηρήσεως τῆς καλῶς ποι-
ηθείσης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κτίσεως. Διὰ τῆς
ἀναλήψεως τῆς πρωτοβουλίας ἐκείνης ὁ
ἀείμνηστος προκατόχος ἡμῶν ἀπεσκόπει

εἰς τὴν ἀποστολὴν προειδοποιητικοῦ μη-
νύματος περὶ τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν
ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ περιβάλλο-
ντος. Ἐπεσήμαινεν ὅτι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς
τάς πλείονας τῶν λοιπῶν μορφῶν τῆς
ἀνθρωπίνης κατὰ χρῆσιν παραβατικῆς
συμπεριφορᾶς, ἡ ρύπανσις τοῦ φυσικοῦ
περιβάλλοντος δύναται νά προκαλέσῃ
τεραστίαν καί μὴ ἀναστρέψιμον ζημίαν,
διὰ τῆς καταστροφῆς ἀπασῶν σχεδόν τῶν
μορφῶν ζωῆς ἐπὶ τοῦ πλανήτου.

Τὴν ἐποχὴν βεβαίως ἐκείνην, ἡ
προειδοποίησις αὕτη ἴσως νά ἤχησεν
ὡς ὑπερβολικὴ εἰς τὰ ὦτα ὠρισμένων
σκεπτικιστῶν, ἀλλὰ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ὅσων
σήμερον διαπιστώνομεν, καθίσταται πλέον
φανερὸν ὅτι οἱ λόγοι τοῦ ἦσαν προφητικοί.
Σήμερον, οἱ ἐπιστήμονες, οἱ ἀσχολούμενοι
μέ τὸ φυσικὸν περιβάλλον, ἀπεριφράστως
τονίζουν ὅτι ἡ παρατηρουμένη κλιματι-
κὴ ἀλλαγὴ δύναται νά διαταράξῃ καί νά
καταστρέψῃ ὁλόκληρον τὸ οἰκολογικόν
σύστημα, τὸ ὁποῖον συντηρεῖ οὐχὶ μόνον
τὸ ἀνθρώπινον εἶδος ἀλλὰ καί ἅπαντα
τὸν θαυμαστόν, ἀλληλοεξαρτώμενον ὑπὸ
μορφὴν ἀλύσεως, κόσμον τῶν ζῶων καί
τῶν φυτῶν. Αἱ ἐπιλογαί καί αἱ ἐνέργειαι
τοῦ κατὰ τὰ ἄλλα πεπολιτισμένου συγ-
χρόνου ἀνθρώπου ἔχουν ὁδηγήσει εἰς τὴν
θλιβεράν ταύτην κατάστασιν ἣτις συνιστᾷ
οὐσιαστικῶς ἠθικὸν καί πνευματικὸν πρό-
βλημα, τὸ ὁποῖον γλαφυρῶς εἶχε προεκ-
θέσει, ἐξάρας τὴν ὀντολογικὴν κυρίως δι-
άστασίν του, ὁ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος
Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴν,
δεκαεννέα αἰῶνας πρὶν, εἰπὼν «τῇ γάρ
μταιιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα,
ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, [...] οἶδαμεν γάρ
ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καί συνωδίνει
ἄχρι τοῦ νῦν» (Ρωμ. η' 20,22).

Εἰς τὸ σημεῖον ὅμως τοῦτο, ὀφείλομεν

νά εἴπωμεν ὅτι ἡ σήμερον προβαλλομένη πνευματική καί ἠθική διάστασις τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος, συνιστᾷ, εἴπερ ποτε καί ἄλλοτε, κοινήν συνείδησιν πάντων τῶν ἀνθρώπων, ἰδιαίτέρως τῶν νέων, οἱ ὅποιοι, σύν τοῖς ἄλλοις, συνειδητοποιοῦν ὅτι σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης ἔχει κοινήν μοῖραν. Ὅλονέν μεγαλύτερος ἀριθμός ἀνθρώπων κατανοεῖ ὅτι ἡ καταναλωτική των συμπεριφορά, ἡ προσωπική ἐκάστου συμβολή εἰς τήν παραγωγήν συγκεκριμένων προϊόντων ἢ ἡ ἀπόρριψις ἐτέρων ἄπτεται εὐρυτέρων παραμέτρων ἐχουσῶν οὐ μόνον ἠθικήν ἀλλά καί ἐσχατολογικήν διάστασιν. Ὅλονέν μεγαλύτερος ἀριθμός ἀνθρώπων ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ ἀλόγιστος χρῆσις τῶν φυσικῶν πόρων, ἡ ἄμετρος κατανάλωσις ἐνεργείας, συμβάλλει εἰς τήν κλιματικήν ἀλλαγὴν, ἐπίπτωσιν ἔχουσιν εἰς τήν ζωὴν καί τήν ὑπαρξιν τοῦ συνανθρώπου, τοῦ πλησίον, τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ, καί ὡς ἐκ τούτου ἀποτελεῖ ἀμάρτημα. Ὅλονέν καί περισσότεροι ἀνθρωποιοι χαρακτηρίζουν ὡς ἐναρέτους ἢ φαύλους αὐτούς οἱ ὅποιοι ἀντιστοίχως χειρίζονται εὐλόγως ἢ παραλόγως τὰ πράγματα τῆς κτίσεως.

Ἀντιστρόφως, ὅμως, ἀνάλογος πρὸς τήν εὐαισθητοποίησιν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος τυγχάνει, δυστυχῶς, ἡ εἰκὼν τήν ὁποίαν ἐμφανίζει σήμερον ὁ πλανήτης μας. Ἰδιαίτέρως ἀνησυχητικόν εἶναι τό γεγονός ὅτι τὰ πτωχότερα καί πλέον εὐάλωτα μέλη τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ὑφίστανται τὰς συνεπειὰς περιβαλλοντικῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα αὐτὰ δέν ἐδημιούργησαν. Ἀπὸ τῆς Αὐστραλίας μέχρι τοῦ Κέρατος τῆς Ἀφρικῆς καταφθάνουν πληροφόριαι περί παρατεταμένης ἀνομβρίας, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἐρημοποίησιν εὐκράτων καί παραγωγικῶν ἄλλοτε περιοχῶν καί τήν ἐξ αὐτῆς ἀπειλήν τῶν ἐκεῖσε κατοικούντων πληθυσμῶν ἐκ τοῦ φάσματος τῆς πείνης καί τῆς δίψης.

Ἀπὸ τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς μέχρι τῆς καρδίας τῆς Εὐρασίας λαμβάνομεν ἀναφοράς περί τῆς τήξεως τῶν παγετῶνων ἀπὸ τούς ὁποίους ἐκατομμύρια ἀνθρώπων ἐξαρτῶνται διὰ τήν προμήθειαν ὕδατος.

Ἡ καθ' ἡμᾶς Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, στοιχοῦσα τῷ παραδείγματι τοῦ ἀειμνήστου προκατόχου ἡμῶν Πατριάρχου Δημητρίου, ἐργάζεται ἀόκνως ὑπὲρ τῆς εὐαισθητοποιήσεως ὅχι μόνον τῆς κοινῆς γνώμης ἀλλά καί τῶν καταστάσεων ἄρχειν ἐπὶ τῆς γῆς, διοργανοῦσα Οἰκολογικά Συμπόσια, ἀσχολούμενα κυρίως μέ τήν κλιματικήν ἀλλαγὴν καί τήν διαχείρισιν τῶν ὑδατίνων πόρων. Ἀπώτερος σκοπός τῆς προσπάθειας ταύτης τυγχάνει ἡ μελέτη τῆς σχέσεως τῶν οἰκοσυστημάτων τῆς γῆς καί τοῦ τρόπου ἐκδηλώσεως τοῦ φαινομένου τῆς ὑπερθερμάνσεως τοῦ πλανήτου καί τοῦ ἀνθρωπογενοῦς ἀντικτύπου. Διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν τούτων συναθροίσεων, εἰς τὰς ὁποίας συμμετέχουν ἐκπρόσωποι διαφόρων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν καί θρησκειῶν ὡς καί διαφόρων κλάδων τοῦ ἀνθρωπίνου ἐπιστητοῦ, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἐπιθυμεῖ νά πῇ μίαν στερεάν πρωτοποριακὴν συμμαχίαν μεταξύ θρησκείας

καί ἐπιστήμης, ἐρειδομένην ἐπὶ τῆς θεμελιώδους ἀρχῆς ὅτι διὰ νά ἐπιτευχθῇ ὁ στόχος - ἡ διάσωσις τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος - ἀμφοτέραι αἱ πλευραὶ ὀφείλουν νά ἐπιδείξουν διάθεσιν ἀλληλοσεβασμοῦ καί συνεργασίας. Διὰ τῆς συνεργασίας θρησκείας καί ἐπιστήμης εἰς Συμπόσια διοργανωθέντα εἰς διαφόρους περιοχὰς τοῦ κόσμου, ἐπιθυμεῖ νά συμβάλῃ εἰς τήν ἀνάπτυξιν μιᾶς περιβαλλοντικῆς ἠθικῆς, ἡ ὁποία θά πρέπει νά καταδείξῃ ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ κόσμου καί ἡ ἀπόλαυσις τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν πρέπει νά εἶναι εὐχαριστιακή, νά συνοδεύεται μέ δοξολογίαν πρὸς τόν Θεόν, ἐνῶ ἡ κατάχρησις τοῦ κόσμου καί ἡ δίχα ἀναφορᾶς εἰς τόν Δημιουργόν μετοχή εἰς αὐτόν τυγχάνει ἐφάμαρτος, ἐφάμαρτος ἐνώπιον τοῦ Ποιητοῦ καί Θεοῦ ἀλλά καί ἐνώπιον τοῦ ποιήματος καί συνανθρώπου.

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Γνωρίζομεν ὅτι ἡ κτίσις, ὡς συμπεσοῦσα μετὰ τοῦ πεπτωκότος ἐκ τοῦ ἀρχαίου κάλλους ἀνθρώπου, συνωδίνει καί συστενάζει· γνωρίζομεν, ἐπὶ πλέον, ὅτι ἡ κατὰ χρῆσιν, ἢ κατὰ παρέκκλισιν, ἢ παραβατική καί ἐγωϊστική συμπεριφορά τοῦ ἀνθρώπου συμβάλλει εἰς τήν καταστροφὴν τῆς συμπασχούσης καί συνυποκειμένης εἰς τήν φθοράν τοῦ κτιστοῦ φύσεως· γνωρίζομεν ὅτι ἡ καταστροφή αὕτη συνιστᾷ ἐν τῇ πράξει αὐτοκαταστροφὴν, διό καί καλοῦμεν πάντα ἄνθρωπον, οἰασδήτινος ιδιότητος, νά μένῃ εἰς τήν κατὰ φύσιν χρῆσιν ὅλων τῶν κτισμάτων τῆς δημιουργίας «εὐχαριστῶν τῷ ποιήσαντι καί δεδωκότι αὐτῷ τὰ πάντα Θεῷ», Ὡς ἡ δόξα καί τό κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

βη' Σεπτεμβρίου α'
+Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
Βαρθολομαῖος
Ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός
καί διάπυρος πρὸς Θεόν εὐχέτης ■

Η θέση της γυναίκας στην Εκκλησία

● Του Μάριου Μπέζου
Καθηγητή Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

Εκεί όπου λατρεύεται το θείο στην πληθυντική εκδοχή του (θεοί, θεές, θεότητες, πάνθεο, δωδεκάθεο, κ.λπ.) κάνουμε λόγο για πολυθεϊσμό εντάσσοντας ποικίλες παραδόσεις, όπως είναι η ελληνορωμαϊκή θρησκεία, τα ινδικά θρησκευματα (ινδουϊσμός, βουδισμός, κ.λπ.) και οι παραδόσεις της Άπω Ανατολής (τάο, ζεν, σίντο, κ.ά.) Όπου το θείο εκλαμβάνεται σε ενικό αριθμό ως ο Θεός, Ένας και μοναδικός, εκεί πια μιλάμε για μονοθεϊσμό και εννοούμε τρεις συγκεκριμένες παραδόσεις της Μέσης Ανατολής: Ιουδαϊσμός, Χριστιανισμός, Μουσουλμανισμός. Ο πολυθεϊσμός είναι μητριαρχικός, ενώ ο μονοθεϊσμός παραμένει πατριαρχικός.

Στις πολυθεϊστικές παραδόσεις πρυτανεύει το θηλυκό στοιχείο της μητέρας-θεάς, της “Μεγάλης Μητέρας” (Magna Mater), που γίνεται συνώνυμο της “μήτρας” (matrix) και της πρώτης “ύλης” (materia), η οποία δίνει ζωή στο σύμπαν γεννώντας και αναγεννώντας καθετί (Mater-matrix-materia). Ο κύκλος και η σφαίρα σαν εξεικόνιση της μήτρας και των κόλπων συμβολίζουν την τελειότητα και κυριαρχούν στον πολυθεϊσμό. Η αιώνια επανάληψη και η αέναη ανακύκληση νοηματοδοτούν τον ανθρώπινο βίο. Η φύση είναι η θεότητα, η ψυχή αντιστοιχίζεται στη

φύση, η ενότητα προέχει της ιδιαιτερότητας, η ομοιότητα προτιμάται της ανομοιότητας κι η αναφορά προκρίνεται έναντι της διαφοράς, όπως ακριβώς συμβαίνει σε κάθε μητρική σχέση του ανθρώπου.

Ο μονοθεϊσμός εκπροσωπεί την πίστη σε ενικό αριθμό (ο Θεός) και με πατρική φυσιογνωμία (ο Θεός-Πατέρας). Οι ηγετικοί ρόλοι (ιερέας, προφήτης, νομοθέτης, διδάσκαλος) ανατίθενται στο πρώτο φύλο και ονοματοδοτούνται πατρικά (πατήρ, πατριάρχης, αββάς, γέροντας). Το δεύτερο φύλο αποκλείεται από το ιερατείο και υποτιμάται με σωρεία μειωτικών διακρίσεων σε βάρος του. Η σχέση του ανθρώπου με το θείο στον μονοθεϊσμό τροφοδοτείται με τα βιώματα της πατρικής σχέσης κάθε ανθρώπου.

Ο Χριστιανισμός έρχεται να συνεισφέρει μιαν άλλη πίστη, που είναι ο Χριστός ως Θεάνθρωπος, τέλειος Θεός και τέλειος άνθρωπος, ο οποίος ως Υιός του Θεού Πατρός γεννάται εκ “Πνεύματος Αγίου” και “Μαρίας της Παρθένου”. Η Μαρία διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο ως “Θεομήτωρ”, “Θεοτόκος” και Μητέρα του Θεού. Λατρεύεται σε κάθε εποχή (χειμερινά “Εισόδια της Θεοτόκου”, εαρινός “Ευαγγελισμός”, θερινή “Κοίμηση της Θεοτόκου”) και πανηγυρίζεται με λαμπρότητα και ευαισθησία από το λαό. Η φύση και η θεότητα σε

σχέση με αυτή διακρίνουν τον προχριστιανικό από τον χριστιανικό κόσμο σε όλα τα επίπεδα. Η Μητέρα-Θεά ανήκει στη φύση και ταυτίζεται με αυτή. Εκφράζει τη φυσική αρμονία, αλλά επίσης ενσαρκώνει την τυφλή υποταγή του ανθρώπου στη σκληρή αναγκαιότητα της φύσης που γεννάται και αναγεννάται, αλλά ποτέ δεν αλλάζει, ούτε καινοτομεί, μήτε πρωτοτυπεί.

Η χριστιανική Μητέρα του Θεού εκφράζει την απόσταση της θεότητας από τη φύση και δηλώνει την υπέρβαση της αναγκαιότητας του φυσικού σύμπαντος. Η φύση, που είναι σκληρή εξαιτίας της μοίρας και του νόμου (“ανάγκα και θεοί πείθονται”), αντικαθίσταται από τη σχέση του ανθρώπου προς το θείο, η οποία είναι καρπός προσωπικής επιλογής, ελεύθερης βούλησης και αυτόνομης θέλησης. Αντί για την ανάγκη για ελευθερία, στη θέση του μοιραίου μπαίνει το αυτόνομο, τον τόπο του νομικού ή νομοτελειακού παίρνει το αυτεξούσιο του ανθρώπου και απέναντι στην υποταγή προς τη φύση προβάλλεται η αντίσταση σε αυτήν. Η προχριστιανική Μητέρα-Θεά παραχωρεί τη θέση της στη χριστιανική Μητέρα του Θεού ανοίγοντας τον κλειστό κόσμο της ανάγκης της φύσης στον ανοικτό ορίζοντα της ελευθερίας του ανθρώπου. ■

Η συμβολή της Μονής Κύκκου στους Εθνικούς αγώνες

● **Του Κωστή Κοκκινόφτα**

Ερευνητή Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου

Εξέχουσα θέση ανάμεσα στις Μονές της Κύπρου για την εθνική δράση και συμβολή της στους αγώνες του Ελληνισμού στα νεότερα χρόνια κατέχει η Μονή Κύκκου. Ο πρωταγωνιστικός ρόλος που ήδη διαδραμάτισε από τα χρόνια της τουρκοκρατίας στις προσπάθειες της Διοικούσας Εκκλησίας, για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των κατοίκων, είχαν καταστήσει τον Ηγούμενό της να είναι «αμέσως μετά τον Αρχιεπίσκοπο, η σημαντικότερη φυσιογνωμία της Κυπριακής Εκκλησίας»(1). Η δε συμμετοχή του σε αποστολές στην Κωνσταντινούπολη, όπως κατά τα έτη 1672, 1783 και 1838, υπήρξε ιδιαίτερα επωφελής για τον ντόπιο πληθυσμό, με την αντικατάσταση τυραννικών αξιωματούχων και την επίτευξη φορολογικών μεταρρυθμίσεων(2).

Την περίοδο αυτή ξεχωριστή από απόψεως εθνικής σημασίας υπήρξε η θυσία του Ηγουμένου Κύκκου (1819-1821) Ιωσήφ, ο οποίος μαρτύρησε μαζί με τους Αρχιερείς του νησιού και άλλους κληρικούς και λαϊκούς, τον Ιούλιο του 1821(3). Τα γεγονότα των ημερών εκείνων αποτελούν την τραγικότερη πτυχή των μεγάλων δοκιμασιών, που έζησε ο Ελληνισμός της Κύπρου στα χρόνια της τουρκοκρατίας, αφού τα στρατεύματα που εστάλησαν από την Πτολεμαίδα της Παλαιστίνης για να αποτρέψουν την κήρυξη επανάστασης προέβησαν σε σφαγές και λεηλασίες. Οι ιστορικές πηγές της εποχής αναφέρουν επίσης περιπτώσεις Ελλήνων που «ετούρκισαν», είτε για να διασώσουν την τιμή και την περιουσία τους, είτε την ίδια την ζωή τους, με πιο γνωστούς τους αδελφούς Ανδρέα και Μάρκο Σολωμονίδη, οι οποίοι μετονομά-

στηκαν σε Χουρσίτ αγά και Μεχμέτ αγά αντιστοιχώς(4). Οι περισσότεροι, όμως, από τους προγραφέντες παρέμειναν πιστοί Χριστιανοί «μέχρι θανάτου» και με το μαρτυρικό τους τέλος διεκήρυξαν το μεγάλο και την αλήθεια του Ευαγγελίου.

Στα χρόνια της Αγγλοκρατίας, η Μονή Κύκκου συνέχισε την εθνική, πνευματική και κοινωνική της δράση, με έμφαση στους αγώνες για ελευθερία, όπως με τη συμμετοχή δώδεκα μοναχών στον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1897 και άλλων επτά, συμπεριλαμβανόμενου και του μετέπειτα Ηγούμενου (1948-1979) Χρυσόστομου, στους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912-13(5). Την ίδια περίοδο, οι Ηγούμενοι Γεράσιμος το 1897 και Κλεόπας το 1912-13 και το 1919-22 διετέλεσαν μέλη των επιτροπών για τη διεξαγωγή εθνικών εράνων, ενώ η ίδια η Μονή προσέφερε μεγάλα ποσά για την ενίσχυση του ελληνικού στρατού(6). Ενδεικτική της πατριωτικής ευαισθησίας της αδελφότητάς της ήταν και η απόφασή της να προσφέρει διακόσιες λίρες στον αξιωματικό ή στρατιώτη, ο οποίος πρώτος θα εισερχόταν ελευθερωτής στην Αδριανούπολη της Ανατολικής Θράκης, το 1920(7).

Παρόμοια υπήρξε η εθνική δράση της Μονής και στην Κύπρο, όπου χρηματοδότησε με σημαντικά ποσά τις αποστολές, που εστάλησαν το 1889, το 1919 και το 1929 στην αγγλική πρωτεύουσα και έθεσαν ενώπιον των Βρετανών αποικιοκρατών το ζήτημα της εθνικής αποκατάστασης και διάφορα θέματα, που αφορούσαν στη δημοσιονομική πολιτική της τοπικής διοίκησης(8). Επίσης, αρκετοί Κυκκώτες κληρικοί αναμίχθηκαν ενεργά στην πολιτική κονίστρα, όπως ο Ηγούμενος (1890-1911) Γεράσιμος, ο οποίος διετέλεσε μέλος του Νομοθετικού Συμβουλίου από το 1891 έως το 1901, και ο σημαιοφόρος της εξέγερσης των Οκτωβριανών του 1931, μετέπειτα Επίσκοπος Μαρεώτιδος (1940-1942) του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, Διονύσιος Κυκκώτης(9).

Εξχωριστή υπήρξε και η συμβολή της Μονής στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ (1955-59), την προετοιμασία και διεξαγωγή του οποίου επίσης ενίσχυσε με σημαντικά ποσά χρημάτων. Ακόμη, καθόλη τη διάρκειά του, στήριξε οικονομικά τις οικογένειες των ανταρτών και των συλληφθέντων, στις οποίες χορηγείτο τακτικά βοήθημα, για να μπορέσουν να επιβιώσουν(10).

Από τις μαρτυρίες των αγωνιστών, που δημοσιεύτηκαν πρόσφατα σε τρίτομο σχετικό έργο, πληροφορούμαστε για πολλές πτυχές της συμμετοχής της Μονής στον αγώνα της ΕΟΚΑ, όπως για τη χρήση των Μετοχίων και των άλλων υποστατικών και κτηρίων της, για την κατάλληλη προετοιμασία του και αργότερα για την απόκρυψη αγωνιστών. Για παράδειγμα, το Μετόχιο του Αγίου Προκοπίου υπήρξε κέντρο επικοινωνιών Κύπρου - Ελλάδος με ασύρματο και στη συνέχεια χώρος περίθαλψης ασθενών ανταρτών, όπως του Χαράλαμπου Μούσκου. Ακόμη,

ο χώρος της Ιερατικής Σχολής, πλησίον της Μονής, χρησιμοποιήθηκε για την αποθήκευση οπλισμού και πυρομαχικών, στους δε πολυγράφους της εκτυπώνονταν προκηρύξεις, που διαμοιράζονταν στις πόλεις και τα χωριά του νησιού. Επίσης, το ξενοδοχείο «Όλυμπος», που βρισκόταν στο κέντρο της Λευκωσίας και ήταν ιδιοκτησία της Μονής, χρησιμοποιήθηκε για την απόκρυψη αγωνιστών(11).

Από διάφορες πηγές είναι γνωστό ακόμη, ότι η Μονή Κύκκου, στα πρώτα στάδια του Αγώνα, παρείχε καταφύγιο σε 35 περίπου αντάρτες, τόσο μέσα στο κτηριακό συγκρότημά της, όσο και στα 15 κρησφύγετα, που κατασκευάστηκαν σε παρακείμενες τοποθεσίες. Ανάμεσα στους αντάρτες, που τροφοδοτήθηκαν και διευκολύνθηκαν στις μετακινήσεις τους την περίοδο αυτή, περιλαμβάνονταν ο αρχηγός της ΕΟΚΑ Γεώργιος Γρίβας - Διγενής και οι ήρωες Χαράλαμπος Μούσκος και Μάρκος Δράκος, γεγονός που κατέστησε την περιοχή κέντρο του Αγώνα(12).

Στους χώρους της Μονής Κύκκου πραγματοποιήθηκε επίσης η συνάντηση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, παλαιού Κυκκώτη μοναχού και πολιτικού αρχηγού του Αγώνα, με τον στρατιωτικό αρχηγό της ΕΟΚΑ Διγενή, τον Ιανουάριο του 1956, όπου συζητήθηκαν η πορεία του Αγώνα και οι επόμενοι στόχοι του. Ο Μακάριος θεώρησε καλό να καλύψει την εκεί μετάβασή του με τις χειροτονίες των μοναχών Κυρίλλου σε Ιερομόναχο και Ιερώνύμου σε Ιεροδιάκονο, που τέλεσε στη Μονή, κατά την εκεί μετάβασή του. Ακόμη, στην περιοχή Κύκκου πραγματοποιήθηκε η συνάντηση του Διγενή με τον υποπρόξενο της Ελλάδας Ρόδη Ρούφο, τον Μάιο του 1956(13). Μετά, όμως, από την ανακάλυψη των κρησφυγέτων, που διατηρούσε η ΕΟΚΑ στα βουνά του Κύκκου, οι Άγγλοι έκλεισαν τη Μονή για το κοινό, από τον Ιούνιο του 1956 μέχρι τον Μάρτιο του 1959, προβάλλοντας τη δικαιολογία, ότι «η Κυβέρνησις ήτο πέραν πάσης αμφιβολίας πεπεισμένη, ότι η Μονή ήτο κύριος συνεπίκουρος της ΕΟΚΑ». Εγκατέστησαν δε σώμα στρατού στα εξωτερικά κτήριά της(14).

Στον Αγώνα της ΕΟΚΑ ήταν μνημένοι αρκετοί Κυκκώτες μοναχοί, οι οποίοι προσέφεραν πολύτιμες υπηρεσίες, κυρίως στην τροφοδοσία και τις μετακινήσεις των ανταρτών. Ανάμεσά τους περιλαμβάνονταν ο Ηγούμενος Χρυσόστομος από την Κάτω Ζώδια, ο οποίος μυήθηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και είχε το ψευδώνυμο «Ευγενικός». Ο Χρυσόστομος, ανάμεσα στις άλλες δραστηριότητές του, είχε και την ευθύνη για την οικονομική ενίσχυση του Αγώνα και υπήρξε ταμίας της οργάνωσης(15). Μέλος της ΕΟΚΑ υπήρξε επίσης ο Ιερομόναχος Χριστοφόρος από τον Στατό, ο οποίος ήταν σύνδεσμος πληροφοριών στην περιοχή Λευκωσίας και μέλος ομάδας για την απόκρυψη καταζητούμενων αγωνιστών. Ο Χριστοφόρος είχε το ψευδώνυμο «Ομολογητής» και ως μέλος του Ηγουμενοσυμβουλίου ασχολήθηκε επίσης με το ζή-

τημα της οικονομικής στήριξης του Αγώνα(16).

Από τους υπόλοιπους Κυκκώτες μοναχούς, ο Ιεροδιάκονος και μετέπειτα Ηγούμενος (1979-1983) Διονύσιος, από την Κάτω Ζώδια, υπήρξε πολιτικός κρατούμενος(17), ο Πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος από την Πενταλιά υπήρξε μέλος ομάδας για την απόκρυψη καταζητούμενων αγωνιστών (18), ενώ αρκετοί άλλοι, όπως ο Σκευοφύλακας Μακάριος από το Μηλικούρι, ο Ιερομόναχος Κύριλλος, επίσης από το Μηλικούρι, ο Ιερομόναχος Μάξιμος από το Βουνί, ο Ιερομόναχος Ιγνάτιος από την Πενταλιά και οι δόκιμοι Σάββας Χατζηκλεάνθους και Σάββας Κωνσταντίνου, αμφότεροι από την Παναγιά, υπήρξαν τροφοδοτές των ομάδων ανταρτών στην περιοχή Κύκκου και διεκπεραιωτές της αλληλογραφίας του Διγενή(19). Ας σημειωθεί, ότι τους αγωνιστές εξυπηρετούσαν επίσης άτομα από το λαϊκό προσωπικό της Μονής, όπως ο μάγειρας Κώστας Προκοπίου από το Μηλικούρι, ο γέρο Χάρπας, επίσης από το Μηλικούρι, ο οποίος διέμενε στο Μετόχιο της Βασιλικής, και άλλοι(20).

Ο απελευθερωτικός αγώνας του κυπριακού λαού κατέληξε στην ίδρυση, το 1960, της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία στα χρόνια που ακολούθησαν έμελλε να γνωρίσει μεγάλες περιπέτειες. Η τραγική κατάληξή τους ήταν η τουρκική εισβολή του 1974, που προκάλεσε την κατοχή του 40% του κυπριακού εδάφους από τα στρατεύματα εισβολής και τον ξεριζωμό διακοσίων χιλιάδων ανθρώπων από τους τόπους

διαμονής τους. Καθόλο αυτό το διάστημα, η Μονή Κύκκου συνέχισε την πρωταγωνιστική δράση της για εθνική δικαίωση, δημοκρατία και πνευματική πρόοδο, αναπτύσσοντας ταυτόχρονα ένα πολύπλευρο φιλανθρωπικό έργο, που κάλυψε πολλές πτυχές από τις κοινωνικές ανάγκες του λαού. Ανάμεσά τους περιλαμβάνεται και η παροχή βοήθειας στους εκδιωχθέντες από τα τουρκικά στρατεύματα πρόσφυγες, οι οποίοι αναζήτησαν προστασία στα βουνά του Κύκκου, οπότε άνοιξε τις πόρτες της και τους προσέφερε φιλοξενία, εισφέροντας επίσης μεγάλα ποσά χρημάτων στα ανάλογα ταμεία του κράτους, για την οικονομική στήριξή τους. Ακόμη, διέθεσε εκτάσεις γης για την ανέγερση στρατοπέδων της Εθνικής Φρουράς και χρηματοδότησε στρατιωτικά έργα για την αποτελεσματικότερη άμυνα έναντι της επιθετικότητας του Αττίλα(21).

Πρόκειται αναμφίβολα για μια σημαντική ανά τους αιώνες εθνική και κοινωνική δραστηριότητα, που η αδελφότητα της Μονής Κύκκου συνεχίζει με τον ίδιο ζήλο και συνέπεια να υπηρετεί μέχρι τις μέρες μας. ■

Βιβλιογραφία

1. Αντρον Παυλίδη, *Η Κύπρος ανά τους αιώνες μέσα από τα κείμενα ξένων επισκεπτών της*, τ. Γ', Λευκωσία 1995, σ. 1207, όπου δημοσιεύεται η μαρτυρία του Βρετανού αξιωματούχου Χέπγουορθ Ντίξον, το 1879.
2. Για τις τρεις αυτές αποστολές βλ. Νικόδημον Μυλωνά, «Άγνωστοι σελίδες της τουρκικής τυραννίας εν Κύπρω», *Κυπριακά Χρονικά* 2(1924)139-

148· Λοΐζον Φιλίππου, *Η Εκκλησία Κύπρου επί Τουρκοκρατίας*, Λευκωσία 1975, σ. 117 και 220-221, αντιστοίχως.

3. Για τον Ιωσήφ βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1878-1899)*, Λευκωσία 1999, σ. 72-78, όπου και αναφορά στις λεηλασίες, που έγιναν στη Μονή, κατά το 1821· Θεοχάρη Σταυρίδη, «Οι Ηγούμενοι της Ιεράς Μονής Κύκκου: προσωπογραφική μελέτη», *Επετηρίδα Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου* 7(2006)48-49.

4. Για τους εξισλαμισμούς, που σημειώθηκαν κατά το 1821 βλ. Θεόδωρου Παπαδόπουλλον, «Πρόσφατοι εξισλαμισμοί αγροτικού πληθυσμού εν Κύπρω», *Κυπριακαί Σπουδαί* 29(1965)45· Κώστα Κύρρη, «Ανδρέας, Νικόλαος, Χριστόδουλος και Μάρκος Σολωμονίδη», *Κυπριακαί Σπουδαί* 33(1969)127-148· Αριστείδη Κουδουνάρη, «Πλείονα περί της οικογενείας των εξισλαμισθέντων Ανδρέα και Μάρκου Σολωμονίδη», *Επετηρίδα Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών* 13-16, 1(1988)459-468.

5. Για τη συμμετοχή των Κυκκωτών μοναχών στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1878-1899)*, ό.π., σ. 78-79· Πέτρου Παπαπολυβίου, *Φαεινόν σημείον ατυχούς πολέμου: Η συμμετοχή της Κύπρου στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897*, Λευκωσία 2001, σ. 226, 236, 341-342 και 366-367. Για τη συμμετοχή τους στους Βαλκανικούς Πολέμους βλ. Ηγούμενου Κύκκου Χρυσοστόμου, *Η Ιερά Βασιλική καὶ Σταυροπηγιακή Μονή Κύκκου*, Κύπρος 1969, σ. 17· Πέτρου Παπαπολυβίου, *Η Κύπρος και οι Βαλκανικοί πόλεμοι. Συμβολή στην ιστορία του Κυπριακού Εθελοντισμού*, Λευκωσία 1997, σ. 170 και 331-332· Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1912-1920)*, Λευκωσία 2004, σ. 102-110.

6. Πέτρου Παπαπολυβίου, *Φαεινόν σημείον ατυχούς πολέμου*, ό.π., σ. 71 και 225, για το 1897. Τον ίδιο, *Η Κύπρος και οι Βαλκανικοί πόλεμοι*, ό.π., σ. 108, 112, 115, 127, 144 και 388, για το 1912-13. Δημήτρη Ταλιαδωρό, *Η Συμβολή της Κύπρου στη Μικρασιατική Εκστρατεία 1919-1922*, Λευκωσία 2001, σ. 122, 131-132, 137, 162 και 164, για το 1919-22.

7. Βλ. Ελευθερία, 18/31.7.1920. Το σχετικό κείμενο αναδημοσιεύτηκε στον τόμο: Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1912-1920)*, ό.π., σ. 648.

8. Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1878-1899)*, ό.π., σ. 33-34, για το 1889. Αωνόμου, «Διάφορα», *Απόστολος Βαρνάβας* 1(1918-1919)147, για το 1919. Θεοχάρη Σταυρίδη, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στα Βρετανικά Αποικιακά Αρχεία 1930-1939*, Λευκωσία 1999, σ. 41 και 425, για το 1929.

9. Για τον Γεράσιμο βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1878-1899)*, ό.π., σ. 35-35· Τον ίδιο, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1900-1911)*, Λευκωσία 2002, σ. 16-75· Θεοχάρη Σταυρίδη, «Οι Ηγούμενοι», ό.π., σ. 59-62. Για τον Διονύσιο βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ζωή και το έργο του Επισκόπου Μαρεώτιδος Διονυσίου Κυκκώτη (1887-1942)*, Λευκωσία 2001.

10. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή της Ιεράς Μονής Κύκκου στον Εθνικοαπελευθερωτικό Αγώνα του 1955-1959*, τ. Α', Λευκωσία 2003, σ. 111-112 και 200-202.

11. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 17, 34, 201 και 319.

12. Γεώργιου Γρίβα Διγενή, *Χρονικόν Αγώνος 1955-1959*, Λευκωσία 1972, σ. 594-623· Ηγούμενου Κύκκου Χρυσοστόμου, *Η Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή του Κύκκου*, ό.π., σ. 86· Σπύρου Παπαγεωργίου, *Κυπριακή Θύελλα 1955-1959*, Λευκωσία 1977, σ. 412-459 και 500-514· Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 336.

13. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 227 και 252, τ. Β', σ. 779-781 και 1001.

14. Ηγούμενου Κύκκου Χρυσοστόμου, *Η Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή του Κύκκου*, ό.π., σ. 86.

15. Γεώργιου Γρίβα Διγενή, *Χρονικόν Αγώνος*, ό.π., σ. 624· Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 27, 30, 34, 78, 83 και 236, τ. Β', ό.π., σ. 782 και 926· Φοίβου Πρωτοπαπά (επιμ.), *Μητρώων Αγωνιστών ΕΟΚΑ 1955-1959*, τ. Γ', Λευκωσία 2004, σ. 1382.

16. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 207, 319, 348 και 570, τ. Β', ό.π., σ. 654-658· Φοίβου Πρωτοπαπά (επιμ.), *Μητρώων Αγωνιστών*, τ. Γ', ό.π., σ. 1382.

17. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Β', ό.π., σ. 923-926· Φοίβου Πρωτοπαπά (επιμ.), *Μητρώων Αγωνιστών*, ό.π., σ. 1382.

18. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 216 και 581.

19. Για τη δράση τους γίνεται ευρεία αναφορά στο προαναφερθέν έργο του Κλείτου Ιωαννίδη.

20. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 184.

21. Για την εθνική δράση της Μονής Κύκκου στα νεότερα χρόνια βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, «Η συμβολή της Ιεράς Μονής Κύκκου στην ανάδειξη του ιστορικού πολιτιστικού περιβάλλοντος», στον τόμο: *Ιεράς Μονής Κύκκου - Παντείου Πανεπιστημίου, Περιβάλλον, Πολιτισμός και Ορθοδοξία*, Λευκωσία 2006, σ. 115-121.

«Του ατμοπλοίου “Ουράνα”, γράφει το “Άστυ”, επιβαίνοντες, αφίκοντο εις Πειραιά 500 Κύπριοι εθελονταί, οδηγούμενοι υπό των κ.κ. Νεάρχου Φυσεντζίδου και Αριστοδήμου Πηλαβάκη. Μεταξύ των εθελοντών υπήρχον και 12 καλόγηροι, εκ της ιστορικής Μονής Κύκκου, ων οι τρεις εκράτουν τας σημαίας των σωμάτων». *Νέον Έθνος*, 18/30.4.1897

«Η ευγενής της Ελλάδος θυγάτηρ, η Κύπρος, παρέχει και πάλιν υπέροχον φιλοπάτριδος εθελουσίας παράδειγμα και ενώ αποστέλλει φάλαγγα επιλέκτων τέκνων της, όπως επισφραγίσωσι διά του αίματός των την εθνικήν αλληλεγγύην και την άρρηκτον ενότητα της ελληνικής φυλής εις το πεδίο του Εθνικού αγώνος, πέμπει ταυτοχρόνως και γενναίαν χρηματικήν συνδρομήν εις την προμαχούσαν των υποδούλων τέκνων της κοινήν πατρίδα. Το σύνθημα έδωκεν ο ιερός κλήρος, αποδεικνύων άπαξ έτι, ότι η θόνη της Αγίας Τραπέζης πάντοτε εχρησίμευσε προς επίδεσμον των τραυμάτων της Πατρίδος. Και το μεν Ηγουμενοσυμβούλιον της Ιεράς Μονής του Κύκκου εψήφισεν εισφοράν 300 λιρών, ανέλαβε δε και τα έξοδα της αποστολής των Κυπρίων εθελοντών εις την Ελλάδα, ο δε Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος της Κύπρου προσήνεγκεν 100 λίρας, ενώ Επιτροπαί σχηματισθείσαι εις τας πόλεις της νήσου ανέλαβον την διενέργειαν γενικών εράνων».

Σάβιπγξ, 1.11.1912

«Παρ' όλα τα ληφθέντα μέτρα προς παρακώλυσιν αναχωρήσεως εθελοντών εκ Κύπρου, εν τούτοις, τη εβδομάδι ταύτη, ανεχώρησαν εκ της ημετέρας νήσου διακόσιοι εθελοντές εις τα πεδία του πολέμου. Εκ των εθελοντών τούτων οι εκατόν πεντήκοντα προέρχονται εκ της επαρχίας Λεμεσού, οι δε λοιποί εκ της επαρχίας Πάφου. Μεταξύ δε τούτων καταλέγονται και επτά ενθουσιώδεις δόκιμοι μοναχοί της Ιεράς Μονής Κύκκου. Τους ευσταλείς και ζωηρούς τούτους Κυπρίους εθελοντάς προέπεμψεν άπειρον πλήθος κόσμου, μέχρι της προκυμαίας Λεμεσού, ένθα περιέμενε σημαιοστόλιστον το ελληνικόν ατμόπλοιον “Αδαμάντιος Λαιμός”».

Ελευθερία, 12/25.1.1913

«Η αδελφότητα της Ιεράς Μονής Κύκκου, ήτις διεκρίθη πάντοτε διά την εθνικήν αυτής δράσιν, εν γενική συνεδρία αυτής απεφάσισεν, προ πολλών ημερών, όπως δωρησεται 200 λίρας, ως έπαθλον, εις τον Έλληνα αξιωματικόν ή στρατιώτην εκείνον, ο οποίος θα εισήρχετο πρώτος εις Αδριανούπολιν και θα έσθηνε επί των επάλξεων αυτής την ελληνικήν σημαίαν. Η αδελφότης απέστειλεν ήδη το ποσόν τούτο, συνοδευόμενον διά καταλλήλου επιστολής, προς τον Πρωθυπουργόν της Ελλάδος κ. Βενιζέλον, όπως το διαθέση αρμοδίως». *Ελευθερία*, 18/31.7.1920

Νότια πρόσοψη της άνω εσωτερικής αυλής. Οι χώροι αυτοί χρησιμοποιούνταν ως κελιά των μοναχών και των δοκίμων της Μονής. (φωτογραφία 1960).

Η Ιερά Μονή Κύκκου μέσα από παλιές φωτογραφίες

Τις φωτογραφίες μας παραχώρησε από το προσωπικό του αρχείο ο Πανοσιολογιότατος Αρχιμανδρίτης Ανθέμιος Κυκκώτης στον οποίο εκφράζουμε πολλές ευχαριστίες.

Φωτογραφία του παλιού Ξενώνα της Μονής. (φωτογραφία 1977).

*Το αλεστήριο
σταφυλιών.*

*Πιθάρια αποθήκευσης μούστου
για την παραγωγή κρασιού.*

Το πιεστήριο παραγωγής μούστου.

*Μεταλλικά δο-
χεία διαφόρων
μεγεθών για πα-
ρασκευή εψήμα-
τος (πετμέζι), για
ψήσιμο τραχανά
και παρασκευή
φαγητών.*

*Δάνες (πιθάρια) με
ευρύ στόμιο στις οποί-
ες αποθηκεύονταν
ζίβανα (υπολείμματα
σάρκας σταφυλιών
μετά τη συμπίεση
τους) για την παρα-
γωγή ζιβανίας (είδος
τσιπούρου).*

● Του δρ Κλείτου Ιωαννίδη,
Ερευνητή-συγγραφέα

Στον βίο του Σόλωνος ο Πλούταρχος λέει σ' ένα σημείο ότι ο Σόλων συζητώντας με τον Φρύνιχο είχε θυμώσει πάρα πολύ για τα ψέματα που παρουσίαζαν οι θεατρικοί συγγραφείς της εποχής και ο ίδιος ο Φρύνιχος στη σκηνή. Τον καθησυχάζει ο Φρύνιχος λέγοντάς του ότι δεν είναι ψέματα όλα αυτά τα πράγματα, αλλά είναι ένα παιχνίδι.

Το παιχνίδι αυτό, το οποίο ανακάλυψε η αρχαία Ελλάδα είναι ένα από τα πιο σημαντικά παιχνίδια του πνεύματος και είναι σηματοδεδειγμένο από τη Δημοκρατία. Δεν μπορεί να υπάρξει θέατρο χωρίς τη Δημοκρατία, χωρίς δηλαδή την ετερότητα. Δημοκρατία είναι η αποδοχή των διαφορών και ο Αθηναϊκός διάκοσμος ο οποίος ζούσε δημοκρατικά είχε ανεύρει τη θέση και την αντίθεση, τον λόγο και τον αντίλογο, την ταυτότητα και την ετερότητα.

Γι' αυτό εξετάζοντας αυτό το υπέροχο παιχνίδι βρίσκουμε ότι μελετάται ο άνθρωπος όπως τον διетύπωσε ο Οιδίπους στο ομώνυμο έργο του Σοφοκλή «Οιδίπους Τύραννος», όταν απάντησε στο αίνιγμα της Σφίγγας και το τέρας έσκασε, σιώπησε. Ο άνθρωπος αυτός, να μου επιτρέψετε να πω, που παρουσιάζει το θέατρο, δεν είναι ο χαρίεις άνθρωπος του Μενάνδρου, -ως χαρίεν άνθρωπος όταν άνθρωπος ει,- αλλά είναι ο άνθρωπος-τέρας. Είναι ο άνθρωπος που έχει τέσσερα, δύο και τρία πόδια. Είναι αδελφός και πατέρας, είναι γιος και σύζυγος. Δηλαδή γίνεται η μίξη των χρόνων μέσα του γι' αυτό και το ανοσιούργημα το οποίο φέρει, χωρίς να το ξέρει εντός του, την ύβριν. Και διερρωτώμαι εάν η ύβρις δεν είναι αυτή ταύτη η ύπαρξη του ανθρώπου, σε σχέση με αυτό που θέλουν οι θεοί.

Με αυτά τα ερωτήματα θα πρέπει να αναλύει ο σημερινός παγκοσμιοποιημένος κόσμος τον εαυτό του. Διότι ζούμε τερατώδεις καταστάσεις, που είναι ο ίδιος μας ο εαυτός.

Ασφαλώς «το άρχον ου φιλεί τας μεταβολάς» όπως είπε ο Ξενοφών.

Η καθεστηκυία τάξη θέλει να κρατήσει τα κεκτημένα και θέλει να τα αυξήσει. Είναι ο δεσποτισμός, είναι το κέρδος του καπιταλισμού, είναι όλα τα φαινόμενα ολοκληρωτισμού, τα οποία βλέπουμε, μικρά και μεγάλα, στον σύγχρονο Αρμαγεδώνα.

Σε μια στιγμή ο Τειρεσίας, στο κατεξοχήν έργο του θεάτρου, που είναι ο Οιδίπους, το πρότυπο, όπως το θέλει ο Αριστοτέλης, και το οποίον εκφράζει τον καθένα από μας, λέει στον Οιδίποδα: «ήδ' ημέρα φύσει σε και διαφθερεί» «Σήμερα θα γεννηθείς και θα πεθάνεις».

Το θέατρο, κάθε παράσταση, είναι μια γέννηση και ένας θάνατος. Και ο καθένας μας κουβαλάει αυτόν τον everlasting death, που λέει ο Φάουστ του Marlow «Oh, I am dyingan everlasting death».

Μέσα σ' αυτόν τον θάνατο κρύβεται όλο το μυστήριο του ανθρώπου και όλο το μυστήριο της ζωής. Και το θέατρο, αναδεικνύει επί σκηνής τον θάνατο, γιατί είναι μια εφήμερη υπόθεση, μια παράσταση και ένα

ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΑΝΑΜΕΣΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ & ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ

αληθινό ψέμα, όπως θα έλεγε ο Πικασσό, μιλώντας για την τέχνη. Και επαναλαμβάνει τον θυμό του Σόλωνος και την απάντηση του Φρυνίχου για την τέχνη ως παιχνίδι.

Μέσα σ' αυτή τη σχέση, ταυτότητας και ετερότητας, που είναι το θέμα μου, στη σχέση του να βρω ποιος είμαι, και να γνωρίσω τον εαυτό μου και τον συνάνθρωπό μου. Η αυτογνωσία οδηγεί μοιραία στην ετερογνωσία και η ετερογνωσία, τα παθήματα του άλλου, μπορούν να γίνουν και δικά μου παθήματα. Η σχέση σκηνής και πλατείας, η μαγική, με τη συμπάθεια του συν και πάσχω των αρχαίων, φέρνει την κάθαρση των παθημάτων του ήρωος, που είναι ταυτόχρονα θεραπεία και αυτογνωσία.

Δεν είμαι της σχολής του αισθητισμού, δε δέχομαι τον αισθητισμό, είναι απλώς ένα αποτέλεσμα και οι παλαιοί ερμηνευτές πιστεύω, έκαναν ένα πολύ μεγάλο λάθος στην ερμηνευτική τους, επηρεασμένοι από τον Γερμανικό ιδεαλισμό. Οι έρευνες της θρησκευολογίας και της ανθρωπολογίας βοήθησαν τα μάλα στον χώρο του θεάτρου κι οι έρευνες των Βερνάν, Βιτάλ, Νακέ, Ντετιέν στη Γαλλία έδειξαν ότι ο άνθρωπος έχει ρίζες θρησκευτικές, ανθρωπολογικές και για να γίνει το ιερό σφάγιο, που είναι η κατάληξη του ήρωα επι σκηνής, θα πρέπει να παγιδευθεί στην ύβριν της ζωής και να θυσιασθεί, να συντριβεί, γιατί δεν έχει τη δύναμη της μνήμης.

Όταν ο Χριστός στον κήπο της Γεθσημανή αγωνιά και ο υδώς αυτού ως θρόμβοι αίματος, οι άλλοι κοιμούνται.

Κοιμούνται στην κοσμική νύστα, βρίσκονται στον κοσμικό ύπνο, ενώ κάποιοι άλλοι έχουν τη μνήμη, την ανάμνηση, όπως θάλεγε ο Πλάτων, της αληθείας. Αυτοί είναι οι θεατρικοί συγγραφείς, οι ποιητές, οι άνθρωποι δηλαδή, που μπορούν να δουν μέσα από τον κλειστό τοίχο της ζωής και να πάρουν εκείνα τα μηνύματα, τα απ' άλλου φερμένα. Είναι οι άνθρωποι που έχουν την Πυθία μέσα τους, εκείνην που συλλαμβάνει τα ασύλληπτα.

Φωτίζονται έστω και προσωρινά και βρίσκουν το ρήγμα τη ρωγμή μέσα στο τοίχο για να πουν στους συνανθρώπους τους, μέσα από τον θεατρικό λόγο, τι συμ-

βαίνει στον κόσμο, τι συμβαίνει στον καθένα μας και τι συμβαίνει, εν ολίγοις, μέσα στο πεπρωμένο της ανθρώπινης φυλής, που οδηγείται από τη γέννηση μέχρι τον θάνατο, σε ένα διαρκή θάνατο όπως λέει ο Μάρλοου. Και θα το πει με άλλο τρόπο στον Φάουστ ο Γκαίτε, λέγοντας, «Ωραία στιγμή στάσου»!

Αυτή η ωραία στιγμή που ζητούμε να σταθεί κρύβει μέσα της όλο το ανθρώπινο δράμα. Δεν μπορεί η ωραία στιγμή να σταθεί. Ο άνθρωπος, παγιδευμένος και ναυαγός, κατά τον Γιάσπερς μέσα στον χρόνο είναι παγιδευμένος για να γίνει ένας φαρμακός.

Τι σημαίνει φαρμακός στη γλώσσα των αρχαίων;

Ο φαρμακός ήταν ένα είδος αποδιοπομπαίου τράγου, ήταν ο νέος εκείνος των Αθηνών στην εορτή των Θαργηλίων, η οποία ήταν εορτή καθαρμού, στον οποίο επέθεταν τις αμαρτίες τους, τα ανομήματά τους, τις αδικίες τους οι Αθηναίοι και τον άφηναν να φύγει στους αγρούς, για να πεθάνει μαζί με τα κακά τους. Και ο Οιδίπους είναι φαρμακός για τις Θήβες. Όπως ξέρετε, οι αρχαίοι Έλληνες είχαν δύο βασικά θέματα, τα οποία τους απασχολούσαν και ήταν οντολογικά για εκείνους: να έχουν πόλη, δηλαδή να έχουν τον οικείο χώρο και να έχουν όραση. Εξού και Θέατρο, εκ του θεώμαι (όραση).

Ο Οιδίπους όταν ανακαλύπτει ότι ήταν το τέρας, δεν μπορεί να δει τα ανομήματά του. Έρχονται οι πράξεις του και τον βρίσκουν. Δεν είναι δράστης συνειδητός. Έρχονται επάνω του οι πράξεις του και τον βρίσκουν και φεύγει από τον χώρο του, τον οικείο χώρο της Θήβας. Απορρίπτεται δηλαδή ως άπολις, που είναι η μεγαλύτερη βλασφημία και η μεγαλύτερη καταδίκη του ανθρώπου, ενώ την ίδια ώρα, καθαρίζεται και η πόλη, όπως καθαρίζεται και ο ίδιος, ως πάσχων, μέσα στην τραγωδία.

Στη θεατρική πράξη που είναι ιερή πράξη, ζούμε το ιερό σφάγιο. Μιλούμε για τον ιερέα του Διονύσου, ο οποίος προεδρεύει σε κείνες τις τρεις συγκλονιστικές ημέρες της αρχαίας Αθήνας, προεδρεύει δίπλα στη Θυμέλη, στα δρώμενα του Διονύσου. Είναι οι τρεις μέρες, 11-13 του μηνός Ελαφηβολιώνος, δηλαδή του μηνός Απριλίου. Θυμίζει την 14ην του Νισσάν, η οποία είναι η μέρα της σταύρωσης του Κυρίου. Βλέπετε κάποια πράγματα δεν είναι τυχαία κατά τη γνώμη μου. Υπάρχουν τα αρχέτυπα, όπως θάλεγε ο Γιούνγκ. Αυτά τα αρχέτυπα λειτουργούν και σε άλλους λαούς και με άλλες ευκαιρίες.

Ο φαρμακός θυσιάζεται καθαρίζοντας την πόλη στον μήνα Θαργηλιώνα. Δεν είναι τυχαίο που ο Σωκράτης, είναι ένας άλλος φαρμακός. Θυσιάζεται, πίνει το κώνειο την έκτην ημέρα του μηνός Θαργηλιώνος. Σημαίνει ένα είδος φαρμακού για να καθαρισθεί η πόλη των Αθηνών, η Δημοκρατία, από το ανουσιούργημα που διέπραξε εις βάρος του μεγαλύτερου ανθρώπου όλων των αιώνων, όπως τον απεκάλεσε το Μαντείον των Δελφών.

Βλέπετε, για να βρεί κανείς την ταυτότητά του πρέπει να έχει τη δύναμη να μην τρομάξει. Κι όταν λέμε ταυτότητα, δεν εννοούμε τον φολκλορισμό! Αυτό

είναι μια αποτυχημένη ταυτότητα και δυστυχώς στην Κύπρο των τελευταίων δεκαετιών μιλούμε για ταυτότητα και εννοούμε τον φολκλορισμό: Κοκκινοχώρια, ποιητάρηδες κ.λπ. Αυτά έχουν σχετική αξία, δεν είναι η ταυτότητά μας.

Ταυτότητα του κυπριακού Ελληνισμού είναι ο Όμηρος, είναι ο Αισχύλος, είναι ο Σοφοκλής, ο Ευριπίδης, ο Ηράκλειτος, ο Πλάτων, ο Αριστοτέλης, ο Ζήνων ο Κιτιεύς, το Βυζάντιο, οι Πατέρες, το δημοτικό τραγούδι. Είναι ο Διονύσιος Σολωμός, είναι όλα αυτά τα μεγάλα τα οποία γέννησε το γένος των Ελλήνων. Δεν είναι οι βράκες και οι διάφοροι χοροί. Όλα αυτά έχουν μίαν άλφα αξία, όχι και μεγάλου βεληνεκούς.

Λοιπόν, όταν βρούμε την ταυτότητά μας, τότε θα υπάρξουμε, κι αυτό το καταφέρνει ο σωστός, ο μεγάλος συγγραφέας, ο οποίος μπορεί να βγάλει και τους υπόλοιπους από την κατάσταση του πολτού, που προσπαθούν να μας εισάξουν οι δυνάμεις που προσπαθούν να ελέγξουν τον κόσμο, όπως τους αποκαλεί ο απόστολος Παύλος «οι κοσμοκράτορες του σκότους του αιώνας τούτου». Γι' αυτό χρειάζεται μια τρομακτική δύναμη και θέληση για να μπορέσει ο άνθρωπος να σταθεί στα πόδια του και να απαντήσει, όπως απάντησε ο Ντε Γκολ, όταν τον ρώτησαν ποιον θεωρεί τον μεγαλύτερο πολιτικό άνδρα των αιώνων. Όλοι περίμεναν να τους πει ο Αλέξανδρος, ο Καίσαρ. Τους είπε η Αντιγόνη! Δηλαδή ο άνθρωπος του ΟΧΙ.

Υπάρχουν δύο επίπεδα ζωής: το επίπεδο το εξωτερικό, της κοινωνικής πραγματικότητας, της πολιτικής, της οικονομίας, αλλά υπάρχει και το άλλο, το επίπεδο του αιώνιου, το θείο. Το δεύτερο επίπεδο είναι το όνειρο του καθενός μας, ο τέλειος εαυτός, οι σπουδαίες και τέλειες πράξεις, οι λειτουργούσες μέσα μας. Τις βλέπει και τρομάζει ή χαίρεται. Είναι η έκσταση των υπερφύων του Λογγίνου.

Ο ρόλος του Θεάτρου, της Τέχνης, δεν είναι για να μας πείσει για οτιδήποτε. Δεν είναι λόγος, ο οποίος έχει σκοπό να μας οδηγήσει σε μια διαλεκτική ή διαλογική συζήτηση με τον εαυτό μας, ή με τους ανθρώπους που δρουν επί σκηνής. Τα υπερφύα φωτίζουν τον ανθρώπινο νουν, την ανθρώπινη καρδιά, με σκοπό να οδηγήσουν στην έκσταση, δηλαδή να μας βγάλουν λίγο έξω από τον εαυτό μας, για να δούμε τον εαυτό μας. Πριν λίγες μέρες είδα ένα όνειρο –εάν μου επιτρέπετε να το αναφέρω– ότι έκανα μια παράσταση με τη Μαρία Κάλλας και της λέγω (έπαιζε τη Μήδεια). Μαρία, η λύση των προβλημάτων αδιεξόδου έρχεται είτε με οργή είτε με έκσταση. Όταν έχεις αδιέξοδο, πρέπει να λειτουργήσεις με οργή ή με έκσταση. Αλλά για να μπορέσεις να δεχτείς αυτή την κατάσταση πρέπει να υπάρχει ο έτερος. Ο έτερος είναι και ο άλλος σου εαυτός, εκείνος που έλεγε ο Ρεμπώ (εγώ ένας άλλος). Ο μονίμως έτερος, ο όλως Έτερος, όπως τον έλεγαν οι Πατέρες, είναι ο Θεός.

Λέμε ταυτότητα. Η ταυτότητα δεν είναι μια κατάσταση στατική, είναι μια κατάσταση δυναμική, βρίσκεται στις σχέσεις. Το σύμπαν αυτό είναι σχέσεις και το Θέατρο επί σκηνής παρουσιάζει σχέσεις και συνδυασμούς, επομένως όταν μιλούμε για ταυτότητα, μιλούμε για μια δυναμική κατάσταση, πολύτροπη, πολυεπίπεδη, πότε στην οριζόντια, και πότε στην κάθετη μορφή. ■

αλήθεια, τι είδους ζώο είναι ο άνθρωπος; Τί είναι αυτό, που χωρίς να τον αποξενώνει από τα υπόλοιπα ζώα, τον κάνει να ξεχωρίζει από αυτά; Στα ελληνικά, η λέξη άνθρωπος προέρχεται από το άνω θρώσκω, που σημαίνει κοιτάζω ψηλά. αντίθετα με τα άλλα ζώα, ο άνθρωπος στέκεται όρθιος, με τα μάτια προς τον ουρανό, ατενίζοντας τα αστέρια. Στα λατινικά, από την άλλη, οι λέξεις homo και humanus, συνδέονται με το ουσιαστικό humus, που σημαίνει «γη». Τελικά, αυτός είναι ο άνθρωπος: ένα ον που κοιτάζει ψηλά στον ουρανό, ένα ον προικισμένο με συνείδηση, ον ικανό για μυστική ένωση με τον Θεό συγχρόνως, όμως, είναι ένα ον με τα πόδια καλά στερεωμένα πάνω στη γη, ένα ον με υλικό σώμα, που τρώει και πίνει, που εκφράζει διαπροσωπική αγάπη μέσα από τη σεξουαλική ένωση «εις σάρκα μίαν».

Θαρρώ ότι είναι σε ποίηση του Νίκου Γκάτσου που μελοποίησε ο Μάνος Χατζηδάκης την «Μπαλάντα του Ούρι». Και οι στίχοι αυτοί, έχουν

την εκφράζει ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, είναι να γίνουμε η γέφυρα και ο σύνδεσμος της δημιουργίας του Θεού.

Ο άνθρωπος, σύμφωνα με τον στωικό φιλόσοφο Χρύσιππο (207 π.Χ.), είναι «ζώον λογικόν», ζώο προικισμένο με αυτεπίγνωση, που μιλά και σκέφτεται με ορθότητα και συνέπεια. Αυτό, φυσικά, είναι ένα σημαντικό στοιχείο της αλήθειας για την ανθρώπινη φύση, όμως βρίσκεται πολύ μακριά από το να είναι ολόκληρη η αλήθεια. Ο άνθρωπος είναι κάτι παραπάνω από το λογικό του εγκεφάλου του, κάτι πολύ περισσότερο. Η εκλογίκευση του ανθρώπου και του πολιτισμού του, έχουν την αφετηρία τους στη φιλοσοφία του Καρτέσιου με το γνωστό ρητό: «cogito, ergo sum», που σημαίνει «σκέφτομαι, άρα υπάρχω». Αυτό, όμως, οδήγησε στην αποπνευματοποίηση της υλικής δημιουργίας και συνεπώς και της ίδιας της ανθρώπινης ζωής. Ο άνθρωπος ξέχασε ότι δεν αποτελείται μόνο από ύλη, και μάλιστα «λογική» αλλά ότι βασικό συστατικό στοι-

Ο άνθρωπος ως «ζώον» Πτυχές της Ορθόδοξης ανθρωπολογίας

τεράστια σημασία για τη διμορφία αυτή του ανθρώπινου ζώου που μελετούμε εδώ. Χάρτινο το φεγγαράκι/ ψεύτικη η ακρογιαλιά, Ουρανέ/ όχι δεν θα πω το ναι/ ουρανέ/ φίλε μακρινέ; Όπως έχει σημειώσει ο Ξανθιώτης δάσκαλος της Θεσσαλονίκης, ο μακαριστός Νίκος Ματσούκας: «η «Μπαλάντα του Ούρι» αποτελεί μια ποιητική και μουσική δημιουργία με συνταρακτικές μεταφυσικές προεκτάσεις. Με ένα τρυφερό σπαραγμό, ελαφρό και απαλό ωστόσο, αλλά σε ένα κλίμα χαρμολύπης, ο παραπονούμενος μας λέει πως δεν μπορεί ν' αρνηθεί τη «μάνα γη», αφήνοντας «της ζωής το φως το ξανθό», και να πάει να σμίξει με τον ουρανό, αυτόν τον μακρινό «φίλο». Δεν ξέρω άλλη ποίηση και μουσική, που να παριστάνουν τόσο ζωντανά και αληθινά το τραγικό σμίξιμο μακρινού φίλου ουρανού και μάνας γης».

Ουράνιος και επίγειος, πνευματικός αλλά και υλικός, ο άνθρωπος είναι ένας μικρόκοσμος (και ο κόσμος ένας μακροάνθρωπος!). Και ως μικρόκοσμος έχει το υψηλό προνόμιο να ενεργεί ως μεσάζων. Η ανθρώπινη αποστολή μας, όπως

χείο του είναι και το «πνεύμα ζωής» που έχει στα σπλάχνα του. Έτσι, οδηγήθηκε ο ίδιος και ταυτόχρονα οδήγησε και ολόκληρη την κτίση, πρώτα στην οικολογική κρίση και ύστερα στην οικολογική καταστροφή.

Συχνά, συναντούμε και στους Πατέρες της Εκκλησίας μας, την έκφραση ότι ο άνθρωπος είναι «όν λογικόν», γιατί έχει δημιουργηθεί κατ' εικόνα Θεού. Θα ήταν, όμως, πιο ορθό να εννοήσουμε ότι ο άνθρωπος είναι λογικός, επειδή δημιουργήθηκε κατ' εικόνα του Χριστού, ο οποίος είναι ο υποστατικός Λόγος του Πατρός. Έτσι, ο άνθρωπος ανάγει τη λογικότητά του, στον Θεό Λόγο, ο οποίος: «εν αρχή ήν... και Θεός ήν ο Λόγος... πάντα δι' αυτού εγένετο, και χωρίς αυτού εγένετο ουδέν.. και Λόγος σάρξ εγένετο» (Ιω. 1, 1-14). Επομένως ο άνθρωπος, σκοπό τώρα έχει τη λογοποίηση της κτίσεως και της ζωής του, όπως έλεγε και ο π. Ιουστίνος Πόποβιτς, τη Χριστοποίησή τους δηλαδή.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη (322 π.Χ.), ο άνθρωπος είναι «ζώον πολιτικόν». Ο όρος «πολι-

τικών» κατανοείται από τον Αριστοτέλη με την αυθεντική και ευρεία του έννοια: ο άνθρωπος είναι εκ φύσεως ζώο κοινωνικό, φτιαγμένος για να δημιουργεί διαπροσωπικές σχέσεις και προορισμένος να ζει μέσα σε πόλη, σε μια οργανωμένη και τακτοποιημένη κοινωνία. Θεολογώντας τώρα, είμαστε φτιαγμένοι κατ' εικόνα της Αγίας Τριάδος, κατ' εικόνα του Θεού που είναι η αμοιβαία αγάπη, γι' αυτό εκφράζουμε την ανθρώπινη φύση μας μέσα από την αλληλοσυνύπαρξη, ή όπως χαρακτηριστικά έχει κάπου διατυπωθεί: «πεθαίνοντας ο ένας για την ζωή του άλλου, ζώντας ο ένας τον θάνατο του άλλου».

Τέλος, ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος (370 μ.Χ.), περιγράφει τον άνθρωπο ως «ζών θεούμενον» (Λόγοι 38,11). Ο άνθρωπος έχει δύο διαστάσεις στην ζωή του: την οριζόντια, τη σχέση, δηλαδή, που δημιουργεί με τους συνανθρώπους του και την κάθετη, που είναι η σχέση του με τον Θεό. Οδεύοντας ο άνθρωπος στη σταυροειδή αυτή πορεία, γίνεται κοινωνός τόσο με τον συνάνθρωπό του όσο και με τον Θεό, αποκτώντας έτσι την αληθή κοινωνικότητα που πρέπει να διέπει τις σχέσεις του. Όταν αυτονομείται μία από τις δύο διαστάσεις, τότε ο άνθρωπος βρίσκεται αντιμέτωπος με πολλά προβλήματα. Ένα κοινό πρόβλημα, τόσο από την αυτονόμηση της οριζόντιας όσο και από την αυτονόμηση της κάθετης διάστασης, είναι η έξαρση του εγωιστικού φρονήματος. Ο άνθρωπος και στις δύο περιπτώσεις αυτοεγκλωβίζεται στα στενά υπαρξιακά του όρια και αδυνατεί να (επ)κοινωνήσει με το ποθούμενο, είτε αυτός είναι ο συνάνθρωπός του, είτε αυτός είναι ο Θεός του.

Πλασμένος κατ' εικόνα Θεού, ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να μετέχει στην ζωή του Θεού, να γίνεται «κοινωνός θείας φύσεως» (Β' Πέτρ. 1,4). Ως «ζών θεούμενον» έχει σαν κλήση, την αυθύπαρξη και τη σωτηρία. Καλείται από τη χάρη του Θεού να επεκταθεί πέρα από τον χώρο, μέσα στην ατελεύτητη αιωνιότητα. Παράλληλα, έργο του είναι να μεσιτεύει στον κτιστό και στον άκτιστο κόσμο, ανάμεσα στο δημιουργήμα και τον Δημιουργό. Ως εικόνα του Θεού, έχει χρέος να ενώσει τη γη με τον ουρανό. Στο σημείο αυτό αναδεικνύεται η πραγματική κλήση του ανθρώπου, η οποία είναι αυτή του ιερούργου και λειτουργού της κτίσεως, το «βασιλείον ιεράτευμα» (Αε Πέτρ. 2,9).

Ο άνθρωπος από τη φύση του είναι ον ευχαριστικό, ικανό να ευγνωμονεί, προικισμένο με τη δύναμη να δοξολογεί τον Θεό για τη δημιουργία του, ικανό να αντιπροσφέρει ευχαριστιακά τον κόσμο στον δημιουργό του. Έτσι, η πορεία του ανθρώπου και της κτί-

σεως, κορυφώνεται στα πλαίσια του μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας, όπου εκεί προσφέρονται: «τα σά εκ των σών...κατά πάντα και διά πάντα». Ευχαριστώντας ο άνθρωπος βρίσκει τον εαυτό του. Χωρίς την ευχαριστία ξεπέφτει και από άνθρωπος γίνεται απάνθρωπος. Μόνο μέσα στο πνεύμα της προσφοράς και της ευχαριστίας αποκτά αληθινή προσωπικότητα. Με την ευχαριστία, ο άνθρωπος μεταμορφώνει τον κόσμο, όπως αυτός αρχικά δημιουργήθηκε και όπως αυτός χαρίστηκε στην ανθρωπότητα από τον Θεό. Όλη η ζωή του ανθρώπου γίνεται έτσι λειτουργία, προσφορά, αναφορά, θυσία, κοινωνία, ευχαριστία.

Συνεπώς, το αληθινό μεγαλείο του ανθρώπου, βρίσκεται πέρα από το ότι είναι η ανώτατη βιολογική ύπαρξη μέσα στην κτίση. Ο άνθρωπος, οντολογικά και θεολογικά μιλώντας, είναι ένα ζώο «λογικόν» και «πολιτικόν», αλλά ταυτόχρονα και πέρα από αυτά, είναι ένα «ζών θεούμενον», αποτελώντας έτσι τη μοναδική κτιστή ύπαρξη «που έλαβε την εντολή να γίνει Θεός». Αυτό σημαίνει πως το μεγαλείο του ανθρώπου βρίσκεται εν τέλει στον προορισμό του, να πορευθεί από το κατ' εικόνα στο καθ' ομοίωση. Βασικό συστατικό στοιχείο της κατ' εικόνας Θεού δημιουργίας του ανθρώπου είναι «η ζώσα πνοή», η οποία του χαρίζει μια γεύση πραγματικής ελευθερίας, χαράς και αγάπης. Οι Πατέρες της Εκκλησίας, κατανόησαν και δίδαξαν ότι η παραπάνω πνοή, η «πρός Θεόν νεύσις», οφείλεται στο ότι ο άνθρωπος είναι εικόνα του Θεού, εικόνα του αρχετύπου-του ένσαρκου Λόγου-, δηλαδή, ότι είναι ταυτόχρονα επίγειος και ουράνιος, πρόσκαιρος και αιώνιος, ορατός και νοούμενος, αληθινά και πραγματικά «ζώο θεούμενο»! Καλείται ο άνθρωπος, στην πορεία του από το κατ' εικόνα στο καθ' ομοίωση, να βαδίζει τα τρία στάδια της πνευματικής ζωής: της «λογοποίησης» της ζωής του και ολόκληρης της κτίσεως, της συζεύξεως «πολιτείας» με τους συνανθρώπους του και τέλος της «θεώσεως» του- της ενώσεως του πραγματικά και αληθινά- με τον Τριαδικό Θεό. ■

Βιβλιογραφία (κατ' επιλογήν)

- Νίκου Ματσούκα, Πολιτισμός αύρας λεπτής, {Λειμών Αμφιλαφής 5}, εκδ. «Το Παλίμψηστον», Θεσσαλονίκη 2000, σελ. 377-381.
- Επισκόπου Διοκλείας Καλλίστου, «Διά της Δημιουργίας στο Δημιουργό», (μτφρ. Ν. Χριστοδούλου), στο: Εκκλησία και Κόσμος, εκδ. Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου, Λευκωσία 2002, σελ. 9-46.
- Παναγιώτη Νέλλα, Ζών θεούμενον. Προοπτικές για μια ορθόδοξη κατανόηση του ανθρώπου, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2000, σελ. 19-114.

Ἡ εἰρήνη

στις διαπροσωπικές μας σχέσεις

● Του Χριστόδουλου Βασιλειάδη
Θεολόγου - Μουσικολόγου

Πρόλογος

Ἡ εἰρήνη, θα μπορούσαμε να πούμε κατ' αρχήν, ὅτι είναι μια ἀρετὴ του ἀνθρώπου, που χαρίζεται ὡς δωρεά ἀπὸ το Θεό στον ἄνθρωπο, ἀφού ὁ ἄνθρωπος καθαρῶς την ψυχὴ και το σῶμα του ἀπὸ τα πάθη και τις ἀμαρτίες. Δυστυχῶς ὁμως, ὅπως λέγει και ὁ Ἅγιος Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης, «το μεν της εἰρήνης ὄνομα πανταχού· το δε πράγμα σudaμού»¹. Δηλαδή, ὅλοι παντού και πάντοτε μιλούν και διακηρύσσουν περὶ της εἰρήνης, ἀλλὰ στην οὐσία ἡ εἰρήνη εἶναι ἀπούσα.

Ορισμός λέξεως εἰρήνη

Ἡ εἰρήνη εἶναι μια κατάσταση, που ζει ὁ ἄνθρωπος, πρὸς τον Θεόν, τον εαυτό του και πρὸς τον πλησίον. Στα εβραϊκά ἡ ἀντίστοιχη λέξη του ὅρου εἰρήνη εἶναι το «σαλὼμ» (salom), που ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ὁ καθημερινός χαιρετισμός μεταξύ των Ἰουδαίων. Ἐξ αὐτῆς της λέξεως προέρχεται το ὄνομα Σαλώμη, που σημαίνει Εἰρήνη και Σαλωμών, που σημαίνει Εἰρηναῖος, εἰρηνικός.

Ἡ εἰρήνη ἐν τῷ Παραδείσῳ της τρυφῆς

Κατ' ἀρχὴν νομίζω ὅτι εἶναι σωστό να ξεκινήσουμε τὴ σκέψη μας ἀπὸ τὴν εἰρήνη, ἡ ὁποία υπῆρχε

στον Παράδεισο, ἐκεῖ ὅπου οἱ πρωτόπλαστοι ζούσαν εἰρηνικά μεταξύ τους και σε σχέση με τὴ φύση και τα ζῶα². Αὐτὴ ἡ εἰρήνη χάθηκε ἐξ αἰτίας της ἀμαρτίας και ἀνυπακοῆς των πρωτοπλάστων. Οἱ ἄνθρωποι, τα ζῶα και γενικά ὁλόκληρη ἡ φύση ἔχασε τὴν παραδείσια εἰρήνη και ἀπὸ τότε μπήκε στη ζωὴ του ἀνθρώπου ἡ φθορά, ἡ ἀμαρτία, το ἀγχος και γενικά οἱ παρεπόμενες της ἀμαρτίας καταστάσεις.

Αὐτὴ ἡ εἰρήνη εἶναι κεντρικὴ ἐννοια στο κήρυγμα των προφητῶν για τὴ σωτηρία, που πρόκειται να φέρει ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας, Ἰησοῦς Χριστός, καθὼς και για τὴν προσδοκώμενη μεσσιανικὴ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία θα ἀποκατασταθεῖ ἡ παραδείσια εἰρήνη, ἡ ὁποία χάθηκε λόγω της ἀμαρτίας των πρωτοπλάστων. Αναφέρει σχετικά ὁ προφήτης Ἡσαΐας: «Τότε ὁ λύκος θα βόσκει μαζί με τὸ ἀρνί, και ἡ λεοπάρδαλις θα κατοικεῖ μαζί με τὸ ἐρίφιον, τὸ μοσχάριον και ὁ ταῦρος θα βόσκουν μαζί με τὸν λέοντα και ἓνα μικρὸ παιδί θα οδηγεῖ αὐτά ὡς ἡμέρα ἀρνία. Τὸ βόδι και ἡ ἀρκούδα θα βόσκουν μαζί και τα μικρά τους θα κάμνουν μαζί συντροφιά. Τὸ λιοντάρι και τὸ βόδι θα τρώγουν μαζί ἀχέρα. Μικρὸ παιδί θα ἀπλώνει και θα θέτει χωρὶς κίνδυνο τα χέρια του στην τρύπα του δηλητηριώδους φιδιού και στη φωλιά, ὅπου τα φίδια ἔχουν τα μικρά τους. Ὅλα τα ἀγρία θηρία και τα δηλητηριώδη φίδια δεν θα κάμνουν σε κανένα κακό, οὔτε θα ἔχουν τὴ δύναμη και τὴ διάθεση να σκοτώσουν κανένα στο ἅγιο μου ὄρος, διότι ὁλόκληρος ὁ

κόσμος θα έχει πλημμυρίσει από τη θεία γνώση, όπως το πολύ νερό κατακαλύπτει τις θάλασσες»³.

Αυτή η ειρηνική κατάσταση με τον Θεό, τους εαυτούς τους, τον πλησίον και τη φύση γενικά ζούσαν και ζουν οι άγιοι, οι οποίοι είναι συμφιλιωμένοι με τη φύση. Γι' αυτό βλέπουμε και στους βίους τους, ότι οι άγιοι, οι οποίοι ζούσαν την προπρωτική, παραδείσια, κατάσταση, συμπεριφέρονταν στα άγρια ζώα σαν να ήταν ήμερα.

Η χρήση της λέξεως «ειρήνη» στην Παλαιά Διαθήκη

Στην Παλαιά Διαθήκη η λέξη ειρήνη εσήμαινε την κατάσταση της σωτηρίας και της ευημερίας σε αντίθεση προς κάθε είδος κακού⁴. Στην Παλαιά Διαθήκη επίσης ο όρος χρησιμοποιείτο και σαν χαιρετισμός κατά την άφιξη ή αναχώρηση. Συγκεκριμένα κατά την άφιξη έλεγαν: «Ειρήνη σοι» (Κριτ. στ' 23) ενώ κατά την αναχώρηση: «Πορεύεσθε εν ειρήνη» (Κριτ. ιη' 6).

Στην Παλαιά Διαθήκη επίσης ο πιστός προσδοκά την ειρήνη σαν δώρο, το οποίο προέρχεται μόνο από τον Θεό. Χωρίς τον Θεό δεν μπορεί να υπάρξει ουσιαστική και πραγματική ειρήνη. Γι' αυτό και ο προφήτης Ησαΐας παρακαλεί το Θεό να τους δώσει ειρήνη: «Κύριε ο Θεός ημών, ειρήνη δος ημίν, πάντα γαρ απέδωκας ημίν» (Ησ. κοτ' 12). Δηλαδή, Κύριε ο Θεός μας, δώσε μας ειρήνη, διότι εσύ μας τα δίδεις όλα.

Ο προσδοκώμενος Μεσσίας στην Παλαιά Διαθήκη φέρει τον τίτλο «άρχων ειρήνης» (Ησ. θ' 6). Επομένως, ο αρχηγός και εξουσιαστής της πραγματικής ειρήνης είναι ο Κύριος. Ο Μεσσίας είναι αυτός που φέρει την πραγματική, τέλεια και αιώνια ειρήνη. «Μεγάλη η αρχή αυτού, και της ειρήνης αυτού ουκ έστιν όριον» (Ησ. θ' 7). Επομένως από το χωρίο αυτό συμπεραίνουμε ότι η βασιλική εξουσία του Μεσσία θα έχει απεριόριστη έκταση, θα εκτείνεται σε όλη την οικουμένη και στην ειρηνική του βασιλεία δεν θα υπάρχει τέλος.

Η χρήση της λέξεως «ειρήνη» στην Καινή Διαθήκη

Οι άγγελοι πρώτοι εξύμνησαν το νεογέννητο βρέφος στη Βηθλεέμ, μπροστά από τους έκπληκτους ποιμένες. «Και εξαίφνης εγένετο συν τω αγγέλω πλήθος στρατιάς ουρανού αινούντων τον Θεόν και λεγόντων· δόξα εν υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη, εν ανθρώποις ευδοκία» (Λουκ. β' 13-14). Ξαφνικά δηλαδή κοντά στον άγγελο παρουσιάστηκε ένα πλήθος απ' την ουράνια στρατιά των αγγέλων, οι οποίοι υμνούσαν το Θεό και έλεγαν: Δόξα στον ύψιστο Θεό και ειρήνη στη γη, αγάπη και σωτηρία για τους ανθρώπους!

Η Αποκάλυψη επίσης που είναι το τελευταίο βιβλίο της Καινής Διαθήκης χαρακτηρίζεται σαν ευαγγέλιο της ειρήνης: «και υποδησάμενοι τους πόδας εν ετοιμασία του ευαγγελίου της ειρήνης» (Εφ. στ' 15). Για παπούτσια στα πόδια σας, δηλαδή, βάλτε την ετοιμότητα να διακηρύξετε το χαρούμενο άγγελμα της ειρήνης.

Μόνο λοιπόν στην κοινωνία και στο σύνδεσμο με τον Χριστό αποκτάται και διατηρείται η ειρήνη: «ταύτα λελάληκα υμίν ίνα εν εμοί ειρήνην έχητε» (Ιω. ιστ' 33). Αυτά σας τα είπα, λέγει ο Χριστός στους δώδεκα μαθητές του και διαχρονικά σε όλους τους μαθητές του, ώστε ενωμένοι μαζί μου να έχετε ειρήνη. «και η ειρήνη του Θεού η υπερέχουσα πάντα νουν φρουρήσει τας καρδίας υμών και τα νοήματα υμών εν Χριστώ Ιησού» (Φιλιπ. δ' 7)⁵. Και η ειρήνη του Θεού, που είναι ασύλληπτη στο ανθρώπινο μυαλό, θα διαφυλάσσει τις καρδιές και τις σκέψεις σας κοντά στον Ιησού Χριστό. Η ειρήνη επομένως είναι ο φρουρός της καρδιάς μας, που μας κρατεί ενωμένους με τον Κύριο.

Η ειρήνη στους αρχαίους Έλληνες

Ο αρχαίος λυρικός ποιητής Ανακρέων (563π.Χ.-478π.Χ.) έλαβε κάποτε από τον τύραννο της Σάμου Πολυκράτη ως δώρο δέκα τάλαντα, ποσό τεράστιο για την εποχή εκείνη. Ο Ανακρέων, που ήτο λιτοδίαιτος και ολιγαρκής άνθρωπος, πέρασε δυο νύχτες ολότελα άυπνος με την σκέψη τι έπρεπε να κάνει το μεγάλο εκείνο κεφάλαιο. Το πρωί λοιπόν της δεύτερης ημέρας παρουσιάσθηκε στον Πολυκράτη και επιστρέφοντάς του τα δέκα τάλαντα του είπε: «Το δώρο σου ήταν πολύ μεγάλης αξίας. Αλλά ακόμη μεγαλύτερη αξία για μένα έχει η ψυχική γαλήνη, που έχασα εξ αιτίας τους»⁶.

Ρωμαϊκή ειρήνη

Χαρακτηριστική επίσης υπήρξε και η ειρήνη, την οποία προσπάθησαν οι Ρωμαίοι να επιβάλουν διά της βίας, η λεγόμενη «Pax Romana». Κατ' απομίμηση της Ρωμαϊκής ειρήνης δημιουργήθηκε αργότερα η «Βρετανική ειρήνη» (Pax Britannica) καθώς και η «Σοβιετική ειρήνη» (Pax Sovietica). Καμιά όμως από αυτές τις προσπάθειες δεν καρποφόρησε, διότι και οι τρεις δεν είχαν θεμέλιο τον ακρογωνιαίο λίθο, Ιησού Χριστό.

Πατερικά κείμενα

Αναφέρουμε δυο περιστατικά από το Γεροντικό, ενδεικτικά του ότι οι ασκητές επεδίωκαν πάντοτε να έχουν ειρήνη μεταξύ τους και να προσπαθούν με κάθε τρόπο και μέσο να ειρηνεύουν και τους συνασκητές τους.

«Μια χειμωνιάτικη νύχτα αναγκάστηκαν ν' αγγυπνήσουν οι αδελφοί ενός Μοναστηριού για να τελειώσουν μια βιαστική δουλειά. Ένας απ' αυτούς, πολύ ασθενικός στο σώμα, τόσο υπόφερε από το κρύο που τον έπιασαν δυνατά ρίγη. Άφησε τότε τη δουλειά και γύρισε στο κελλί του. Κάποιος άλλος όμως αγανάκτησε γι' αυτό, άρχισε να γογγύζει, ώσπου εξανάγκασε τους υπόλοιπους να στείλουν να φωνάξουν πίσω τον άρρωστο.

Ο αδελφός, που πήγε γι' αυτή τη δουλειά, τον βρήκε σε κακή κατάσταση και τον λυπήθηκε.

-Μ' έστειλαν οι αδελφοί να ιδώ πώς είσαι, του είπε με καλοσύνη. Όσο για τη δουλειά μη στενοχωρείσαι, εμείς θα την τελειώσουμε.

-Ο Θεός ν' ανταμείψει τους κόπους σας, είπε εκείνος μ' ευγνωμοσύνη. Επιθυμούσα πολύ να κοιπάσω μαζί σας, αλλά μ' εμποδίζει η αρρώστια μου.

Γύρισε ο αδελφός και είπε στους άλλους τα λόγια του αρρώστου βεβαιώνοντάς τους πως πραγματικά υπέφερε.

Έτσι με τη μεσολάβηση του διακριτικού αδελφού δεν έχασαν την ειρήνη της ψυχής των»⁷.

Η δεύτερη ιστορία, που είναι παρμένη επίσης από το Γεροντικό, είναι η ακόλουθη:

«Δύο συνασκηταί βρίσκονταν σε ψυχρότητα μεταξύ τους από κάποια παρεξήγηση. Κάποτε αρρώστησε ο ένας και πήγε κάποιος από τους αδελφούς να τον επισκεφθεί. Του εμπιστεύτηκε τότε ο άρρωστος, πως ήταν ψυχραμένος με τον συνασκητή του και τον παρακάλεσε να μεσολαβήσει να συμφιλιωθούν, γιατί φοβόταν μην τον βρει έτσι ο θάνατος.

Γυρίζοντας πίσω στο κελλί του ο αδελφός, παρακαλούσε τον Θεό να τον φωτίσει να χειριστεί σωστά την υπόθεση, για να μην προξενήσει περισσότερη βλάβη παρά ωφέλεια. Μόλις έφτασε, οικονόμησε ο Θεός να του πάει κάποιος φίλος του ένα καλαθάκι σύκα. Διάλεξε τα ωραιότερα και, χωρίς να χάσει καιρό, σηκώθηκε και τα πήγε στον συνασκητή του αρρώστου.

-Αββά, του είπε, αυτά σου στέλνει ο δείνα Γέροντας.

Ο Αββάς απόρησε.

-Σε μένα τα έστειλε;

-Ναι, είπε ο αδελφός.

Εκείνος τα δέχτηκε συγκινημένος κι' ευχαρίστησε τον αδελφό. Ευχαριστημένος ο ειρηνοποιός από την πρώτη επιτυχία, επήγε τα υπόλοιπα σύκα στον άρρωστο.

-Σου τα στέλνει ο συνασκητής σου, του είπε.

-Τι λες. Λοιπόν, συμφιλιωθήκαμε; είπε με χαρά ο ασκητής

-Ναι, Αββά, με την ευχή σου, αποκρίθηκε ο αδελφός.

-Δόξα τω Θεώ, έκανε ενθουσιασμένος εκείνος.

Έτσι με λίγα σύκα συμφιλιώθηκαν οι συνασκηταί από τη σύνεση του αδελφού»⁸.

Και στις δύο περιπτώσεις βλέπουμε ότι η σύνεση και η διάκριση που είχε ο αδελφός, που μεσολάβησε, βοήθησαν έτσι ώστε να συμφιλιωθούν οι δύο συνασκητές.

Χαρακτηριστική είναι η φράση που έλεγε ο άγιος Σεραφείμ του Σάρωφ: «Απόκτησε την εσωτερική ειρήνη και χιλιάδες γύρω σου, θα βρουν τη σωτηρία»⁹. Πολλές φορές προσπαθούμε με διάφορα μέσα να ειρηνεύσουμε τους άλλους, χωρίς όντως τις περισσότερες φορές να έχουμε κάποιο θετικό αποτέλεσμα. Ο μεγάλος όμως Ρώσος άγιος μας διαλαλεί ότι πρώτα εμείς πρέπει να ειρηνεύσουμε και να συνδιαλλαγούμε με τον Θεό και με τον εαυτό μας, και τότε, αφού πρώτα αποκτήσουμε την εσωτερική ειρήνη, θα ειρηνεύουν οι άλλοι κοντά μας. Αυτός είναι και ο κύριος σκοπός της ζωής μας: να αποκτήσουμε την ειρήνη, που μόνο ο Ιησούς Χριστός προσφέρει να γίνουμε δηλαδή χρι-

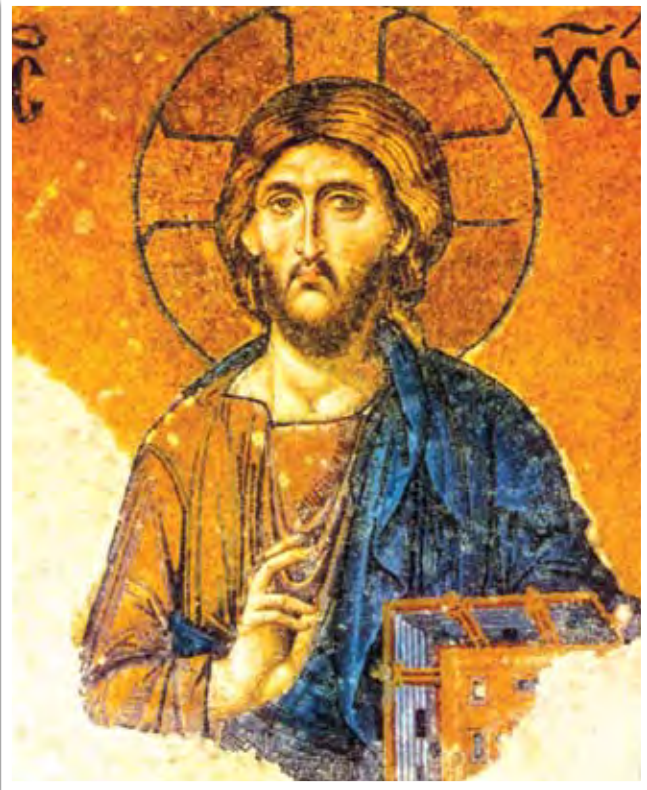
στοφόροι.

Είναι γι' αυτό τον λόγο, που ο Κύριος μακαρίζει στην επί του όρους ομιλία τους ειρηνοποιούς: «μακάριοι οι ειρηνοποιοί, ότι αυτοί υιοί Θεού κληθήσονται» (Ματθ. ε' 9). Είναι δηλαδή μακάριοι και ευτυχισμένοι όσοι φέρνουν την ειρήνη στους ανθρώπους, γιατί αυτοί θα ονομαστούν παιδιά του Θεού.

Ο μακαριστός γέροντας Παΐσιος έλεγε: «Η ειρήνη είναι το πνεύμα του Θεού, το άλλο (ταραχή, σύγχυση) προέρχεται από τον διάβολο»¹⁰. «Πρόσεχε πολύ (ο.π. Παΐσιος) να μην επηρεασθεί από το ανήσυχο κοσμικό πνεύμα που έχει κάνει τον κόσμο σαν τρελοκομείο. Έβαζε πάντα το ρολόι του επίτηδες λίγο μπροστά. Όταν πήγαινε επίσκεψη, ξεκινούσε νωρίτερα, για να μην κινείται βιαστικά και με σύγχυση και επηρεάζει η κατάσταση αυτή την προσευχή του. Προ παντός στην Εκκλησία ήθελε να προσευχόμαστε με ειρήνη. Όταν σε ώρα ακολουθίας έβλεπε αταξία που δημιουργούσε σύγχυση, επενέβαινε διακριτικά και επανέφερε την τάξη»¹¹. «Αυτή την πολυπόθητη ειρήνη, ή μάλλον τον Θεό της ειρήνης, αναζητώντας οι ταραγμένες ψυχές κατέφευγαν κοντά του. Ο ίδιος ήταν ένα ήσυχο λιμανάκι, που δεν το τάραζαν οι φουρτούνες του κόσμου. Ακόμη και όταν έπρεπε από την υπεύθυνη θέση του να ελέγξει πρόσωπα και καταστάσεις, να θυμώσει θυμόν τον δικαιοτάτον, η ειρήνη του δεν φυγαδευόταν, διότι δεν ενεργούσε με εμπάθεια, αλλά απαθώς, από ζήλο για τον Θεό και αγάπη για τον παρεκτραπέντα άνθρωπο, για τον οποίο έπασχε περισσότερο απ' ό,τι ο ίδιος. Αν και συμμετείχε σε πολλά θέματα, ο Θεός φρουρούσε την καρδιά του και δεν τον εγκατέλιπε η πάντα νουν υπερέχουσα ειρήνη. Κοντά του ειρηνεύαν οι άνθρωποι, ημέρευαν και τα άγρια ζώα»¹².

Η ειρήνη ως θείο δώρο

Η ειρήνη όμως δεν είναι κατά βάση και κατά κύριο λόγο μια αρετή, την οποία μπορεί ο άνθρωπος με τις δικές του δυνάμεις να αποκτήσει και κατακτήσει, αλλά είναι ένα χάρισμα και δώρο, όπως είναι εξάλλου και όλες οι αρετές, το οποίο μόνο ο Κύριος προσφέρει. Χρειάζεται βέβαια ο προσωπικός αγώνας και προσπάθεια για την απόκτηση της αρετής, αλλά μόνο με τις δικές μας δυνάμεις είναι αδύνατη η απόκτησή της. Γι' αυτό και στην εισαγωγή αρκετών αποστολικών επιστολών της Καινής Διαθήκης η ειρήνη παρουσιάζεται σαν δώρο του ουράνιου Πατέρα, καθώς επίσης και του Υιού: «χάρις υμίν και ειρήνη από Θεού πατρός ημών και Κυρίου Ιησού Χριστού» (Ρωμ. α' 7. Α' Κορ. α' 3 και αλλού). Εύχομαι δηλαδή ο Θεός Πατέρας μας και ο Κύριος Ιησούς Χριστός να σας δίνουν χάρη και ειρήνη. Η ειρήνη, για την οποία κάνουμε λόγο είναι καρπός του Αγίου Πνεύματος. «ο δε καρπός του Πνεύματος εστίν αγάπη, χαρά, ειρήνη...» (Γαλ, ε' 22). Γι' αυτό πρέπει και μεις να προσευχόμαστε στον δω-

ρεοδότη Χριστό να μας χαρίσει το πολύτιμο δώρο της ειρήνης.

Η ειρήνη στη θεία Λατρεία

Αυτός είναι και ο λόγος που ο διάκονος στην αρχή της Θείας Λειτουργίας στη «μεγάλη συναπτή»¹³ ή στα λεγόμενα ειρηνικά, όπως ονομάζονται, προσεύχεται να μας χαρίσει ο Θεός την «άνωθεν ειρήνη». Η πρώτη αίτηση είναι η εξής: «Εν ειρηνι του Κυρίου δεηθώμεν», δηλαδή με ειρήνη, ελεύθεροι από μίσση ή ψυχρότητα ή από ταραχή φροντίδων, ας παρακαλέσουμε τον Κύριο. Αφού λοιπόν προτρέπει ο διάκονος να προσευχόμαστε με ψυχική ειρήνη και γαλήνη, ακολούθως εύχεται: «Υπέρ της άνωθεν ειρήνης και της σωτηρίας των ψυχών ημών, του Κυρίου δεηθώμεν»· δηλαδή μας προτρέπει να παρακαλέσουμε τον Κύριο για την ειρήνη που χαρίζεται από τον Θεό, η οποία μας απαλλάττει από κάθε τύψη συνειδήσεως, και για τη σωτηρία των ψυχών μας. Είναι φανερό εδώ ότι παρακαλούμε τον Θεό να μας δώσει την ειρήνη, η οποία προέρχεται από τον Κύριο, σαν δώρο και όχι από τη δική μας ασθενή και πεπτωκυία φύση. Επομένως η Εκκλησία μας καλεί να προσευχόμαστε «εν ειρήνη» και «υπέρ της ειρήνης»¹⁴.

Η τρίτη αίτηση έχει ως εξής: «Υπέρ της ειρήνης του σύμπαντος κόσμου, ευσταθείας των αγίων του Θεού εκκλησιών, και της των πάντων ενώσεως του Κυρίου δεηθώμεν» δηλαδή μας προτρέπει ο διάκονος να παρακαλέσουμε τον Κύριο για την ειρήνη ολόκληρου του κόσμου, την αδιάσειστο στερέωση των κατά τόπους αγίων του Θεού εκκλησιών και την ένωση

όλων των ανθρώπων. Μέσα στην ιστορική πορεία της ανθρωπότητας αλλά και ειδικότερα της Εκκλησίας, υπήρξαν πόλεμοι, ταραχές, ανθρώπινες έριδες και διαμάχες, αιρέσεις, διαιρέσεις κ.λπ., οι οποίες διετάραξαν την ειρήνη της ανθρωπότητας και ειδικότερα του χριστιανισμού. Η Εκκλησία προσεύχεται, τόσο για την ειρήνη όλου του κόσμου, όσο και για την ειρηνική πορεία της στρατευόμενης Εκκλησίας.

Η ειρήνη που φέρνει ο Χριστός

Όμως πρέπει να ξεκαθαρίσουμε κάτι. Ο ίδιος ο Κύριος αναφέρει ότι δεν ήλθε για να επιβάλει μια εξωτερική, ψεύτικη και επίπλαστη ειρήνη, αλλά τη μάχαιρα: «Μη νομίσητε ότι ήλθον βαλείν ειρήνην επί την γην· ουκ ήλθον βαλείν ειρήνην, αλλά μάχαιραν. Ήλθον γαρ διχάσαι άνθρωπον κατά του πατρός αυτού και θυγατέρα κατά της μητρος αυτής και νύμφην κατά της πενθεράς αυτής· και εχθροί του ανθρώπου οι οικιακοί αυτού» (Ματθ. ι' 34-36). Μη νομίσετε, μας λέγει ο Κύριος, πως ήρθα για να επιβάλω αναγκαστική ομόνοια μεταξύ των ανθρώπων. Δεν ήρθα να φέρω τέτοια ομόνοια αλλά διαίρεση. Πράγματι, ο ερχομός μου έφερε το διχασμό του ανθρώπου με τον πατέρα του, της κόρης με τη μάνα της, της νύμφης με την πεθερά της. Κι έτσι εχθροί του ανθρώπου είναι οι δικοί του.

Ποια σημασία έχουν τα λόγια του Κυρίου; Ότι δεν πρέπει οι χριστιανοί να κάνουν παραχωρήσεις, να ενδίδουν ή να βάζουν νερό στο κρασί τους σε θέματα πίστεως, αλήθειας και ακρίβειας της ορθοδόξου ζωής και πνευματικότητας, έστω κι αν το τίμημα είναι ο διχασμός τους από ένα συγγενικό και προσφιλέ πρόσωπο. Ιεραρχικά, πρώτα έρχεται το ευαγγέλιο του Κυρίου, δηλαδή ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός, και μετά τα αγαπητά και συγγενικά μας πρόσωπα. Εάν σε κάποια φάση της ζωής μας πρέπει να διαλέξουμε μεταξύ των δύο, τότε αδιαμφισβήτητα η επιλογή μας πρέπει να είναι η σταυρική πορεία του Κυρίου. Γι' αυτό και ο θεάνθρωπος Ιησούς λέγει ότι δεν ήρθα για να φέρω ειρήνη αλλά «πόλεμο» και «διαίρεση» (ο πόλεμος και διαίρεση εντός εισαγωγικών). Κατά το βράδυ, εξάλλου, του μυστικού δείπνου ο Κύριος, αποχαιρετώντας τους

μαθητές του, λέγει σ' αυτούς: «Ειρήνην αφήμι υμίν, ειρήνην την εμήν δίδωμι υμίν· ου καθώς ο κόσμος δίδωσιν εγώ δίδωμι υμίν» (Ιω. ιδ' 27).

Ο μισόκαλος διάβολος προσφέρει μια ψεύτικη και επίπλαστη ειρήνη, η οποία δεν στηρίζεται πάνω στο ευαγγέλιο, γι' αυτό και έχει ημερομηνία λήξεως. Αυτό το νόημα έχει και η δήθεν «ειρήνη», που θα φέρει ο αντίχριστος στις τελευταίες μέρες του παρόντος κόσμου. Η ειρήνη που προσφέρει ο Κύριος είναι κατ' αρχήν η συμφιλίωση του ανθρώπου με τον Θεό και αφ' ετέρου η γνήσια συνδιαλλαγή του ανθρώπου με τον συνάνθρωπό του. Εάν ο άνθρωπος έχει κάτι εναντίον του συνανθρώπου του, αυτό τον εμποδίζει από το να έχει την εσωτερική ειρήνη, που είναι ο καρπός δωρεάς του Κυρίου.

Τελικά, το συμπέρασμα της παρούσης μικρής ομιλίας είναι ότι πρέπει πρώτα να βρούμε εμείς την ψυχική μας ειρήνη και γαλήνη κοντά στον Χριστό και την Εκκλησία του, και όταν τη βρούμε εμείς, τότε θα έρθει, ως φυσικό επακόλουθο, αυτό, που λέγει ο Κύριος στους μακαρισμούς του, δηλαδή το να εκπέμπουμε και προκαλούμε ειρήνη και στους συνανθρώπους μας. «Πρώτον φωτισθήναι, ειτα φωτίσαι».

Κλείνουμε την μικρή μας ομιλία με ένα περιστατικό από τον βίο του γέροντος Παϊσίου, ενδεικτικό του γεγονότος ότι ήταν άνθρωπος της ειρήνης: «Στην Παναγούδα ήρθε κάποιος νέος ταραγμένος και απελπισμένος με ένα σχοινί στο χέρι. Ή θα με βοηθήσεις, Γέροντα του είπε ή θα κρεμασθώ μπροστά σου. Ο Γέροντας τον πήρε από το χέρι και τον οδήγησε στο Αρχονταρίκι. Συζήτησαν και σε λίγη ώρα βγήκαν έξω. Ο νέος έφυγε χαρούμενος, χωρίς το σχοινί, γεμάτος ειρήνη και ελπίδα. Δεν ήταν μόνον ειρηνικός ο Γέροντας, αλλά και ειρηνοποιός. Ειρήνευε παιδιά με γονείς, ανδρόγυνα που ήθελαν να χωρίσουν, προϊσταμένους με υπαλλήλους και την κάθε ψυχή που τον πλησίαζε με τον Θεό και με τους άλλους, αφού πρώτα την ειρήνευε με τον εαυτό της»¹⁵.

Ας προσπαθήσουμε λοιπόν και μεις και ας προσευχόμαστε στον Θεό να μας δωρίσει τη μεγάλη αρετή της ειρήνης, έτσι ώστε να μπορούμε να ειρηνεύουμε με τον εαυτό μας και με τους συνανθρώπους μας. ■

¹ Έχεις ειρήνη, εκδ. Χριστιανική εστία, 19975, σ.28.

² «Όσο ο άνθρωπος βιώνει την ειρήνη στο πλήρωμά της, τόσο και τείνει προς την προοπτική του κατάστασης, διότι η ειρήνη αποτελούσε βασικό γνώρισμα και στοιχείο της παραδεισένιας εκείνης ζωής των πρωτοπλάστων». Έχεις ειρήνη, εκδ. Χριστιανική εστία, 19975, σ.17.

³ «και συμβοσκηθήσεται λύκος μετ' αρνός, και πάρδαλις συναναπαύσεται ερίφω, και μοσχάριον και ταύρος και λέων άμα βοσκηθήσονται, και παιδίον μικρόν άξει αυτούς· και βους και άρκος βοσκηθήσονται, και άμα τα παιδιά αυτών έσονται, και λέων και βους άμα φάγονται άχρηρα. Και παιδίον νήπιον επί τρώγλην ασπίδων και επί κοίτην εκγόνων ασπίδων την χείρα επιβαλεί. Και ου μη κακοποιήσουσιν, ουδέ μη δύνωνται απολέσαι ουδένα επί το όρος το άγιον μου, ότι ενεπλήσθη η σύμπασα του γνώναι τον Κύριον ως ύδωρ πολύ κατακαλύψαι θαλάσσας» (Ησ. ια' 6-9).

⁴ Θρησκευτική και ηθική εγκυκλοπαίδεια, τομ. 5ος, Αθήνα 1964, στ. 440.

⁵ Βλ. Έχεις ειρήνη; εκδ. Χριστιανική εστία 19975, σ. 12.

⁶ Έχεις ειρήνη; εκδ. Χριστιανική εστία 19975, σσ. 6-7.

⁷ Γεροντικών, σταλαγματιές από την πατερική σοφία, εκδ. Ορθοδόξου Χριστιανικής Αδελφότητας ΑΥΔΙΑ, Θεσσαλονίκη 19939, σσ. 413-414.

⁸ Γεροντικών, ενθ' ανωτέρω, σς. 414-415.

⁹ Ειρήνη Γκοραϊνωφ, Ο άγιος Σεραφεΐμ του Σάρωφ, εκδ. Τήνος, 200211, σ.79.

¹⁰ Ισαάκ Ιερομονάχου, Βίος Γέροντος Παϊσίου του αγιορείτου, Άγιον Όρος 2004, σ. 462.

¹¹ Ενθ' ανωτέρω, σ. 463.

¹² Ενθ' ανωτέρω, σ. 465.

¹³ Βλ. Έχεις ειρήνη; εκδ. Χριστιανική εστία, 19975, σσ. 26-27.

¹⁴ ΘΗΕ, ενθ' ανωτέρω, τομ. 5, στ. 441.

¹⁵ Ισαάκ Ιερομονάχου, Βίος Γέροντος Παϊσίου του αγιορείτου, Άγιον Όρος 2004, σ.465.

ΣΤΟΥΣ ΝΑΡΚΟΜΑΝΕΙΣ

*Χαμένος σε κόσμους λαγνείας και πάθους
Δεμένος στο άρμα του ιδίου μου λάθους
Βουλιάζω στο βούρκο και ζω στην οδύνη
Και δίδω τα πάντα για λίγη ηρωίνη*

*Πλανιέμαι σε κόσμους με ψεύτικα κάστρα
Και νιώθω πως φτάνω τα άπιαστα άστρα
Μα ξάφνου σκοντάφτω και πέφτω στο χώμα
Και φεύγει η ψυχή μου και μένει το σώμα*

*Χλωμό πεταμένο στο δρόμο κουφάρι
Στεγνό μαραμένο που τού 'φυγε η χάρη
Πονάω, κτυπιέμαι, βογγώ και δακρύζω
Ραγίζω, πεθαίνω, στο χώμα γυρίζω*

*Ας ήταν Θεέ μου να σ' είχα γνωρίσει
Τα πάντα σε Σένα θα είχα χαρίσει
Πιστός οπαδός Σου με ήθος και χάρη
Στον κόσμο που κτίζεις θα ήμουν λιθάρι.*

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΟΣ

Πρόγραμμα **έγκαιρης** παρέμβασης για νεαρούς χρήστες ναρκωτικών

● Του Γεωργίου Κόκκινου
Λειτουργού Γραφείου Πρόληψης
Υπηρεσίας Καταπολέμησης Ναρκωτικών Κύπρου (ΥΚΑΝ)

Μέσα στα πλαίσια βελτίωσης της παρεμβατικής διαδικασίας που παρέχεται στην Κύπρο, το Αντιναρκωτικό Συμβούλιο προωθεί ένα καινούργιο πρόγραμμα το FreD goes net – Early Intervention for First Offended Drug Users, που ουσιαστικά εισάγει μια νέα προσέγγιση όσον αφορά την πρώιμη παρέμβαση σε νεαρούς χρήστες που έχουν συλληφθεί για πρώτη φορά. Οι υπόλοιποι εμπλεκόμενοι φορείς για την εφαρμογή του προγράμματος είναι η Υπηρεσία Καταπολέμησης Ναρκωτικών και τα θεραπευτικά κέντρα «ΠΕΡΣΕΑΣ» στη Λευκωσία και «ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ» στη Λεμεσό.

Πρόκειται για ένα πρόγραμμα το οποίο εφαρμόστηκε και λειτουργήσε αρχικά στη Γερμανία, και το κυριότερο αξιολογήθηκε θετικά τη χρονική περίοδο 2000 – 2004. Μετά την εφαρμογή του, τα αποτελέσματα της αξιολόγησης παρουσιάστηκαν στην Ευρώπη, και αποφασίστηκε το 2007 η προώθηση και υιοθέτηση του εν λόγω προγράμματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν 17 χώρες, έντεκα σαν συμμετέχουσες και έξι σαν παρατηρητές.

Μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν είναι και η Κύπρος, που παρόλο που δεν έθεσε έγκαιρα την υποψηφιότητά της για συμμετοχή στο εν λόγω πρόγραμμα και κατά συνέπεια έχει αποκλειστεί, σε πρώτο στάδιο από τη χρηματοδότηση από τα ευρωπαϊκά

ταμεία, εντούτοις με μεγάλα βήματα προόδου μπήκε στην αρχική ομάδα των έντεκα χωρών που θα εφαρμόσουν το πρόγραμμα.

Οι χώρες που συμμετέχουν σε πιλοτική βάση θα πρέπει να σκιαγραφήσουν την κατάσταση με το θέμα των παράνομων ουσιοεξαρτήσεων στη χώρα τους, να εφαρμόσουν το πρόγραμμα για ένα χρόνο και στη συνέχεια να αξιολογήσουν την προσπάθειά τους. Στην Κύπρο, μέσα στα πλαίσια τροποποίησης των προσφερόμενων προγραμμάτων που εφαρμόζει, γίνεται μια σημαντική προσπάθεια από όλους τους εμπλεκόμενους, να κάνουν όλες τις απαραίτητες ενέργειες για να είναι έτοιμοι για εφαρμογή του προγράμματος πιλοτικά, αρχές του 2009.

Σημειώνεται ότι οι βασικές αρχές εφαρμογής του προγράμματος είναι δοτές από τους εμπνευστές του, πλαισιώνοντας με αυτό τον τρόπο τα όρια παρέμβασης των εμπλεκόμενων και καθορίζοντας το θεωρητικό μοντέλο της παρέμβασης, που είναι η Συνέντευξη, Κινητοποίηση και η Ψυχοεκπαίδευση.

Στόχος του προγράμματος είναι μια βραχυπρόθεσμη παρέμβαση στο συμπεριφορικό επίπεδο, ώστε να ενθαρρύνει τους νεαρούς χρήστες να προβληματιστούν και ενδεχομένως να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους έναντι στη χρήση. Είναι κατανοητό από τους θεραπευτές ότι από μια βραχεία παρέμβαση, δεν αναμένεται θεαματική αλλαγή της

συμπεριφοράς του χρήστη. Αυτό που επιτυγχάνεται όμως είναι η παροχή εναλλακτικών προτάσεων και διεξόδων από το τέλμα που πιθανόν να βρίσκεται ο πρώιμος χρήστης.

Το πρόγραμμα, αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα και τις ιδιαιτερότητες που υπάρχουν, και δίνει τη δυνατότητα στην κάθε χώρα ξεχωριστά να το προσαρμόσει στα δικά της δεδομένα, υιοθετώντας κάποια κριτήρια.

Αυτά τα κριτήρια όσον αφορά την Κύπρο συνοψίζονται ως εξής:

- 1.** Το άτομο να είναι ποινικά υπεύθυνο και η ηλικία του να είναι μέχρι 24 χρονών.
- 2.** Ο νεαρός να έχει συλληφθεί για πρώτη φορά για υπόθεση ναρκωτικών.
- 3.** Η κατασχεθείσα ποσότητα ναρκωτικών να είναι τέτοια που να προορίζεται αποκλειστικά για δική του χρήση, νοούμενου ότι αυτός έχει στην κατοχή του μόνο ένα είδος ναρκωτικής ουσίας.
- 4.** Κατά το χρόνο της έρευνας ή της σύλληψης, αμέσως πριν ή αμέσως μετά, να μην έχουν διαπραχθεί από τον ύποπτο αδικήματα κατά παράβαση του άρθρου 244 του Ποινικού Κώδικα (π.χ. βία έναντι αστυνομικού κ.τλ.).
- 5.** Νοούμενου ότι ο ύποπτος θα παρακολουθήσει και θα ολοκληρώσει το βραχυπρόθεσμο επιλεκτικό πρόγραμμα FreD, η Υ.ΚΑ.Ν. θα εισηγείται στον Γε-

νικό Εισαγγελέα όπως ανασταλεί η ποινική δίωξη του υπόπτου και η υπόθεση ταξινομηθεί ως Άλλως Διατεθείσα.

6. Σε περίπτωση που ο ύποπτος στην αρχική συνέντευξη κρίθηκε ακατάλληλος για την παρακολούθηση του συγκεκριμένου προγράμματος, η Υ.ΚΑ.Ν. θα εισηγείται όπως η υπόθεση του υπόπτου παραμείνει σε εκκρεμότητα για περίοδο δύο χρόνων. Με τη λήξη του χρονικού διαστήματος και με την προϋπόθεση ότι ο ύποπτος δεν θα διαπράξει παρόμοιας φύσης αδίκημα, η υπόθεσή του θα ταξινομείται ως Άλλως Διατεθείσα.

Κλείνοντας, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η υιοθέτηση του πιο πάνω προγράμματος δίνει νέα ώθηση όσον αφορά το θέμα της αντιμετώπισης της εξάρτησης, καθιερώνει νέες πρακτικές στην αντιμετώπιση των νεαρών αδικοπραγούντων, δίνοντάς τους εναλλακτικές διεξόδους από αυτή της καταδίκης και τέλος τους παρέχει τη δυνατότητα να αποταθούν σε πρώιμο στάδιο σε κάποιο θεραπευτικό πρόγραμμα για βοήθεια. ■

Πηγές:

1. www.ask.org.cy
2. www.ektepn.org.cy
3. «Πρόγραμμα Έγκαιρης Παρέμβασης για Νεαρούς Χρήστες» Έντυπο υλικό ΑΣΚ.

Η παναγία η Τροο-
δίτισσα και ο Γέρον
Πορφύριος. Η αγάπη
του Μακαριστού Γέρο-
ντος Πορφυρίου προς
την μαρτυρική Κύπρο
ήταν πάντα δεδομένη.

ΧΑΡΙΝ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΟΣ

Αρχιμανδρίτης
π. Γεώργιος Αλευράς

Περάσανε 17 χρόνια απ' την ευλογημένη κοί-
μηση του μακαριστού Γέροντος Πορφυρίου.
Ήταν 02/12/1991. Ευχόμεθα ο Θεός να
αναπαύει την ψυχή του στα αιώνια σκηνώ-
ματά του και απ' εκεί να παίρνουμε πλούσια
και δίκαια την ευλογία του όλοι εμείς τα παι-
διά του κατά το μέτρο της πίστεώς μας.

Πίγο πριν φύγει απ' τη ζωή τόνιζε
ιδιαίτερος: «Δεν θέλω να με βάλε-
τε στις φωτογραφίες, θέλω να με
βάλετε στην καρδιά σας». Εύκολο
ακούγεται, δύσκολα όμως πραγμα-
τοποιείται. Μετά την κοίμησή του
εμφανιζόμενος σε ένα πνευματικό
του τέκνο είπε μεταξύ των άλλων και το εξής:
«Όποιος με είχε στην καρδιά του θα είμαι πά-
ρα πολύ κοντά του. Όποιος δεν με είχε...». Μετά την Πεντηκοστή οι μαθητές του Ιησού

έγιναν Απόστολοι, γιατί με τη χάρη του Αγίου
Πνεύματος τοποθέτησαν ευλαβικά στις καρδιές
τους τον Θεάνθρωπο.

Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια με επιπόλαιο
τρόπο προσπαθήσαμε να μιλήσουμε και να γρά-
ψουμε για τη ζωή του.

Υπήρξε, υπάρχει και θα υπάρχει ιδιοτελής
γραφή και ένοχη σιωπή. Η ιδιοτελής γραφή
έχει τη μισή αλήθεια ή ένα μέρος της αλήθειας,
αλλά η σιωπή χωρίς αγάπη, όπως έλεγε ο Γέρο-
ντας Πορφύριος είναι κακία.

Εάν απ' το Ευαγγέλιο του Χριστού αφαιρέσουμε τις τελευταίες ημέρες του Χριστού, δηλαδή την πορεία προς το πάθος, την Ανάσταση, την Ανάληψη και την Πεντηκοστή, τότε σίγουρα μιλάμε για ένα άλλο ευαγγέλιο που δεν έχει σχέση με τον Χριστό, και όλη η υμνολογία της εκκλησίας μας είναι αφιερωμένη σε αυτές τις τελευταίες ημέρες του Χριστού επί της γης με αποκορύφωμα την Ανάστασή Του και την Πεντηκοστή.

Για τον π. Πορφύριο που είχε ταυτίσει τη ζωή του τόσο πολύ με τη ζωή του Χριστού επί της γης, πως θα μπορούσαμε να αφαιρούμε συστηματικά τις τόσο πολύ σημαντικές στιγμές της ζωής του, όταν είπε τόσα πολλά για όλους μας προσωπικά, για την Εκκλησία, για το Έθνος.

Η μεγάλη του αγωνία ήταν η πορεία της Εκκλησίας μας, αλλά και η πορεία του Έθνους. Δεν είχε τόσο μεγάλη σημασία εάν τα βήματα ήταν μικρά, σημασία είχε εάν αυτά τα βήματα βάδιζαν την ορθή κατεύθυνση.

Άλλωστε ο μεγαλοπρεπής Ιερός Ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Χριστού στη Μαλακάσα Αττικής, που προσομοιάζει με την Αγία Σοφία Κωνσταντινουπόλεως, και για τον οποίο Ιερό Ναό πολλοί άνθρωποι έχουν προβληματισθεί με το μεγαλείο του, πιστεύουμε ότι έναν τέτοιο Ιερό Ναό απαιτούσε η Ελληνική Πρωτεύουσα ώστε να ικανοποιηθεί το Τάμα του Έθνους στον Σωτήρα Χριστό, που ήταν η επιθυμία του πρώτου Μεταβυζαντινού Ηγέτη Ιωάννη Καποδίστρια.

Θις τελευταίες στιγμές του Μακαριστού Αγίου Γέροντα ήσαν συγκλονιστικές, για όσους είχαμε την ευλογία να τις βιώσουμε στο Πάνσεπτο και Ιερό περιβόλι της Παναγιάς μας, το Άγιον Όρος.

Ψέλλιζε διαρκώς και αδιαλείπτως την κορυφαία αρχιερατική προσευχή του Ιησού Χριστού, το «*ἵνα ὡσιν ἐν*», για όλη την εκκλησία, το Έθνος, για όλον τον κόσμο.

Επιθυμούσε ο Μακαριστός Γέρον να βιώσει στις τελευταίες επί της γης στιγμές του, το μαρτυρικό επί του Σταυρού λόγο του Ιησού Χριστού «*Θεέ μου, Θεέ μου ἵνα τί με εγκατέλειψες*». Έλεγε «*Θέλω να πεθάνω όπως ο Χριστός μας γιατί αγαπώ πολύ*».

Αυτή είναι η κληρονομιά που άφησε στην οικογένειά του γενικά και προσωπικά. Φυσικά μια τέτοια κληρονομιά έχει πάρα πολύ μεγάλο βάρος, ευθύνη, σταυρό. Ποιος θα μπορούσε να δεχθεί μια τέτοια μεγάλη κληρονομιά; Μονάχα αυτός που θα είχε οριστεί απ' το Θεό και όχι από ανθρώπους.

Όλοι μας όμως έχουμε ευθύνη ενώπιον Θεού και ανθρώπων να υπηρετήσουμε αυτήν την μεγάλη κληρονομιά και ευλογία, να εργασθούμε για την ενότητα της Εκκλησίας και του Έθνους σε μία χρονικά δύσκολη καμπή της ιστορίας για όλη την ανθρωπότητα, με τα γνωστά σε όλους προβλήματα του εγώ μας.

Όλα τα χαρίσματα και οι αρετές αν δεν υπηρετούν την ενότητα της Εκκλησίας, τότε όλα αυτά είναι μία θυσία στο εγώ μας και όχι στον Τριαδικό Θεό της ενότητας.

Έλεγε ο Μακαριστός Γέροντας «*και ωραία πράγματα να κάνουμε, και εκκλησίες να φτιάξουμε και μοναστήρια, εάν δεν ερωτευθούμε τον Χριστό δεν σωζόμαστε*. Έρωτας σημαίνει ενότης με τον Θεό και τον άνθρωπο, δηλαδή (*ἵνα ὡσιν ἐν*)».

Είθε να δώσει η Χάρις του Τριαδικού Θεού δια πρεσβειών του Γέροντος Πορφυρίου να ευαισθητοποιηθούν οι σκληρές καρδιές όλων μας, και να θυσιάσουμε ο καθένας μας το εγώ μας χάριν της ενότητας της Εκκλησίας και να βάλουμε σαν θεμέλιο λίθο στις καρδιές μας το «*ἵνα ὡσιν ἐν*», που απλόχερα το Πανάγιο Πνεύμα πρόσφερε στις τελευταίες στιγμές στο στόμα του μακαριστού Γέροντος Πορφυρίου.

Νομίζω ότι ύστερα από 17 χρόνια θα είναι το καλύτερο μνημόσυνο για τον Γέροντα Πορφύριο και όσους θέλουν να τον αγαπούν.

Ὁ νέος Ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ Πόντιος ὅσιος τῆς Δράμας, Γεώργιος ὁ Καρσλίδης

● **Δρ Χαραλάμπης Μ. Μπούσιας**

Μέγας Ὑμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας

Τὴν πρώτη Νοεμβρίου τοῦ ἔτους ποὺ φεύγει ἔγιναν στὴ Δράμα οἱ γιορτὲς ἀγιοκατατάξεως τοῦ νέου Ἀγίου τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ σημειοφόρου Γεωργίου Καρσλίδη. Οἱ λαμπρὲς πανηγυρικὲς ἐκδηλώσεις ἔγιναν μὲ τὴν παρουσία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοῦ παναγιωτάτου κ. κ. Βαρθολομαίου, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, κ. κ. Ἱερωνύμου, πλήθους Ἱεραρχῶν, τοῦ Ὑπουργοῦ Βορείου Ἑλλάδος, τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν καὶ πλήθους πιστῶν, ποὺ κατέκλυσαν τόσο τὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῆς Δράμας ὅσο καὶ τὸ Μοναστήρι τῆς Ἀναλήψεως, στὴ Σίψα, τὸ ὁποῖο ἱδρύσε ὁ μακαριστὸς Ἅγιος Γέροντας, καὶ στὸ ὁποῖο σήμερα μονάζουν θεοφιλῶς πάνω ἀπὸ τριάντα μοναχὲς. Παραθέτουμε σύντομα τὴ βιογραφία τοῦ νέου Ἀγίου μας.

Ὁ μακαριστὸς Γέροντας Γεώργιος Καρσλίδης γεννήθηκε στὴν Ἀργυρούπολη τοῦ Πόντου τὸ 1901 ἀπὸ γονεῖς εὐσεβεῖς, τὸ Σάββα καὶ τὴ Σοφία. Μένοντας ὀρφανὸς σὲ βρεφικὴ ἡλικία ἀνετράφη ἀπὸ τὴν εὐλαβὴ μάμμη του, ἡ ὁποία ἐνστάλλαξε στὴν ψυχὴ τοῦ μικροῦ τότε Ἀθανασίου, αὐτὸ ἦταν τὸ βαπτιστικὸ του ὄνομα, τὰ νάματα τῆς Ὁρθόδοξης πίστεώς μας, τῆς εὐλάβειας καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας. Μετὰ τὸ θάνατο καὶ τῆς μάμμης του καὶ τὴν ἀσπλαγχνὴ συμπεριφορὰ τοῦ μεγαλύτερου ἀδελφοῦ του ὁ ἐπτάχρονος νέος ἔφυγε μὲ τὸν παπποῦ του γιὰ τὴ Θεοδοσιούπολη τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας ἔχοντας κρυμμένη στὸν κόρφο του

τὴν μικρὴ εἰκόνα τῆς Παναγίας, τὴν ὁποία πῆρε ὡς φυλαχτὸ καὶ κειμήλιο ἀπὸ τὴν μάμμη του. Ἀπὸ ἐκεῖ μετὰ ἀπὸ περιπετειώδη πορεία στὸ δύσβατο Καύκασο ἔφθασε στὴν Τιφλίδα τῆς Γεωργίας. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τότε τὸν ὁδήγησε σ' ἓνα μοναστήρι, ὅπου ἔμαθε ραπτικὴ, μαγειρικὴ καὶ ὑφαντικὴ. Σ' αὐτὸ ἔδειξε καὶ τὴ ροπή του γιὰ κακοπάθεια καὶ ἀσκητικὴ σκληραγωγία, τὴν ὁποία ἐφάρμοσε μέχρι τὸ τέλος τῆς ὁσιακῆς βιοτῆς του.

Στὶς 20 Ἰουλίου τοῦ 1919 ὁ Γέροντας ἐκάρη μοναχὸς μὲ τὸ ὄνομα Συμεὼν ὑποσχόμενος τὴν τήρηση τῶν τριῶν βασικῶν ἀρετῶν τῆς μοναχικῆς πολιτείας, τὴν ὑπακοή, τὴν ἀκτημοσύνη καὶ τὴν παρθενία. Κατὰ θαυμαστὸ τρόπο τὴν ὥρα τῆς κουρᾶς του ἄρχισαν νὰ κτυποῦν τὰ σήμαντρα καὶ οἱ καμπάνες ἀπὸ μόνες τους δείχνοντας τὸν συνεορτασμὸ τὴν ὥρα ἐκείνη τῆς στρατευόμενης καὶ τῆς θριαμβεύουσας Ἐκκλησίας. Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1917 στὴ Ρωσία ὁδήγησε σὲ λεηλάτηση καὶ καταστροφὴ καὶ τῶν μοναστηριῶν τῆς Γεωργίας. Τὴν ἴδια τύχη εἶχε καὶ τὸ μοναστήρι τοῦ Γέροντος, ὁ ὁποῖος τότε ὁδηγήθηκε στὴ φυλακὴ. Στὸ σκοτεινὸ καὶ ὑγρὸ κελλί του ὁ Γέροντας ξάπλωνε σὲ μιὰ σανίδα κάτω ἀπὸ τὴν ὁποία περνοῦσαν ἀκαθαρσίες τῶν ὑπνόμενων. Ἐκεῖ ὁ ἡγουμένός του ἀπὸ τὶς κακουχίες παρέδωσε τὴν ψυχὴ του στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ. Ὁ Γέροντας ὁδηγήθηκε στὸ μαρτύριο μαζί μὲ τὴ συνοδεία τῶν συγκρατουμένων του κληρικῶν, γιὰ νὰ δικαιωθῇ τὸν τίτλο καὶ τὸ στεφάνι τοῦ ὁμολογητῆ τῆς πίστεως, σύμφωνα μὲ τὰ ἀδιάψευστα λόγια τοῦ Κυ-

ρίου μας: «Ὡς ἂν ὁμολογήσει ἐν ἑμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς (Ματθ. ι' 32).

Ὅλους μαζί τοὺς φυλακισμένους γιὰ τὴν πίστη τοὺς ὁδήγησαν στὸ τόπο τῆς ἐκτελέσεως φορώντας τοὺς ἄσπρα ροῦχα. Γύρω τοὺς ὑπῆρχαν γκρεμοὶ καὶ ἀπότομοι βράχοι, γιὰ νὰ μὴ μπορεῖ νὰ σωθεῖ κανεὶς διαφεύγοντας. Τοὺς πυροβόλησαν ἐπανειλημμένως. Μιὰ σφαῖρα ἐξωστρακίσθηκε κτυπώντας τὸ μεταλλικὸ περίβλημα τῆς εἰκόνας τῆς Παναγίας, ποὺ ὡς ἐγκόλπιο φοροῦσε ὁ Γέροντας. Μιὰ δεύτερη τὸν κτύπησε ἐπιδερμικὰ στὸ λαιμὸ καὶ μιὰ τρίτη στὰ πόδια. Οἱ διπλανοὶ του σκοτώθηκαν καὶ αὐτὸς ὅπως ἦταν δεμένος μαζί τοὺς παρασύρθηκε στὸ γκρεμό. Ἐπέτρεψε, ὅμως, ὁ Θεὸς νὰ σωθεῖ καὶ νὰ ἐλευθερωθεῖ, ἀφοῦ κατὰ τὸν νόμο, ὅποιος δεχόταν τρεῖς σφαῖρες καὶ δὲν πέθαινε ἀφηνόταν ἐλεύθερος.

Στὶς 8 Σεπτεμβρίου τοῦ 1925 ὁ Γέροντας χειροτονήθηκε πρεσβύτερος καὶ ἀπὸ Συμεὼν πῆρε τὸ ὄνομα Γεώργιος. Ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἱερωσύνης του αὐτὸς ἀπέκτησε φήμη ἁγίου. Ἦταν πραγματικὰ χαρισματοῦχος, μιλοῦσε γιὰ τὰ ἐνδότερα τῶν καρδιῶν καὶ ἔβλεπε τὰ μέλλοντα ὡς παρόντα καὶ τὰ μακρυνὰ ὡς τὰ πλησίον. Μετὰ ἀπὸ ἐνδιάμεση παραμονή στη Ρωσία ὁ διακριτικὸς Γέροντας μὲ τὸν «ἄλατι ἡρτυμένον» (Κολασ. δ' 6) λόγο του ἦλθε στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ 1930 ἐγκατεστάθη μόνιμα στὸ χωριὸ Σίψα, τοὺς σημερινοὺς Ταξιάρχες, τῆς Δράμας. Τὸ 1939 ἄρχισε τὴν ἀνοικοδόμησι μονῆς, ὁ ναὸς τῆς ὁποίας ἀφιερώθηκε στὴν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου. Δίπλα ἀκριβῶς ἔκτισε τὸ ἀπέριττο κελλί του, στὸ ὁποῖο ἔζησε ὅλα τὰ ὑπόλοιπα χρόνια τῆς ζωῆς του συγκεκρινώντας γύρω του πλῆθος πιστῶν ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, ποὺ ζητοῦσαν νὰ ἐξομολογηθοῦν, νὰ λειτουργηθοῦν, νὰ μεταλάβουν καὶ νὰ ἐνισχυθοῦν στὸ ἀγῶνα τῆς ζωῆς τοὺς ἀπὸ τὸ χαρισματικὸ Γέροντα.

Ὁ μακάριος Γεώργιος ὑπῆρξε ἀσκητὴς αὐστηρὸς στὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ ἐπιεικὴς στοὺς ἄλλους. Ταλαιπωροῦσε τὴν πολύπαθη σάρκα του καὶ παρὰ τὰ προβλήματα τῆς υγείας του καὶ ἰδιαίτερα τῶν ποδιῶν του, κακοπαθοῦσε ψάλλοντας καὶ ὑπέμενε τοὺς πόνους, αὐτὸς ποὺ θεράπευε τοὺς πόνους τῶν ἄλλων, ἀκούγοντας τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ὡς ἄλλος Παῦλος στὶς παρακλήσεις του: «Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου» (Β' Κορ. ιβ' 9). Ὡς σοφὸς διδάσκαλος ὁ ἀμαθὴς ἀσκητὴς, τὸν ὁποῖο ἐσόφισε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, δίδασκε τοὺς ἄλλους καὶ ἔμπρακτα, μὲ τὸ καθαρὸ παράδειγμά του, τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ τοῦ ἀπονεμίει καὶ τὸ προσωνύμιο τοῦ Μεγάλου κατὰ τὸν λόγο τοῦ εὐαγγελιστοῦ: «Ὁς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ε' 19). Ὑπῆρξε ἀκούραστος λειτουργὸς τῶν μυστηρίων τοῦ

Θεοῦ, ἱεροπρεπὴς καὶ εὐλαβέστατος. Εἶχε διάκριση καὶ ἀγάπη καὶ ὡς ποιμένας τῶν λογικῶν προβάτων ὑπῆρξε ἀπλανέστατος. Ὁ χαρακτηρισμὸς ποὺ τοῦ ἀπεδόθη ἦταν «ἄνθρωπος τῆς ἀγάπης», ἀφοῦ ὁ Γέροντας φημιζόταν γιὰ τὴν ἐλεημοσύνη καὶ τὴ φιλοξενία του, ἀρετὲς τὶς ὁποῖες τηροῦσε μέχρι κεραίας γιὰ νὰ βρῖσκεται σύμφωνος μὲ τὶς θεῖες ἐπιταγές: «δότε ἐλεημοσύνην» (Λουκ. ιβ' 33) καὶ «τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε» (Εβρ. ιγ' 2).

Προβλέποντας τὸ ἐπίγειο τέλος του ὁ Γέροντας κοιμήθηκε τὸν ὕπνο τῶν δικαίων στὶς 4 Νοεμβρίου τοῦ 1959 σὲ ἡλικία 58 ἐτῶν, ἀφοῦ ἐστράφη πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας μας καὶ μὲ φωνὴ ἱκετευτικὴ τὴν παρακάλεσε: «Τῆς εὐσπλαχνίας τὴν πύλην ἄνοιξον, εὐλογημένη Θεοτόκε». Τὰ θαύματα ποὺ ἐπακολούθησαν τὸ θάνατό του εἶναι ἀπείραρισμα, γιὰ νὰ διατρανώσουν τὸ ψαλμικόν: «Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ὁσίοις Αὐτοῦ» (Ψαλμ. 67, 35) καὶ νὰ καταδεικνύουν τὴν παρρησία, τὴν ὁποίαν ἔχει πρὸς τὸν Ὑψιστὸ ὁ ἀκάματος ἀσκητὴς, ὁ ὁμόζηλος τῶν παλαιῶν ὁσίων, Γεώργιος, ὁ τῶν Δραμινῶν παραστάτης, τῶν Ποντίων ὁ φύλακας καὶ ὅλων τῶν εὐσεβῶν ὁ ἐνθερμος μεσίτης. ■

Διαθηρησκειακή Θεώρηση των Μεταμοσχεύσεων

● **Του Καθηγητή κ. Αλκιβιάδη Κωστάκη**

Διευθυντή της Β' Προπαιδευτικής Χειρουργικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Εισαγωγή

Οι περισσότερες θρησκείες, παρά τις ποικίλες ευαισθησίες τους στα θέματα του σώματος και του θανάτου και τη δυσκολία τους να αποδεχθούν άνευ όρων το επιστημονικό τόλμημα, ή να υιοθετήσουν απερίφραστα τη διείσδυση της επιστήμης σε μεταφυσικούς χώρους, διαβλέποντας μια έντονη έκφραση ανθρώπινης αγάπης και αλληλεγγύης, γενικώς

αποδέχονται την ιδέα και την πρακτική των μεταμοσχεύσεων. Τα δύο όμως βασικά προβλήματα που θα έπρεπε η κάθε θρησκεία να ξεπεράσει προκειμένου να συναινέσει στη δωρεά σώματος για τις μεταμοσχεύσεις είναι αφενός, μεν, το κατά πόσον οι νέες αυτές χειρουργικές πρακτικές τραυματίζουν τον σεβασμό προς το σώμα, αφ ετέρου, δε, το αν ο εγκεφαλικός θάνατος ταυτίζεται με τον θάνατο του ανθρώπου.

Παρά ταύτα, το γεγονός του θανάτου εκτός από τον καθαρά ιατρικό χαρακτήρα του έχει έντονα συναισθηματική, προσωπική και μεταφυσική διάσταση, που αφορά ιδιαίτερα τις θρησκείες. Για τον λόγο αυτό συχνά στον προσδιορισμό του παρεμβάλλονται λόγοι συνειδήσεως. Από την άλλη πλευρά πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι μία ενημέρωση και άμεση εμπειρία του τι σημαίνει εγκεφαλικός θάνατος συντελούν ουσιαστικά στην κατανόηση του όλου προβλήματος και στη συνέχεια στην ορθότερη θεολογική τοποθέτηση. Το 1996, έγινε στο Colorado των ΗΠΑ μία έρευνα μεταξύ 813 θρησκευτικών ηγετών, κληρικών, νοσοκομειακών ιερέων και ιεροσπουδαστών σχετικά με τη δωρεά οργάνων και τον εγκεφαλικό θάνατο. Στο πρώτο ερώτημα της δωρεάς οργάνων σχεδόν όλοι συνήνεσαν. Στο δεύτερο, σχετικά με το αν η διάγνωση του εγκεφαλικού θανάτου σημαίνει ότι το άτομο είναι οριστικά νεκρό, ενώ μόνο το 62% των κληρικών και το 77% των ιεροσπουδαστών συμφώνησαν, το ποσοστό των νοσοκομειακών ιερέων, που φυσικά είχαν περισσότερη εμπειρία του γεγονότος, ήταν 90%. Αυτό που κατά κύριο λόγο διευκολύνει τις θρησκευτικές συνειδήσεις να ξεπεράσουν τους δισταγμούς τους στα παραπάνω θέματα, είναι η αξιοποίηση της ελεύθερης συνείδησης και η καλλιέργεια της αγάπης. Αν δηλαδή κάποιος έχει συνειδητά συναινέσει στη δωρεά των οργάνων του σώματός του και επί πλέον επικαλείται λόγους αγάπης και συναλληλίας, τότε αυτά θεωρούνται ισχυρός λόγος για να ξεπεραστεί κάθε συνειδησιακή αναστολή στο θέμα της δωρεάς οργάνων.

Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία

Παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει ένα επίσημο κείμενο γενικής αποδοχής σχετικό με τις μεταμοσχεύσεις, η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία έχει ευλογήσει τη δωρεά οργάνων ως πράξη ύψιστης αγάπης και φιλαλληλίας. Ο Πάπας Πίος ο 12ος έχει αναφερθεί θετικά στη δωρεά οργάνων ως πράξη ιδιαίτερα ευγενή, ο δε Πάπας Ιωάννης Παύλος ο 2ος τη χαρακτηρίζει υπηρεσία στη ζωή. Όσον αφορά στον εγκεφαλικό θάνατο, κατά την παρελθούσα δεκαετία τρεις ποντιφικές σύνοδοι και ακαδημίες ανέλαβαν το έργο της γνωμοδοτήσεως περί αυτού και κατέληξαν σε κείμενα αποδοχής του ως συμφώνου με την πίστη και διδασκαλία της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Επιπλέον, σε επίσημη ομιλία του στο 18ο Διεθνές Συνέδριο της Εταιρείας Μεταμοσχεύσεων, που έλαβε χώρα στις 29 Αυγούστου του 2000 στη Ρώμη, ο Πάπας Ιωάννης Παύλος ο 2ος υιοθέτησε τον εγκεφαλικό θάνατο. Παρά ταύτα, μεταξύ των καθολικών κύκλων και θεολόγων υπάρχουν και αυτοί οι οποίοι εκφράζουν επίμονη αντίθεση στο ότι ο εγκεφαλικός θάνατος ταυτίζεται με τον θάνατο του ανθρώπου, με κύριους

εκπροσώπους τους Paul Byrne και Sean O Reily. Το αξιοσημείωτο πάντως είναι ότι σε όλα αδιακρίτως τα Ρωμαιοκαθολικά νοσοκομεία γίνεται διάγνωση του εγκεφαλικού θανάτου και επιτρέπεται η δωρεά οργάνων, στις δε καθολικές κατά το θρήσκευμα χώρες λαμβάνουν χώρα οι περισσότερες μεταμοσχευτικές επεμβάσεις.

Προτεσταντικές Ομολογίες

Μεταξύ των διαφόρων προτεσταντικών ομολογιών, ακόμη και των πλέον φονταμενταλιστικών, φαίνεται να υπάρχει μία γενικευμένη και άνευ επιφυλάξεων αποδοχή του εγκεφαλικού θανάτου και των μεταμοσχεύσεων γενικότερα. Κατ' αρχάς, η Επισκοπελιανή Εκκλησία με απόφασή της του 1982, προτρέπει τους πιστούς της να γίνουν δωρητές οργάνων, ιστών και αίματος στα πλαίσια της διακονίας τους προς τον πλησίον στο όνομα του Χριστού, ο οποίος έδωσε την ζωή Του, ώστε κι εμείς να απολαμβάνουμε το πλήρωμα της ζωής. Επίσης, η Χριστιανική Εκκλησία των Μαθητών του Χριστού, το 1985, συνιστά στους πιστούς της να γίνουν δωρητές οργάνων και να προσεύχονται για όσους έχουν ήδη δεχθεί κάποιο μόσχευμα με μεταμόσχευση. Το ίδιο και η Πρεσβυτεριανή Εκκλησία με τη Γενική Συνέλευση του 1995, εκφράζει μεν τον σεβασμό της προς το δικαίωμα του κάθε προσώπου να αποφασίζει για το σώμα του, προτρέπει όμως τους πιστούς της να γίνουν δωρητές και να υπογράψουν την κατάλληλη κάρτα δωρητού οργάνων. Ανάλογη είναι και η τοποθέτηση της Λουθηρανικής Εκκλησίας (Σύνοδος του Μιζούρι), η οποία το 1984 εξέδωσε απόφαση, σύμφωνα με την οποία η δωρεά αποτελεί έκφραση θυσιαστικής αγάπης προς τον αναγκαιούντα πλησίον. Είναι πολύ ενδιαφέρον ότι προτρέπονται οι πιστοί να ρυθμίσουν τις σχετικές αποφάσεις τους σε συνεννόηση με το συγγενικό τους περιβάλλον.

Ιουδαϊσμός

Σύμφωνα με τον Ιουδαϊκό νόμο επιτρέπεται η λήψη οργάνων από έναν άνθρωπο σε άλλον, εφόσον κάτι τέτοιο δεν επισπεύδει τον θάνατο του δότη και γίνεται με σεβασμό στο ανθρώπινο σώμα. Γενικά, η ιουδαϊκή θρησκεία ενθαρρύνει τις μεταμοσχεύσεις. Παρά ταύτα, δεν υπάρχει μια εγκύκλιος γενικής ισχύος δεσμευτική για όλους τους Εβραίους. Για τον λόγο αυτό συχνά διατυπώνονται ή και εκφράζονται δημόσια απόψεις διαφοροποιημένες από τις παραπάνω αντιλήψεις. Έτσι μέχρι σήμερα στο θέμα του εγκεφαλικού θανάτου υπάρχει αρκετή συζήτηση μεταξύ των ειδικών.

Οι γενικές αρχές που διέπουν την αντίληψη περί

σχευση πρόκειται να παρατείνει την ζωή του λήπτη. Γενικά επιτρέπεται και θεωρείται καλό το να προσφέρει κανείς εν ζωή μέλος ή όργανο του σώματός του που δεν του είναι αναγκαίο για την επιβίωσή του, προκειμένου να ζητήσει κάποιος άλλος. Η ζωή μας δεν θυσιάζεται παρά μόνον όταν πρόκειται από τη δική μας θυσία να σωθεί κάποιος συνάνθρωπός μας.

Ισλάμ

Ο Ισλαμισμός γενικά απαγορεύει κάθε χρήση του νεκρού σώματος ακόμη και των ζώων. Εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση κατά την οποία με τον τρόπο αυτόν σώζεται μία άλλη ζωή που κινδυνεύει. Έτσι, το 1986 το Συμβούλιο της Ισλαμικής Νομικής Ακαδημίας, στην 3η Συνέλευσή του στο Αμμάν της Ιορδανίας, αποδέχθηκε τον

εγκεφαλικό θάνατο για ολόκληρο τον ισλαμικό κόσμο. Με βάση αυτή την απόφαση, η Σαουδική Αραβία αναγνώρισε τον εγκεφαλικό θάνατο και υιοθέτησε ως κριτήρια διαγνώσεώς του τα προτεινόμενα από την Αμερικανική Ακαδημία Νευρολογίας. Σύμφωνα με το Κοράνιο, και πιο συγκεκριμένα με τον Ισλαμικό Κώδικα Ηθικής, οι μεταμοσχεύσεις επιτρέπονται με την προϋπόθεση ότι υπάρχει συναίνεση του δότη, ευγενής πρόθεση, σεβασμός του ατόμου και του γεγονότος του θανάτου και σαφής αίσθηση ότι όλοι και όλα ανήκουν στον Θεό. Αυτή η θεώρηση στηρίζεται στις βασικές αρχές και διδασκαλίες του Κορανίου περί αλτρουισμού, καθήκοντος, γενναιοδωρίας, δωρεάς, υπευθυνότητας, συνεργασίας και φυσικά στο δικαίωμα και την υποχρέωση του ανθρώπου να επιδιώξει την υγεία και την ιατρική θεραπεία. Επίσης δεν υπάρχει διάκριση φύλου μεταξύ των δοτών ή των ληπτών ούτε και διαφοροποιείται η πράξη στην περίπτωση που ο δότης ή ο λήπτης δεν είναι μωαμεθανός. Τέλος η αγοραπωλησία οργάνων απαγορεύεται αυστηρά και θεωρείται προσβολή προς την ανθρωπινή αξία.

Ινδουισμός

Στην Ινδουιστική σκέψη δεν υπάρχουν γενικά αποδεκτές ηθικές αρχές. Αυτό όμως που έχει σημασία είναι να παραμένουν ανόθευτες οι διδασκαλίες της μετενσάρκωσης, του ντάρμα (dharma) και κάρμα

ζωής, θανάτου και σώματος της Ιουδαϊκής θρησκείας είναι συνοπτικά οι ακόλουθες:

α) Η προστασία της ζωής κάθε ανθρώπου διεκδικεί προτεραιότητα έναντι οιασδήποτε άλλης αξίας. Για την προάσπιση της ζωής επιτρέπεται η χρήση κάθε μέσου, ακόμη και βίας.
β) Η αξία της φυσικής κατασκευής του ανθρώπου είναι απαραβίαστη και επιβάλλεται η υπεράσπισή της.
γ) Η μέριμνα για τη θεραπεία και ανάρρωση του αρρώστου θεωρείται επίσης ύψιστη αξία.
δ) Στον ασθενή λέγουμε την αλήθεια για την κατάσταση της υγείας του, στο μέτρο που η γνώση αυτή συντελεί στη θεραπεία του, λαμβάνοντας υπόψη την προσωπικότητα, την ψυχολογική κατάστασή του και τις συγκυρίες.
ε) Ο νεκρός αξίζει κάθε ξεχωριστής τιμής και σεβασμού, ακόμη κι αν είναι εγκληματίας. Η αρχή αυτή δεν παραβιάζεται, όταν το σώμα του χρησιμοποιείται προκειμένου να ευεργετηθεί κάποιος ζωντανός. Βάσει αυτής της προσέγγισης η έκτρωση επιτρέπεται στην περίπτωση που κινδυνεύει η ζωή της μητέρας.
στ) Καθήκον του ιατρού είναι να παρατείνει την ζωή κάθε ανθρώπου, όχι όμως και να επιμηκύνει τη διαδικασία του θανάτου. Σύμφωνα με το Halachah απαγορεύεται η παρεμπόδιση της αναχώρησης της ψυχής από το σώμα.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω αρχές, ο Ιουδαϊσμός δέχεται ακόμη και σχετική διακινδύνευση του δότη σε περίπτωση αμφιβολίας, όταν η μεταμό-

(karma). Ντάρμα είναι το καθήκον, η δικαιοσύνη και η θρησκεία. Ως υπέρτατο ντάρμα ορίζεται η αναγνώριση της αλήθειας στην καρδιά. Το κάρμα αντιστοιχεί στο νόμο αιτίας και αιτιατού, καταδεικνύει τον προορισμό κάποιου ατόμου, όπως αυτός προσδιορίζεται από πράξεις του παρελθόντος ή και από άλλες ζωές (μετενσάρκωση). Επειδή η Ινδουιστική θρησκεία στηρίζεται στο νόμο του κάρμα και τη μετενσάρκωση, η ιδέα των μεταμοσχεύσεων δεν είναι μόνο αποδεκτή από τον Ινδουισμό αλλά και απόλυτα συμβατή με τη διδασκαλία του. Η ψυχή αναγεννάται και μετεμψυτεύεται σε άλλα υγιή σώματα, ενώ τα προηγούμενα γηράσκουν. Αυτός είναι και ο λόγος που το σώμα, αφού ακολουθήσει την πορεία του, αποτεφρώνεται για να επανέλθει στα αρχικά του στοιχεία: χρώμα, νερό και αέρα. Στη μυθολογική παράδοση των Hindu δεν υπάρχει τίποτε που να απαγορεύει την εξ αγάπης προσφορά σώματος. Αντ' αυτού, υπάρχουν ιστορίες κατά τις οποίες μέλη του σώματος ανθρώπων προσφέρονται για το καλό συνανθρώπων τους ή της κοινωνίας.

Βουδισμός

Η Βουδιστική φιλοσοφία δέχεται τη δωρεά μέρους ή και ολόκληρου του σώματος - ζώντος ή νεκρού - ως πράξη γενναιοδωρίας (alabha) και σύμπνοιας (karuna). Η προσφορά είναι αληθινή και αγνή, όταν είναι ξένη προς κάθε σκέψη ανταπόδοσης. Ο προσφέρων πρέπει να ξεχνά και τον ευεργετούμενο και την πράξη της προσφοράς καθ' εαυτή. Η φιλοσοφία των Σίντο, που είναι επικρατούσα στην Ιαπωνία, είναι αντίθετη προς την ιδέα της δωρεάς των οργάνων. Η αντίθεσή της αυτή προκύπτει από το γεγονός ότι διδάσκει τη βασική άποψη ότι το σώμα είναι εξαιρετικά μολυσμένο μετά τον θάνατο. Επίσης, κάθε τομή, βλάβη ή παρέμβαση στο νεκρό σώμα θεωρείται βαρύτατο παράπτωμα και αποτελεί προσβολή του νεκρού σώματος και τιμωρία του. Συνεπώς, με βάση αυτό το γεγονός, ούτε και οι συγγενείς θα ήταν δυνατόν ποτέ να δώσουν τη συναίνεσή τους για λήψη οργάνων, διότι κάτι τέτοιο θα αποτελούσε ασέβεια και τιμωρία του νεκρού. Ένας άλλος ανασταλτικός παράγοντας στην αποδοχή των μεταμοσχεύσεων στην Ιαπωνία είχε να κάνει με τη φιλοσοφία της καλής συμπεριφοράς, το λεγόμενο giri, η οποία επείχε ισχύ νόμου. Σύμφωνα με το giri, για να έχει αξία μία προσφορά θα πρέπει να είναι γνωστός στον δότη και ο λήπτης, ο οποίος μάλιστα πρέπει και να προσδιορίζεται από αυτόν. Επίσης για να έχει αξία μία πράξη προσφοράς, η αρχή της αμοιβαιότητας απαιτεί να υπάρχει ανταπόδοση. Και οι δύο όμως αυτοί όροι δεν είναι δυνατόν να εφαρμοσθούν στις μεταμοσχεύσεις, μια που ο μεν πρώτος καταργεί τη σειρά προτεραιότητας στη λίστα, ο δε δεύτερος είναι άνευ σημασίας, τη στιγμή που ο δότης είναι ήδη νεκρός. Όλοι αυτοί οι παράγοντες δημιούργησαν τεράστιες δυσκολίες στην πρόοδο των

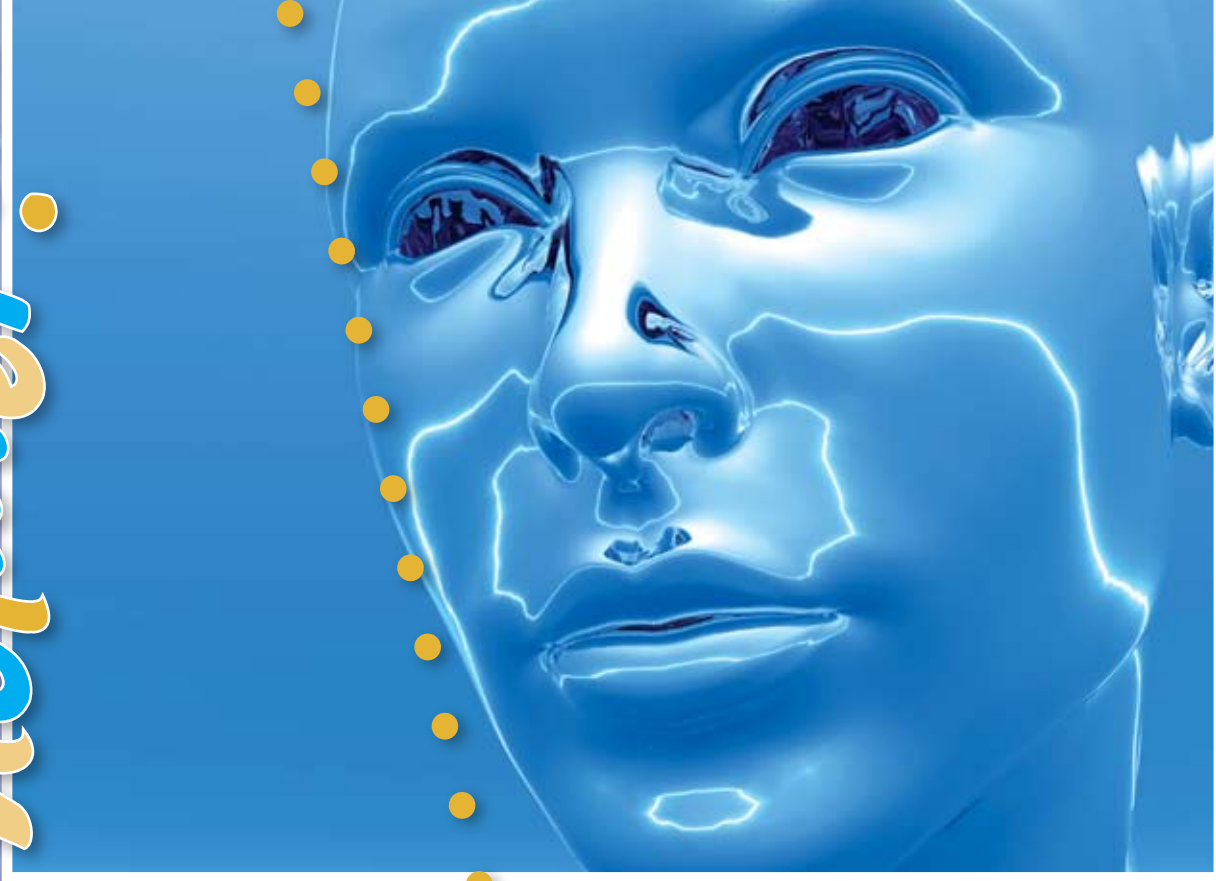
μεταμοσχεύσεων στην Ιαπωνία μέχρι το 1999, οπότε και τελικά επιτράπηκαν κάτω από συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις.

Ορθόδοξη Εκκλησία

Μέχρι πρόσφατα, η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν είχε τοποθετηθεί με επίσημο κείμενο, παρά μόνο έμμεσα με συγκεκριμένες ενέργειες επισήμων εκπροσώπων της, ορισμένοι εκ των οποίων ήταν οι γνωστοί δωρητές οργάνων ή και αποδέκτες της μεταμοσχευτικής διαδικασίας. Τα τελευταία, όμως, χρόνια είδαν το φως συνοδικές αποφάσεις ή και εγκύκλια γράμματα, μέσα από τα οποία διαφαίνεται μία υπό όρους αποδοχή των μεταμοσχεύσεων.

Εκκλησία της Ελλάδος

Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος είναι η πρώτη μεταξύ των Ορθοδόξων Εκκλησιών που με επίσημο κείμενό της τοποθετήθηκε στο θέμα των μεταμοσχεύσεων κατά τη συνεδρία της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, την 7η Οκτωβρίου του 1999. Στο κείμενο αυτό, που περιλαμβάνει 55 άρθρα, κατανεμημένα σε δώδεκα θεματολογικές ενότητες, παρουσιάζονται οι γενικές και ειδικές αρχές που διέπουν τον προβληματισμό της Εκκλησίας σχετικά με τις μεταμοσχεύσεις και ο ρόλος της ιατρικής επιστήμης. Η Εκκλησία, τονίζεται, αντικρίζει τις μεταμοσχεύσεις μόνο στη βάση της υπέρβασης του ατομικισμού και της φιλοζωίας με την αγάπη, τη συναλληλία ή και την καλλιέργεια αυτοθυσιαστικού φρονήματος. Η προστασία του δότη, τον οποίο περιβάλλει με ιδιαίτερη ευαισθησία και ως πρόσωπο και ως έννοια, και που εκφράζεται με τον σεβασμό στην ελευθερία του και την τιμή στο πρόσωπο και τις τελευταίες στιγμές του, προέχει στην Ορθόδοξη εκκλησιαστική συνείδηση και ως αξία βαραίνει περισσότερο από όσο η παράταση της βιολογικής ζωής του λήπτη. Σχετικά με το θέμα του εγκεφαλικού θανάτου, δεν παρουσιάζεται μία αναλυτική θεολογική ερμηνεία, η οποία ταυτίζει τον εγκεφαλικό θάνατο με τον χωρισμό ψυχής και σώματος. Στην πραγματικότητα αποφεύγεται κάτι τέτοιο. Παρά ταύτα, στο επίσημο κείμενο τονίζεται ότι η Εκκλησία της Ελλάδος αν και δεν είναι αρμοδία, θα μπορούσε να δεχθεί τη διεθνώς ομόφωνη άποψη ότι ο εγκεφαλικός θάνατος ταυτίζεται με το αμετάκλητο βιολογικό τέλος του ανθρώπου (Άρθρο 12). Η διατύπωση αυτή εξυπονεί ότι αφενός, μεν, η Εκκλησία δεν δογματίζει επί του θέματος του εγκεφαλικού θανάτου, αφού δεν είναι αρμοδία για κάτι τέτοιο, αφετέρου, δε, απέναντι στην ομόφωνη ιατρική άποψη στέκεται με σεβασμό και διάθεση θετική, όχι όμως και με ανεπιφύλακτη ταύτιση (αυτό σημαίνει ο δυνητικός χρόνος). ■

Η ασθένεια του εγκεφάλου

● **Του Σπύρου Ευθυμιόπουλου**

*Επίκουρου Καθηγητή Τμήματος Βιολογίας Εθνικού
και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών*

Η νόσος Alzheimer είναι μία προοδευτική νευροεκφυλιστική ασθένεια του εγκεφάλου, που εμφανίζεται στο 4-8% του πληθυσμού ηλικίας άνω των 65 ετών και μέχρι το 30% του πληθυσμού ηλικίας άνω των 80 ετών. Λόγω της αύξησης του μέσου όρου ζωής εκτιμάται ότι μέχρι το 2050 ο αριθμός των ασθενών με Alzheimer μπορεί να τριπλασιαστεί. Η νόσος χαρακτηρίζεται από προοδευτική απώλεια της πρόσφατης μνήμης και των γνωστικών λειτουργιών που συχνά συνοδεύεται από αγωνία, άγχος, κατάθλιψη και επιθετικότητα.

Η απώλεια της μνήμης και των γνωστικών λειτουργιών οφείλεται στην απώλεια νευρώνων που είναι φανερή ως ατροφία του εγκεφάλου. Επιπλέον, νευροπαθολογικά, η νόσος Alzheimer χαρακτηρίζεται από την ταυτόχρονη παρουσία στον εγκέφαλο των νευρο-ινιδιακών δαμάτιων και των νευριτικών πλακών (ή πλακών αμυλοειδούς). Αυτές οι νευροπαθολογικές βλάβες χρησιμοποιούνται ακόμα και σήμερα για την ιστολογική μεταθανάτια διάγνωση της νόσου. Τα νευρο-ινιδιακά δαμάτια είναι δαμάτια ινιδίων της πρωτεΐνης ταυ που συσσωρεύονται μέσα στους νευρώνες. Η ύπαρξή τους σε έναν νευρώνα δηλώνει ότι ο συγκεκριμένος νευρώνας θα εκφυλιστεί. Οι νευριτικές πλάκες είναι συσσωματώματα

πολλών πρωτεΐνων που καθιζάνουν έξω και μεταξύ των κυττάρων του εγκεφάλου. Το κύριο πρωτεϊνικό τους συστατικό είναι ένα πεπτίδιο που αποτελείται από 39-43 αμινοξέα. Το πεπτίδιο αυτό ονομάζεται αμυλοειδική β πρωτεΐνη και προκύπτει από την ενζυμική διάσπαση μιας μεγαλύτερης πρωτεΐνης, της πρόδρομης πρωτεΐνης του αμυλοειδούς. Η αμυλοειδική β πρωτεΐνη μετά την παραγωγή της κυκλοφορεί διαλυτή σε όλα τα υγρά του σώματος συμπεριλαμβανομένου του εγκεφαλονωτιαίου υγρού (του υγρού μέσα στο οποίο «κολυμπούν» οι νευρώνες) και του αίματος. Κατά τη μέση ηλικία, κάτω από αδεκρύνιστες συνθήκες, και μόνο στον εγκέφαλο η αμυλοειδική β πρωτεΐνη συσσωματώνεται και καθιζάνει και δημιουργεί τους πυρήνες γύρω από τους οποίους σχηματίζονται οι νευριτικές πλάκες. Η αιτία και ο μηχανισμός του νευροεκφυλισμού δεν είναι γνωστός. Παρόλα αυτά, μερικοί επιστήμονες θεωρούν ότι η αμυλοειδική β πρωτεΐνη παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της ασθένειας.

Υπάρχουν δύο κύριες μορφές της νόσου Alzheimer: η γενετική ή κληρονομική και η σποραδική, που αφορούν στο 5% και το 95 % των περιπτώσεων, αντίστοιχα. Όσον αφορά την κληρονομική μορφή, έχει βρεθεί ότι μεταλλάξεις (αλλαγές στη

δομή) στο γονίδιο που κωδικοποιεί για την πρόδρομη πρωτεΐνη του αμυλοειδούς προκαλούν την ασθένεια σε ηλικίες μεταξύ 30 και 60 ετών. Επιπλέον, έχει βρεθεί ότι μεταλλάξεις στα γονίδια που κωδικοποιούν για τις πρωτεΐνες πρεσενιλίνη 1 και πρεσενιλίνη 2 προκαλούν Alzheimer σε ηλικίες μικρότερες των 50 ετών. Ο μηχανισμός, μέσω του οποίου οι μεταλλάξεις προκαλούν τη νόσο Alzheimer, δεν είναι ξεκάθαρος. Ένας επιπλέον γενετικός παράγοντας που αυξάνει σημαντικά τον κίνδυνο για την ανάπτυξη της νόσου Alzheimer είναι η κληρονομήση του αλληλομόρφου E4 του γονιδίου της απολιποπρωτεΐνης E. Το γονίδιο αυτό υπάρχει σε τρεις μορφές (E2, E3 και E4) και η πρωτεΐνη που κωδικοποιεί είναι υπεύθυνη για τη μεταφορά της χοληστερόλης στους νευρώνες. Η νόσος Alzheimer εμφανίζεται, επίσης, και στους ασθενείς με σύνδρομο Down κατά την τέταρτη και πέμπτη δεκαετία της ζωής τους. Σε αυτή την περίπτωση επειδή έχουμε ένα επιπλέον αντίγραφο του χρωμοσώματος 21, έχουμε και ένα επιπλέον αντίγραφο του γονιδίου που κωδικοποιεί την πρόδρομη πρωτεΐνη του αμυλοειδούς. Όσον αφορά τη σποραδική μορφή, επιδημιολογικές αλλά και νευροπαθολογικές παρατηρήσεις δείχνουν ότι διάφοροι παράγοντες, όπως η οξειδωτική βλάβη, η φλεγμονή, ορμονικές ανωμαλίες (εμμηνόπαυση), τα υψηλά επίπεδα χοληστερόλης, η αθηροσκλήρωση, η υψηλή πίεση και το εγκεφαλικό τραύμα σε συνδυασμό με άγνωστους γενετικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες

εμπλέκονται στην εμφάνισή της. Πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι οι κλινικές μελέτες, που πραγματοποιήθηκαν για να ελεγχθούν φαρμακευτικές ουσίες που τροποποιούν τους παραπάνω παράγοντες, δεν έχουν δώσει ξεκάθαρα ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Αυτό πιθανά να οφείλεται στο γεγονός ότι σε αυτές συμμετείχαν άτομα στα οποία είχε ήδη εκδηλωθεί και βρισκόταν σε εξέλιξη η νόσος Alzheimer (ο νευροεκφυλισμός).

Στη νόσο Alzheimer οι νευρώνες του εγκεφάλου, που χρησιμοποιούν για τη μεταβίβαση πληροφοριών ακετυλοχολίνη, είναι ιδιαίτερα ευπαθείς και πεθαίνουν. Ως αποτέλεσμα τα επίπεδα της ακετυλοχολίνης στον εγκέφαλο μειώνονται σημαντικά. Με βάση αυτή την παρατήρηση σχεδιάστηκαν αναστολείς του ενζύμου ακετυλοχολινεστεράση που διασπά την ακετυλοχολίνη και να διατηρηθούν τα επίπεδά της σε φυσιολογικά επίπεδα. Τέτοιες ουσίες αποτελούν μέχρι σήμερα την κύρια και πιο επιτυχημένη φαρμακευτική αγωγή που βελτιώνει μόνο παροδικά

τις γνωστικές λειτουργίες, αφού δεν έχει καμιά φανερή επίδραση στην εξέλιξη του νευροεκφυλισμού. Για τον λόγο αυτό, υπάρχει ανάγκη για την ανάπτυξη φαρμακευτικών ουσιών που αντιμετωπίζουν όχι μόνο το σύνολο των συμπτωμάτων, αλλά αναστέλλουν ή/και εμποδίζουν τον νευρωνικό θάνατο. Προς αυτή την κατεύθυνση βρίσκονται στο στάδιο της ανάπτυξης πολλές θεραπευτικές στρατηγικές που εστιάζονται στην αναστολή του σχηματισμού των νευριτικών πλακών [πιο συγκεκριμένα στην αναστολή της δραστηριότητας των ενζύμων που παράγουν την αμυλοειδική β πρωτεΐνη, στην αύξηση του καταβολισμού της αμυλοειδικής β πρωτεΐνης, στην αύξηση του ρυθμού απομάκρυνσης της αμυλοειδικής β πρωτεΐνης από τον εγκέφαλο (ανοσοθεραπεία), στην αναστολή της συσσωμάτωσης και καθίζησης της αμυλοειδικής β πρωτεΐνης στον εγκέφαλο], στην αναστολή του σχηματισμού των νευρο-ινιδιακών δερματίων.

στην αύξηση της αντι-οξειδωτικής προστασίας του εγκεφάλου (βιταμίνες), στην τροφική υποστήριξη των νευρώνων (νευρικοί αυξητικοί παράγοντες) και στην αναστολή της διαδικασίας του νευρωνικού θανάτου. Η ανάπτυξη αποτελεσματικής θεραπευτικής αγωγής περιορίζεται σημαντικά από την απουσία ευαίσθητων προγνωστικών και διαγνωστικών μεθόδων, η οποία θα επέτρεπε την ανίχνευση των πρώιμων νευροπαθολογικών αλλαγών και τη συμμετοχή στις κλινικές μελέτες ατόμων που δεν έχουν νοσήσει ακόμα ή βρίσκονται στα αρχικά στάδια της νόσου.

Η Alzheimer θεωρείται μία πολύ παραγοντική ασθένεια που προκύπτει από την αλληλεπίδραση μεταξύ γενετικών και περιβαλλοντικών παραγόντων. Ενώ η γενετική σύσταση κάθε ατόμου δεν αλλάζει, οι διάφοροι περιβαλλοντικοί παράγοντες μπορεί να τροποποιηθούν. Σήμερα η σχέση ανάμεσα στη διαίτα και τα καρδιολογικά νοσήματα είναι εδραιωμένη και προτείνεται συγκεκριμένη διαίτα για τον περιορισμό της εμφάνισής τους. Αντίθετα, η σχέση της διαίτας με την εμφάνιση της νόσου Alzheimer δεν είναι καλά εδραιωμένη. Παρόλα ταύτα θεωρείται ότι η διαίτα που περιορίζει την εμφάνιση καρδιολογικών νοσημάτων ωφελεί και τον εγκέφαλο και μπορεί να αναστείλει την εμφάνιση της νόσου Alzheimer. Γενικά, η αναγνώριση των περιβαλλοντικών παραγόντων και του τρόπου εμπλοκής τους στην ανάπτυξη της ασθένειας θα επιτρέψει τη μελετημένη παρέμβαση για την καθυστέρηση της εκδήλωσής της. ■

Η λαπαροσκοπική χειρουργική στη βουβωνοκήλη

● Του Δρος Σίμου Κυριακίδη - Χειρουργού
MBBCh, FCS (South Africa), FRCS (Edinburgh)

Η βουβωνοκήλη (κήλη) είναι μία από τις πιο συνηθισμένες παθήσεις στη χειρουργική. Η αιτιολογία της είναι πολλαπλή. Σημαντικοί παράγοντες είναι ο κληρονομικός και η βαριά εργασία. Παρουσιάζεται συνήθως σαν φούσκωμα με ή χωρίς πόνο. Το φούσκωμα είναι κάτω χαμηλά στην αριστερή ή δεξιά μεριά της κοιλιάς. Το χαρακτηριστικό του φουσκώματος είναι ότι μεγαλώνει με το σφίξιμο της κοιλιάς όπως με το βήχα, και ελαττώνεται ή ακόμα και χάνεται πλήρως στην οριζόντια θέση το βράδυ στο κρεβάτι. Με την πάροδο του χρόνου συνήθως μεγαλώνει και στους άνδρες μπορεί να κατέβει μέχρι το όσχεο. Εκτός από δυσφορία που μπορεί να προκαλεί στην περιοχή με το σκύψιμο ή το περπάτημα, η μεγάλη κήλη μπορεί να ξεχωρίζει και να φαίνεται κάτω από τα ρούχα.

Στην περίσφιγξη, η μοναδική σοβαρή επιπλοκή της κήλης, το έντερο περνά διά μέσου της κήλης προς τα έξω και 'σφηνώνει' στη θέση αυτή χωρίς να είναι δυνατή η επιστροφή του πίσω στην κοι-

λιά ακόμα και εάν πάρουμε την οριζόντια θέση στο κρεβάτι. Αυτή η επιπλοκή συνοδεύεται με δυνατό πόνο και η εγχείρηση πρέπει να γίνει αμέσως χωρίς καθυστέρηση την ίδια μέρα. Η περίσφιγξη μπορεί να γίνει ανεξάρτητα του μεγέθους της κήλης, αλλά συνήθως ευκολότερα γίνεται στις μικρές παρά στις μεγάλες. Γι' αυτό οι μικρές κήλες θεωρούνται περισσότερο επικίνδυνες από τις μεγάλες.

Στη χειρουργική επέμβαση σκοπός μας είναι να κλείσουμε την 'τρύπα' (κήλη) στο κοιλιακό τοίχωμα. Παλιά, ράβαμε την κήλη με ράμματα. Αλλά η συμπλησίαση του ανοίγματος με ραφές προκαλούσε αρκετή τάση στους ιστούς με αποτέλεσμα να υπάρχει αρκετός μετεγχειρητικός πόνος και αυξημένη πιθανότητα για υποτροπή, γύρω στο 10%.

Η καλύτερη επιλογή για την εγχείρηση της κήλης σήμερα είναι η τοποθέτηση πλέγματος. Το πλέγμα τοποθετείται από την πάνω ή κάτω μεριά του ανοίγματος χωρίς να γίνει συμπλησίαση με ράμματα όπως προηγουμένως. Με αυτό τον τρόπο

ο μετεγχειρητικός πόνος είναι λιγότερος και η πιθανότητα υποτροπής λιγότερη από 1%. Η τοποθέτηση του πλέγματος μπορεί να γίνει με δυο τρόπους. Είτε με τομή είτε με λαπαροσκόπηση. Με τη λαπαροσκοπική μέθοδο αποφεύγεται η τομή. Το πλέγμα τοποθετείται μέσω 3 μικρών τομών, και όπως είναι φυσικό, αναμένεται η ανάρρωση να είναι γρηγορότερη. Στην τομή κοντά στον ομφαλό τοποθετείται η κάμερα. Η ορατότητα και η δυνατότητα εκτίμησης του προβλήματος είναι αναμφίβολα καλύτερη με τη λαπαροσκόπηση. Όσο και αν ακούγεται παράξενο, το πλέγμα που χρησιμοποιείται στη λαπαροσκόπηση είναι μεγαλύτερο από εκείνο στην ανοικτή μέθοδο. Εάν υπάρχουν δύο κήλες, η λαπαροσκοπική μέθοδος μας δίνει την ευκαιρία να δούμε και να διορθώσουμε ταυτόχρονα και τις δύο πλευρές χωρίς το άνοιγμα περισσότερων τομών.

Το γεγονός ότι η λαπαροσκοπική επέμβαση γίνεται με διαφορετική προσέγγιση (οπίσθια μεριά) από την ανοικτή μέθοδο (εμπρόσθια μεριά), κάποιος που

έχει ήδη χειρουργηθεί με την ανοικτή μέθοδο και έχει ξανά δημιουργήσει κήλη, τότε η λαπαροσκοπική μέθοδος γίνεται η μέθοδος επιλογής γιατί γίνεται ευκολότερα με λιγότερες πιθανότητες τραυματισμού σημαντικών στοιχείων της περιοχής όπως νεύρων και του σπερματικού τόνου. Η λαπαροσκοπική μέθοδος στην κήλη χρησιμοποιείται σε όλο τον κόσμο, είναι εύκολη και έχει τα ίδια καλά αποτελέσματα όπως και η ανοικτή μέθοδος. Ενώ η ανοικτή μέθοδος μπορεί να γίνει και με τοπική νάρκωση, η λαπαροσκοπική πάντοτε χρειάζεται γενική νάρκωση. Τα βασικά της πλεονεκτήματα είναι η γρήγορη ανάρρωση με λιγότερο πόνο, και η δυνατότητα να γίνονται και οι δυο μεριές από τις ίδιες τομές. Είναι ευκολότερο για τον χειρουργό, και ασφαλέστερο για τον ασθενή, η υποτροπή της ανοικτής μεθόδου να γίνεται λαπαροσκοπικά. Το μειονέκτημα της λαπαροσκοπικής μεθόδου είναι το κόστος, η ανάγκη για απόκτηση εξειδικευμένου εξοπλισμού, και η εκπαίδευση του χειρουργού. ■

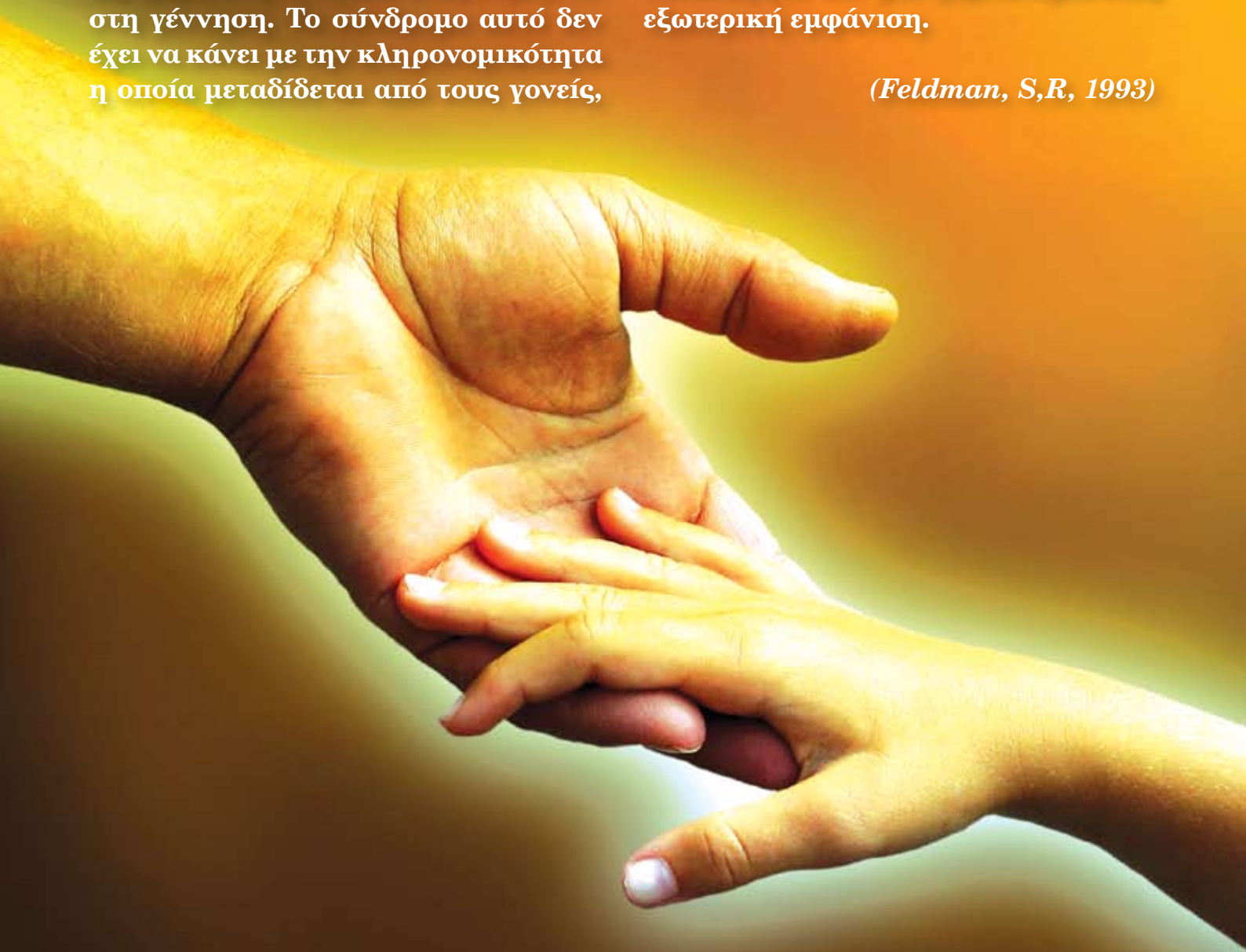
Σύνδρομο ΝΤΑΟΥΝ

● Του Μιχάλη Ζηνιέρη-Φαρμακοποιού

Το σύνδρομο Ντάουν είναι μια συνηθισμένη αιτιολογία της νοητικής δυσλειτουργίας, η οποία συσχετίζεται με χαρακτηριστική εμφάνιση, η οποία αναγνωρίζεται στη γέννηση. Το σύνδρομο αυτό δεν έχει να κάνει με την κληρονομικότητα η οποία μεταδίδεται από τους γονείς,

αλλά από μια βιολογική δυσλειτουργία, στην οποία το ζυγωτό παίρνει ένα επιπλέον χρωμόσωμα τη στιγμή της σύλληψης προκαλώντας νοητική δυσλειτουργία και μια χαρακτηριστική εξωτερική εμφάνιση.

(Feldman, S,R, 1993)

Η γενετική αιτία του συνδρόμου Ντάουν, είναι χρωμοσωμικές ανωμαλίες. Η συνηθέστερη ανωμαλία είναι η τρισωμία 21, που αποκαλύφθηκε το 1959 όταν ο Γάλλος γενετιστής Jerome Lejeune και οι συνάδελφοί του δήλωναν ότι τα άτομα με το σύνδρομο Ντάουν, σχεδόν πάντα, έχουν ένα επιπλέον χρωμόσωμα στο ζευγάρι 21 με αποτέλεσμα το παιδί να έχει 47 χρωμοσώματα αντί 46. Αυτό το επιπλέον χρωμόσωμα δημιουργείται από ένα λάθος στη διαίρεση των κυττάρων στο ωάριο της γυναίκας. Αυτή η δυσλειτουργία έχει παρουσιαστεί πιο συχνά σε μητέρες πάνω των 40.

Τα παιδιά με σύνδρομο Ντάουν, βρίσκονται τα τελευταία 40 με 50 χρόνια στο στόχαστρο του προγεννητικού ελέγχου. Όλες σχεδόν οι έγκυες υποκείνται σε πρώτο στάδιο, σε «ανιχνευτικό πρόγραμμα», το οποίο δεν είναι επεμβατικό και συνίσταται από μια σειρά βιοχημικών αναλύσεων του μητρικού ορού, υπερηχογραφήματων και ηλικίας που δίνουν κατά τους επαίνους, μετά από επεξεργασία σε υπολογιστή, τον βαθμό «επικινδυνότητας» του συγκεκριμένου εμβρύου.

Μερικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των εξετάσεων αυτών, τα οποία οι γιατροί διδάχτηκαν να αναγνωρίζουν ως σημεία που υποδηλώνουν κίνδυνο για το έμβρυο να πάσχει από το σύνδρομο Ντάουν, είναι παραπλανητικά και πιθανώς χωρίς καμιά αξία. Αυτό σημαίνει ότι σε πολλές γυναίκες μπορεί να γίνει σύσταση να υποβληθούν σε αμνιοπαρακέντηση και να διατρέχουν τον κίνδυνο να αποβάλουν, χωρίς να χρειάζεται.

Η κύρια μέθοδος προγεννητικού ελέγχου, η αμνιοπαρακέντηση (λήψη αμνιακού υγρού) κατά την 16η εβδομάδα της κύησης εμπεριέχει σοβαρούς κινδύνους για το μωρό και τη μητέρα, ώστε να είναι από μόνη της κακή ιατρική πρακτική. Μερικοί κίνδυνοι για το μωρό και τη μητέρα είναι οι ακόλουθοι.

Για το μωρό:

- Σκελετικές ανωμαλίες εξαιτίας αναρρόφησης μεγάλης ποσότητας αμνιακού υγρού.
- Τραυματισμός εγκεφάλου και αρτηριών.
- Αναπνευστικά προβλήματα στο νεογέννητο οφειλόμενα σε ανεπαρκή ποσότητα αμνιακού υγρού.
- Λάθη στην εργαστηριακή εξέταση των κυττάρων με αποτέλεσμα να θανατώνονται διά της εκτρώσεως απόλυτα υγιή μωρά.

Για τη μητέρα:

- Πρόωρος τοκετός.
- Τριπλάσια πιθανότητα αποβολής σε μελλοντικές εγκυμοσύνες.

- Αιμορραγίες πριν τον τοκετό.

- Ψυχικό τραύμα στη μητέρα, αν αποφασίσει τη θανάτωση του παιδιού που είναι 4-5 μηνών.

Πράγματι είναι εξωφρενικό να δαπανούνται εκατομμύρια ευρώ στην προσπάθεια να εντοπισθούν και δολοφονηθούν τα ανυπεράσπιστα αυτά παιδιά κατά τη διάρκεια του 4ου και 5ου μήνα της κύησης. Δεν είναι όμως μόνο αυτά τα παιδιά που δολοφονούνται. Δολοφονούνται και πολύ περισσότερα απόλυτα υγιή παιδιά λόγω των ψευδώς θετικών τεστ, όπως και οι ίδιοι γιατροί και γενετιστές παραδέχονται.

Η πιθανότητα γέννησης παιδιού με σύνδρομο Ντάουν είναι ένα παιδί στις 1500 γεννήσεις.

Γι' αυτό είναι αχρείαστο για μια τόσο απομακρυσμένη πιθανότητα να εμπλακούμε σε περιπέτειες με μεγάλες πιθανότητες να έχουμε επιπτώσεις στην υγεία τόσο της μητέρας όσο και του παιδιού.

Τα παιδιά αυτά είναι σχεδόν αυτοσυντήρητα. Εφόσον τους παρέχεται ένα κομμάτι ψωμί, νιώθουν ευτυχισμένα και κανένα δεν ενοχλούν. Ο μόνος που ενοχλείται είναι ο εωσφορικός εγωισμός μας, γιατί σκεφτόμαστε τι θα πει ο γείτονας, ο γνωστός, ο συγγενής μας και γι' αυτό καταφεύγουμε στην έκτρωση με πολλές πιθανότητες να βιώσουμε τέτοιες δυσάρεστες και τραυματικές εμπειρίες που μπορούν να καταστούν μόνιμοι εφιάλτες για όλη μας την ζωή. Ο μόνος, που δεν μας ενδιαφέρει πως θα μας κρίνει, είναι ο Θεός.

Πρέπει να καταλάβουμε πως η αξία της ανθρώπινης ζωής δεν μετριέται με την πνευματική εξυπνάδα, αλλά με την αξία της ψυχής και τα χαρίσματά της. Έτσι και η αξία της ζωής ενός πνευματικά καθυστερημένου ατόμου είναι ανεκτίμητη όπως οποιουδήποτε άλλου. Τα παιδιά με σύνδρομο Ντάουν είναι υπάρξεις ευτυχισμένες. Χαμογελούν, είναι ευγενικά με όλο τον κόσμο. Δεν έχουμε το δικαίωμα να αποφασίσουμε την εξαφάνισή τους προφασιζόμενοι ότι δεν έχουν τον βαθμό νοημοσύνης των άλλων ανθρώπων. Αντιθέτως έχουμε καθήκον να τα βοηθήσουμε να ζήσουν μια ζωή στα δικά μας μέτρα. Όταν ακολουθηθεί μια σωστή αγωγή και θεραπεία, τα παιδιά αυτά μπορούν να τελειώσουν το Γυμνάσιο ακόμα και Κολέγιο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση ενός παιδιού με σύνδρομο Ντάουν που έγραψε ένα βιβλίο και έγινε πολυπώλυτο (best seller).

«...περισσότερο απ' ό,τι η νοημοσύνη, το πνεύμα είναι αυτό που χαρακτηρίζει την ανθρώπινη ύπαρξη. Κοιτάζοντας ένα δυσλειτουργικό παιδί και προσπαθώντας να το κατανοήσουμε, μας έχει συμβεί να μείνουμε έκπληκτοι μπροστά στην παρουσία του πνεύματος μέσα σε ένα άχαρο σώμα και μια νοημοσύνη βουβή...»

(Janine Chanteur, 1991).

**ΜΗΤΡΙΚΟΣ
ΘΗΛΑΣΜΟΣ:**

Μια απόφαση ΖΩΗΣ

● **Της Ελένης Χατζήμπεη**
Κλινικής Διαιτολόγου-Διατροφολόγου

Ο θηλασμός αποτελεί τη φυσική συνέχεια της εγκυμοσύνης, καθώς το σώμα της εγκύου προετοιμάζεται για να αντεπεξέλθει στις ανάγκες του θηλασμού. Αναπτύσσεται ο μαστικός αδένας και γίνεται εναποθήκευση περίπου 4 κιλών λίπους, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για να παρέχει ένα μέρος της επιπλέον ενέργειας που είναι αναγκαία κατά το θηλασμό. Είναι η περίοδος στην ζωή της γυναίκας όπου οι ενεργειακές της απαιτήσεις πλησιάζουν αυτές του άντρα.

Τα πλεονεκτήματα του θηλασμού τόσο για το παιδί όσο και για τη μητέρα είναι αναρίθμητα και εκτείνονται και στη μετέπειτα ζωή τους.

Το μητρικό γάλα πρέπει να είναι πλήρες σε θρεπτικά συστατικά που, είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη του βρέφους και αυτό προϋποθέτει μια ισορροπημένη διατροφή από τη θηλάζουσα, που πε-

ριλαμβάνει ποικιλία τροφίμων από όλες τις ομάδες. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στα γαλακτοκομικά προϊόντα, τα φρούτα, τα λαχανικά και τα λιπαρά ψάρια.

Πολλές γυναίκες μετά τον τοκετό επιθυμώντας να χάσουν γρήγορα τα κιλά της εγκυμοσύνης ακολουθούν δίαιτες με χαμηλές θερμίδες, με αποτέλεσμα τη μείωση του παραγόμενου γάλακτος. Τα επιπλέον κιλά μπορούν να χαθούν κατά τη διάρκεια του θηλασμού με αργό και σταθερό τρόπο (περίπου 1 κιλό/μήνα).

Η παγκόσμια παιδιατρική κοινότητα, η Αμερικανική Παιδιατρική Εταιρεία, αλλά και η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, συνιστούν ανεπιφύλακτα διατροφή αποκλειστικά με μητρικό γάλα κατά τους 6 πρώτους μήνες της ζωής του βρέφους ή αν αυτό δεν είναι δυνατόν τουλάχιστον κατά τους 3-4 πρώτους μήνες.

ΜΗΤΡΙΚΟ ΓΑΛΑ:

Το δώρο της φύσης

Το μητρικό γάλα είναι από τη φύση η πιο ιδανική τροφή για τις ανάγκες του βρέφους και αποτελεί την καλύτερη αρχή για την ζωή του. Παρέχει μια θαυμαστή ισορροπία θρεπτικών συστατικών με υψηλή βιοδιαθεσιμότητα. Το μητρικό γάλα περιέχει πολυακόρεστα λιπαρά οξέα, τα οποία είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη του εγκεφάλου και του αμφιβληστροειδούς χιτώνα. Επιπλέον περιέχει καλά εντεροβακτήρια τα οποία συμβάλλουν στη φυσιολογική λειτουργία του εντέρου. Περιέχει ακόμα αντισώματα, παρέχοντας έτσι προστασία στο βρέφος έναντι διαφόρων βακτηριακών και υιογενών λοιμώξεων. Η προστασία αυτή συνεχίζεται και στην παιδική ηλικία. Είναι πάντα φρέσκο, αποστειρωμένο και βρίσκεται στη σωστή θερμοκρασία, χωρίς να απαιτείται κάποια προετοιμασία. Αντίθετα όταν χρησιμοποιούνται υποκατάστατα του μητρικού γάλακτος, μπορούν να γίνουν λάθη στην αραίωσή τους με νερό και να έχουν τελικά λανθασμένη συγκέντρωση ενέργειας, με κίνδυνο την επιβάρυνση της λειτουργίας των νεφρών του βρέφους.

Πλεονεκτήματα για το παιδί:

- Προσφέρει αντισώματα, θωρακίζοντας έτσι την υγεία του.
- Αυξάνει την απόδοση του παιδιού στο σχολείο, καθώς σε κάποιες έρευνες έχει διαπιστωθεί ότι μπορεί να αυξήσει τη νοημοσύνη του.
- Προστατεύει από αλλεργίες και γαστρεντερικές λοιμώξεις.
- Προστατεύει από την παχυσαρκία, τον σακχαρώδη διαβήτη και την τερηδόνα.
- Μειώνει τον κίνδυνο αιφνίδιου βρεφικού θανάτου.
- Συμβάλλει στην ηρεμία του και το βοηθά να κοιμηθεί εύκολα.
- Προάγει την ανάπτυξη ψυχικού δεσμού μεταξύ μητέρας και βρέφους,

Πλεονεκτήματα για τη μητέρα:

- Προστατεύει την υγεία των οστών σας.
- Βοηθά να ξαναβρείτε τη φόρμα σας καθώς συνεπάγεται μια αξιοσημείωτη κατανάλωση θερμίδων.
- Εξοικονομεί χρόνο και χρήματα.
- Προκαλεί συστολές στην μήτρα, βοηθώντας την έτσι να επανέλθει στη φυσιολογική πριν από την εγκυμοσύνη κατάσταση.
- Μειώνει τον κίνδυνο εμφάνισης καρκίνου του μα-

στού και του ενδομητρίου.

- Βοηθά να ηρεμείτε καθώς κατά τη διάρκεια του θηλασμού εκκρίνεται μια ορμόνη, η προλακτίνη, που έχει χαλαρωτικές ιδιότητες.
- Βοηθά στη ρύθμιση των επιπέδων γλυκόζης στο αίμα σας. ■

ΣΩΣΤΟ Ή ΛΑΘΟΣ;

1. Τα υποκατάστατα γάλακτος έχουν την ίδια σύσταση με το μητρικό γάλα.
ΛΑΘΟΣ: Τόσο το μητρικό όσο και το γάλα του εμπορίου βοηθούν στην ανάπτυξη του παιδιού σας. Ωστόσο το μητρικό γάλα υπερέχει καθώς περιέχει αντισώματα που θωρακίζουν την υγεία του παιδιού σας.

2. Αρκετές γυναίκες δεν παράγουν αρκετό γάλα.

ΛΑΘΟΣ: Οι περισσότερες γυναίκες παράγουν περισσότερο γάλα από όσο χρειάζεται το βρέφος.

3. Ο θηλασμός μεταβάλλει την αισθητική του στήθους.

ΛΑΘΟΣ: Έχει διαπιστωθεί ότι ο θηλασμός δεν δημιουργεί κανένα πρόβλημα στην αισθητική του στήθους.

4. Οι θηλάζουσες πρέπει πάντα να προσέχουν τις αντενδείξεις των φαρμάκων που παίρνουν.

ΣΩΣΤΟ: Υπάρχουν κάποια φάρμακα που περνούν στο μητρικό γάλα και μπορούν να επηρεάσουν την υγεία του βρέφους. Αυτά τα φάρμακα καλό είναι να αποφεύγονται. Σε κάθε περίπτωση πάντως συμβουλευτείτε τον γιατρό σας.

5. Όταν το βρέφος έχει διάρροια ή εμετό η μητέρα πρέπει να σταματήσει να θηλάζει.

ΛΑΘΟΣ: Το καλύτερο φάρμακο όταν το βρέφος έχει διάρροια ή εμετό είναι το μητρικό γάλα. Σε περίπτωση που το βρέφος λαμβάνει και άλλα τρόφιμα από το στόμα μπορεί να σταματήσει η λήψη των τροφίμων αυτών.

ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

● **Της Κατερίνας Γεωργάκη**

Σύμβουλου Κέντρου Κοινωνικής και Πνευματικής Στήριξης Ιεράς Μονής Κύκκου

Σε αυτό το άρθρο θα μας απασχολήσει το θέμα της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών. Η κατανόηση αυτού του συχνού και πολυσήμαντου κοινωνικού φαινομένου, η επεξήγηση των λόγων για τους οποίους ένα παιδί μπορεί να παρουσιάσει επιθετικότητα και οι εισηγήσεις για παραγωγικότερη προσέγγιση προς τα παιδιά.

Είναι γεγονός πως η επιθετικότητα και η αντιδραστική συμπεριφορά αποτελούν το 1/3 των προβλημάτων συμπεριφοράς που αντιμετωπίζουν σήμερα οι ψυχολόγοι και οι παιδαγωγοί.

Με τον όρο επιθετικότητα εννοούμε τις συμπεριφορές των παιδιών που σκοπό έχουν να βλάψουν τον άλλον. Μια συμπεριφορά, όση ζημιά και αν προκα-

λεί, δεν χαρακτηρίζεται ως επιθετική, όταν δεν έχει την πρόθεση αυτή.

Η αντιδραστική και επιθετική συμπεριφορά των παιδιών δημιουργεί **προβλήματα στις σχέσεις τους** με την **οικογένεια**, τους **συνομήλικους** και το **σχολείο**. Δημιουργεί όμως προβλήματα και στα ίδια τα παιδιά, γιατί δεν τους δίνει τη δυνατότητα να μάθουν κοινωνικά αποδεκτές συμπεριφορές, οι οποίες θα αποτελέσουν αργότερα τη βάση για την ομαλή ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο.

Πιο συγκεκριμένα τα παιδιά που χαρακτηρίζονται από επιθετικότητα είναι συνήθως **ανυπάκουα, αρνητικά**, δείχνουν **απάθεια** και παρουσιάζουν **αντιδραστική** και **προκλητική** συμπεριφορά προς τα μέλη της οικογένειάς τους, το διδακτικό προσωπικό του σχολείου και γενικά προς τα άτομα που κατέχουν εξουσία.

Αξίζει να σημειωθεί πως τόσο η συχνότητα όσο και η ένταση της επιθετικής συμπεριφοράς διαφέρουν ανάλογα με το φύλο και την ηλικία του παιδιού.

Η επιθετικότητα μειώνεται με την ηλικία και αλλάζει μορφή. **Στις μικρότερες ηλικίες** κυριαρχούν η καταστροφή αντικειμένων και η πρόκληση πόνου με χτυπήματα. **Τα μεγαλύτερα παιδιά** που έχουν αποκτήσει ικανό αυτοέλεγχο χρησιμοποιούν περισσότερο ύβρεις και απειλές και λιγότερο σωματική βία.

Όσον αφορά το φύλο τα αγόρια παρουσιάζουν εντονότερη επιθετικότητα από ό,τι τα κορίτσια. Το γεγονός αυτό οφείλεται τόσο σε βιολογικούς παράγοντες (τα ανδρογόνα συμβάλλουν στην έκφραση της βίαιης συμπεριφοράς) όσο και στη διαφορετική τους διαπαιδαγώγηση, όπως αυτή καθορίζεται από τα επικρατούντα κοινωνικά πρότυπα (τα κορίτσια πρέπει να είναι υπάκουα και ήσυχα, ενώ τα αγόρια ζωντάρια και φασαριόζικα).

Συχνά οι γονείς είναι αρκετά μπερδεμένοι σε θέματα που αφορούν την παιδική επιθετικότητα. Δεν ξέρουν αν το παιδί τους είναι πραγματικά επιθετικό ή αν τους ανησυχεί κάτι που για την ηλικία και το φύλο του παιδιού είναι φυσιολογικό.

Σύμφωνα με τους ειδικούς οι γονείς μπορούν να ξεχωρίσουν την ανησυχητική επιθετικότητα από τη φυσιολογική, φτάνει να προσέξουν τα πιο κάτω σημεία.

- **Θα πρέπει κατ' αρχήν να καλοσκεφτούν «τι τους λέει» το ένστικτό τους.** Αν δηλαδή οι ίδιοι αισθάνονται πως κάτι στην συμπεριφορά του παιδιού τους δεν πάει καλά.

- **Πρέπει να θυμηθούν πόσες φορές έχουν διαμαρτυρηθεί άλλοι άνθρωποι για την επιθετικότητα του παιδιού τους** (συγγενείς ή δάσκαλοι ή καθηγητές ή γείτονες ή γονείς άλλων παιδιών).

- **Μπορούν να «μετρήσουν» την επιθετικότητα του παιδιού** προς τα παιχνίδια ή τους άλλους. Καταστρέφει συνεχώς αντικείμενα; Φέρεται προσβλητικά στα άλλα παιδιά ή στους ενήλικους; Δείχνει απείθεια διαρκώς παρότι οι άλλοι του συμπεριφέρονται ισορροπημένα; Γενικά έχει δυσανάλογες εκρήξεις θυμού;

Αν όλα αυτά συμβαίνουν σε μεγάλο βαθμό και συχνά, τότε το παιδί είναι πιθανώς πιο επιθετικό από τον μέσο όρο και ο γονιός πρέπει είτε μόνος είτε με τη βοήθεια του ειδικού να ανιχνεύσει το «γιατί». Όσο πιο νωρίς και όσο πιο σωστά αρχίσει να βοηθά το παιδί του με τον κατάλληλο τρόπο, τόσο πιο σύντομα θα διαπιστώσει ότι το παιδί του κατασταλάζει σε μια πιο ώριμη και θετική συμπεριφορά.

Ωστόσο για καταλήξουμε να χαρακτηρίσουμε ένα παιδί ως επιθετικό, θα πρέπει να συνυπολογίσουμε τα εξής στοιχεία.

1. Τη διάρκεια της επιθετικής συμπεριφοράς του παιδιού, δηλαδή αν είναι μια συμπεριφορά που κρατά καιρό, βδομάδες, χρόνια, αν εμφανίζεται σε τακτά διαστήματα ή είναι ένα τελείως παροδικό φαινόμενο.

2. Την ηλικία και το φύλο του παιδιού: Οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι η «επιθετικότητα» του παιδιού κορυφώνεται, ως προς τη συχνότητα, στα δύο του χρόνια και από τα τρία ή τέσσερα χρόνια μειώνεται βαθμιαία, καθώς το παιδί κοινωνικοποιείται και συνειδητοποιεί πώς πρέπει να φερθεί, για να είναι αποδεκτό από το κοινωνικό σύνολο. Ωστόσο, αυτό δε σημαίνει ότι τα παιδιά σχολικής ηλικίας ή οι έφηβοι δεν εμφανίζουν καθόλου επιθετική συμπεριφορά. Αντίθετα, στο ομαδικό παιχνίδι, όπου εμπλέκονται τα παιδιά του σχολείου ή στις σύνθετες κοινωνικές σχέσεις που δημιουργούν, μπορεί να προκληθούν πιο πολλές εντάσεις και ξεσπάσματα.

3. Τον βαθμό εχθρότητας, μίσους και εκδίκησης προς τους άλλους, που μπορεί να έχουν μέσα τους οι επιθετικές ενέργειες του παιδιού. Αν αυτές οι ενέργειες τους συνοδεύονται από τέτοια συναισθήματα, τα οποία εκδηλώνει μάλιστα φανερά το ίδιο, τότε το γεγονός πρέπει να μας ανησυχήσει.

4. Τη δύναμη που έχει το παιδί να ελέγξει τον εαυτό του και να σταματήσει να προκαλεί πόνο στους άλλους, νιώθοντας πως κινδυνεύει η ασφάλειά τους. Επομένως η προβληματική επιθετική συμπεριφορά ενός παιδιού είναι αυτή που διαρκεί πολύ καιρό (μήνες, χρόνια), περιέχει τα στοιχεία της παράλογης εχθρότητας του μίσους και της εκδίκησης ή της σκληρότητας απέναντι στους άλλους ανθρώπους (ή τα ζώα) και δεν ελέγχεται εύκολα από το παιδί, σε σημείο που δεν μπορεί να σταματήσει να προκαλεί πόνο στους γύρω του, καθώς και στον

εαυτό του, καμιά φορά.

Ο θυμός δεν είναι κάτι αφύσικο που πρέπει να τρομάζει τους γονείς και να τους οδηγεί σε μέτρα καταστολής. **Το παιδί είναι λογικό να νιώθει πότε πότε οργή και να θέλει να την εκφράσει.**

Γι' αυτό ο γονιός θα πρέπει ήρεμα να δέχεται τα ξεσπάσματα του παιδιού, αλλά να δείχνει ότι αυτό δεν του αρέσει. Παράλληλα θα πρέπει να διδάσκει στο παιδί τρόπους να εκφράζει τον θυμό του κάπως πιο ήρεμα και, το κυριότερο, θα πρέπει να το εκπαιδεύει στο γεγονός ότι στη ζωή θα αντιμετωπίσει πολλές ήττες και απογοητεύσεις. **Η υποδομή θα βοηθήσει το παιδί να ωριμάσει** και να αποδεχτεί ότι θα έρχονται στιγμές που θα νιώθει θυμό ή πικρία. **Ο γονιός πρέπει επίσης να βοηθά το παιδί του να έχει και σημεία διαφυγής ή εκτόνωσης**, όπως και δραστηριότητες στις οποίες όντως θα «νικά» και θα χαίρεται, ώστε αυτές να λειτουργούν αντισταθμιστικά στις απογοητεύσεις.

Αρκετές φορές η κακή και ανυπάκουη συμπεριφορά του παιδιού είναι ένας τρόπος για να αποσπάσει την προσοχή. Γίνεται προκλητικό, καταστρέφει αντικείμενα, βρίζει ή επιτίθεται στα μικρότερα αδέρφια. **Ο θυμός και η τιμωρία εκ μέρους των γονέων ενισχύουν τις εκρήξεις του, γιατί προτιμά να έχει έστω και μια θυμωμένη αντίδραση από το να μην έχει καμία απολύτως.** Το παιδί αυτό χρειάζεται συνεχή προσοχή και όχι μόνο όταν εκδηλώνει τον θυμό του. Η προσοχή των γονέων, μόνο όταν είναι άτακτο θα επιτείνει αυτήν τη συμπεριφορά. **Η καλύτερη αντιμετώπιση απέναντι στις εκρήξεις θυμού είναι η αδιαφορία. Οι γονείς πρέπει να αφιερώνουν χρόνο στο παιδί, να μοιράζονται μαζί του δραστηριότητες και να το επιβραβεύουν, όταν φέρεται καλά.**

Οι ακραίες τακτικές πρέπει να αποφεύγονται. Οι αυστηρές ποινές και κυρίως η σωματική τιμωρία έχουν ακριβώς τα αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που αναμένονται. Τα παιδιά που έχουν τιμωρηθεί αυστηρά, κυρίως με ξύλο, εμφανίζουν μακροπρόθεσμα διαταραχές συμπεριφοράς και μεγαλύτερη επιθετικότητα από ό,τι τα παιδιά που είχαν επεικέστηρη μεταχείριση. Η επιθετικότητα γεννά επιθετικότητα και ο γονέας-τιμωρός αποτελεί πρότυπο για μίμηση. Δεν πρέπει, ωστόσο, να αφήνουμε το παιδί να εκφράζει απεριόριστα και ελεύθερα την επιθετικότητά του. Χρειάζεται οριοθέτηση, ώστε να αποτρέπεται η δημιουργία εκρηκτικών καταστάσεων και να αποσοβούνται οι συνεχείς διαμάχες και αντιδικίες. Η τήρηση κάποιων κανόνων είναι απαραίτητη και θα οδηγήσει το παιδί στην πειθαρχία χωρίς να χρειαστούν αυστηρές τιμωρίες. Πρέπει να εξηγηθεί στο παιδί γιατί οι κανόνες είναι σημαντικοί και να

υπάρχουν μικρές ανταμοιβές για να ενθαρρύνουν την καλή συμπεριφορά. Αν πραγματικά χρειαστεί τιμωρία, καλύτερα είναι να χρησιμοποιείται η στέρηση (να μην αποκτήσει κάτι που του αρέσει, να μη συμμετέχει σε κάποια ευχάριστη δραστηριότητα). Είναι σημαντικό, οι αμοιβές και οι τιμωρίες να εφαρμόζονται τη σωστή στιγμή. Το αποτέλεσμά τους είναι καλύτερο όταν δίνονται αμέσως μετά από κάποια πράξη του παιδιού. Επίσης, οι απειλές για τιμωρία πρέπει να είναι ρεαλιστικές. **Τέλος, οι γονείς οφείλουν πρώτα να εφαρμόζουν οι ίδιοι τους κανόνες και να ελέγχουν τη δική τους επιθετικότητα.**

Ένα ερώτημα που απασχολεί όλους τους γονείς. Για ποιο λόγο τελικά τα περισσότερα παιδιά **αρέσκονται τόσο πολύ στα επιθετικά και βίαια παιχνίδια και στις βίαιες συμπεριφορές.**

- Ένας βασικός λόγος είναι αυτός που προαναφέρθηκε, δηλαδή ότι **η επιθετικότητα ως ένα σημείο αποτελεί κάτι πηγαίο και φυσιολογικό σε όλους τους ανθρώπους.**

- Ο δεύτερος είναι ότι **η βίαιη έκρηξη θυμού αποτελεί τον πιο εύκολο τρόπο έκφρασης της απογοήτευσης ή του εκνευρισμού** και –όπως ξέρουμε όλοι- οι εύκολες λύσεις αρέσουν σε μικρούς και μεγάλους.

- Ο τρίτος λόγος είναι ότι αυτή **η φυσιολογική τάση υπερμεγεθύνεται και «τρέφεται» από τις εντυπώσεις που το παιδί δέχεται από το περιβάλλον** και κυρίως –όσο είναι μικρό- από τη συμπεριφορά των γονιών και από την τηλεόραση, όπου ακόμα και οι παιδικές σειρές έχουν υπολογίσιμη έως υπερβολική βία.

- Ο τέταρτος λόγος για τον οποίο το παιδί καταλήγει «να του αρέσει η βία» είναι ότι **μεγαλώνοντας θέλει να εναρμονιστεί με τους συνομηλίκους του και τους μιμείται** τόσο σε συμπεριφορές όσο και σε παιχνίδια.

Μπορεί ακόμη:

● **Να αισθάνεται ότι οι γονείς του δεν το στηρίζουν όσο θα ήθελε.** Σε αυτή την περίπτωση η επιθετικότητα είναι ένας τρόπος να επιζητήσει την προσοχή τους.

● **Να νιώθει ανασφάλεια και «ανεπάρκεια».** Προσπαθεί λοιπόν να επιβληθεί σωματικά ή επιθετικά, επειδή νιώθει ότι υστερεί σε άλλους τομείς.

● **Να έχει κατάθλιψη ή κάποια άλλη διαταραχή,** την οποία δεν εκδηλώνει με μελαγχολίες, αλλά με εκρήξεις οργής.

Ωστόσο, επειδή όλοι - ανεξάρτητα από την κληρονομιά που κουβαλάμε ή τον χαρακτήρα μας, ζούμε σ' ένα κόσμο με πολιτισμό και εξωτερικές επιδράσεις, η

συμπεριφορά που έχουμε, επηρεάζεται κυρίως από τις συνθήκες της ζωής μας. **Έτσι και η «επιθετική συμπεριφορά των παιδιών μας, όταν εμφανίζεται, δεν είναι τόσο ενστικτώδης, τυχαία ή ανακλαστική. Είναι μια αντίδραση που πηγάζει από κάποια σοβαρή εξωτερική (περιβαλλοντική) αιτία ή είναι μια μαθημένη κατάσταση.** Τα παιδιά μαθαίνουν να φέρονται επιθετικά από εμάς τους ίδιους τους γονείς (ή άλλους ενήλικους), **παρατηρώντας μας και αντιγράφοντας τη συμπεριφορά μας.** Μ' άλλα λόγια, υπάρχουν παράγοντες που εξωθούν ή βοηθούν να εκδηλωθεί η επιθετικότητά τους.

Ένα άλλο σημαντικό σημείο είναι πως υπάρχουν κάποιοι τύποι γονέων που ενισχύουν ασυνείδητα την παιδική επιθετική συμπεριφορά. Αυτοί είναι, οι υπερβολικά αυστηροί γονείς οι οποίοι τιμωρούν συχνά το παιδί ανάλογα με τη δική τους συναισθηματική κατάσταση και δεν αφήνουν περιθώρια συναισθηματικής αντίδρασης και έκφρασης από μέρους του παιδιού. Οι υπερβολικά παραχωρητικοί γονείς που δεν θέτουν όρια στη συμπεριφορά του παιδιού και οι αδιάφοροι γονείς που αγνοούν τελείως ή και απορρίπτουν το παιδί.

Καταλήγοντας αναφέρουμε πως υπάρχουν κάποιες λύσεις:

1. Ναι στην επικοινωνία

Οι γονείς πρέπει να παρακολουθούν διακριτικά την ζωή των παιδιών τους και να συζητούν καθημερινά μαζί τους. Καλό είναι να ξέρουν τι συμβαίνει στο σχολείο του παιδιού τους και, αργότερα, στην παρέα τους.

2. Ναι στην αυτοανάλυση

Οι γονείς θα πρέπει παράλληλα να αναλύουν τα δικά τους συναισθήματα, ώστε να μαθαίνουν και στο παιδί να αναλύει και τα δικά του. Να μη λέει απλά «έχω τα νεύρα μου», αλλά να ξέρει πάντα «τί του φταίει». Να δείχνουν στο παιδί τρόπους να «διορθώσει» όσα νιώθει. Όταν το παιδί γνωρίζει τι πυροδότησε τον θυμό του, τον αντιμετωπίζει πιο εύκολα και κάνει πιο εύκολα τις αναγκαίες διορθωτικές κινήσεις.

3. Ναι στην προσπάθεια

Καλό είναι να δείχνουν στο παιδί ότι ο καλύτερος τρόπος διεκδίκησης είναι εκείνος που στηρίζεται σε επιχειρήματα, αλλά παράλληλα να του εξηγούν ότι μερικά πράγματα «δεν είναι στο χέρι μας». Όσα επιχειρήματα ή ισχυρές επιθυμίες και αν έχουμε δηλαδή, καμιά φορά είναι μοιραίο «να χάνουμε». Το παιδί πρέπει από μικρό να ξέρει να χάνει και να μην νιώθει πικρία, αλλά αυτή να μη «φαρμακώνει» τη ζωή του διαρκώς.

4. Ναι στην ασφάλεια

Ο γονιός πρέπει να παρέχει στο παιδί του ασφάλεια, ώστε να μη νιώθει ανυπεράσπιστο. Ωστόσο το ζητούμενο είναι και το παιδί να μη σκέφτεται πάντα «θα με προστατεύει ο πατέρας μου» αλλά ότι μπορεί να στηρίζεται και στον εαυτό του. Αν το παιδί κατανικά σιγά-σιγά την ανασφάλειά του και αποκτά αυτοπεποίθηση, θα χειρίζεται πιο σωστά καταστάσεις και συναισθήματα, οπότε δεν θα σωρεύει πικρίες και ανταγωνισμούς, δηλαδή στοιχεία που αυξάνουν την επιθετικότητα.

Ο καλύτερος τρόπος για τη μείωση της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών είναι η γονεϊκή και η εκπαιδευτική αγάπη και η κατανόηση απέναντι στα παιδιά. Καθώς και η καλλιέργεια, μέσα στην οικογενειακή ζωή, του σεβασμού και της αγάπης για τους συνανθρώπους.

Έτσι για ακόμα μια φορά η αγάπη μειώνει τις εντάσεις των παιδιών και εξασφαλίζει την ήρεμη συμβίωση όλων μας.

Τέλος για τον προβληματισμό όλων μας παραθέτω ένα ποίημα του RUSSEL

Αν ένα παιδί ζει μέσα στην κριτική:

Μαθαίνει να κατακρίνει

Αν ένα παιδί ζει μέσα στην έχθρα:

Μαθαίνει να καυγαδίζει

Αν ένα παιδί ζει μέσα στην ειρωνεία:

Μαθαίνει να είναι ντροπαλό

Αν ένα παιδί ζει μέσα στην ντροπή:

Μαθαίνει να είναι ένοχο

Αν ένα παιδί ζει μέσα στην κατανόηση:

Μαθαίνει να είναι υπομονετικό

Αν ένα παιδί ζει μέσα στον έπαινο:

Μαθαίνει να εκτιμά

Αν ένα παιδί ζει μέσα στη δικαιοσύνη:

Μαθαίνει να είναι δίκαιο

Αν ένα παιδί ζει μέσα στην ασφάλεια:

Μαθαίνει να πιστεύει

Αν ένα παιδί ζει μέσα στην επιδοκιμασία:

Μαθαίνει να έχει αυτοεκτίμηση

Αν ένα παιδί ζει μέσα στην παραδοχή και φιλία:

Μαθαίνει να βρίσκει την αγάπη

μέσα στον κόσμο.

Και αν τιμωρούμε τα παιδιά μας τα μαθαίνουμε να τιμωρούν.

ΑΝΤΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

● Του Γιώργου Πέτρου

Ψυχολόγου- Λειτουργού Κέντρου Κοινωνικής και Πνευματικής Στήριξης Ιεράς Μονής Κύκκου

Τι είναι αντικοινωνική συμπεριφορά;

Αντικοινωνική συμπεριφορά είναι η κοινή ονομασία που χρησιμοποιείται για να περιγράψει γεγονότα ή ενέργειες που προκαλούν βλάβη ή επηρεάζουν την ποιότητα της ζωής των ανθρώπων στην κοινότητα.

Η αντικοινωνική συμπεριφορά καλύπτει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων από γκράφιτι, που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ, σκουπίδια και εγκαταλεημένα αυτοκίνητα, αδυσώπητο θόρυβο ενοχλητικών γειτόνων και εκφοβισμούς. Είναι κάθε μορφή επαναλαμβανόμενων συμπεριφορών που πιθανό να προκαλέσουν βλάβες, ή παρενόχληση, ή κίνδυνο, και συχνά γίνεται από άτομα που ζουν κοντά σε μας.

Η αντικοινωνική συμπεριφορά εκφράζεται με τα ακόλουθα:

● θόρυβο, όπως δυνατή μουσική

- λεκτική βία ή παρενόχληση, εκφοβισμό, απειλητική συμπεριφορά
 - περιστατικά μίσους
 - βανδαλισμούς και υλικές ζημιές
 - όχληση από οχήματα, συμπεριλαμβανομένων των μοτοσικλετών
 - χρήση ναρκωτικών και αντιμετώπιση των παρενέργειών τους
 - διαταραχές που συνδέονται με το αλκοόλ
 - ενδοοικογενειακή κακοποίηση ή βία
 - σωματική βία (που δεν είναι ενδοοικογενειακή)
 - σκουπίδια, με ανεξέλεγκτη απόρριψή τους
 - όχληση, από κήπους και φράκτες
 - κατάχρηση του δημόσιου χώρου, πορνεία, σεξουαλικές πράξεις του πεζοδρομίου
 - άλλες εγκληματικές συμπεριφορές που δεν περιλαμβάνονται στις ανωτέρω κατηγορίες
- Παράγοντες κινδύνου για την αντικοινωνική συμπεριφορά

Επιμέρους παράγοντες:

Αρκετά εγγενή χαρακτηριστικά και χαρακτηριστικά που συνδέονται με την προσωπικότητα, την ιδιοσυγκρασία και τη γνωσιακή ικανότητα έχουν αναγνωριστεί ως παράγοντες κινδύνου που οδηγούν σε παραβατική συμπεριφορά. Τα παιδιά με αυτή τη συμπεριφορά δεν πρέπει να τα καταδικάζουμε, αλλά να τα κάνουμε πιο ευαίσθητα σε άλλους κινδύνους στο περιβάλλον. Επιπλέον, αρκετοί παράγοντες εκτός από εγγενή χαρακτηριστικά, είναι γνωστό ότι

θα εξέθεταν το άτομο σε κίνδυνο.

Παράγοντες Οικογένειας / κοινότητας / κοινωνικοί παράγοντες κινδύνου.

Οικογενειακά χαρακτηριστικά, καθώς και η κοινότητα και οι κοινωνικοί παράγοντες, μπορεί να αυξάνουν τον κίνδυνο για αντικοινωνική συμπεριφορά.

Παράγοντες σχολείου που σχετίζονται με παράγοντες κινδύνου.

Μια σειρά από παράγοντες του σχολείου μπορεί να συνδεθεί με παραβατική συμπεριφορά.

Παράγοντες κινδύνου για αντικοινωνική συμπεριφορά

● Ατομική αδυναμία ενός ατόμου να υιοθετήσει μια προοπτική του χρόνου και να υπολογίσει τις μελλοντικές συνέπειες της συμπεριφοράς. Αδυναμία του να αυτορρυθμίσει τα συναισθήματα ιδίως την ιδιοσυγκρασία του. Προδιάθεση για επιθετική συμπεριφορά. Χαμηλό επίπεδο επάρκειας ή νοημοσύνης. Έκθεση στη βία και την κακοποίηση (είτε ως θύμα ή μάρτυρας). Αποξένωση. Ανυποταξία. Σύνδεση με αποκλίνουσες ομάδες. Ευνοϊκή στάση προς την αποκλίνουσα συμπεριφορά. Αλκοόλ και ναρκωτικά και έγκαιρη εμφάνιση του προβλήματος, ή επιθετική συμπεριφορά.

Παράγοντας Οικογένεια / Κοινωνική οικονομική ένδεια και ανεργία που περιορίζουν την πρόσβαση σε τροφή, στέγαση, μεταφορά, υγειονομική περίθαλψη, κ.λπ. Γονικό ιστορικό της αποκλίνουσας συμπεριφοράς. Ευνοϊκό ιστορικό οικογένειας / κοινότητας, στάση απέναντι σε αποκλίνουσα συμπεριφορά. Σκληρή πειθαρχία. Κακή γονική ή / και κοινοτική εποπτεία και παρακολούθηση. Χαμηλή γονική εκπαίδευση (ιδιαίτερα της μητέρας). Οικο-

γενειακές συγκρούσεις, ανικανότητα για φροντίδα που οδηγεί στην απομάκρυνση του παιδιού, κακή σύνδεση μεταξύ παιδιού και οικογένειας, χαμηλή συμμετοχή σε κοινοτικές εκδηλώσεις, απουσία μητρική από το σχολείο, χαμηλό ποσοστό συμμετοχής των κατοίκων στα κοινά, υψηλά ποσοστά βίας και βανδαλισμού, γονικός αλκοολισμός, κοινωνική αποξένωση, εμπόριο ναρκωτικών και όπλων και έκθεση στη βία συμπεριλαμβανομένης της βίας στο σπίτι, την κοινότητα και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Πρόληψη

Ελκυστικό και δομημένο περιβάλλον που προάγει την πρόληψη είναι το σπίτι. Πιστεύεται ότι αυτό είναι η καλύτερη άμυνα κατά των προβλημάτων κοινωνικής συμπεριφοράς. Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες ή / και δυσκολίες στο σχολείο θα πρέπει να λάβουν την κατάλληλη ακαδημαϊκή παρέμβαση. Η αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων φαίνεται να βοηθά στην πρόληψη της απογοήτευσης και τη χαμηλή αυτοεκτίμηση που μπορεί να οδηγήσουν σε αντικοινωνικά θέματα αργότερα.

Πρόγνωση

Η έγκαιρη και εντατική παρέμβαση είναι η καλύτερη ελπίδα για τα παιδιά που παρουσιάζουν συμπεριφορές αντικοινωνικές. Για τα άτομα που μεγαλώνουν σε ενήλικες με αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας, η πρόγνωση δεν είναι πολλά υποσχόμενη. Η κατάσταση είναι δύσκολο να αντιμετωπιστεί και τείνει να χρειάζεται χρόνια. Παρόλο που υπάρχουν διαθέσιμα φάρμακα που θα μπορούσαν να δαμάσουν μερικά από τα συμπτώματα της αντικοινωνικής διαταραχής της προσωπικότητας, η χρήση ναρκωτικών εμποδίζει την ευρεία χρήση των φαρμάκων αυτών. Η πιο επιτυχημένη θεραπεία είναι τα προγράμματα μακράς διάρκειας, που είναι δομημένες ρυθμίσεις στις οποίες ο ασθενής συστηματικά κερδίζει προνόμια όπως αυτός ή αυτή τροποποιούν τη συμπεριφορά τους.

Θεραπεία

Οι πιο σημαντικοί στόχοι της επεξεργασίας της αντικοινωνικής συμπεριφοράς είναι η μέτρηση και η περιγραφή της ατομικής συμπεριφοράς του παιδιού ή εφήβου που έχουν πραγματικό πρόβλημα συμπεριφοράς και η διδασχία των θετικών συμπεριφορών που πρέπει να θεσπιστούν. Σε σοβαρές περιπτώσεις, το φάρμακο θα χορηγείται για τον έλεγχο της συμπεριφοράς, αλλά δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως υποκατάστατο της θεραπείας. Ένα παιδί που έχει εμπειρίες εκρηκτικής οργής μπορεί να ανταποκριθεί καλά στη φαρμακευτική αγωγή. Στην ιδανική περίπτωση, μια διεπιστημονική ομάδα εκπαιδευτικών, κοινωνικών λειτουργών και συμβούλων προσανατολισμού θα συνεργαστεί με τους γονείς ή φροντιστές για να βοηθήσει το παιδί σε όλες τις πτυχές της ζωής του: σπίτι, σχολείο, εργασία, και κοινωνικά πλαίσια. Σε πολλές περιπτώσεις, οι ίδιοι οι γονείς χρειάζονται εντατική εκπαίδευση για τη μοντελοποίηση και την ενίσχυση κατάλληλων συμπεριφορών στο παιδί τους, καθώς και την επιβολή πειθαρχίας για την πρόληψη ανάρμοστης συμπεριφοράς.

Υπάρχει ποικιλία μεθόδων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παροχή κοινωνικών δεξιοτήτων κατάρτισης σε διαγνωσμένες ιδιαίτερα αντικοινωνικές διαταραχές. Οι πιο αποτελεσματικές μέθοδοι είναι συστηματικές θεραπείες, οι οποίες εξετάζουν τις ικανότητες επικοινωνίας των μελών της οικογένειας ή μελών ομάδας παιδιών ή εφήβων. Αυτά πιθανότατα λειτουργούν καλύτερα, διότι συνεπάγονται στην πραγματικότητα την ανάπτυξη (ή αποκατάσταση), θετικών σχέσεων μεταξύ του παιδιού ή εφήβου και άλλων ατόμων. Μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στις κοινωνικές δεξιότητες κατάρτισης περιλαμβάνουν μοντελοποίηση ρόλου διορθωτικής ανατροφοδότησης, και συμβολική ενίσχυση των συστημάτων. Ανεξάρτητα από τη μέθοδο που χρησιμοποιείται, το επίπεδο γνωστικής και συναισθηματικής ανάπτυξης

του παιδιού καθορίζει την επιτυχία της θεραπείας. Έφηβοι ικανοί για μάθηση και με δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, είναι πιο πιθανό να βελτιώσουν τις σχέσεις τους με τους άλλους.

Δυστυχώς, διαταραχές συμπεριφοράς, όπως κυρίως η αντικοινωνική συμπεριφορά, παρουσιάζουν μεγάλη αντίσταση στη θεραπεία. Λίγα όργανα μπορούν να προσφέρουν με διάρκεια και ένταση την πληρότητα των υπηρεσιών που απαιτούνται για την υποστήριξη και την αλλαγή στο όλο σύστημα συμπεριφορά ενός παιδιού. Στις περισσότερες περιπτώσεις, για διάφορους λόγους, η θεραπεία διακόπτεται πολύ πριν την ολοκλήρωσή της. Τα σχολεία είναι συχνά ο πρώτος χώρος που προσφέρεται για αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς. Ειδική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και των συμβούλων δίνει μια καλύτερη ευκαιρία στην πρόβλεψη προγραμμάτων μακροχρόνιας θεραπείας, αν ο φοιτητής είναι στο ίδιο σχολείο για μια περίοδο ετών. Μία μελέτη έδειξε ότι στους νέους ή εφήβους με διαταραχές συμπεριφοράς χρειάστηκαν κατά μέσο όρο εννέα χρόνια θεραπείας από 15 διαφορετικά όργανα. Οι θεραπείες ήταν κατά μέσο όρο κάθε επτά μήνες.

Οικογενειακή θεραπεία. Όμως, η μακροχρόνια αποτελεσματικότητα κάθε μορφής θεραπείας για την αντικοινωνική συμπεριφορά δεν έχει αποδειχθεί. Το γεγονός ότι ομάδες έχουν μια τόσο ισχυρή επιρροή στη συμπεριφορά δείχνει, ότι τα σχολεία που απασχολούν τη συνεργατική μάθηση και την ενσωμάτωση των μαθητών με αντικοινωνικές τακτικές μπορεί να αποδειχθούν πιο ευεργετικά για το αντικοινωνικό παιδί. Επειδή η τάξη είναι ένα φυσικό περιβάλλον, το παιδί που έμαθε δεξιότητες, δεν είναι ανάγκη να μεταφερθεί. Διαιρώντας την τάξη σε ομάδες ανάλογα με τη μορφή των αλληλεπιδράσεων, μαθητών – εκπαιδευτικών, μπορεί ο εκπαιδευτής να δημιουργήσει ευκαιρίες για θετική αλληλεπίδραση μεταξύ των φοιτητών του και άλλων φοιτητών. ■

Παιδί & θάνατος

Ο θρήνος και η αντιμετώπισή του

● **Της Αγγελίνας Φούρναρη**
*Ψυχολόγου-Λειτουργού Κέντρου
Κοινωνικής και Πνευματικής Στήριξης
Ιεράς Μονής Κύκκου*

Ο θάνατος ενός αγαπημένου προσώπου είναι από τα πιο οδυνηρά γεγονότα στην ζωή ενός παιδιού. Η απώλεια αυτή μπορεί να επηρεάσει το αίσθημα ασφάλειας που νιώθει ένα παιδί. Όπως οι ενήλικες, έτσι και τα παιδιά θρηνούν με τον δικό τους, βέβαια, τρόπο. Η ικανότητα όμως ενός παιδιού να αντιληφθεί το τι σημαίνει θάνατος ποικίλλει σύμφωνα με την ηλικία του. Π.χ. τα παιδιά προσχολικής ηλικίας βλέπουν τον θάνατο ως ένα προσωρινό φαινόμενο, ενώ στην ηλικία των 6-12 χρόνων κατανοούν σε μεγαλύτερο βαθμό τη μονιμότητα του θανάτου.

Τα παιδιά αντιδρούν στο αναπάντεχο γεγονός εκφράζοντας θλίψη, έντονες συναισθηματικές αντιδράσεις, διαταραχές πανικού, ευερεθιστότητα, θυμό, επιθετικότητα, απουσία ενδιαφέροντος για δραστηριότητες, διαταραχές ύπνου, νυχτερινούς εφιάλτες, απώλεια όρεξης, έλλειψη συγκέντρωσης, πτώση

της σχολικής επίδοσης, σχολική άρνηση, ενοχές για τον θάνατο του αγαπημένου τους προσώπου ακόμα και προσωπική αποτυχία που δε μπόρεσαν να αποτρέψουν τον θάνατό του, ψυχοσωματικά συμπτώματα (πονοκέφαλοι, στομαχόπονοι), κοινωνική απόσυρση, παλινδρό-

μηση (πιπίλισμα αντίχειρα, νυχτερινή ενούρηση, μωρουδίστικη ομιλία).

Στα παιδιά ηλικίας 5-6 χρόνων ο θάνατος μπορεί να εξηγηθεί με όρους βασικούς και συγκεκριμένους. Π.χ. αν το πρόσωπο που πέθανε ήταν άρρωστο ή ηλικιωμένο, θα μπορούσαμε να εξηγήσουμε στο παιδί ότι το σώμα του δε «δούλεψε» άλλο και ότι οι γιατροί δε μπόρεσαν να το «φτιάξουν». Αν ο θάνατος ήταν ξαφνικός, π.χ. αυτοκινητιστικό, μπορούμε να πούμε στο παιδί ότι λόγω αυτού του πολύ άσχημου και λυπηρού περιστατικού το σώμα σταμάτησε να δουλεύει. Μπορεί επίσης να εξηγήσετε ότι ο «θάνατος» και ο «πεθαμένος» σημαίνει ότι το σώμα δε λειτουργεί πια. Σε αυτή την ηλικία τα παιδιά πολύ δύσκολα κατανοούν ότι όλοι κάποτε πεθαίνουν και ότι όταν ένα άτομο πεθάνει αυτό είναι οριστικό. Ακόμα και μετά τις εξηγήσεις που θα δώσετε στο παιδί αυτό θα συνεχίσει να ρωτάει πού είναι και πότε θα γυρίσει το άτομο που πέθανε. Αποφύγετε να χρησιμοποιείτε εκφράσεις όπως «πήγε μακριά», «έφυγε», «πήγε να κοιμηθεί». Τέτοιες εκφράσεις ερμηνεύονται από το παιδί στην κυριολεξία και μπορεί να το κάνουν να φοβάται να πάει να κοιμηθεί ακόμα και να πάει κάπου μόνο του.

Τα παιδιά ηλικίας 6-12 χρόνων αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τη μη αναστρεψιμότητα του θανάτου ακόμα και αν δεν καταλαβαίνουν ότι είναι κάτι που θα συμβεί σε όλους μας κάποια στιγμή. Μάλιστα πολλές φορές τα παιδάκια γύρω στα 9 σκέφτονται ότι αν ευχηθούν να μην πεθάνει κάποιος ή να είναι φρόνιμα, τότε το γεγονός του θανάτου μπορεί να αποφευχθεί. Πολύ συχνά μάλιστα προσωποποιούν τον θάνατο και τον σκέφτονται ως φάντασμα ή τρομαχτική φιγούρα. Αντιλαμβάνονται καλύτερα τι σημαίνει θάνατος, όταν λαμβάνουν ακριβείς, απλές και ξεκάθαρες εξηγήσεις για το τι συνέβη.

Όταν το παιδί μπαίνει στην εφηβεία αντιλαμβάνεται ότι όλοι οι ανθρώπινοι οργανισμοί κάποια στιγμή φτάνουν στο τέλος τους ανεξάρτητα από το τι έχουν ευχηθεί, αν ήταν καλοί μαθητές ή αν ήταν υπάκουοι. Αν ένας φίλος ή απλά συνομήλικος του παιδιού σας πεθάνει σε αυτοκινητιστικό ατύχημα, τότε ο έφηβος μπορεί να μη θέλει να μπει για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα μέσα σε αυτοκίνητο ή να ανέβει σε μηχανές. Προσπαθήστε να του δείξετε κατανόηση και να του δώσετε να καταλάβει ότι αντιλαμβάνεστε πώς νιώθει για αυτή την απώλεια. Στην ηλικία αυτή επίσης το γεγονός ενός θα-

νάτου μπορεί να οδηγήσει έναν έφηβο σε σκέψεις για το νόημα της ζωής. Στην ηλικία αυτή τα παιδιά νιώθουν συχνά ενοχές, όταν χάσουν ένα αγαπημένο τους πρόσωπο. Καλό είναι να ενθαρρύνετε τον έφηβο να εκφράσει τη θλίψη του και να τη μοιραστεί μαζί σας.

Είναι σωστό τα μικρά παιδιά να πηγαίνουν σε κηδείες;

Αυτό εξαρτάται αποκλειστικά από εσάς και το παιδί σας. Εάν και εφόσον το παιδί θέλει, είναι απόλυτα φυσιολογικό να συμμετέχει στη διαδικασία του πένθους. Εξηγήστε στο παιδί τι συμβαίνει στις κηδείες και αφήστε το να αποφασίσει μόνο του.

Τι λέμε σε ένα μικρό παιδί για την κηδεία; Μπορούμε πολύ απλά να πούμε ότι το σώμα του ατόμου που αγαπούσαμε το τοποθέτησαν μέσα σε μια «κασετίνα» και έτσι ούτε μπορεί να μας δει ούτε και να μας ακούσει. Πρέπει επίσης να τονίσουμε στο παιδί, ότι εκεί θα υπάρχουν πολλοί που θα κλαίνε και θα είναι πολύ λυπημένοι.

Πολλοί γονείς ανησυχούν μήπως τα παιδιά τους γίνουν μάρτυρες της θλίψης και του πόνου τους. Δε χρειάζεται, αφήστε το παιδί να δει ότι το κλάμα είναι μια πολύ φυσική αντίδραση στον συναισθηματικό πόνο και την απώλεια. Αυτό μπορεί να κάνει το παιδί να νιώσει πιο άνετα και να εκφράσει και τα δικά του συναισθήματα

Έχετε όμως υπόψη σας ότι τα παιδιά δεν πενθούν με τον ίδιο τρόπο όπως οι ενήλικες. Ένα μικρό παιδί μπορεί να μην κλάψει αλλά να αντιδράσει στην είδηση του θανάτου με το να προσποιηθεί ή να είναι υπερκινητικό. Ένας έφηβος μπορεί να νιώσει πολύ πιο άνετα να εμπιστευτεί σε φίλους του τη θλίψη του.

Το παιδί σας σίγουρα θα χρειαστεί βοήθεια για να μπορέσει να αντιμετωπίσει την απώλεια. Ενημερώστε το για τον τρόπο που θα συνεχιστεί η ζωή του από εδώ και πέρα. Εάν παρατηρήσετε ότι η συμπεριφορά του παιδιού σας αρχίζει και αλλάζει ριζικά-αν από κοινωνικό το παιδί αρχίζει και αποσύρεται, γίνεται ανήσυχος-τότε αναζητήστε βοήθεια από κάποιο ειδικό.

Δε μπορείτε πάντα να το προστατεύετε από τα λυπηρά γεγονότα της ζωής. Βοηθώντας το όμως να αντιμετωπίσει την απώλεια το εφοδιάζετε με συναισθηματικούς πόρους, οι οποίοι θα του φανούν ιδιαίτερα χρήσιμοι σε δύσκολες στιγμές κατά τη διάρκεια της ζωής. ■

Ασφάλεια Υλικών και Αντικειμένων που προορίζονται για επαφή με τρόφιμα

● **Του Φίλιππου Γεωργιάδη**
Υγειονομικού Επιθεωρητή

Στην περιγραφή «υλικά και αντικείμενα που προορίζονται για επαφή με τρόφιμα» η νομοθεσία περιλαμβάνει μαχαιροπίρουνα, πιάτα, ποτήρια, μαγειρικά σκεύη, υλικά συσκευασίας τροφίμων αλλά ακόμη και επιφάνειες εξοπλισμού μεταποίησης τροφίμων, που προορίζονται να έρθουν σε επαφή άμεσα ή έμμεσα με τρόφιμα.

Η Ευρωπαϊκή νομοθεσία που προνοεί για την ασφάλεια των υλικών και αντικειμένων αυτών, καλύπτει όλα τα είδη: πλαστικά, κεραμικά, μεταλλικά, γυάλινα, ξύλινα, σιλικόνες, χάρτινα και άλλα.

Καλύπτει επίσης και τα υλικά και αντικείμενα που ήδη βρίσκονται σε επαφή με τρόφιμα. Σκοπός της νομοθεσίας είναι να διασφαλίζει ότι κάθε υλικό και αντικείμενο είναι επαρκώς αδρανές, ώστε να αποκλείεται η μεταφορά ουσιών στα τρόφιμα σε ποσότητες τέτοιες που θέτουν σε κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία ή επιφέρουν απαράδεκτες τροποποιήσεις στη σύσταση των τροφίμων ή αλλοίωση των οργανοληπτικών χαρακτηριστικών τους.

Πιο σημαντική έγνοια είναι λοιπόν η μεταφορά ουσιών από τη συσκευασία στο τρόφιμο. Η μεταφο-

ρά αυτή χαρακτηρίζεται και ως μετανάστευση, με την οποία εννοούμε τη μεταφορά ουσιών χαμηλού μοριακού βάρους από τον περιέκτη ή κουτάλι κ.τλ προς το τρόφιμο με το οποίο είναι σε επαφή, ως αποτέλεσμα φυσικών ή χημικών διεργασιών. Το σύνολο των ουσιών που μεταναστεύουν από το υλικό ή αντικείμενο στο τρόφιμο ορίζεται ως ολική μετανάστευση, ενώ η μετανάστευση κάθε ουσίας χωριστά ως ειδική μετανάστευση. Έχει καθοριστεί ως μέγιστο αποδεκτό επίπεδο για την ολική μετανάστευση η τιμή των 60mg ανά κιλό τροφίμου, ενώ για την ειδική μετανάστευση ισχύουν διάφορες τιμές ανάλογα με την τοξικότητα της ουσίας.

Οι κυριότερες ουσίες που έχουν, κατόπιν μετανάστευσής τους στα τρόφιμα, ενοχοποιηθεί για την αρνητική τους επίδραση στην υγεία του καταναλωτή είναι τα βαρέα μέταλλα (κάδμιο, μόλυβδος, υδράργυρος κ.ά.), τα μονομερή των πλαστικών, η ακεταλδεΐδη και οι διοξίνες. Η αρνητική τους επίδραση στην υγεία εξαρτάται από την τοξικότητα της ουσίας, την ποσότητα και τη διάρκεια λήψης, την ηλικία του καταναλωτή και άλλους παράγοντες.

Από τις διάφορες κατηγορίες υλικών και αντικειμένων, τον μεγαλύτερο βαθμό κινδύνου και άρα τη μεγαλύτερη προσοχή, έχουν τα πλαστικά και τα κεραμικά. Η αρμόδια αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει θεσπίσει ειδικά μέτρα για τις κατηγορίες αυτές καθώς και για τις μεμβράνες αναγεννημένης κυτταρίνης (τα γνωστά ως σελοφάν), ειδικά αυτές με επίχρισμα από πλαστικό. Ανάμεσα στα ειδικά μέτρα αυτά, είναι η υποχρέωση των παραγωγών ή και εισαγωγέων τέτοιων υλικών και αντικειμένων όπως κάθε παρτίδα ή φορτίο συνοδεύεται από δήλωση συμμόρφωσης με τη νομοθεσία που ισχύει για αυτά, η οποία πρέπει να τεκμηριώνεται με εργαστηριακές αναλύσεις που να ικανοποιούν τις αρμόδιες αρχές ελέγχου κάθε Κράτους Μέλους.

Από 1 Αυγούστου 2008 έχει τεθεί σε εφαρμογή ο Κανονισμός (ΕΚ) 2023/2006, με τον οποίον υποχρεώνονται οι βιομηχανίες όπως εφαρμόζουν ορθή πρακτική παραγωγής υλικών και αντικειμένων που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα. Ο εν λόγω Κανονισμός ζητά από τις υπόχρεες επιχειρήσεις να θεσπίσουν και να εφαρμόζουν σύστημα διασφάλισης ποιότητας, να ακολουθούν αποτελεσματικό σύστημα ποιοτικού ελέγχου και για την εφαρμογή των παραπάνω να υπάρχει κατάλληλη τεκμηρίωση (προδιαγραφές, εγχειρίδια, οδηγίες, έντυπα, κ.τλ). Η νομοθεσία προβλέπει όταν ένα υλικό ή αντικείμενο προορίζεται να έρθει σε επαφή με τρόφιμο, αλλά εκ της φύσης του αυτό δεν είναι φανερό στον καταναλωτή, να φέρει κατάλληλη σήμανση, η

οποία να αναφέρει ότι το υλικό προορίζεται για επαφή με τρόφιμα (είτε με λέξεις ή το διεθνώς αναγνωρισμένο σήμα που απεικονίζει ποτήρι με πιρούνι).

Για όλα τα υλικά και αντικείμενα, εφόσον απαιτείται, πρέπει να δίδονται ειδικές οδηγίες για την ασφαλή και ορθή χρήση τους (π.χ. «μόνο για κρύα», «να μην χρησιμοποιείται για όξινα τρόφιμα» κ.τλ). Οι οδηγίες αυτές μπορούν να αναγράφονται είτε χαραγμένα πάνω στα υλικά/ αντικείμενα ή τη συσκευασία τους, είτε σε ετικέτες επικολλημένες στα υλικά/ αντικείμενα ή σε κάποιες περιπτώσεις σε επιγραφή τοποθετημένη δίπλα από το υλικό / αντικείμενο εκεί όπου προσφέρεται για πώληση στον τελικό καταναλωτή. Η νομοθεσία προβλέπει και όπως εξασφαλίζεται η ιχνηλασιμότητα των υλικών που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα σε όλα τα στάδια της παραγωγής, μεταποίησης και διανομής. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για περιπτώσεις όπου ένα προϊόν αποδεικνύεται να μην συμμορφώνεται με τη νομοθεσία και πρέπει να αποσυρθεί από την αγορά. Η Ευρωπαϊκή Ένωση λειτουργεί ένα σύστημα ταχείας ειδοποίησης για τα τρόφιμα και υλικά /αντικείμενα που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα, γνωστό ως RASFF, με το οποίο ένα Κράτος Μέλος ειδοποιεί εντός 24ώρου τα άλλα Κράτη Μέλη για προϊόντα που βρέθηκαν να μην συμμορφώνονται με τη νομοθεσία, ώστε να μπορέσουν και αυτά να προβούν το ταχύτερο δυνατό σε απαραίτητα μέτρα προστασίας του κοινού. Κατά το έτος 2007 γνωστοποιήθηκαν με το σύστημα αυτό συνολικά 115 υποθέσεις που αφορούσαν μετανάστευση ουσιών υλικών και αντικειμένων σε επαφή με τρόφιμα.

Η νομοθεσία για την ασφάλεια των υλικών και αντικειμένων που προορίζονται για επαφή με τρόφιμα βρίσκεται υπό συνεχή αναθεώρηση, ώστε να συνάδει με τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις που παρατηρούνται στον τομέα της παραγωγής τροφίμων και υλικών/ αντικειμένων που προορίζονται για επαφή με αυτά. Για τον σκοπό αυτό, και για να διασφαλίζεται στο μέγιστο η ασφάλεια και υγεία του καταναλωτή, η Ε.Ε. διεξάγει επιστημονικές μελέτες, οι οποίες περιλαμβάνουν εκτός από τοξικολογικές εξετάσεις και άλλους παράγοντες που επηρεάζουν τη συνολική εικόνα που παρουσιάζει η ασφάλεια των τροφίμων. Κύριοι ανάμεσα σε αυτούς είναι η παγκοσμιοποίηση, οι αλλαγές στην κοινωνική συμπεριφορά του Ευρωπαίου πολίτη, οι δημογραφικές αλλαγές στην Ευρώπη, οι αλλαγές στη συμπεριφορά των καταναλωτών καθώς και η αποτελεσματικότητα με την οποία εφαρμόζεται η νομοθεσία. ■

Ανθρώπινες ανάγκες & υπερκαταναλωτισμός

● Του Ιωάννη Αντωνίου, Οικονομολόγου-Στρατιωτικού

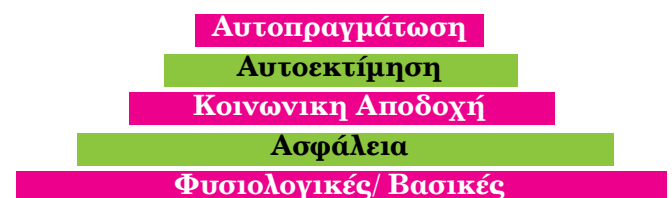
Ο όρος ανάγκη αφορά στο δυσάρεστο αίσθημα της έλλειψης που συνοδεύεται με την έντονη επιθυμία ικανοποίησης της. Οι ανάγκες των ανθρώπων διέφεραν και εξακολουθούν να διαφέρουν ανάλογα με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και τις εκάστοτε επικρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις, το βιοτικό επίπεδο, κλπ. Ο σύγχρονος όμως άνθρωπος χαρακτηρίζεται από ένα αδικαιολόγητο κατά πολλούς υπερκαταναλωτισμό επικεντρώνοντας την προσοχή και τις προσπάθειες του στη συνεχή απόκτηση υλικών κυρίως αγαθών.

Στην οικονομική θεωρεία η ιεράρχηση των αναγκών επικράτησε να καθορίζεται από την πυραμίδα του Maslow ή πυραμίδα αναγκών, σύμφωνα με την οποία οι ανθρώπινες ανάγκες κατατάσσονται σε 5 επίπεδα, όπου η άνοδος στο επόμενο επίπεδο προϋποθέτει την ικανοποίηση των αναγκών του προηγούμενου.

Στην βάση της πυραμίδας βρίσκονται οι φυσιολογικές ή βασικές ανάγκες (φαγητό, νερό, αέρας, ένδυ-

ση, υπόδηση), ενώ πιο πάνω βρίσκονται οι ανάγκες ασφάλειας, που αφορούν τη στέγαση, την υγεία και την προστασία γενικότερα.

Η πυραμίδα του Maslow

Στο τρίτο επίπεδο της πυραμίδας βρίσκονται οι ανάγκες κοινωνικής αποδοχής που αφορούν τις κοινωνικές σχέσεις με τους άλλους ανθρώπους, την ανάγκη να έχουμε φίλους, να ερωτευτούμε και να είμαστε κοινωνικά αποδεκτοί.

Στο τέταρτο επίπεδο βρίσκονται οι ανάγκες αυτοεκτίμησης, όπου ο άνθρωπος αναζητά την προβολή

της ατομικότητας του, των προσωπικών του αρχών, αξιών και πιστεύω και την αυτονομία του. Τέλος στην κορυφή της πυραμίδας των αναγκών του Maslow, βρίσκονται οι ανάγκες της αυτοπραγμάτωσης, δηλαδή όλες οι ανάγκες που κάνουν τον άνθρωπο να νιώθει πλήρης, πραγματωμένος και ευτυχισμένος.

Οι σύγχρονες ανεπτυγμένες κοινωνίες έχουν επιτύχει σε μεγάλο βαθμό (και είναι διαρκής στόχος τους) την εξασφάλιση των συνθηκών (δωρεάν παιδεία, επίτευξη υψηλού ρυθμού ανάπτυξης, χαμηλή ανεργία, κλπ) όπου με σχετική ευκολία τα άτομα μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες που αφορούν τουλάχιστο τα χαμηλότερα επίπεδα της πυραμίδας. Εκεί δε όπου οι οικονομικές ή οι ατομικές συνθήκες δεν επιτρέπουν την ικανοποίηση των βασικών αναγκών, τα κράτη ασκώντας πολιτική κοινωνικής πρόνοιας παρέχουν οικονομικά ή άλλα βοηθήματα (επιδόματα ανεργίας, ασθένειας, αναπηρίας, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, σίτιση, στέγαση) στα άτομα που τα έχουν ανάγκη.

Ωστόσο, παρά την ικανοποίηση πλείστων (αν όχι όλων) των αναγκών των χαμηλότερων επιπέδων από την πλειοψηφία των ατόμων στις σύγχρονες κοινωνίες, μεγάλη μερίδα συμπολιτών μας εξακολουθούν να νιώθουν διαρκώς την ανάγκη για νέα καταναλωτικά αγαθά τα οποία εμπίπτουν στις βασικές κυρίως ανάγκες, δεν έχουν ιδιαίτερη ανάγκη, ενώ ταυτόχρονα αδιαφορούν (φαινομενικά τουλάχιστον) για τα ανώτερα επίπεδα αναγκών. Καταβάλλονται δηλαδή από ένα καταναλωτικό και αγοραστικό οίστρο, αδικαιολόγητο με βάση την κλασσική κατά τον Maslow ιεράρχηση των αναγκών. Ποιοι παράγοντες μας “αναγκάζουν” σε αυτή τη συμπεριφορά; Φταίει ο κάθε άνθρωπος ξεχωριστά, το κοινωνικό σύνολο ή μήπως η θεωρία του Maslow δεν ισχύει;

Η απάντηση δεν μπορεί να είναι απλή ούτε και μονοσήμαντη. Μπορούν να δοθούν πολλές αιτιολογίες, όμως θα επικεντρωθούμε παρακάτω σε μερικές μόνο από αυτές.

Αυτή η συμπεριφορά μπορεί να δικαιολογηθεί και να ενταχθεί στην οικονομική θεωρία αν, εξετάζοντας προσεκτικότερα τις κοινωνικές αντιλήψεις, θεωρήσουμε την ίδια την αγοραστική πράξη ως ένα ξεχωριστό αγαθό ή υπηρεσία που από μόνη της προσφέρει ικανοποίηση, ανεξάρτητη αυτής που προσφέρει το ίδιο το αντικείμενο της αγοράς. Δηλαδή αγοράζουμε για να ικανοποιήσουμε την ανάγκη μας να αγοράσουμε. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να δικαιολογηθεί και ο όρος shopping therapy, που περιγράφει την εξόρμηση στα καταστήματα και την αγορά μη αναγκαίων κατά βάση αγαθών, συνήθως για να αντιμετωπιστούν ή καλύτερα να αποκρύβουν άλλα προβλήματα.

Οι επικρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις όπως προαναφέρθηκε επηρεάζουν καθοριστικά τις ανθρωπινες ανάγκες. Σήμερα οι κοινωνικές αντιλήψεις επηρεάζονται έντονα (αν δεν καθορίζονται) από τα πανίσχυρα πλέον ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέ-

ρωσης, το διαδίκτυο και τον τύπο γενικότερα, μέσα τα οποία οφείλουν την ύπαρξη τους στην χρηματοδότηση που λαμβάνουν από τις διαφημιζόμενες σε αυτά εταιρείες. Σ’ αυτό το σημείο επεμβαίνει το μάρκετινγκ και η διαφήμιση που κατά ένα μεγάλο βαθμό επηρεάζουν την συμπεριφορά των κοινωνιών.

Το μάρκετινγκ και η διαφήμισή πέρα από τον εντοπισμό και την ικανοποίηση των αναγκών των καταναλωτών, επενδύουν μεγάλες προσπάθειες στην δημιουργία «καινούριων αναγκών» οι οποίες μπορούν να ικανοποιηθούν μόνο με τις υπαρκτές ή ανύπαρκτες ιδιότητες των διαφημιζόμενων προϊόντων.

Ξεχωριστές μορφές «καινούριων» προϊόντων που δημιουργούν το μάρκετινγκ και η διαφήμιση είναι τα επώνυμα προϊόντα και τα προϊόντα πολυτελείας. Τα προϊόντα αυτά πέραν από το πολύ υψηλό επίπεδο ποιότητας, υλικών κατασκευής, σχεδιασμού, πολυτελών σημείων πώλησης και ποιοτική εξυπηρέτηση, χαρακτηρίζονται από τις πολύ δαπανηρές διαφημιστικές εκστρατείες και τις εξωφρενικά υψηλές (σε σχέση με το κόστος) τιμές που σκοπό έχουν πρωτίστως να τα καταστήσουν απρόσιτα στο συντριπτικό μέρος του πληθυσμού. Με αυτό τον τρόπο τα προϊόντα προσφέρουν στους κάτοχους τους, πέραν των πραγματικών τους ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών, το αίσθημα της υπεροχής έναντι των υπολοίπων, της επιτυχίας και της καταξίωσης. Μπορεί ακόμα και να αποτελέσουν διαβατήριο στην ένταξη του ατόμου σε “ξεχωριστούς” ή “ανώτερους” κοινωνικούς κύκλους.

Η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη και οι καινούριες δυνατότητες και διευκολύνσεις (χρήσιμες ή μη) που προσφέρονται είναι ακόμα ένας παράγοντας διαφοροποίησης των νέων προϊόντων που με την κατάλληλη προώθηση θα μετεξελιχθούν προσωρινά ή και μόνιμα σε αναγκαία προϊόντα. Έτσι αναγκάζονται τα άτομα να αντικαταστήσουν τα υπάρχοντα προϊόντα με τα εξελιγμένης τεχνολογίας, αναδεικνύοντας την καταναλωτική τους πλευρά.

Φαίνεται λοιπόν ότι η επικέντρωση του σύγχρονου ανθρώπου στα υλικά αγαθά οφείλεται στο ότι σύμφωνα με τις κρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις, (όπως αυτές έχουν επηρεαστεί από το μάρκετινγκ, τη διαφήμιση και την τεχνολογία) τα υλικά αγαθά αποτελούν το μέσο για ικανοποίηση αναγκών που ανήκουν σε υψηλότερα επίπεδα της πυραμίδας, όπως αυτή της κοινωνικής αποδοχής (δημιουργία “φίλων”, κοινωνικοποίηση, αποδοχή σε ομάδες ατόμων) και της αυτοεκτίμησης (προβολής της οικονομικής και επαγγελματικής επιτυχίας, ανάδειξη της ατομικότητας)

Εδώ εντοπίζεται το πρόβλημα της κοινωνίας μας, δηλαδή στην ανάγκη να καταναλώνουμε για να πετυχαίνουμε τους πιο πάνω στόχους, ανεξάρτητα αν, με βάση το περιεχόμενο και όχι το περίβλημα μας, τους αξίζουμε ή όχι. Και αυτό είναι πρόβλημα παιδείας και όχι της οικονομίας.

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΗ

● Πηγή κειμένου: www.greenpeace.org

Τα υδατοδιαλυτά συστατικά του αργού πετρελαίου και των διυλισμένων προϊόντων του, περιέχουν μια ποικιλία ενώσεων που είναι τοξικές για ένα ευρύ φάσμα θαλασσιών οργανισμών. Τα αβγά, οι προνύμφες των ψαριών και τα νεαρά άτομα είναι γενικά πιο ευαίσθητα στη ρύπανση από πετρελαιοειδή. Το πετρέλαιο προκαλεί διαταραχές στη φυσιολογία και τη συμπεριφορά των οργανισμών, καθώς και ανωμαλίες στην ανάπτυξη των ψαριών, οδηγώντας τελικά στον πρόωρο θάνατό τους. Ακόμη και 1 $\mu\text{g/l}$ (1ppb) πετρελαίου στη θάλασσα μπορεί να βλάψει τους πιο ευαίσθητους οργανισμούς (UNEP, 1988). Ίχνη πετρελαίου στο νερό επηρεάζουν τη σεξουαλική συμπεριφορά των θαλασσιών οργανισμών, τη δυνατότητα προσανατολισμού τους και τους ρυθμούς αφομοίωσης της τροφής. Κάποιες από τις συνέπειες αυτές ενισχύονται από τη χαμηλή αλατότητα και τις υψηλές θερμοκρασίες, ενώ υπάρχει συνεργιστική δράση ανάμεσα στους αρωματικούς υδρογονάνθρακες και κάποια μέταλλα (UNEP, 1988). Μόλις 0,2 $\mu\text{g/l}$ πετρελαίου στο θαλασσινό νερό μπορούν να επηρεάσουν την αναπαραγωγή ορισμένων αλγών (Steele, 1977). Σε συγκεντρώσεις 2-10 $\mu\text{g/l}$ το πετρέλαιο επηρεάζει την επιβίωση των νυμφών των ψαριών (Vandermeulen & Capuzzo, 1983) και ελαττώνει την παραγωγή αβγών

και την πιθανότητα επιτυχούς ωοτοκίας (Kuhnhold et al, 1978). Σε συγκεντρώσεις 20-40 $\mu\text{g/l}$ το πετρέλαιο μπορεί να επιφέρει αλλαγές στη σύσταση του φυτοπλαγκτού, ευνοώντας π.χ τα μικρότερα είδη, ανατρέποντας κατ' αυτό τον τρόπο τις ισορροπίες ολόκληρης της τροφικής αλυσίδας (Lee, 1977). Συγκεντρώσεις της τάξης των 0,1 g/Kg στα ιζήματα μπορούν να επιφέρουν δυσμενείς επιπτώσεις στους βενθικούς οργανισμούς (Elmgren & Frithsen, 1982).

Αμώδεις ακτές

Το πετρέλαιο δεν αποκολλάται εύκολα από τις αμώδεις ακτές. Όταν μάλιστα βρίσκεται ακόμα σε υγρή μορφή, τότε απορροφάται σε μεγαλύτερο βάθος. Εκεί λόγω χαμηλότερης διαθεσιμότητας οξυγόνου δεν ευνοείται η αποδόμηση του πετρελαίου, το οποίο διατηρεί έτσι τις τοξικές του ιδιότητες για μεγαλύτερο διάστημα (Rostron, 1990). Στο ατύχημα του Amoco Cadiz έξω από τις ακτές της Βρετανίας τον Μάρτιο του 1978, κατά το οποίο χύθηκαν 223.000 τόνοι αργού πετρελαίου, ένα μεγάλο μέρος του πετρελαίου μεταφέρθηκε στις εκβολές των παρακείμενων ποταμών και κατακάθισε στα ιζήματα. Πέρα από τις άμεσες επιπτώσεις στην πανίδα, οι χαμηλοί ρυθμοί

αποδόμησης, που όπως είπαμε καθιστούν το πετρέλαιο τοξικό για μεγαλύτερο διάστημα, εμποδίζουν την επανάκαμψη των οικοσυστημάτων της περιοχής. Επιπλέον, πετρέλαιο που προέρχονταν από τα ιζήματα συνέχιζε να ρυπαίνει την περιοχή και τον επόμενο χρόνο (Clark, 1986). Τα συστατικά του πετρελαίου μπορούν να παραμείνουν στα ιζήματα ακόμη και για δεκάδες ή εκατοντάδες χρόνια, αν επικρατούν αναερόβιες συνθήκες (Howarth & Marino, 1991).

Βραχώδεις ακτές

Όπως προκύπτει από την εμπειρία από ατυχήματα όπως αυτό του Torrey Canyon τον Μάρτιο του 1967 στη νοτιοδυτική Αγγλία ή του Tampico Maru στο Μεξικό (Μάρτιος 1957), οι επιπτώσεις των πετρελαιοκηλίδων στα οικοσυστήματα των βραχωδών ακτών είναι ιδιαίτερα σοβαρές. Ένας μεγάλος αριθμός ζώων και τα πιο ευαίσθητα κόκκινα και πράσινα άλγη πεθαίνουν. Σε όλες τις περιπτώσεις υπήρξε διαταραχή του οικοσυστήματος και η επανάκαμψη δεν έγινε δυνατή για πολλά χρόνια εξαιτίας μιας αρχικής εξάλειψης των κυρίαρχων φυτοφάγων οργανισμών, με αποτέλεσμα την υπέρμετρη ανάπτυξη και επικράτηση των αλγών, γεγονός που με τη σειρά του εμπόδισε την επαναποικιοποίηση της περιοχής με φυτοφάγους οργανισμούς (Wardley-Smith, 1983). Στην περίπτωση του Torrey Canyon, ακόμα και δέκα χρόνια μετά, η πανίδα της περιοχής δεν είχε τον πλούτο και την ποικιλία που είχε πριν το ατύχημα (Clark, 1986).

Παράκτια βλάστηση

Το πετρέλαιο προσκολλάται στα παράκτια φυτά και δεν ξεπλένεται εύκολα με την παλίρροια. Τα φύλλα κιτρινίζουν και τελικά νεκρώνονται μετά από μερικές μέρες. Όταν η ρύπανση είναι μικρής έκτασης, τα φυτά ξαναβγάζουν νέα φύλλα μέσα σε τρεις εβδομάδες περίπου. Σε περίπτωση όμως σοβαρής ρύπανσης νεκρώνονται τελείως. Τα ετήσια φυτά νεκρώνονται από την επάλειψη με πετρέλαιο και η επανάκαμψη του οικοσυστήματος απαιτεί δύο με τρεις περιόδους. Τα πολυετή φυτά δείχνουν μια ποικιλία από αντιδράσεις, από ανθεκτικότητα μέχρι νέκρωση ανάλογα με τις συνθήκες και τις ποσότητες του πετρελαίου. Κάποια φυτά εκδηλώνουν επίσης προβλήματα ανθοφορίας (Rostron, 1990). Το πετρέλαιο επηρεάζει το έδαφος στις ακτές με δύο τρόπους. Πρώτον διαπερνά το χώμα και επηρεάζει το ριζικό σύστημα των φυτών, τους μικροβιακούς πληθυσμούς και τη διαθεσιμότητα του οξυγόνου. Δεύτερον, όταν επικαθήσει πετρέλαιο στους βλαστούς των φυτών επηρεάζεται η διάχυση του οξυγόνου προς το ριζικό σύστημα και εμποδίζεται έτσι η οξυγόνωση των ριζών και των μικροοργανισμών του εδάφους.

Πλαγκτόν

Το πλαγκτόν, και ιδιαίτερα το νευστόν που ζει στην επιφάνεια της θάλασσας, είναι ιδιαίτερα ευπαθές στις πετρελαιοκηλίδες. Πολύ χαμηλές συγκεντρώσεις υδρογονανθράκων, της τάξης των 50 ng/g, επιταχύνουν τη φωτοσύνθεση, επειδή δρουν ίσως ως θρεπτικά. Πάνω από τις συγκεντρώσεις αυτές όμως υπάρχει μια σταδιακή ελάττωση των ρυθμών της φωτοσύνθεσης. Σε συγκεντρώσεις της τάξης των 250 ng/g οι διατροφικές συνήθειες και λειτουργίες κάποιων οργανισμών μεταβάλλονται (Clark, 1986). Μια σειρά από άλλες επιπτώσεις σε πλαγκτονικούς μικροοργανισμούς μαρτυρούν ότι το πετρέλαιο δρα ως δηλητήριο για το πλαγκτόν, παρεμποδίζοντας την ανάπτυξη και τον πολλαπλασιασμό του και οδηγώντας στον πρόωρο θάνατο πολλών οργανισμών. Το ζωοπλαγκτόν καταναλώνει μικρά σταγονίδια πετρελαίου και μ' αυτόν τον τρόπο οι υδρογονάνθρακες περνούν σε υψηλότερα τροφικά επίπεδα. Επιπλέον, μη αφομοιώσιμες ουσίες καταλήγουν στο βένθος με τα εκκρίματα των οργανισμών αυτών. Αν και δεν έχει προχωρήσει αρκετά η έρευνα σχετικά με τον μεταβολισμό των υδρογονανθράκων από το ζωοπλαγκτόν, υπάρχουν ενδείξεις ότι είναι δυνατός ο μεταβολισμός πολλών υδρογονανθράκων από ορισμένους μικροοργανισμούς, αλλά οι μεταβολίτες που προκύπτουν παραμένουν στους οργανισμούς αυτούς και δεν αποβάλλονται στο περιβάλλον. Σε πολλές περιπτώσεις οι μεταβολίτες αυτοί και κάποια ενδιάμεσα προϊόντα είναι καρκινογόνα (Rostron, 1990).

Κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία

Αν και οι άμεσες επιπτώσεις του πετρελαίου στις τροφικές αλυσίδες και δίκτυα θεωρούνται συχνά μικρής κλίμακας, δεν αποκλείονται μακροχρόνιες επιπτώσεις καθώς και φαινόμενα βιοσυσώρευσης κυρίως καρκινογόνων πολυκυκλικών αρωματικών υδρογονανθράκων. Οι βενθικοί οργανισμοί που φιλτράρουν την τροφή τους (π.χ. μύδια, στρείδια) συσσωρεύουν υδρογονάνθρακες με γοργούς ρυθμούς. Τα στρείδια αποκτούν δυσάρεστη γεύση όταν οι συγκεντρώσεις υδρογονανθράκων φτάνουν τα 10 ppb. Για τα ψάρια και τα καρκινοειδή οι αντίστοιχες συγκεντρώσεις κυμαίνονται από 4-300 ppm (Rostron, 1990). Τα θαλασσινά περιέχουν γενικά μικρές ποσότητες καρκινογόνων πολυκυκλικών υδρογονανθράκων (PAH). Η κατανάλωση θαλασσινών εκτιμάται ότι συνεισφέρει 2-3% της συνολικής κατανάλωσης PAH από τρόφιμα. Ακόμη κι αν οι συγκεντρώσεις αυτές των PAH δεν αποτελούν άμεσο κίνδυνο για τον άνθρωπο, οι καρκινογόνες αυτές ουσίες ευθύνονται για όγκους και απολεπίσεις ψαριών από περιοχές με χρόνια ρύπανση με πετρελαιοειδή και όγκους και προκαρκινικές καταστάσεις σε όστρακα αυτών των περιοχών (Clark, 1986).

ΚΡΙΜΑΙΑ

Η αδελφή της Κύπρου στη ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

● Του Κυριάκου Κοφτερού

Επιθεωρητή Πλοίων - Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας

Η χερσόνησος της Κριμαίας βρίσκεται στη Μαύρη Θάλασσα. Πολιτικά είναι αυτόνομη Δημοκρατία και υπάγεται στην Ουκρανία. Αν και γνωστή για τα παραλιακά της θέρετρα με μεσογειακό κλίμα, τα τελευταία χρόνια αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία για τον πολιτιστικό της πλούτο και σαν χώρα επιχειρήσεων και επενδύσεων. Κατοικείται από Ουκρανούς και Ρώσους, τη μειονότητα των Τατάρων (μουσουλμάνοι) και σε μικρότερα ποσοστά Ελλήνων, Αρμενίων και Εβραίων. Ξεχωρίζει για τις φυσικές της ομορφιές στα παράλια και την ενδοχώρα και την εκπληκτικά πλούσια Ιστορία της που αποτυπώνεται σε αναρίθμητα μνημεία διαφόρων πολιτισμών που πέρασαν από τα εδάφη της.

Η ύπαρξη Ελλήνων στην Κριμαία χάνεται στα μυθικά χρόνια που ήταν γνωστή σαν Ταυρίδα και συνεχίζεται αδιατάρακτη σε όλες τις ιστορικές περιόδους ως σήμερα. Έζησαν τη ρωμαϊκή και βυζαντινή εποχή, την ταταρική και οθωμανική κατοχή, ως τα χρόνια της Μεγάλης Αικατερίνης, οπότε ο ελληνικός πληθυσμός μετακινήθηκε στην Αζοφική θάλασσα όπου ίδρυσαν τη Μαριούπολη και τις γύρω κοινότητες (σήμερα οι ελληνικής καταγωγής Ουκρανοί υπολογίζονται σε 250.000). Ταυτόχρονα η δυναμική αυτοκράτειρα ενεθάρρυνε την εγκατάσταση Ελλή-

νων από την τότε Οθωμανική Αυτοκρατορία, που ανέπτυξαν το εμπόριο και τη βιοτεχνία, τη ναυτιλία και την αλιεία. Στους διωγμούς επί Στάλιν μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, παρά τη συμμετοχή τους στην αντίσταση εναντίον της γερμανικής κατοχής, οι Έλληνες και άλλες «ύποπτες» εθνότητες απομακρύνθηκαν από τη Μαύρη Θάλασσα στα Ουράλια, το Ουζμπεκιστάν και το Καζακιστάν. Τα ίχνη της ελληνικής παρουσίας βρίσκονται παντού, στα τοπωνύμια, τα ερείπια αρχαίων πόλεων, τα βυζαντινά μνημεία και τις εκκλησίες, τα κοιμητήρια εγκαταλειμμένων χωριών, τις λαϊκές παραδόσεις και τον δραστήριο ελληνικό πληθυσμό που ξαναβρίσκει την ταυτότητά του μετά από δεκαετίες σιωπής και απαγορεύσεων. Η ελληνική γλώσσα διδάσκεται σε σχολεία σαν δεύτερη γλώσσα επιλογής και στα Πανεπιστήμια Συμφερούπολης και Μαριούπολης λειτουργεί Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας.

Το Τσερνοπόλιε είναι ένα από τα χωριά της Κριμαίας με πληθυσμό ελληνικής καταγωγής. Οι κάτοικοι ήλθαν τον 19ο αιώνα από την περιοχή των Σαράντα Εκκλησιών Θράκης (σήμερα στην Τουρκική επικράτεια) φέρνοντας μαζί τους τη γλώσσα και τα έθιμά τους καθώς και τη θρακική πανάρχαια παράδοση της πυροβολίας. Η πυροβολία γινόταν στη γιορτή

των αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης όπως γίνεται ακόμα στην Ελλάδα από πρόσφυγες της Ανατολικής και Βόρειας Θράκης, μέχρι που ατόνησε στα χρόνια της εξορίας στα Ουράλια (1944-1968). Η γιορτή των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης έγινε και φέτος στο Τσερνοπόλιε με αγρυπνία με τραγούδια της Θράκης, λειτουργία στην ομώνυμη εκκλησία και ακολούθως λιτανεία και μετάβαση στο αγίασμα. Η μέρα συνεχίζεται στο πάρκο του χωριού με απαγγελίες, τραγούδια και χορούς της Θράκης, της Μακεδονίας και της Ηπείρου καθώς και χορούς της Ρωσίας, της Ουκρανίας και των Τατάρων. Η γιορτή έχει απήχηση σε όλη την Κριμαία μέχρι και τη Μαριούπολη και Οδησό. Εκεί γνωρίσαμε Έλληνες από τη Συμφερούπολη, τη Θεοδοσία, το Κέρτς, το Στάρε Κριμ και τη Σεβαστούπολη με τον σύλλογο «Ελευθερία», γραμμένο στο κυριλλικό αλφάβητο «ЭЛЕВТЕРИЯ». Προς τιμήν της Κύπρου οι μαθητές απήγγειλαν το ποίημα «Προορισμός», που γράφτηκε από θρακιώτη ποιητή για την Κύπρο. Σ' αυτό το περιβάλλον ανάμεσα σε Έλληνες της Μαύρης Θάλασσας, Ρώσους, Ουκρανούς και Τατάρους συνειδητοποιείς αυτό που συχνά λέγεται, ότι στη διαδρομή της ιστορίας της η Ελλάδα υπήρξε κυρίως ιδέα, πολιτισμός και διάλογος και κατά πολύ λιγότερο σύνορα και επικράτειες.

«Εμείς Ρωμαίοι είμαστε», θα σου πούν, εκφράζοντας έτσι το ιστορικό βάθος της βυζαντινής τους καταγωγής.

Για την Κύπρο η Κριμαία αποτελεί παράδειγμα η ειρηνική και δημιουργική συνύπαρξη των διαφόρων εθνοτήτων που αναφέραμε πιο πάνω, στα σχολεία και την καθημερινή ζωή. Η τοπική κυβέρνηση οργανώνει, κυρίως για τα σχολεία, προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και εκπαίδευσης στην ανοχή και τον σεβασμό με προβολή του εθνογραφικού πλούτου της χώρας και σύγχρονες μεθόδους προσέγγισης των θεμάτων συνύπαρξης. Στο ίδιο πνεύμα, το Εθνογραφικό Μουσείο Κριμαίας στην πρωτεύουσα Συμφερούπολη, μικρό αλλά περιεκτικό, παρουσιάζει όλες τις εθνότητες που ζούν στη χώρα. Και είναι άξιο περιέργειας πως στην Κύπρο με τα πολλά εθνογραφικά μουσεία που με αγάπη ιδρύθηκαν τα τελευταία χρόνια, δεν έγινε και ένα κοινό μουσείο όπου να συνομιλούν στην ίδια στέγη ο πλούτος της παράδοσης των Ελληνοκυπρίων, Τουρκοκυπρίων, Μαρωνιτών, Λατίνων και Αρμενίων, κάτι απαραίτητο για σκοπούς

παιδείας και ανάδειξης των ιδανικών της ειρηνικής συνύπαρξης.

Εκτός από την πρωτεύουσα Συμφερούπολη άλλες πόλεις είναι το μυθικό Κέρτς με τον Κιμέριο Βόσπορο, η Θεοδοσία του ζωγράφου της θαλασσογραφίας Ιβάν Αϊβαζόφσκι, η Σεβαστούπολη του ηρωικού ναυτικού, η γνωστή μας κοσμοπολίτικη Γιάλτα (από τη λέξη «γιαλίτα» = γιαλός στην ελληνική διάλεκτο της Κριμαίας) και η Ευπατορία των πολλών πολιτισμών. Ένα θετικό στοιχείο που άφησε η σοβιετική εποχή είναι ο καλός πολεοδομικός σχεδιασμός, σε αντίθεση με τις δικές μας πόλεις της πολεοδομικής ακαταστασίας. Το σκηνικό των πόλεων της Ουκρανίας δείχνει πνευματική αρχοντιά, της Κύπρου πνευματική φτώχεια. Στο αραβοπερσικής αρχιτεκτονικής παλάτι των Τατάρων Μπαχτοί Σεράϊ υπάρχουν κεντητά που τα ονομάζουν «Κίπρις», δηλαδή Κύπρος, και πράγματι

είναι γνωστό ότι τα κεντήματα της Κύπρου ήταν τότε γνωστά σε όλα τα εμπορικά κέντρα εκείνης της εποχής, πριν 5 αιώνες.

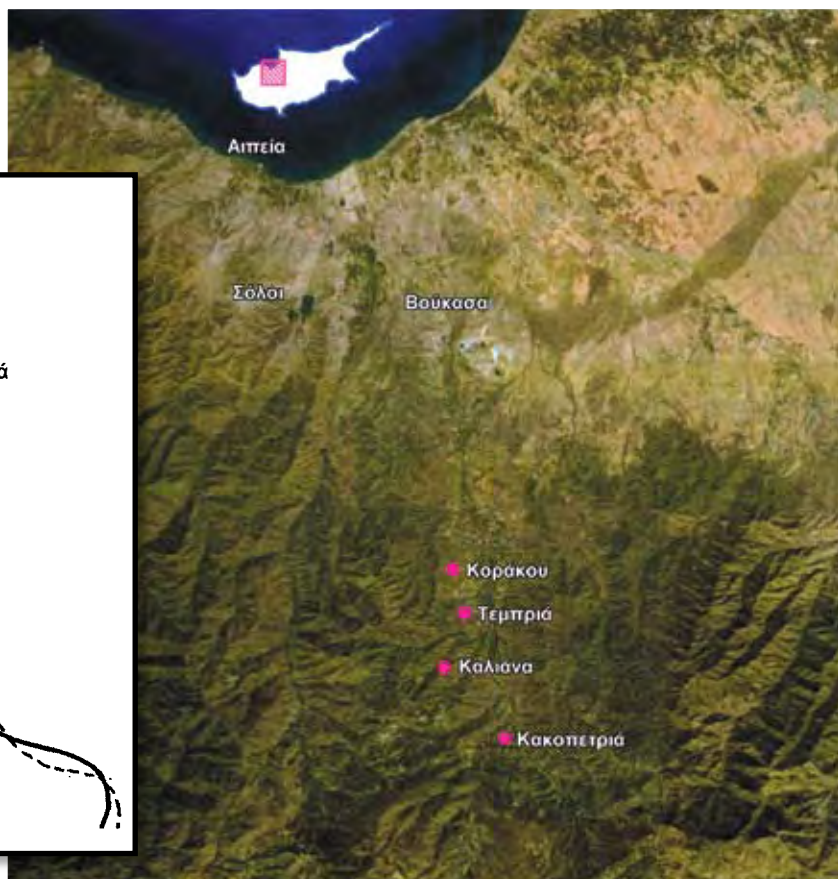
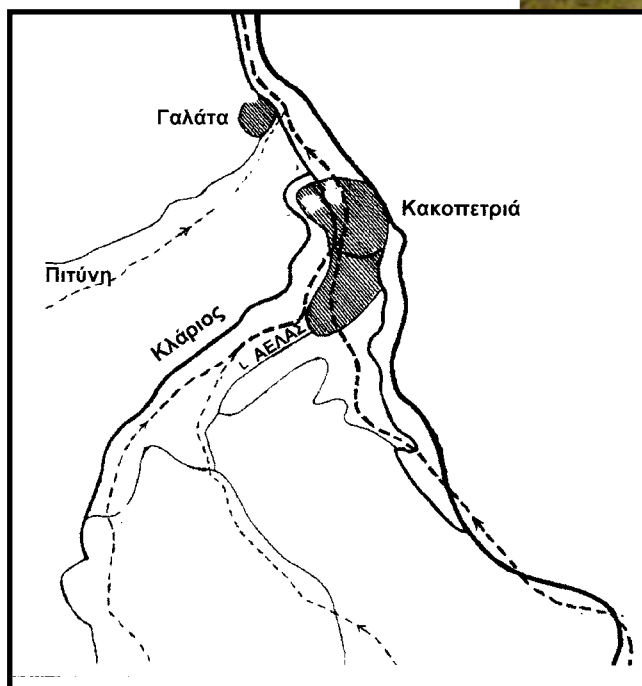
Μεταξύ Κύπρου και Κριμαίας υπάρχει οικονομική συνεργασία. Οι δύο χώρες βρίσκονται σε πορεία ανάπτυξης και προσαρμογής στο σύγχρονο περιβάλλον. Η Κύπρος, αν και μοιάζει απόλυτο, είναι

η τρίτη χώρα σε επενδύσεις στην Κριμαία, μετά τη Ρωσία και τη Γερμανία.

Οι ομοιότητες Κύπρου – Κριμαίας καταπλήσσουν. Και οι δύο χώρες υπήρξαν και εξακολουθούν να είναι πεδία διεθνών ανταγωνισμών και συγκρούσεων αλλά και διαλόγου και συνάντησης πολιτισμών. Οι δύο χώρες συναγωνίζονται σε φυσικές ομορφιές, θρύλους και ιστορικό βάθος. Η Αφροδίτη και η Ιφιγένεια, η αρχαία Χερσόνησος και η Σαλαμίνα. Τα αρχαία θέατρα της Κύπρου και τα νεοκλασσικά θέατρα της Κριμαίας. Τα κάστρα του Πενταδακτύλου και τα κάστρα των Θεοδώρων - τα τελευταία βυζαντινά όχυρα που άντεξαν ως το 1475, μετά και από την Τραπεζούντα των Κομνηνών. Ο απόστολος Βαρνάβας ιδρυτής της εκκλησίας της Κύπρου και ο σύγχρονος άγιος της Κριμαίας Λουκάς που γιορτάζουν την ίδια μέρα. Έλληνες, Κιμέριοι και Σκύθες, Βυζαντινοί και Σλάβοι, Τάταροι και Οθωμανοί, Ενετοί και Γενουάτες, Καραΐνοι Εβραίοι και Αρμένιοι. Δε θα ήταν υπερβολικό να λεχθεί ότι στη Μαύρη Θάλασσα η Κύπρος έχει μια αδελφή, την Κριμαία. Υπέροχες αδελφές της τραγωδίας και της δόξας.

Χάρτης των δρόμων
της Κακοπετριάς.

Αεροφωτογραφία.

Ιερό της Αθηνάς και του Ηρακλή στην Κακοπετριά

● Του Ρένου Θ. Κυριακίδη, Φυσιολγώστη

Την άνοιξη του 1938, ακούστηκε στην Κακοπετριά πως στην περιοχή του χωριού «**Αελάς**» γίνονται Αρχαιολογικές Ανασκαφές. Θα' μουν τότε Τρίτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου. Τρέξαμε να δούμε. (1: Αεροφωτογραφία και 2: Χάρτης των δρόμων της Κακοπετριάς)

Η τοποθεσία «**Αελάς**» βρίσκεται ΒΔ της παλαιάς Κακοπετριάς, δεξιά του σημερινού δρόμου που οδηγεί προς τον Άγιο Νικόλαο της Στέγης ακριβώς μετά από το σπίτι του Ρωτή της Πελαγίας.

Δίπλα από τις ανασκαφές περνούσε το αυλάκι που με το νερό του ποτίζαμε τα χωράφια μας. Εκεί στο

αυλάκι καθόταν ένας κύριος που έπλενε και καθάριζε μικρά αγαλματάκια που βρήκαν στις Ανασκαφές. Τον πλησιάσαμε και πιάσαμε κουβέντα. Μάλιστα μας πρότεινε να πάμε και εμείς, να πλένουμε τα αγαλματάκια και να πλεωνόμαστε ένα γρόσι κάθε απόγευμα. Το άλλο απόγευμα πήγα και έπιασα δουλειά. Δε με συγκινούσε τόσο το γρόσι που θα έπαιρνα όσο το να κρατώ στα χέρια μου τα έργα των προγόνων μου.

Εκεί μάθαμε πως ο ιδιοκτήτης

του χωραφιού, ο θεός μου ο Νικόλας του Πίτσιλου σαν σκάλιζε τα δέντρα του περβολιού έβγαλε ένα μικρό αγαλματάκι. Το πήρε στο αρχαιολογικό Μουσείο στη Λευκωσία και αμέσως εστάλη η Έφορος του Μουσείου, Αρχαιολόγος Joan

du Plat Taylor να αρχίσει ανασκαφικές έρευνες.

Η ονομασία «**Αελάς**» πρέπει να σχετίζεται με τις αρχαίες λέξεις:

Αγελάς, ονομάζεται εκείνος που ανήκει στην Αγέλη

Αγελαίος, είναι εκείνος που τρέφεται στους αγρούς

Αγελαίων, ονομάζεται ο τόπος δι' αγέλην, βοσκή

Αγελεύς είναι επίθετο, του προστάτη των ποιμνίων

Ο χώρος του ιερού που ανακαλύφθηκε ήταν εκείνος όπου εφυλλάσσοντο τα πλεονάσματα των Ναϊκών Αναθημάτων των πιστών. Ο χώρος αυτός λέγεται **Αποθέτης**. Τα κατάλοιπα των θεμελίων του **Αποθέτη** έχουν μέσο πάχος 1.25 μ. και διατηρημένο ύψος 0,30 μ. και ανακαλύφθηκαν σε βάθος ενός περίπου μέτρου κάτω από την επιφάνεια του εδάφους σε σχήμα ακανονίστου πεταλοειδούς περιβόλου 1.50X2.00 μ., κτισμένο από μικρούς και μεγάλους ακατέργαστους λίθους ανάμεικτους με χαλίκια (φωτ. 1 αποθέτη)

Όλα ανεξαίρετα τα πήλινα, ασβεστολιθικά και μεταλλικά αντικείμενα που ανεβρέθηκαν ήταν προφανώς αχρηστεμένα αναθήματα αφιερωμένα σε μεμονωμένο Ναό-Ιερό που καταστράφηκε και εξαφανίστηκε στο απώτερο παρελθόν. Ο **Αποθέτης** αναμφίβολα αποτελούσε αναπόσπαστο και αλληλένδετο υπόγειο ή υπέργειο τμήμα του. Στην αρχαιολογική ορολογία ο **Αποθέτης** λέγεται «**Favissa**».

Τα αναθηματικά αντικείμενα που ανε-

Η περιοχή «Αελάς».

βρέθηκαν ανέρχονται σε 146:
Τα 124 είναι κεραμικά έργα:
4 ομοιώματα κυκλικών ασπίδων

1 ημικυκλικό κύπελλο

2 μικρά κύπελλα

1 ασβεστολιθικό αγαλματάκι

1 κεφαλή

1 κορμός

5 κάτω τμήματα

1 δεξί χέρι ασβεστολιθικού αγάλματος

1 θραυσμένο χάλκινο κύπελ-

λο

12 χάλκινες και σιδερές κυκλικές ασπίδες

Αιχμές βελών και δοράτων.

Τα πήλινα ειδώλια είτε χειροποίητα είτε κατασκευασμένα σε μήτρες καλούπια, παριστάνουν στις πιο πολλές περιπτώσεις όρθιες γυναικείες μορφές του τύπου της Αθηνάς Προμάχου που είναι **ντυμένες με ποδήρεις χιτώνες και ιμάτια (φωτ. 2), κρατούν στο αριστερό χέρι κυκλική ασπίδα**

και στο δεξί μακρύ δόρυ (φωτ. 3) φέρουν δε στην κεφαλή Κορινθιακό κράνος με λοφίο (φωτ.4). Υπάρχει όμως και μια περίπτωση που η θεά τοποθετεί την ασπίδα

της κάτω από το αριστερό πόδι. Είναι η περίπτωση της **Αθηνάς Παρθένου** (φωτ. 5). Άλλα κεραμικά δείγματα παριστάνουν ανδρικές μορφές. Ξεχωρίζει ένα ελλιπές ειδώλιο με υψηλό σώμα, με ανδροπρεπή νεανικά χαρακτηριστικά του προσώπου και κεφαλή καλυμμένη με δέρμα κεφαλής λιονταριού και υποδηλοί τον ημίθεο ήρωα **Ηρακλή**.

ευρήματα του **Αποθέτη** μεταφέρθηκαν στο Αρχαιολογικό Μουσείο στη Λευκωσία και ξεχάστηκαν για 40 χρόνια. Επίσης ο χώρος της ανασκαφής στο «**Αελάς**» έμεινε ασυντήρητος, ξεχασμένος και τα θεμέλια του **Αποθέτη** σκεπάστηκαν και ξανάγιναν περβόλι.

Το 1977 ο Διευθυντής Αρχαιοτήτων Βάσος Καραγιώργης, γνωστοποίησε την αρχαιολογική ανακάλυψη δημοσιεύοντάς την στην εφημερίδα του Τμήματος Αρχαιοτήτων. Από τότε τα ευρήματα του **Αποθέτη** κοσμούν την Αίθουσα (14) (πηλίνων ομοιωμάτων του Κυπριακού Μουσείου).

Υπολογίζεται ότι το ιερό της **Αθηνάς** και του **Ηρακλή** είναι του 5ου αιώνα π.Χ. Τούτο στηρίζεται στη μορφή των ανακαλυφθέντων ευρημάτων και στη σύγκριση με τα ευρήματα στους **Αποθέτες** του Κουρίου και του Κομισαριάτου, κοντά στην Τεχνική Σχολή Λεμεσού.

Η περίοδος αυτή συμπίπτει με την εκστρατεία του Αθηναίου στρατηγού Κίμωνα στην Κύπρο το 450 π.Χ., την απελευθέρωση των Κυπριακών πόλεων και τον Περσικό ζυγό, στις οποίες περιλαμβάνονταν και η πρωτεύουσα του βασιλείου των Σόλων, οι Σόλοι.

Γύρω στα τέλη του 13ου αιώνα

π.Χ. ιδρύθηκε όπως μας γράφει ο Πλούταρχος στους «Παράλληλους βίους» του (Σόλων XXVI,1-4) από τον Αθηναίο ήρωα του Τρωϊκού πολέμου Δημοφώντα, γιο του Θησέα, η πόλη με την ονομασία Αιπεία (αἰπύς -απόκρημνος)

Η πόλη αυτή μετονομάστηκε τον 6ο αιώνα π.Χ. σε Σόλοι, προς τιμήν του Αθηναίου Νομοθέτη Σόλωνος και χτίστηκε εκεί που είναι σήμερα το θέατρο των Σόλων (βλ αεροφωτογραφία).

Πολιούχος και προστάτιδα του Αθηναϊκού αυτού βασιλείου της Κύπρου ήταν η ίδια Αθηναϊκή θεά της Σοφίας, η Πρόμαχος Αθηνά. Στο βασίλειο αυτό ανήκε ολόκληρη η κοιλάδα της Σολέας, από τις δασώδεις περιοχές του Τροόδους με τις αστείρευτες πηγές του **Κλαρίου** ποταμού μέχρι τις μεταλλοφόρες περιοχές της Φουκάσας και του Μαυροβουνίου ως τη θάλασσα.

Εδώ περίπου πρέπει να αναφερθεί ότι τον 13^ο αιώνα ένας άλλος ήρωας του Τρωϊκού πολέμου, ο Τέμβρος έκτισε την Τεμβριά, ένα χωριό στα νότια της Σολέας. Αυτός έφερε κατοίκους από το Κορακοχώρι της Ηλείας και έχτισαν την Κοράκου και κατοίκους από το Καλιάνι, της επαρχίας Γορτυνίας του νομού Αρκαδίας και έχτισαν τα Καλλιάνια, δύο χωριά κοντά στην Τεμβριά (βλέπε αεροφωτογραφία).

Η Τεμβριά απέχει από την Κακοπετριά ή καλύτερα Κοκοπετριά όπως την γράφουν οι παλιοί χάρτες μόνο 4 χιλιόμετρα. Η Κακοπετριά ήτανε μέσα στο δάσος, με άφθονα νερά και πλούσια βλάστηση. Ήταν αδύνατο να μην τύχει ειδικού ενδιαφέροντος των κατοίκων της Σολέας. Η γεωργία, η κτηνοτροφία και το δάσος ήταν οι βασικοί παράγοντες της επιβίωσής τους.

Η παρουσία των κατοίκων στην περιοχή δεν φαίνεται μόνον από τον **Αποθέτη** του «**Αελά**». Οι ελληνικές ονομασίες στην περιοχή της Κακοπετριάς ενισχύουν τούτο.

Το βουνό δυτικά του «**Αελά**» λέγεται **Πιτύνη** (βλ. χάρτη) Πιτυς-ός, το πεύκο, δηλαδή Πευκότοπος.

Μια άλλη περιοχή λέγεται **Αποθέρι**. Επειδή πολύ λίγο τη βλέπει ο ήλιος, τα δέντρα αργούν να ωριμάσουν τους καρπούς τους.

Άλλη περιοχή λέγεται **Γεράμπελος, Κοκκόπετροι, Αφεντικά**.

Ο μόνος ποταμός της Κύπρου που ολόχρονα βγάζει νερό στη θάλασσα του Ξερού ονομάστηκε Κλάριος αφιέρωμα στον Κλάριο Δία που προστατεύει τους κληήρους, τα σύνορα.

Στις Ικετίδες του Αισχύλου 360 διαβάζουμε «ἴδοι δητ ανατον φυγάν ικεσία Θέμις Διός Κλαρίου» (Μακάρι να δει ατιμώρητη διαφυγή η Θέμις του Κλαρίου Δία που δέχεται τις ικεσίες).

Εντυπωσιακό είναι το αναφερόμενο από τον Πλούταρχο, σελ. 26 (46 μ.Χ.)

«Ο Σόλων σπεύσας έπειτα εις Κύπρον ηγαπήθη υπό Φιλοκύπρου τινός των εκεί βασιλέων, ος είχεν όχι μεγάλην πόλιν, ωκημένην υπό Δημοφώντος περί τον Κλάριον ποταμόν».

Πληροφορούμεθα λοιπόν ότι την εποχή του Χριστού υπήρχε ακόμη η πόλη των Σόλων όχι πολύ μεγάλη, την οποίαν ο Πλούταρχος τη θεωρεί προνομιά, γιατί βρίσκεται στον ποταμό **Κλάριο**.

Οι κάτοικοι της Σολέας έπρεπε να ικανοποιήσουν όλες τους τις ανάγκες, κτηνοτροφικές, γεωργικές και ό,τι χρειαζόντουσαν από το δάσος. Εκεί που βρίσκονται σήμερα τα περβόλια της Κακοπετριάς νότια του «**Αελά**» είναι ομαλό μέρος κατάλληλο για εκτροφή ζώων. Ίσως και από αυτό να προέρχεται το όνομά του. Αγέλες των ζώων, Αγελαίος ο ανήκων στην αγέλη.

Γράφοντας για την περιοχή της Σολέας ο Όμηρος περίπου τον 8ο αιώνα μας λέγει ότι η περιοχή νότια της πόλης των Σόλων λέγεται «Βούκασα», δηλαδή χώρος βοδιών

δηλαδή Αγελαδότοπος. Από αυτό προέρχεται και η σημερινή ονομασία της περιοχής Φουκάσα (βλ. αεροφωτογραφία). Επομένως είναι ευλογοφανές ότι στην περίπτωση αυτή ενδέχεται να ταυτίζεται με τον «**Αελά**» της Κοκοπετριάς.

Μέχρι σήμερα τα ανακαλυφθέντα κατάλοιπα των θεμελίων του Αποθέτη ενδέχεται να είναι τα μοναδικά κλασικά δείγματα εφόσον στην περιοχή της Σολέας δεν έχουν εντοπιστεί παρόμοια αρχιτεκτονικά δείγματα.

Η κοιλάδα της Σολέας από την Κακοπετριά μέχρι τη θάλασσα του Ξερού ήταν η βασική πηγή υδροδότησης του βασιλείου των Σόλων. Η περιοχή Κακοπετριάς το προμήθευε ξυλεία από το γύρω δάσος, με κτηνοτροφικά και γεωργικά προϊόντα. Ήταν δηλαδή μια από τις βασικές αιτίες της ύπαρξής τους. Δεν αποκλείεται λοιπόν το ιερό της **Αθηνάς** και του Ηρακλή στο οποίο ανήκει ο **Αποθέτης** να κτίστηκε από τους Σολίους αμέσως μετά την απελευθέρωσή τους από τον Περσικό ζυγό το 449 π.Χ. ως έμπρακτη εκδήλωση ευγνωμοσύνης προς την προστάτιδα και Πρόμαχο Αθηνά και τον Ημίθεο Ηρακλή και γιατί η περιοχή της Σολιάς αποτελούσε ένα από τους βασικούς παράγοντες της ευμάρειας και της πολιτιστικής τους ανάπτυξης.

Αυτό που πρέπει να γίνει:

Εμείς φέραμε στην επιφάνεια το σοβαρό αυτό θέμα, που κατά τη γνώμη μας το κράτος μέσω του Τμήματος Αρχαιοτήτων και του ΚΟΤ πρέπει να το παρουσιάσουν και να το αξιοποιήσουν αρχαιολογικά, εκπαιδευτικά, πολιτιστικά. Είναι τουλάχιστον κρίμα ο **αρχαιολογικός αυτός θησαυρός** να βρίσκεται στην αφάνεια. Απ' ό,τι γνωρίζουμε το Κοινοτικό Συμβούλιο Κακοπετριάς είναι πρόθυμο να συνεργασθεί με το αρμόδιο τμήμα του κράτους για την ανακήρυξη του χώρου ως **Αρχαιολογικού** και την εθνική και τουριστική προβολή του. ■

ΑΟΡΑΤΟΣ ΗΛΙΟΣ

Μυθιστόρημα της Άννας Τζένης Σοφοκλέους,
Εκδόσεις Επιφανίου

Το μυθιστόρημα «Αόρατος Ήλιος», αγκαλιάζει όλη τη νεότερη ιστορία της Κύπρου, από τον απελευθερωτικό Αγώνα του 1955-59, μέχρι σήμερα.

Μια ώριμη γυναίκα αναπολεί τη ζωή της κοιτάζοντας τον πληγωμένο Πενταδάκτυλο.

«Οι μνήμες τρυπάνε το χρόνο που ασταμάτητα τρέχει και παρασύρει τα πάντα στο πέρασμά του. Μνήμες που καίνε, μνήμες που ακολουθούν της ψυχής τα ματωμένα μονοπάτια και πιασφυρίζουν στους καιρούς που η αθωότητα κυλούσε μέσα από τα μαθητικά τετράδια...».

Η συγγραφέας προσεγγίζει τη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου με έντονη συναισθηματική φόρτιση που συγκινεί και συναρπάζει, ξυπνώντας τις νυχτωμένες μνήμες. Ο απελευθερωτικός αγώνας, το πραξικόπημα, η εισβολή, η αγωνία των Κυπρίων, ο πόνος της μάνας του αγνοούμενου παρουσιάζονται με τρόπο ρεαλιστικό που συγκλονίζει.

Το έργο είναι γεμάτο ανθρωπιά, έντονες συναισθηματικές καταστάσεις, αγάπες, μίσση, πάθη, αλλά και τρυφεράδα που εκπορεύεται από την ερωτική του ιστορία που συγκινεί, ιδιαίτερα. Η συγγραφέας εκτός από τα ψυχικά διέξοδα και τις ανθρώπινες σχέσεις, αγγίζει καυτά θέματα της καθημερινότητας. Σχολιάζει με γλώσσα σκληρή το κατεστημένο, τα άνομα συμφέροντα και φέρνει στο φως κοινωνικά συμφέροντα που συνιστούν μια άλλη αθέατη όψη της κυπριακής πραγματικότητας.

Τα πρόσωπα του μυθιστορήματος είναι φανταστικά, ενώ τα ιστο-

ρικά δρώμενα είναι πραγματικά.

Τα στιχάκια που αναγράφονται σε κάθε μικρή ενότητα του μυθιστορήματος είναι παρμένα από την ποιητική συλλογή της συγγραφέως «Τ' ΑΛΛΟ ΜΙΣΟ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ».

Το μήνυμα του μυθιστορήματος είναι το απόφθεγμα με το οποίο αρχίζει και τελειώνει το όλον έργο.

*«Ο δρόμος που στον ήλιο οδηγεί,
είναι φαράγγια και κρημινούς γεμάτος.
Σαν το διαβείς θα κακοπαθείς ναι,
μ' αν δεν το θες δεν θα λυγίσεις»*

Απόσπασμα από τον πρόλογο του Δρα Πέτρου Στυλιανού:

«Όταν διάβασα το μυθιστόρημα της Άννας Τζένης Σοφοκλέους «Αόρατος Ήλιος» δεν μπορούσα να συγκρατήσω τα δάκρυα. Η συγγραφέας όχι μόνο μπόρεσε και συνέλαβε κατά τρόπο άριστο και απεγάδιαστο και το νόημα και το μήνυμα του απελευθερωτικού αγώνα, μα και το επένδυσε με μια συναισθηματική φόρτιση που συγκινεί και συναρπάζει...

Το εξώφυλλο είναι από πίνακες της ζωγράφου Δάφνης Τριμικλινιώτη.

Εκεί όμως που η πλοκή του μύθου φτάνει σε κορυφώσεις τελειότητας, είναι το συγκλονιστικό τέλος του μυθιστορήματος. Μέσα σε λίγες σελίδες (σκηνική διάταξη που ούτε στην αρχαιοελληνική τραγωδία δε συναντάται σε ανάλογη πλοκή μύθου), η δραματική μα ευτυχής απόληξη.

Ο αναγνώστης θα συγκινηθεί, θα πονέσει, αλλά ταυτόχρονα θα απολαύσει μέσα από τις σελίδες του μιαν όμορφη λογοτεχνική διαδρομή.

Η Άννα Τζένη Σοφοκλέους, κέρδισε σίγουρα με το μυθιστόρημα της αυτό, μια σημαντική και αξιόλογη θέση, όχι μονάχα στην Κυπριακή μα και στην Πανελλήνια γραμματεία».

Απόσπασμα από την επιστολή της κας Κλαίρης Αγγελίδου

«Διάβασα το υπέροχο πραγματικά βιβλίο σου «Αόρατος Ήλιος» με την ωραία πλοκή, με τις μνήμες του αγώνα και τη ρέουσα γλώσσα. Θέλω να σε συγχαρώ θερμά.»

Τ' ΑΛΛΟ ΜΙΣΟ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ

Ποιητική Συλλογή της Άννας Σοφοκλέους

Στόχος είναι ο προβληματισμός και η αγωνία του σύγχρονου ανθρώπου, στέλλοντας ένα μήνυμα ελπίδας για ένα καλύτερο αύριο για την πατρίδα μας και τους ανθρώπους της, με τα δικά τους προσωπικά βιώματα.

Η συλλογή χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες.

1η ΖΩΗ

Σαν ψάχνεις το φεγγάρι
Μπορείς να βρεις τον Ήλιο

2η ΑΓΑΠΗ

Φόρισε την καρδιά σου
Για να' χεις ακόμη,

Ανθρώπινα αισθήματα

3η ΠΑΤΡΙΔΑ (Κύπρος)

Τα χελιδόνια ήλθανε
Ήλθανε κι οι βαρβάροι,
Τα χελιδόνια φύγανε,
Δεν φύγαν οι βαρβάροι

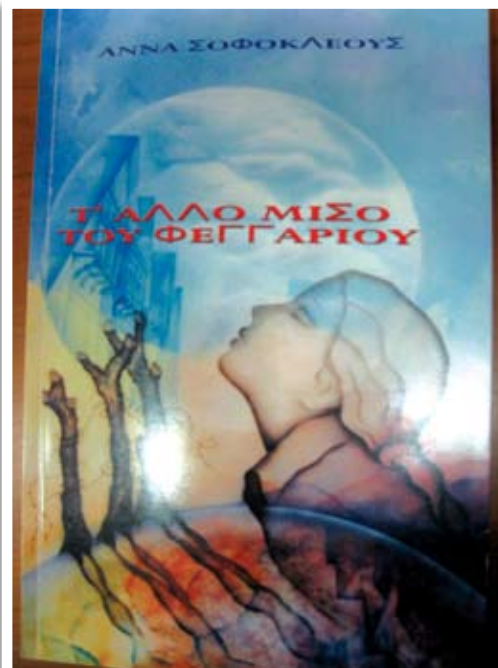
Μα ... σαν θα φύγουνε
κ' αυτοί
Την θέση τους...
Ποιος
Άραγε θα πάρει;

4η ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Σαν το τριαντάφυλλο
Που κάποτε λουλούδιαζε,
Τα ροδοπέταλλα
στις θύμισες
Για πάντα τα σκορπάς

Ο τίτλος της συλλογής είναι παρμένος από το ομοίτιλο ποίημα της Τρίτης ενότητας ΠΑΤΡΙΔΑ (Κύπρος).

Το ποίημα αυτό καταγράφει τα συναισθήματα της συγγραφέως όταν για πρώτη φορά επισκέφτηκε την κατεχόμενη Κερύνεια (τριάντα χρόνια μετά).

Σχόλια για την Ποιητική Συλλογή:

Κυριάκος Νεοκλέους (Πρώην Λυκειάρχης): «Την καλαίσθητη έκδοση, τη χάρηκα πολύ για τον πλούτο των συναισθημάτων που αναβλύζουν από τον όμορφο κόσμο της ψυχής σου, αλλά και για τις ωραίες σκέψεις που τη διανθίζουν».

Αλεξάνδρα Γαλανού (ποιήτρια): «Την ποιητική σας γραφή χαρακτηρίζει η ευαισθησία, ο λυρισμός αλλά και ο βαθύς στοχασμός. Τα θερμά μου συγχαρητήρια»

Νίκος Ρολάνδης (Πρώην Υπουργός Εξωτερικών): «Στα ποιήματά σου, που είναι βαθιά φιλοσοφημένα, ξεχωρίζει η ευαισθησία σου και η καθαρή σου σκέψη. Σε συγχαίρω θερμά».

Βιογραφικό

Η Άννα (Τζένη) Σοφοκλέους γεννήθηκε στη Λευκωσία. (Είναι προγονή του Γεωργίου Κάλβαρη, ο οποίος εκλήθη εις Κύπρο από την Ελλάδα το 1868, από τον τότε Αρχιεπίσκοπο Κύπρου, ως σχολάρχης της Ελληνικής Σχολής ενώ σε κατοπινό στάδιο είχε διατελέσει και Ιδρυτικό μέλος και Έφορος του Παγκυπρίου Γυμνασίου).

Είναι απόφοιτος του Παγκυπρίου Γυμνασίου, του Europa College και του Denson College του Λονδίνου.

Είναι μητέρα τριών παιδιών και έχει τρία εγγονάκια. Σε όλη της την ζωή διαβάζει και γράφει. Έχει εκδώσει την Ποιητική Συλλογή «ΤΟ ΑΛΛΟ ΜΙΣΟ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ» (2004) και το μυθιστόρημα «ΑΟΡΑΤΟΣ ΗΛΙΟΣ» (2007)

ΤΗΛ. 22514931-99684971

Η ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

● **Του Αλέξανδρου Ταπάκη**
Επιθεωρητή Δημοτικής Εκπαίδευσης

Πολλές φορές τέθηκε το ερώτημα αν τα παιδιά που διαβάζουν βιβλία ή ακούνε τους ενήλικες να τους διαβάζουν βιβλία (τα πιο μικρά παιδιά που δεν ξέρουν να διαβάζουν) αναπτύσσουν μια πιο ολοκληρωμένη προσωπικότητα.

Το θέμα λοιπόν, με το οποίο θα καταπαστούμε

σήμερα είναι αν η ανάγνωση βιβλίων είτε από μεγάλους σε παιδιά, είτε αργότερα και από τα ίδια τα παιδιά, βοηθά στη

- γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού
- γνωστική ανάπτυξη του παιδιού
- στην ανάπτυξη γενικά της προσωπικότητας του παιδιού.

Γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού

Ο ρυθμός ανάπτυξης της γλώσσας στη νηπιακή και προσχολική ηλικία είναι θεαματικός. Το παιδί παρουσιάζει τα πιο κάτω στάδια ανάπτυξης της γλώσσας:

A. 1 έτος Λέει τις πρώτες λέξεις.

B. 18 μηνών Λέει τηλεγραφικές προτάσεις δύο λέξεων με ουσιαστικά, ρήματα και επίθετα.

Γ. 3 ετών Προτάσεις σύνθετες με χρήση επιρρημάτων, αντωνυμιών και προθέσεων.

Δ. 4-5 ετών Λέει σωστές γραμματικές προτάσεις.

Οι έρευνες δείχνουν ότι η τακτική ανάγνωση βιβλίων στα παιδιά προσχολικής ηλικίας διευκολύνει **τη μετάβαση από το ένα στάδιο στο άλλο**, αλλά και κατ' επέκταση βοηθά στην ανάπτυξη της προφορικής έκφρασης των παιδιών, στον **εμπλουτισμό του λεξιλογίου τους, αλλά και στη βελτίωση του γραπτού τους λόγου**, αργότερα, στη σχολική ηλικία. Επίσης η φιλιαναγνωσία συμβάλλει πολύ στον εμπλουτισμό των γενικών και εγκυκλοπαιδικών γνώσεων.

Σε αυτό το ερώτημα απαντά με επιστημονικό τρόπο και μια έρευνα, που έγινε στην Αμερική το 1985 από την Εθνική Αμερικανική Επιτροπή για την Ανάγνωση και κατέληξε στο πιο κάτω συμπέρασμα. «Η κατ' εξοχήν σημαντικότερη δραστηριότητα, για να οικοδομήσουμε τις γνώσεις που απαιτούνται για την μελλοντική επιτυχία στην ανάγνωση, είναι η μεγαλόφωνη ανάγνωση εκ μέρους των ενηλίκων για χάρη των παιδιών».

1. Η επιλογή του βιβλίου

Η επιλογή κάποιου βιβλίου που θα διαβάσουμε μαζί με το παιδί ή αργότερα που θα διαβάσει μόνο του, πρέπει να αποτελεί ένα σημαντικό γεγονός.

Πρώτα πρώτα επιλέγουμε κάποιο βιβλίο για ανάγνωση ή βοηθήσουμε το παιδί να επιλέξει. Η επιλογή κάποιου βιβλίου πρέπει να αποτελεί σπουδαία διαδικασία για το παιδί. Είναι όπως τη διαδικασία που επιλέγουμε κάποιο φόρεμα ή ένα παιχνίδι που αρέσει στο παιδί. Έτσι, μπορούμε να επισκεφθούμε μαζί ένα βιβλιοπωλείο ή μια βιβλιοθήκη, για να αγοράσουμε ή να δανειστούμε κάποιο βιβλίο. Η επιλογή γίνεται αφού συζητήσουμε με το παιδί για την **εμφάνιση του βιβλίου, το εξώφυλλό του, τον τίτλο** που λέει πολλά, **την εικονογράφηση**. Αν υπάρχει μια μικρή **περίληψη στο εσώφυλλο** τη διαβάζουμε και μετά αποφασίζουμε μαζί.

2. Διαβάζουμε μαζί με το παιδί

Διαβάζουμε **μαζί με το παιδί**. Καθόμαστε κάπου αναπαυτικά και ήσυχα σ' ένα χαλάκι, στον κα-

ναπέ, στη βεράντα, στο τζάκι αν είναι χειμώνας, στο κρεβάτι, λίγο πριν κοιμηθεί κ.ο.κ. Παίρνουμε το κατάλληλο ύφος, διαβάζουμε με αγάπη τόσο προς το βιβλίο που κρατάμε, όσο και προς το παιδί μας. Αυτή η αγάπη φαίνεται από το ύφος που διαβάζουμε, από την ικανοποίηση και τη χαρά που νιώθουμε και μοιραζόμαστε με το παιδί μας. Η ανάγνωση του βιβλίου μπορεί να συνοδεύεται με ένα ποτήρι ζεστή σοκολάτα ή ένα δροσερό χυμό.

3. Τι κάνουμε μετά την ανάγνωση

Οι γονείς και παιδαγωγοί πρέπει να δίνουν ερεθίσματα στο παιδί, να ενισχύουν τις προσπάθειές του και να παρέχουν πολλές ευκαιρίες για συζήτηση του περιεχομένου. Επομένως η απλή ανάγνωση του κειμένου δεν είναι αρκετή. Πρέπει να συνοδεύεται:

Με ερωτήσεις κατανόησης της πλοκής του κειμένου. Ζητούμε από τα παιδιά να μας απαντούν με συνεχή λόγο τριών ή τεσσάρων τουλάχιστον προτάσεων. Δεν αρκούμαστε σε μονολεκτικές απαντήσεις. Προσπαθούμε να προκαλέσουμε μια κουβεντούλα μαζί με το παιδί.

1. Το ρωτάμε τι του άρεσε, τι δεν του άρεσε, με ποιον ήρωα θα ήθελε να μοιάσει κ.ο.κ.

2. Ζητούμε από τα παιδιά να εντοπίσουν κάποιες **φράσεις κλειδιά** από το κείμενο.

3. Η **δραματοποίηση** του περιεχομένου, ιδίως όταν γίνεται στη σχολική τάξη από πολλά παιδιά, ο αυτοσχεδιασμός πάνω σε κάποια στοιχεία του κειμένου, η άσκηση στον γραπτό λόγο με ερεθίσματα την ιστορία, η οργάνωση παιχνιδιών με έμφαση στους ήχους και τη σημασία των λέξεων, είναι πολύ καλές δραστηριότητες, που βοηθούν πάρα πολύ στη γλωσσική, στη νοητική, αλλά και στη συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού.

4. Ύστερα, μπορεί να ζητήσουμε από το παιδί να ζωγραφίσει κάτι που του άρεσε, να μάθουμε κάποιο τραγουδάκι που έχει μέσα το βιβλίο κ.ο.κ. Μερικά βιβλία συνοδεύονται και από κάποιους ψηφιακούς δίσκους ή κάποιες κασέτες, που τα παιδιά ακούνε πολύ ευχαρίστως.

Αυτές όλες οι δραστηριότητες μπορούν να γίνονται από γονείς και παιδαγωγούς και βοηθούν το παιδί **να αναπτυχθεί γλωσσικά, νοητικά και συναισθηματικά**. Πολλές τέτοιες δραστηριότητες πρέπει να γίνονται και σίγουρα γίνονται στη σχολική τάξη, όπου τα παιδιά ομαδικά μπορούν να απολαύσουν ένα λογοτεχνικό κείμενο και να κάνουν πολλές δραστηριότητες για εμπέδωσή του.

Έρευνες παιδαγωγών και ψυχολόγων έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα παιδιά τα οποία είχαν από μικρά επαφή με βιβλία, ακούγοντας ιστορίες ή βλέποντας εικόνες σε αυτά, **είχαν πολύ καλύτερη**

σχολική επίδοση από τα παιδιά τα οποία δεν έρχονταν σε επαφή με βιβλία.

Οι ειδικοί χωρίζουν τα βιβλία σε δύο κατηγορίες: τα λογοτεχνικά βιβλία (παραμύθια, ιστορίες, ποιήματα κ.λπ) και τα πληροφοριακά βιβλία, αυτά δηλαδή που παρέχουν κάποιες πληροφορίες (το δάσος, τα ζώα κ.λπ).

Έχουν φτάσει στο συμπέρασμα, λοιπόν, ότι η ανάγνωση **λογοτεχνικών** κειμένων ενθαρρύνει **συναισθηματικές** αντιδράσεις, ενώ η ανάγνωση **πληροφοριακών** κειμένων αναπτύσσει τις νοητικές ικανότητες και δεξιότητες του παιδιού. Ανεξάρτητα από το είδος των έργων που επιλέγονται, πρωταρχική σημασία έχει να παρέχουμε στα παιδιά **πλούσιο λεξιλόγιο** και συντακτικό και να μην περιοριζόμαστε μόνο στο λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί το παιδί. Η παροχή πιο αναπτυγμένων μορφών της γλώσσας, από αυτές που ήδη χρησιμοποιεί το παιδί, λειτουργεί θετικά στη **γλωσσική του ανάπτυξη**.

Γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού

Κάποιος που είναι πιο ειδικός μπορεί να επιλέξει κάποια βιβλία που καλλιεργούν τη γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού, όπως αυτά που με παιγνιώδη τρόπο παίζουν με τις λέξεις, βρίσκοντας συνώνυμες ή ομόηχες λέξεις ή παίζοντας με λέξεις που έχουν τις ίδιες καταλήξεις κ.ο.κ.

Οι δυνατότητες που προσφέρουν τα παιδικά αναγνώσματα στην ανάπτυξη της γλωσσικής ικανότητας μπορούν να συνοψισθούν στα ακόλουθα:

Φέρνουν το παιδί σε επαφή με **πιο αναπτυγμένες μορφές και δομές της γλώσσας**, που δεν έχει την ευκαιρία να ακούσει στο οικογενειακό και ευρύτερο περιβάλλον. Αυτό ισχύει κυρίως σε μας στην Κύπρο που λόγω της κυπριακής διαλέκτου, το παιδί δεν έχει την ευκαιρία να ακούσει ή να μιλήσει το ίδιο σε μια εμπλουτισμένη πανελλήνια δημοτική γλώσσα.

Φυσικά αγαπούμε και δεν υποτιμούμε την κυπριακή διάλεκτο, τη μιλούμε στα σπίτια μας, στον δρόμο, στην εργασία μας και γενικά στην καθημερινή μας ζωή. Δεν πρέπει ούτε και μπορούμε να την καταργήσουμε. Αλλά εκείνο που πρέπει να κάνουμε είναι να εμπλουτίζουμε το λεξιλόγιο των παιδιών μας και να τους συνδέουμε όσο μπορούμε περισσότερο με τη γλώσσα στην οποία θα γράφουν ή θα χρησιμοποιούν σε μια επίσημη συζήτηση. Γι' αυτό εμείς στην Κύπρο πρέπει να διαβάζουμε στα παιδιά περισσότερα βιβλία, για εμπλουτισμό της γλωσσικής ικανότητάς τους και να τους δίνουμε την ευκαιρία να εκφράζονται ελεύθερα τόσο στην κυπριακή διάλεκτο, αλλά και στην πανελλήνια δημοτική.

Η ανάγνωση βιβλίων και η γνωστική ανάπτυξη του παιδιού

Η ανάγνωση εξωσχολικών βιβλίων βοηθά στη σταδιακή ανάπτυξη της σκέψης και της νοημοσύνης. Τα παιδιά που διαβάζει βιβλία αναπτύσσει τις δεξιότητες της παρατήρησης, της σύγκρισης, της ταξινόμησης, της οργάνωσης, της περίληψης, της εφαρμογής και της κριτικής. Θα εξηγήσω πιο κάτω δύο από τις δεξιότητες αυτές για να καταλάβουμε όλοι:

1. Παρατήρηση

Τα βιβλία με πλούσια εικονογράφηση είναι μια θαυμάσια ευκαιρία για ανάπτυξη της παρατηρητικότητας του παιδιού. Οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί πρέπει να παροτρύνουμε τα παιδιά να παρατηρούν με προσοχή τις εικόνες και να κάνουν προσεκτικά τις παρατηρήσεις τους.

2. Σύγκριση

Η ικανότητα της σύγκρισης μπορεί να αναπτυχθεί με τη σύγκριση δύο βιβλίων με το ίδιο θέμα λ.χ. ο Πινόκιο δύο διαφορετικών συγγραφέων ή η Κοκκινόσκουφίτσα σε διαφορετικές εκδόσεις κ.ο.κ. Τα παιδιά μπορούν να κληθούν να κάνουν συγκρίσεις των ηρώων, της εικονογράφησης, της πλοκής του έργου κ.ο.κ. Αυτό φυσικά μπορεί να γίνει σε παιδιά μέσης σχολικής ηλικίας δηλαδή, πάνω από δέκα χρόνων.

Η ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού

Είναι δύσκολο να καταδειχθεί μέσα από έρευνα η επίδραση της ανάγνωσης βιβλίων στην ανάπτυξη της **προσωπικότητας** του παιδιού, παρόλα αυτά θεωρείται αυτονόητη η επίδραση των λογοτεχνικών έργων στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού. Κυρίως οι ψυχολόγοι συμφωνούν ότι η ανάγνωση λογοτεχνικών έργων μπορεί να βοηθήσει το παιδί στην κατανόηση και αποδοχή των συναισθημάτων του, στην πρόσκτηση νέων αντιλήψεων και στην απόκτηση ταυτότητας.

Μέσα από την ανάγνωση μιας ιστορίας το παιδί ταυτίζεται με τους χαρακτήρες της ιστορίας, **κατανοεί καλύτερα τα συναισθήματα των άλλων. Παρακολουθεί αντιδράσεις και συμπεριφορές που μοιάζουν με τις δικές του. Μεταφέρεται σε ένα κόσμο διαφορετικό και εκτονώνει επιθυμίες και συναισθήματα, που δεν είναι αποδεκτά στην πραγματικότητα.**

Μια καλή ιστορία πάντως βοηθάει το παιδί να ξεκαθαρίσει τα συναισθήματά του. Για παράδειγμα, ας πάρουμε **τα παραμύθια**. Δεν αναφέρονται σε προβλήματα της σύγχρονης εποχής, αλλά ασχολούνται με ζητήματα και καταστάσεις που έχουν μια δι-

αχρονική επικαιρότητα και πανανθρώπινη σημασία, υπερβαίνοντας τις εκάστοτε κοινωνικές συνθήκες.

Γενικά, τα παιδικά αναγνώσματα μπορούν να συμβάλουν στη συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού με τους πιο κάτω τρόπους:

A) Παρέχουν την ευκαιρία στο παιδί να **αντιληφθεί τα αισθήματα, συναισθήματα και διάφορες ψυχολογικές συμπεριφορές και αντιδράσεις, που υπάρχουν τόσο στα λογοτεχνικά έργα, όσο και στην καθημερινή ζωή.** Μπορεί π.χ. να δει μέσα από κάποια λογοτεχνικά κείμενα ότι η αγάπη και η ζήλεια για το νεογέννητο αδελφάκι είναι φυσιολογικά συναισθήματα, μπορούν να συνυπάρχουν, αλλά σίγουρα η αγάπη πάντα θα νικά.

B) Οι πράξεις και οι αντιδράσεις των λογοτεχνικών χαρακτήρων δημιουργούν **πρότυπα συμπεριφοράς** που υποβοηθούν το παιδί να αντιμετωπίσει δυσκολίες και προβλήματα. Εδώ έγκειται και η δεξιότητα του συγγραφέα. Μέσα από μια αβίαστη σκηνή που περιγράφει, μπορεί να **μεταδώσει σωστά διδακτικά μηνύματα προς τα παιδιά.** Η έμμεση αυτή διδασκαλία είναι πολύ πιο αποτελεσματική από οποιαδήποτε άλλα ηθικά διδάγματα.

Γ) Η ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων βοηθάει το παιδί στο να γνωρίσει δύσκολες τραυματικές καταστάσεις, που μπορεί να βιώσει σε κάποια στιγμή και το ίδιο, όπως

η μετακόμιση σε ένα νέο, ξένο προς αυτό περιβάλλον, το διαζύγιο των γονιών, ή ένας θάνατος στην οικογένεια.

Δ) Επίσης, κάτι άλλο, που είναι και το σπουδαιότερο, η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων ενισχύει τη διαμόρφωση της **αυτοαντίληψης και της αυτοεκτίμησης** του παιδιού. Σε αυτή την κατεύθυνση βοηθούν πολύ τα βιβλία που ασχολούνται με τις οικογενειακές και διαπροσωπικές σχέσεις. Σήμερα, ιδίως που η παραδοσιακή πολυμελής οικογένεια έχει συρρικνωθεί και έχουμε οικογένειες με ένα ή δύο παιδιά μόνο, το παιδί χρειάζεται να βιώνει τις σωστές οικογενειακές σχέσεις που μπορεί να βρει σε κάποια λογοτεχνικά έργα. Αυτά θα το βοηθήσουν να καταλάβει καλύτερα τον εαυτό του, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά του και να έχει και την αυτοεκτίμηση, αλλά και την αυτογνωσία, για να μπορέσει να ξεπεράσει κάποια ελαττώματα και αδυναμίες του.

Τέλος θα πρέπει να επισημανθεί ότι ακόμη και τα **βιβλία γνώσεων** μπορούν επίσης να συμβάλουν στην αυτοεκτίμηση του παιδιού τονώνοντας την αυτοπεποίθησή του, καθώς το παιδί μαθαίνει, πληροφορείται, ακολουθεί οδηγίες, και εισέρχεται στον κόσμο των μεγάλων. Ακόμη και το γεγονός ότι έχει την ικανότητα να διαβάζει πολλά και διαφορετικά βιβλία, μπορεί για ένα παιδί να λειτουργήσει θετικά στην εικόνα του εαυτού του, όπως αυτή διαμορφώνεται στα κρίσιμα χρόνια της παιδικής ηλικίας.

Μηλικούρι

Το χωριό των θρόνων και των παραδόσεων

● Του Δημητρίου Χ. Πετρίδη, Εκπαιδευτικού

Το χωριό Μηλικούρι, σύμφωνα με ιστορικές μαρτυρίες, υπήρχε κατά τα μεσαιωνικά χρόνια και ήταν βασιλικό φέουδο. Οι πρώτες αναφορές για ύπαρξη χωριών στην περιοχή, ανάμεσα στα οποία και το Μηλικούρι, ανάγονται στα μέσα του 15ου αιώνα. Περισσότερες πληροφορίες για το Μηλικούρι και τα γύρω χωριά, περιέχονται σε έγγραφο, που δημοσίευσε ο Γάλλος Λουί Ντε Μας Λατρί. Σύμφωνα με αυτό, η Μαραθάσα, στην περιφέρεια της οποίας υπάγεται και το Μηλικούρι, είχε διαχωριστεί διοικητικά στα χρόνια 1489-1571, στη Βασιλική Μαραθάσα και στη Μαραθάσα του Κόμη της Έδεσσας. Στη Βασιλική Μαραθάσα ανήκαν τα χωριά: Μαραθάσα, Μάραθος, Τρουλλινός, Αρονιού, Αγρός του Καττάνη, Έσσω Αγρός, Ξερολαζιά, Πάνω Καμάτης, Μηλικούρι, Φλάσου, Πάνω Κουτραφάς, Πέτρα, Άγιος Γεώργιος, Τρεις Ελιές, Πάνω Πλατύς, Κάτω Πλατύς, Αγνή, Πύργος, Μόσφιλος, Κάτω Μύλος, Γαλάτα, Καλλέργης, Κατύδατα και Νικητάρι.

Στη Μαραθάσα του Κόμη της Έδεσσας περιλαμβάνονταν τα χωριά: Μαραθάσα, Ροδιά, Ανεμοκλείδου, Ακολιού, Μηλιά, Θεοδωράκης, Πλατάνι, Λεμύθου, Παναγιώτης, Κριτσιά, Κελλιά, Μουτουλλάς, Πεδουλάς, Αγρός, Πάνω Καμινάρια, Μηλάρι, Ευρύχου, Άγιος Ανδρόνικος, Κατήφορος, Λιμνιά, Γερακίές, Κατσιπούμπουρος, Κάτω Καμινάρια, Κοράκου και Ξενούρι.

Αναφέραμε τα χωριά των δύο αυτών περιοχών της

Μαραθάσας για να δείξουμε ποια χωριά εγκαταλείφθηκαν και δεν υπάρχουν σήμερα και ποια που ενώ υπήρχαν στην περιοχή, δεν αναφέρονται καθόλου γιατί εγκαταλείφθηκαν για διάφορους λόγους, πολύ πριν το 1489, που γίνεται η πιο πάνω αναφορά από τον Λουί Ντε Μας Λατρί.

Από όσα αναφέραμε πιο πάνω βλέπουμε ότι υπάρχει ιστορική μαρτυρία που μας βεβαιώνει για την ύπαρξη του Μηλικουρίου κατά τα μεσαιωνικά χρόνια. Πότε, όμως και πώς ήλθαν και εγκαταστάθηκαν εδώ οι πρώτοι κάτοικοι και ίδρυσαν το Μηλικούρι;

Σύμφωνα με την παράδοση, η περιοχή της Μαραθάσας στην οποία, όπως είπαμε, υπήγετο και το Μηλικούρι, κατοικήθηκε κατά τη Βυζαντινή περίοδο, όταν, λόγω των Αραβικών επιδρομών οι κάτοικοι των παράλιων πόλεων και χωριών εγκατέλειψαν τα παράλια και ζήτησαν καταφύγιο σε ασφαλέστερους τόπους, στο εσωτερικό του νησιού και στα απόκρημνα μέρη των βουνών του Τροόδους. Αναζήτησαν τόπους δύσβατους που να υπήρχε πρωτίστως νερό και δυνατότητα για μικρές καλλιέργειες για να μπορέσουν να επιβιώσουν.

Τα ιστορικά γεγονότα της εποχής εκείνης επιβεβαιώνουν τις πληροφορίες που έχουμε από την παράδοση.

Η ιστορία μας αναφέρει ότι η πρώτη Αραβική επιδρομή στην Κύπρο έγινε την άνοιξη του 647 μ.Χ.¹. Στα μέσα δηλαδή του 7ου αιώνα, όταν η Κύπρος ήταν επαρχία της

¹ Μεγάλη Κυπρ. Εγκυκλοπαίδεια σελ. 263 Λήμμα Αράβων επιδρομές

Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Οι Άραβες τότε με 1700 πλοία και πολυάριθμο στρατό έκαμαν πολλές καταστροφές και λεηλασίες. Το χειρότερο ήταν η αιχμαλωσία ανδρών και γυναικών που πωλούνταν από τους Άραβες επιδρομείς στα σκλαβοπάζαρα της Ανατολής. Τόσος ήταν ο φόβος αυτών των κατοίκων των παράλιων περιοχών, που πολλοί άρχισαν να εγκαταλείπουν τις παράλιες πόλεις και χωριά και να καταφεύγουν στα ενδότερα της Κύπρου.

Σε λίγα χρόνια, το 653 μ.Χ.² οι Άραβες με 500 πλοία και 12.000 στρατό λεηλάτησαν τις υπόλοιπες παράλιες πόλεις μέχρι την Πάφο. Τότε οι κάτοικοι αυτών των πόλεων εφοβήθησαν τόσο πολύ, που ανέβηκαν πάνω στα βουνά και κρύφτηκαν για να γλιτώσουν.

Στα 691 μ.Χ. μετά από αυτές τις φοβερές λεηλασίες των παράλιων χωριών και πόλεων από τους Άραβες, ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Ιουστινιανός ο Β' αποφάσισε να μεταφέρει με πλοία τους Κυπρίους, μαζί με τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου στον Ελλησποντο. Όσοι επέζησαν αυτού του ταξιδιού, γιατί πολλοί πνίγηκαν όταν τα πλοία που τους μετέφεραν βούλιαξαν και πολλοί άλλοι απέθαναν από αρρώστιες και κακουχίες, εγκαταστάθηκαν στη Νέα Ιουστινιανή, κοντά στην Κύζικο της Μ. Ασίας. Γι' αυτό από τότε ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου φέρει τον τίτλο: Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου. Όμως δεν έφυγαν όλοι οι κάτοικοι για τον Ελλησποντο. Πολλοί φοβούμενοι το άγνωστο και την περιπέτεια αυτής της φυγής, σε άγνωστα μέρη, δε θέλησαν να αφήσουν τον τόπο τους και παρέμειναν στην Κύπρο. Απομακρύνθηκαν, όμως, και αυτοί από τα παράλια, λόγω του φόβου των επιδρομών, και της ανασφάλειας που υπήρχε τότε στο νησί, ακολουθώντας τους άλλους στα ενδότερα πάνω στα ψηλά βουνά του Τροόδους για ασφάλεια.

Τέτοιος τόπος, ιδανικός που ζητούσαν τότε να καταφύγουν οι κατατρεγμένοι από τους Άραβες επιδρομείς κάτοικοι των παραλίων ήταν η κοιλάδα του ποταμού Διαρίζου. Μια κοιλάδα πολύ απόμακρη από τα παράλια, δύσβατη, με αρκετό νερό και με δυνατότητα μικρών καλλιεργειών. Εδώ στην κοιλάδα του Διαρίζου πολύ ψηλά προς τις πηγές του ποταμού, δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια των Αραβικών επιδρομών από κατοίκους των παράλιων περιοχών επτά συνοικισμοί: Το Μήλο, το Κούριο, ο Άνω Πλατύς, Αγ. Αββακούμ, το Παρακκλησουδί, ο Κάλαμος και Κάτω Πλατύς.

Ο Εφραίμ ο Αθηναίος, ο μετέπειτα πατριάρχης Ιεροσολύμων (1766-1771), μας διασώζει μια πολύ ενδιαφέρουσα παράδοση, σχετική με δύο απ' αυτά τα χωριά της Κοιλάδας του Διαρίζου. Του Μήλου και Κουρίου. Ο Εφραίμ ήλθε στην Κύπρο περί το 1747 μ.Χ. και παρέμεινε εδώ 19 χρόνια ως διευθυντής της Ελληνικής Σχολής. Για λίγο καιρό παρέμεινε στη Μονή Κύκκου, οπότε, ο προεδρεύων τότε της Μονής, Παρθένιος και οι μοναχοί του μοναστηριού του ανέθεσαν να γράψει την ιστορία της Μονής.

Ο Εφραίμ πρόφτασε πριν την καταστροφική πυρκαγιά του 1751 που κατέστρεψε το μοναστήρι και τη βιβλι-

οθήκη του, να αναγνώσει την περιγραφή της Μονής, η οποία συγγράφηκε από κάποιο Γρηγόριο³ Μοναχό της Μονής κατά το έτος 1422 μ.Χ. Ο μοναχός αυτός έζησε στη Μονή πριν από τον εμπρησμό της το 1365.

Σύμφωνα με τους κώδικες: Ελληνικός Κώδικας 2313 του Βατικανού, κώδικας 176 του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας και τον κώδικα 328 του Παναγίου Τάφου Ιεροσολύμων, πληροφορούμαστε επί λέξει ότι: «Ο Γρηγόριος έκαμε πολλές αναγνώσεις εις κωδικέλλους και εις το τακτικό της ρηθείσης μονής (Κύκκου) μεμαθηκώς πλείστα...» και ότι «... καλώς εξηγήσατο...» δηλ. ο μοναχός αυτός διάβασε πολύ τους κώδικες και το Τυπικό της Μονής και έμαθε πολλά και ότι αυτά που έγραψε στην ιστορία της Μονής Κύκκου είναι σωστά και έγκυρα. Σύμφωνα δε με τον ελληνικό κώδικα 2313 του Βατικανού και τον κώδικα 176 του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας ο Γρηγόριος έζησε 125 χρόνια.

Επομένως την παράδοση αυτή, που διέσωσε ο Εφραίμ ο Αθηναίος, την άντλησε από όσα διάβασε από την ιστορία της Μονής που συνέγραψε ο μοναχός Γρηγόριος και από άλλα έγγραφα, που πρόφτασε να διαβάσει στη βιβλιοθήκη της Μονής πριν τον εμπρησμό της το 1751, αφού από την Κύπρο έφυγε μετά το 1766, όταν εκλέγηκε Πατριάρχης Ιεροσολύμων.

Ο Εφραίμ στο έργο του «περιγραφή της Σεβασμίας και Βασιλικής Μονής του Κύκκου» αναφέρει ότι ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Αλέξιος Κομνηνός, που ήταν ο Κτήτορας της Μονής του Κύκκου, το 1092 μ.Χ. προικοδότησε στο μοναστήρι τα χωριά Μήλο, Μηλικούρι και Περιστερώνα, να παίρνουν οι μοναχοί τους φόρους αυτών των τριών χωριών για να συντηρούνται⁴. Ο Εφραίμ, αναφέρει στην ιστορία της Μονής «Ο δε Δουξ εδωρήσατο χάριν της Υπεραγίας Θεοτόκου τη Μονή δύο κώμας, πλησίον αυτή ούσας, όνομα τη μια Μήλον τη δε ετέρα Μηλικούριον, και πάλιν ετέραν εις το μέρος της Λευκωσίας, Περιστερώναν καλουμένην άπερ πάντα και διά χρυσοβούλλου επεβεβαίωσεν ύστερον ο βασιλεύς...»

Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Εφραίμ τον Αθηναίο, Το Μηλικούρι υπήρχε στην περιοχή πριν το 1092, πριν ακόμη κτιστεί το μοναστήρι του Κύκκου, επί εποχής του Βυζαντίου.

Αν μελετήσουμε τα ιστορικά γεγονότα της περιόδου πριν το 1092, που η παράδοση μας διαβεβαιεί ότι υπήρχε τότε το Μηλικούρι θα διαπιστώσουμε ότι αυτά τα ιστορικά γεγονότα έρχονται να επαληθεύσουν τα όσα μας διέσωσε η παράδοση.

Αναφέραμε πιο πάνω ότι οι Αραβικές επιδρομές άρχισαν τον 7ο αιώνα, οι οποίες διήρκεσαν μέχρι το 1000 μ.Χ. Οι επιδρομές αυτές, όπως είπαμε, προκάλεσαν τόσες φοβερές καταστροφές, που οι κάτοικοι κατατρομαγμένοι κατέφυγαν στα βουνά να κρυφτούν και έτσι δημιούργησαν αυτήν την περίοδο πολλά χωριά μεταξύ των οποίων τα χωριά της Μαραθάσας και τα χωριά στην κοιλάδα του ποταμού Διαρίζου. Μεταξύ των χωριών αυτών αναφέρονται και τα χωριά Κούριον και Μήλον. Τα ερείπια αυτών

² Μεγάλη Κυπρ. Εγκυκλοπαίδεια σελ. 263, λήμμα Αράβων επιδρομές

³ Κ.Ν. Κωνσταντινίδη: «Η διήγησις της θαυματουργής εικόνας της Θεοτόκου Ελεούσας του Κύκκου κατά τον Ελληνικό

Κώδικα 2313 του Βατικανού» σ. 100.31-101.1

⁴ Γ. Κ. Κωνσταντινίδη: Περιγραφή της Ιεράς και Βασιλικής Μονής του Κύκκου, σ. 263.27

των χωριών σώζονται μέχρι σήμερα στις ομώνυμες τοποθεσίες στην κοιλάδα του ποταμού Διαρίζου.

Εδώ φαίνεται καθαρά ότι οι άνθρωποι που έκτισαν το Κούριον στην κοιλάδα του ποταμού Διαρίζου δεν μπορεί να είναι άλλοι από τους κατοίκους της αρχαίας ιστορικής πόλης του Κουρίου. Η ιστορία γράφει: «Το χαριστικό πλήγμα κατά της πόλης του Κουρίου έδωσαν οι αραβικές επιδρομές που άρχισαν τον 7ο αιώνα και συνεχίστηκαν μέχρι το 10ο αιώνα. Όπως και άλλες παραλιακές πόλεις του νησιού, έτσι και το Κούριο καταστράφηκε από τις πρώτες επιδρομές. Η πόλη λεηλατήθηκε και πυρπολήθηκε κατά τον 7ο αιώνα, οι δε κάτοικοί της την εγκατέλειψαν, μετακινούμενοι για λόγους ασφαλείας στα ενδότερα... η άλλοτε λαμπρή πόλη παρέμεινε πλέον ερειπωμένη και ακατοίκητη».⁵ Η επισκοπική έδρα μεταφέρθηκε αλλού.

Υπάρχει, λοιπόν, ισχυρή μαρτυρία ότι οι κάτοικοι αυτής της πόλης, για τον φόβον των αραβικών επιδρομών, αναζήτησαν καταφύγιο σε δύσβατα και απομακρυσμένα από την παραλία μέρη και έφτασαν για να κρυφτούν στα πυκνά δάση της κοιλάδας του ποταμού Διαρίζου.

Όμως ο τόπος που διάλεξαν να κρυφτούν είχε ένα τρωτό, ένα μειονέκτημα. Μέχρι την Πέρα Βάσα⁶ από όπου αρχίζει η δύσβατη δασική περιοχή της κοιλάδας του Διαρίζου, υπήρχε φαρδύς δρόμος για αμάξια, που κατασκευάστηκε επί Ρωμαϊκής εποχής και που ίχνη του σώζονται μέχρι σήμερα. Στην Πέρα Βάσα υπήρχε μεταλλείο χαλκού και οι Ρωμαίοι κατακτητές κατασκεύασαν τον δρόμο για τη μεταφορά του μεταλλεύματος και των κορμών των δέντρων για κατασκευή πλοίων, που αφθονούν στην κοιλάδα του Διαρίζου. Από την Πέρα Βάσα η φυσική δίοδος προς την κοιλάδα της Λεύκας, αλλά και της Σολιάς, είναι η κοιλάδα του Διαρίζου. Οι Άραβες που, όπως είπαμε, συνέχισαν να κάμνουν επιδρομές στην Κύπρο μέχρι το 10ο αιώνα, αναζήτησαν τους κατοίκους των παράλιων περιοχών, που κατέφυγαν στα ενδότερα.

Βρίσκοντας εύκολη την πρόσβαση μέχρι την Πέρα Βάσα, λόγω του υπάρχοντος αμαξιτόδρομου, προχώρησαν στα ενδότερα της κοιλάδας του Διαρίζου και ανακάλυψαν εκεί τους δημιουργηθέντες συνοικισμούς. Η ανακάλυψη από τους Άραβες του καταφυγίου τους, εφόβισε πάλι πολύ τους κατοίκους των συνοικισμών του Διαρίζου και ασφαλώς και εκείνους του Κουρίου. Γυρεύοντας ασφαλέστερο τόπο κινήθηκαν πίσω από το βουνό, δυτικά, και εγκατέστησαν ένα πρόχειρο συνοικισμό σε τοποθεσία που την ονόμασαν πάλι Κούριον, στη γνωστή τοποθεσία Πλάτανος ο Αρσενικός. Απ' εδώ εξερεύνησαν την περιοχή και βρήκαν ότι η τοποθεσία, που είναι σήμερα κτισμένο το Μηλικούρι, τους πρόσφερε ό,τι ζητούσαν υπό τις περιστάσεις: δηλ. νερό και προστασία, λόγω του δύσβατου της περιοχής. Σε συνεννόηση με κατοίκους του γειτονικού τους συνοικισμού, του Μήλου, ήλθαν και εγκαταστάθηκαν εδώ.

Μια ζωντανή μαρτυρία ότι οι εγκατασταθέντες εδώ κάτοικοι των χωριών Μήλου και Κουρίου, έφτασαν κα-

τατρεγμένοι είναι και η ύπαρξη της εκκλησίας των αγίων Ανδρονίκου και Αθανασίας, οι οποίοι θεωρούνται οι άγιοι προστάτες των κατατρεγμένων.

Μια άλλη ισχυρή μαρτυρία, ενισχυτική για τη συνένωση των δύο χωριών Μήλου και Κουρίου είναι και η απουσία των ονομάτων των δύο αυτών χωριών στο έγγραφο που δημοσίευσε ο Γάλλος Λουί Ντε Μας Λατρί, που αναφέραμε στην αρχή, κατά τον 15ο αιώνα. Αυτό μαρτυρεί ότι τα δύο αυτά χωριά (Μήλο και Κούριο) εγκαταλείφθηκαν πολύ πιο πριν του 1489, που δημοσιεύθηκε το έγγραφο και οι κάτοικοί των εγκαταστάθηκαν αλλού.

Όσον αφορά την ονομασία του νεοϊδρυθέντος χωριού, η παράδοση μας διασώζει ότι υπήρχε ασυμφωνία μεταξύ των κατοίκων του Μήλου και εκείνων του Κουρίου και ότι εξήτησαν τη συμβουλή ενός ασκητή που ονομαζόταν Κύλινδρος και ασκήτευε στην τοποθεσία «Σκούλουντρος», που βρίσκεται δυτικά του Βρυσιού του Κύκκου. Ο σοφός ασκητής τους καθυσύχασε και τους συμβούλεψε να το ονομάσουν συνενώνοντας τα ονόματα των χωριών τους Μήλο και Κούριο. Έκτοτε οι πολύ ταλαιπωρημένοι αυτοί άνθρωποι, στο νέο και τελευταίο τους καταφύγιο, το Μηλικούρι, άρχισαν να οργανώνουν την ζωή τους, αφού ξεπέρασαν και το σοβαρό πρόβλημα που τους δίχαζε, της ονομασίας του νέου του χωριού. Άρχισαν να καλλιεργούν τις γύρω περιοχές φυτεύοντάς τες κυρίως με αμπέλια από τα οποία κατασκεύαζαν τον ξακουστό μέχρι σήμερα σιτηζιούκο. Στις άκρες των αμπελώνων τους καλλιεργούσαν την περίφημη ποικιλία τριανταφυλλιάς για τα πολύ μυρωδάτα της τριαντάφυλλα Rosa Damascus από τα οποία έβγαζαν το πιο μυρωδάτο ροδόσταγμα και ροδέλαιο παγκοσμίως, σύμφωνα και με έρευνα του αυτοκρατορικού Ινστιτούτου αιθέριων ελαίων της Μ. Βρετανίας⁷. Το ροδέλαιο ήταν τότε περιζήτητο ως πρώτη ύλη για τη μυροποιία. Υπάρχει μαρτυρία από το 1700 μ.Χ. του άγγλου επισκέπτη της περιοχής Alexander Drummond, που αναφέρει ότι «εδώ υπάρχει πλούσια βλάστηση από τριανταφυλλιές και άλλα αρωματικά φυτά».

Μια από τις κυριότερες ενασχολήσεις των Μηλικουριωτών από τα πρώτα χρόνια της εγκατάστασής τους εδώ ήταν η εξαγωγή πίσσας από τη ρητίνη των πεύκων, τα οποία αφθονούσαν και αφθονούν στην περιοχή. Από την πίσσα οι κάτοικοι του Μηλικουριού είχαν το μεγαλύτερο τους εισόδημα.

Ήταν τότε περιζήτητη η πίσσα, γιατί έχει την ιδιότητα, να μη λιώνει μέσα στο νερό ή σε άλλα υγρά. Γι' αυτό ήταν απαραίτητη για το «πίσσωμα» των πιθαριών και άλλων πήλινων αγγείων και για το πίσσωμα των χαραμάδων των πλοίων, που ήταν τότε ξύλινα.

Τα τελευταία ονόματα Μηλικουριωτών «πισσάρηδων», που διασώθηκαν μέχρι τις μέρες μας είναι αυτά του Παπαλοΐζου, που σώζεται και το καμίνι του στην ομώνυμη τοποθεσία, του Πέρδικου, που είχε και αυτός το καμίνι του στην περιοχή «Γκρεμμός του Καβάζη», και του Τυρίμου, που είχε το καμίνι του στην τοποθεσία Αλωνούδι.

Μετά το 1878 οι Άγγλοι απαγόρευσαν την εξαγω-

⁵ Μ. Κ. Εγκυκλοπαίδεια σ. 295

⁶ Η Πέρα Βάσα ήταν συνοικισμός κατά τα Ρωμαϊκά και Βυζαντινά χρόνια αποτελούμενος από μεταλλωρύχους και υλοτό-

μους.

⁷ Κυπριακή Γεωργική Εφημερίς, Τόμος ΙΖ Μέρος 3, Ιούλιος 1922

γή πίσσας και υπάρχουν επιστολές στο κρατικό Αρχείο με ημερομηνία 1889, που οι κάτοικοι Μηλικουρίου διαμαρτύρονται έντονα στον Άγγλο Κυβερνήτη του νησιού γι' αυτή την απαγόρευση «διότι» όπως γράφουν, «τους στερεί το κυριότερό τους εισόδημα και έτσι επιώχυναν και αναγκάστηκαν να κλείσουν και το σχολείο, επειδή δεν είχαν χρήματα να πληρώσουν τον δάσκαλο και έτσι τα παιδιά τους, που είναι το μέλλον του χωριού, θα μείνουν αγράμματα».

Οι Μηλικουριώτες από τότε που ιδρύθηκε το γειτονικό ιστορικό μοναστήρι της Παναγίας του Κύκκου, είχαν ιδιαίτερα σημαντική αλληλεξάρτηση, που ως ένα βαθμό διατηρείται μέχρι σήμερα⁸. Πολλοί εργάζοντο στο μοναστήρι σε διάφορες υπηρεσίες, οι δε νέοι του χωριού στο μοναστήρι μάθαιναν γράμματα, και όταν μεγάλωναν διαδραμάτιζαν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινωνικής ζωής των χωριανών τους, αλλά και στη θρησκευτική, εθνική και ηθική διαπαιδαγώγησή τους. Γι' αυτό ήταν ανεπτυγμένα πολύ το θρησκευτικό και εθνικό φρόνημα των Μηλικουριωτών, αρετές που τις διαφύλαξαν μέχρι των ημερών μας. Επί τουρκοκρατίας κανένας κάτοικος δεν εξισλαμίσθηκε και ούτε υπάρχει μαρτυρία ότι υπήρξαν εδώ μωαμεθανοί Τούρκοι, εν αντιθέσει με γειτονικά του Μηλικουριού χωριά, όπως ο Άγιος Νικόλαος, ο Άγιος Ιωάννης και τα Βρέτσια που οι Έλληνες χριστιανοί κάτοικοι των εξισλαμίσθηκαν όλοι ομαδικά.

Πολλοί νεαροί κάτοικοι του Μηλικουρίου εντάσσονταν στην αδελφότητα της Μονής Κύκκου. Αρκετοί από αυτούς πρόσφεραν πολύτιμες υπηρεσίες στον λαό, όχι μόνο της Κύπρου, αλλά και του ευρύτερου Ελληνικού χώρου. Αναφέρουμε ενδεικτικά τον Λοκρίδος Αγαθάγγελο Μυριανθούσιο⁹ ο οποίος διετέλεσε αρχιεπίσκοπος Αγκύρας, της σημερινής πρωτεύουσας της Τουρκίας, έλαβε μέρος στην Ελληνική Επανάσταση του 1821, υπηρετώντας ως γραμματέας του Δημητρίου Υψηλάντη και διαδέχθηκε τον Παλαιών Πατρών Γερμανό στη Μητρόπολη των Παλαιών Πατρών. Τον Μακάριο Μελιφρονίδη, ο οποίος μαζί με τον Ιερώνυμο Μυριανθούσιο πρωτοστάτησαν στο κτίσιμο του πρώτου ορθόδοξου ναού, στην Αγγλία, του ναού της Αγίας Σοφίας στο Λονδίνο. Και πλήθος άλλων που πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους στη θρησκεία, την πατρίδα και την κοινωνία γενικά.

Το Μηλικούρι διά των τέκνων του προσέφερε πολύτιμες υπηρεσίες στο έθνος. Εκτός από τον Μητροπολίτη Αγαθάγγελο Μυριανθούσιο και τον αδελφό του Χριστόδουλο, που πολέμησαν κατά την Ελληνική Επανάσταση του 1821, έχουμε την πλειάδα των παλαιών πολεμιστών κατά τους Βαλκανικούς πολέμους, τους πολεμιστές των Α' και Β' παγκοσμίων πολέμων, και τους αγωνιστές του πρόσφατου Απελευθερωτικού Αγώνα του 1955-59. Αναφέρουμε και εδώ ενδεικτικά τα ονόματα του Υπαρχηγού της Ε.Ο.Κ.Α., αγωνιστή Αντώνη Γεωργιάδη, ο οποίος διετέλεσε και υπουργός στη πρώτη Κυβέρνηση του Μακαρίου μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου. Του Οικονόμου Άνθιμου Κυριακίδη που ήταν ο προσωπικός σύνδεσμος του Αρχηγού Διγενή. Ήταν αυτός που συγκέντρωνε όλη την αλληλογραφία των αγωνιστών που απευθύνετο στον Διγενή και διένειμε τις απαντήσεις του Διγενή

στους διάφορους τομεάρχες της Ε.Ο.Κ.Α, σοβαρά δύσκολα και εμπιστευτικότητα πόστα στην όλη δομή της οργάνωσης, τα όποια ο Διγενής εμπιστεύθηκε σε δύο άξια τέκνα του Μηλικουριού. Υπάρχει μακρύς κατάλογος των αγωνιστών που πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους στον απελευθερωτικό αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. του 1955-59, που είναι δύσκολο να αναφέρουμε όλους σ' αυτή τη σύντομη αναφορά μας στην ιστορία του Μηλικουριού.

Κατά τη διάρκεια του Αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. του 1955-59 οι Άγγλοι κατακτητές διέπραξαν μια από τις μεγαλύτερες βαρβαρότητες εις βάρος των κατοίκων του Μηλικουριού. Από τις 18 του Μάρτη του 1957 ως τις 10 Μαΐου 1957 το Μηλικούρι γνώρισε πρωτοφανή καταπιεστικά μέτρα, που περιλάμβαναν και αυστηρό αποκλεισμό των κατοίκων σε αυτές τις 54 συνεχείς ημέρες. Πολλοί αγωνιστές συνελήφθησαν, βασανίστηκαν και ανακρίθηκαν, χωρίς να καμφθεί το αγωνιστικό τους φρόνημα. Κανένας τους δεν λύγισε και δεν πρόδωσαν τους αγωνιστές που κρύβονταν πράγματι στην περιοχή, συμπεριλαμβανομένων του Διγενή και του Αντώνη Γεωργιάδη.

Κατά την πρόσφατη βάρβαρη εισβολή των Τούρκων στο νησί μας, το Μηλικούρι, εκτός από τη φιλοξενία και βοήθεια που πρόσφερε σε όσους κατατρεγμένοι ζήτησαν καταφύγιο στο χωριό, έδωσε θυσία στο βωμό της πατρίδος άλλα δύο άξια τέκνα της, τους Παπαεπιφάνιο και Χριστάκη Αριστάρχου.

Το πλούσιο σε ιστορία και παραδόσεις Μηλικούρι, δίνει το παρόν του και σήμερα διά των άξιων τέκνων του σε όλους τους τομείς της κοινωνικής δραστηριότητας. Οι άξιοι Μηλικουριώτες, διασκορπισμένοι σήμερα λόγω των ειδικών συνθηκών που επικρατούν στο χωριό, δίνουν το παρόν τους και δραστηριοποιούνται παντού με αξιοζήλευτη επιτυχία. Πολλοί είναι αυτοί που τίμησαν και τιμούν το Μηλικούρι από τα διάφορα πόστα που δραστηριοποιούνται. Αναφέρω πάλι ενδεικτικά τον αείμνηστο Αλέκο Μιχαηλίδη, που τίμησε την επιχειρηματική οικογένεια της Κύπρου και διετέλεσε πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων και υπουργός των εξωτερικών. Από τη θέση του υπουργού Εξωτερικών κατάφερε να γίνει δεκτή η αίτηση της Κύπρου ως υποψήφια χώρα για εισδοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σημαντικότατο κατόρθωμα για την Κύπρο.

Ας ελπίσουμε ότι όλοι οι Μηλικουριώτες δεν θα ξεχάσουν το χωριό τους και συμβάλλοντας όλοι με όποιον τρόπο μπορεί ο καθένας να του δώσουν τη δυνατότητα να συνεχίσει την παρουσία του στην ζωή του νησιού μας. Είναι ιερό χρέος όλων.

Υπάρχουν παγίδες στο Διαδίκτυο;

ιδέα και δεν μπορούν να εκφράσουν γνώμη για το θέμα αυτό. Καταρχάς να ξεκαθαρίσουμε ότι παγίδα (σύμφωνα και με το λεξικό Μπαμπινιώτη) ονομάζεται κάθε όργανο ή κατασκευή που χρησιμεύει στη σύλληψη θηράματος ή το τέχνασμα που αποσκοπεί στο να ξεγελάσει ή να παρασύρει κάποιον.

Υπάρχουν παγίδες στην πραγματική ζωή μας; Μόνο αν κλείσουμε τα μάτια και ονειρευτούμε, μπορεί να δούμε ένα άδολο κόσμο γύρω μας χωρίς παγίδες. Άλλωστε στις μέρες μας, παρακολουθούμε να εξελίσσεται μια παγκόσμια οικονομική κρίση με απρόβλεπτες συνέπειες. Στην ουσία αυτό ξεκίνησε με κάποιες τράπεζες που έπεσαν στην παγίδα να δανείσουν για αγορά κατοικίας άτομα που δεν θα μπορούσαν να ξοφλήσουν τα δάνειά τους. Απώτερος στόχος ήταν η αποκόμιση κέρδους από τη μελλοντική κατάσχεση της κατοικίας. Η συνεχής δανειοδότηση με τέτοιες συνθήκες οδήγησε σε πτώση των τιμών των κατοικιών με αποτέλεσμα οι τράπεζες τελικά να χάσουν τα λεφτά τους και να μείνουν με κατοικίες που δεν αγοράζει κανείς, αντί να έχουν ένα εύκολο και μεγάλο κέρδος. Έχουμε δηλαδή μια καλοστημένη παγίδα στην οποία αφού έπεσαν τα θύματα, λόγω της μεγάλης επιτυχίας που είχε όσον αφορά το πλήθος των θυμάτων, κατέληξε να παγιδέψει και τους παγιδευτές.

Εμείς οι λίγο μεγαλύτεροι, όταν ξεκινούσαμε να πάμε για σπουδές, και ενώ περιμέναμε στο λιμάνι, λίγο πριν μπούμε στο καράβι για τα ξένα, ακούαμε τις τελευταίες συμβουλές από τους γονείς μας. Να προσέχετε να μην πέσετε στις διάφορες παγίδες (που ήταν γνωστές στον τότε κόσμο). Να προσέχετε τα λεφτά σας να μην σας τα κλέψουν, προσέχετε από τους διάφορους παπατζήδες στους δρόμους, προσέχετε να μην σας τυλίξει καμιά «καλαμαρού» με τα «λουούθκια» της, κ.λπ.

Και πράγματι όταν φτάσαμε στην Αθήνα, μάθαμε για θεάματα με δωρεάν είσοδο, όπου όμως πληρώνεις στην έξοδο, εστιατόρια που έδιναν δωρεάν φαγητό, όμως έπρεπε να πληρώσεις πανάκριβα το ποτό σου κ.λπ. Η πρώτη παγίδα στην οποία ήρθα σε άμεση επαφή ήταν λίγες μέρες μετά την άφιξή μας, όταν πήγαμε να παίξουμε μαζί με ένα φίλο ποδοσφαιράκι στην Ομόνοια. Μετά την πρώτη αναμεταξύ μας αναμέτρηση, αποκτήσαμε 3-4 θεατές. Μετά το τέλος του αγώνα δύο από αυτούς μας ζήτησαν να τους αντιμετωπίσουμε και ήταν πρόθυμοι να πληρώσουν. Έτσι και έγινε. Τους νικήσαμε 10-1. Σαν καλά παιδιά είπαμε να πληρώσουμε και εμείς για ακόμα ένα αγώνα. Δέκτηκαν. Όταν ο αγώνας ξεκίνησε και το σκορ ήταν 3-0 υπέρ μας, άρχισαν να ζητούν πιεστικά να βάλουμε στοίχημα ένα χιλιάρικο (δραχμές βέβαια) για το ποιος θα νικήσει. Αμέσως θυμηθήκαμε τις συμβουλές των γονιών μας και παρά τη μεγάλη πίεση αρνηθή-

● Του Μίκη Παπαιωάννου

*Καθηγητή Πληροφορικής στην Ιερατική Σχολή
Απ. Βαρνάβας*

ολλοί μπορεί να αρνούνται την ύπαρξη παγίδων στο διαδίκτυο, άλλοι είναι τρομοκρατημένοι από τις πολλές περιπτώσεις που ήρθαν σε γνώση τους, άλλοι πάλι δεν έχουν

καμε. Αρκετά εκνευρισμένοι οι αντίπαλοι συνέχισαν τελικά το παιχνίδι και μας νίκησαν 3-8 μέσα σε λίγα λεπτά. Σηκωθήκαμε και πήγαμε κατευθείαν σπίτι και δεν ξαναπαίξαμε ποδοσφαιράκι.

Η κατάσταση σήμερα βέβαια έχει αλλάξει. Δεν χρειάζεται να πας στα ξένα για να βρεις παγίδες. Τα πάντα σήμερα έρχονται και σε βρίσκουν προσπαθώντας να σε παγιδέψουν μέσα στο ίδιο σου το σπίτι. Είναι προφανές ότι αυτό μπορεί να προκύψει πλέον ανά πάσα στιγμή στον καθένα μας μέσω της χρήσης του διαδικτύου. Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, η πλοήγηση στο διαδίκτυο, τα chat rooms, η ανταλλαγή μηνυμάτων αμέσως κειμένου, η συνομιλία με αγνώστους, η παρακολούθηση βίντεο ή η ακρόαση μουσικής, η συμμετοχή σε παιχνίδια, η αναζήτηση πληροφοριών, η αγορά προϊόντων, οι τραπεζικές συναλλαγές, γενικά όλες οι ευκολίες που μας παρέχει σήμερα η τεχνολογία μπορούν από μια μικρή απροσεξία να μετατραπούν σε παγίδες που θα μας μετατρέψουν σε παγιδευμένο θήραμα, θα μας παρασύρουν ή θα μας ξεγελάσουν με αποτέλεσμα να έχουμε κόστος οικονομικό, ηθικό, πνευματικό, αλλά ακόμα και κόστος στην υγεία μας (σωματική και πνευματική). Δεν είναι σκοπός μας να σας τρομοκρατήσουμε με τα παραπάνω αλλά να βοηθήσουμε και αν μπορούμε να πείσουμε ότι ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης των κινδύνων αυτών είναι η συνεχής ενημέρωση και η εγρήγορση για την ύπαρξη των κινδύνων αυτών. Τόσο η άποψη ότι δεν υπάρχουν οι κίνδυνοι αυτοί, όσο και εκείνη που λέει ότι, επειδή δεν μπορείς να γλιτώσεις, καλύτερα να μην χρησιμοποιείς εσύ ή τα παιδιά σου το διαδίκτυο οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα, να δημιουργούμε ανθρώπους που εύκολα μπορούν να μετατραπούν σε παγιδευμένο θήραμα επιτηδίων.

Με τα όσα ακολουθούν θα προσπαθήσουμε να δείξουμε τόσο τρόπους που χρησιμοποιούνται για παγίδευση όσο και τρόπους για αποφυγή της εύκολης παγίδευσης καθώς και πολλά από τα πεδία στα οποία εξαπλώνονται οι κίνδυνοι σήμερα. Σίγουρα δεν μπορούμε να έχουμε ένα ολοκληρωμένο κατάλογο, μια και καθημερινά ανακαλύπτονται νέες παγίδες που πραγματικά εκπλήττουν για την ευφυΐα και την ευρηματικότητα των κατασκευαστών τους. Το σημαντικό βέβαια είναι να εξοικειωθούμε με την ιδέα ότι πρέπει πάντα και με όλα να είμαστε προσεκτικοί. Πρέπει λοιπόν να προσέξουμε τον στίχο ενός σύγχρονου τραγουδιού που λέει πως «Βρήκα ζωή στα μαύρα τα μεσάνυχτα. Δεν είχα τύχη, είχα τα μάτια μου ορθάνοιχτα.». Ασχέτως αν αναφέρεται σε εντελώς διαφορετικές καταστάσεις, πρέπει να καταλάβουμε ότι κανένας μας δεν μπορεί να τα ξέρει όλα, ειδικότερα στο χαοτικό περιβάλλον του διαδικτύου. Πρέπει να καταλάβουμε ότι όλοι έχουμε μαύρα μεσάνυχτα στο θέμα αυτό και γι' αυτό τα μάτια μας πρέπει να τα

έχουμε πάντα ορθάνοιχτα.

Πραγματικά η νοοτροπία αυτή μπορεί καταρχάς να φαίνεται αντίθετη με τις ηθικές αρχές που επικρατούσαν στην κοινωνία μας μέχρι σήμερα. Μέχρι τώρα λέγαμε π.χ. ότι όλοι θεωρούνται αθώοι μέχρι να αποδειχτεί η ενοχή τους. Σήμερα πρέπει να λέμε ότι όλοι είναι πιθανοί ένοχοι ακόμα και αν παρουσιάζονται εντελώς αθώοι. Η ευκολία επικοινωνίας του καθενός μας, μέσω του διαδικτύου, με το κάθε σημείο του πλανήτη, οδηγεί σε παρόμοια συμπεράσματα μια και παρόλο που πιθανόν η κακία να μην αυξήθηκε σημαντικά στον κόσμο, εντούτοις ο καθένας μας μπορεί να έχει πολύ συχνότερες επαφές και με πολύ περισσότερους. Σαν αποτέλεσμα είναι πλέον πολύ πιο πιθανή μια επικοινωνία που κρύβει παγίδες, και άρα επιβάλλεται πολύ περισσότερη προσοχή.

Χαρακτηριστική είναι και η διαφήμιση για την προσεκτική οδήγηση στους δρόμους, όπου δεν καλεί πλέον τους οδηγούς να οδηγούν προσεκτικά, αλλά να οδηγούν αμυντικά. Εννοώντας ότι οι οδηγοί πρέπει να προσέχουν και να προλαβαίνουν εκτός από τις δικές τους απροσεξίες και τις απροσεξίες των άλλων οδηγών. Και αυτό οφείλεται στην ύπαρξη σήμερα πολύ περισσότερων οδηγών και κατ' επέκταση πολύ περισσότερων απρόσεκτων οδηγών.

ΚΑΚΟΒΟΥΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ο πιο γνωστός κίνδυνος στο διαδίκτυο (ίσως και ο πρώτος που εμφανίστηκε στους υπολογιστές) είναι αυτός των ιών (virus). Οι ιοί βέβαια εμφανίστηκαν πολύ πριν εξαπλωθεί στον κόσμο το διαδίκτυο και μεταδίδονταν αρχικά από τον ένα υπολογιστή στον άλλο μέσω των δισκετών. Η εξέλιξη της μορφής αυτής κινδύνου για τους υπολογιστές έχει οδηγήσει σήμερα στην ύπαρξη εκατοντάδων χιλιάδων μορφών. Αναλόγως της μορφής του κινδύνου ή του τρόπου μετάδοσης κατατάσσονται σήμερα σε πολλές κατηγορίες, όπου το κοινό χαρακτηριστικό τους είναι η εγκατάστασή τους στον υπολογιστή μας χωρίς την προηγούμενη έγκρισή μας και πολλές φορές εν αγνοία μας.

Έχουμε λοιπόν σήμερα τα προγράμματα που με ένα όνομα τα λέμε malware (malicious + software = κακόβουλο, κακοπροαίρετο πρόγραμμα) :

1. Ιοί (computer viruses) είναι προγράμματα υπολογιστή τα οποία επικολλούνται σε άλλα προγράμματα αντιγράφοντας τον εαυτό τους, χωρίς την έγκριση και τις περισσότερες φορές χωρίς να γνωρίζει καν την ύπαρξη τους ο χρήστης. Η καθημερινή χρήση των μολυσμένων προγραμμάτων από τον χρήστη οδηγεί σε συνεχή επιμόλυνση όλο και περισσότερων αρχείων με αποτέλεσμα τη διάδοση του ιού σε όλα τα αρχεία του υπολογιστή. Στη συνέχεια είτε μέσω του διαδικτύου, του τοπικού δικτύου, είτε με χρήση δι-

σκέτας, CD, USB δίσκου κ.λπ. μεταδίδεται σε άλλους χρήστες που καθημερινά ανταλλάζουν αρχεία και έρχονται σε επαφή με τον μολυσμένο υπολογιστή. Τα προγράμματα αυτά μπορεί να προκαλούν διάφορες επιπλοκές στη λειτουργία του μολυσμένου υπολογιστή. Μπορεί π.χ. να διαγράψουν αρχεία του χρήστη, να διαγράψουν αρχεία του συστήματος, να καταστρέψουν ακόμα και το υλικό του υπολογιστή. Βέβαια πολλοί ίοι μπορεί απλά να στέλλουν κάποιες πληροφορίες στον δημιουργό τους, ή να δίνουν διάφορα μηνύματα στον χρήστη, να προβάλλουν εικόνες, να παίζουν μουσική ή βίντεο. Ακόμα και ο πιο ακίνδυνος ίος μπορεί να δημιουργήσει τεράστια προβλήματα στην καλή λειτουργία του μολυσμένου υπολογιστή όπως κατάληψη μεγάλου μέρους της μνήμης του ή μεγάλη καθυστέρηση στη λειτουργία του.

2. Worms (σκουλήκια) είναι προγράμματα που εγκαθίστανται στον υπολογιστή μας μέσω του δικτύου (τοπικού ή διαδικτύου) και μπορεί να δημιουργήσουν προβλήματα παρόμοια με τους ιούς. Επιπλέον βέβαια ο τρόπος μετάδοσής τους δημιουργεί προβλήματα και στην ταχύτητα επικοινωνίας του δικτύου. Η ύπαρξη του βέβαια δεν στηρίζεται στην επιμόλυνση αρχείων όπως οι ιοί, όμως για την απρόσκοπτη λειτουργία του τροποποιεί αρχεία του συστήματος στον μολυσμένο υπολογιστή. Πολλές φορές ο σκοπός τους είναι η δημιουργία προβλήματος στις επικοινωνίες με τη συνεχή μετάδοσή τους με αποστολή από τον ένα υπολογιστή στον άλλο, αλλά συχνά χρησιμοποιούνται από τον δημιουργό τους για να θέσει υπό τον έλεγχό του τον υπολογιστή του χρήστη και να τον χρησιμοποιήσει για δικούς του σκοπούς (συχνά για αποστολή διαφημιστικών ή άλλων μηνυμάτων, κυρίως μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου). Υπάρχουν επίσης και worms που οι δημιουργοί τους επικαλούνται καλές προθέσεις, όπως π.χ. την αυτόματη απόκτηση των ενημερώσεων για κάποια προγράμματα ή και γι' αυτό το ίδιο το λειτουργικό σύστημα, την έρευνα για την ευκολία διάδοσης τέτοιων προγραμμάτων ή τη μελέτη των επιπτώσεων που έχει αυτή η διάδοση στην ταχύτητα του δικτύου. Όλα αυτά όμως εφόσον δεν γίνονται με την έγκριση του χρήστη, προκαλούν τα προβλήματα που προκαλούν και όλα τα άλλα malware προγράμματα.

3. Trojan horse (Τρωικός ή Δούρειος ίππος.) Είναι και αυτά προγράμματα τα οποία εγκαθίστανται στον υπολογιστή μας συχνά με τη θέληση του χρήστη, προκειμένου να προσφέρει μια επιθυμητή λειτουργία. Παρόλα αυτά εν αγνοία του χρήστη το πρόγραμμα προβαίνει και σε ένα σωρό άλλες κακόβουλες ενέργειες στον υπολογιστή. Αυτός είναι και ο λόγος που πήρε το όνομα αυτό θυμίζοντας τον τρόπο που οι Έλληνες άλωσαν την Τροία. Ένα τέτοιο παράδειγμα που συμβαίνει συχνά είναι η δωρεάν αποστολή ενός προγράμματος ή ενός εντυπωσιακού screen saver

(πρόγραμμα προφύλαξης οθόνης), το οποίο όμως όταν χρησιμοποιείται αρχίζει εκτός από την προφανή χρήση του (προφύλαξη οθόνης) να προβαίνει σε διάφορες άλλες κακόβουλες ενέργειες.. Τέτοιες ενέργειες μπορούν να είναι η απενεργοποίηση προστατευτικών προγραμμάτων, αποστολή ή λήψη αρχείων από το διαδίκτυο, διαγραφή ή κωδικοποίηση αρχείων του υπολογιστή, ώστε να απαιτείται η ύπαρξή του για να είναι δυνατή η χρήση τους, μετατροπή του υπολογιστή σε υποχείριο των δημιουργών του, αποστολή πορνογραφικού υλικού κ.λπ.

4. Rootkits, είναι προγράμματα που με την εγκατάστασή τους στον υπολογιστή διεκδικούν και παίρνουν δικαιώματα υπερχρήστη από το λειτουργικό σύστημα (root user για λειτουργικό unix ή administrator για windows) και γι' αυτό πήραν και το όνομα αυτό. Όταν επιτύχουν μπορούν να κρύψουν τον εαυτό τους από το σύστημα και έτσι αφενός να δίνουν την ψευδή αίσθηση ασφάλειας στον χρήστη, ενώ τα προγράμματα αυτά εργάζονται στα κρυφά προς όφελος των δημιουργών τους ή για καταστροφή πληροφοριών στον υπολογιστή που τα φιλοξενεί. Με τον τρόπο αυτό προσπαθούν να παρουσιάζουν τον εαυτό τους σαν μέρος του λειτουργικού συστήματος και άρα να μην προκαλούν υποψίες, κρύβουν τον εαυτό τους από προγράμματα antivirus και απενεργοποιούν ή αντικαθιστούν εργαλεία που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στον εντοπισμό τους. Πολλές φορές και εμπορικά προγράμματα χρησιμοποιούν τέτοιες τεχνικές προκειμένου να προσφέρουν κάποιες ευκολίες στον χρήστη, με πιο γνωστά προγράμματα δημιουργίας εικονικών οδηγών CD. Τέτοια προγράμματα αν δεν μπορέσουμε να τα εντοπίσουμε έγκαιρα, οδηγούν στην ανάγκη επανεγκατάστασης ολόκληρου του λειτουργικού συστήματος.

5. Spyware (προγράμματα κατασκοπίας) είναι και πάλι προγράμματα που εγκαθίστανται στον υπολογιστή χωρίς την έγκριση του χρήστη με σκοπό την παρακολούθηση των συνηθειών του. Αυτό μπορεί να ξεκινά από απλή συλλογή πληροφοριών για το ποιες σελίδες επισκέπτεται ο χρήστης στο διαδίκτυο, αλλά και καταγραφή κωδικών ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, κωδικών πιστωτικών καρτών, κωδικών πρόσβασης σε λογαριασμούς τράπεζας και γενικά όλων των πληροφοριών που κατά καιρούς εισάγονται από τον χρήστη στον υπολογιστή του. Αυτό εκτός του ότι παραβιάζει τα προσωπικά δεδομένα του χρήστη, εμπεριέχει τον κίνδυνο σημαντικής οικονομικής απώλειας. Λιγότερο επιζήμια είναι η καταγραφή των ιστοσελίδων που επισκέπτεται ο χρήστης, η καταγραφή των σελίδων που επισκέπτεται συχνά, από ποιες σελίδες κάνει αγορές, τι προτιμά να αγοράζει. Μετά από αυτό μπορεί να ανακατευθύνει και να οδηγεί τον χρήστη σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες αναλόγως των προτιμήσεών

του, να προβάλλει προϊόντα που των ενδιαφέρουν από συγκεκριμένες σελίδες, να τροποποιεί την αρχική σελίδα ή τη σελίδα με τη μηχανή αναζήτησης που χρησιμοποιεί κ.λπ. Πολλές φορές οι ενέργειες αυτές καθυστερούν πολύ τόσο τη λειτουργία του υπολογιστή, όσο και την ταχύτητα επικοινωνίας της σύνδεσης του με το διαδίκτυο. Πολλές φορές μάλιστα οι συνεχείς τροποποιήσεις του συστήματος από τα προγράμματα αυτά οδηγούν στη διακοπή της σύνδεσης με το διαδίκτυο. Συνήθως δεν μεταδίδεται με τις μεθόδους των ιών ή των worms αλλά μέσα από προγράμματα ανταλλαγής αρχείων όπως προγράμματα ανταλλαγής αρχείων μουσικής ή βίντεο ή μέσα από άλλα προγράμματα που συνήθως δίνονται δωρεάν και τα φορτώνει στον υπολογιστή του ο χρήστης. Άλλες φορές παρουσιάζονται σε αναδυόμενο παράθυρο (Pop-up windows) όπου γίνεται μια ερώτηση στον χρήστη. (π.χ. θέλετε να ελέγξουμε τον υπολογιστή σας για ιούς; <ΝΑΙ> <ΟΧΙ>). Οποιαδήποτε απάντηση και αν επιλέξει ο χρήστης, ουσιαστικά αρχίζει τη φόρτωση του spyware στον υπολογιστή του.

6. Adware (διαφημιστικά προγράμματα). Από τα πλέον συχνά εμφανιζόμενα προβλήματα με ουσιαστικό σκοπό τη διαφήμιση προϊόντων κάθε μορφής. Εμφανίζουν ξαφνικά διαφημιστικά μηνύματα στον χρήστη για αγορά προϊόντων, για επίσκεψη σε πορνογραφικού περιεχομένου σελίδες, για σελίδες με πειρατικά προγράμματα, πειρατική μουσική ή πειρατικές ταινίες. Στην προσπάθειά του ο χρήστης να απαλλαγεί, κλείνει το παράθυρο αυτό, αλλά η ενέργειά του αυτή έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός ή περισσότερων νέων παραθύρων με άλλα διαφημιστικά. Πολλές φορές εταιρείες που αναπτύσσουν λογισμικό, το διαθέτουν δωρεάν στους χρήστες αλλά ενσωματώνουν τέτοια διαφημιστικά σε αυτό, ώστε αφενός να έχουν επιπλέον εισόδημα από τους διαφημιζόμενους, αφετέρου να εξαναγκάζουν τους χρήστες να πληρώσουν προκειμένου να απαλλαγούν από αυτά τα διαφημιστικά μηνύματα. Μέρος των adware μπορεί να χαρακτηριστεί και μια άλλη κατηγορία προγραμμάτων τα Scumware. Τα προγράμματα αυτά αντικαθιστούν μέρος των ιστοσελίδων που επισκέπτεται ο χρήστης με δικά τους διαφημιστικά μηνύματα δίνοντας ένεκα τούτου οικονομικό όφελος στον κατασκευαστή τους.

7. Crimeware (προγράμματα εγκληματικής μορφής). Με χρήση τρόπων που περιγράψαμε προηγουμένως τα προγράμματα αυτά προσπαθούν να κλέψουν από τον χρήστη του υπολογιστή σημαντικά προσωπικά δεδομένα, τα οποία θα χρησιμοποιήσουν για εγκληματικούς σκοπούς. Η μορφή της ζημιάς που επιφέρουν εμπλέκει τις αστυνομικές αρχές μια και αυτή έχει σχέση με απώλεια χρημάτων απευθείας από τους λογαριασμούς του χρήστη ή με εξαπάτηση

και απόσπαση χρημάτων από γνωστούς και φίλους του προσβλημένου χρήστη, που νομίζουν ότι δανείζουν στον γνωστό τους και όχι τον κατασκευαστή του συγκεκριμένου εγκληματικού προγράμματος που έκλεψε και χρησιμοποιεί παράνομα την ταυτότητα του γνωστού τους. Για τον σκοπό αυτό έχει σε όλες τις χώρες ιδρυθεί ειδικό αστυνομικό τμήμα για καταπολέμηση του ηλεκτρονικού εγκλήματος που τα τελευταία χρόνια όχι μόνο αυξάνει σε περιστατικά αλλά και σε μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την αποκομιδή κέρδους από ανυποψίαστους χρήστες του διαδικτύου. Σε περιπτώσεις που η σύνδεση στο διαδίκτυο γίνεται με μόντεμ παρατηρήθηκε η χρέωση με υπέρογκα ποσά του λογαριασμού τηλεφώνου είτε επειδή ένα τέτοιο πρόγραμμα αναλάμβανε και τηλεφωνούσε σε τηλεφωνικές υπηρεσίες με χρονοχρέωση (τύπου 090 όπως ροζ τηλέφωνα) είτε διότι μέσω του υπολογιστή γίνονταν υπεραστικά τηλέφωνα προς όφελος του κατασκευαστή του προγράμματος και με χρέωση στον χρήστη.

Μια άλλη μορφή παγίδας που στήνεται γύρω από όλα αυτά τα malware (κακόβουλα) προγράμματα είναι η εκμετάλλευση της ανασφάλειας που νιώθει ο χρήστης από την ύπαρξή τους. Κατά τη διάρκεια της πλοήγησης στο διαδίκτυο ο χρήστης επισκέπτεται μια ιστοσελίδα όπου αναδύεται συνήθως ένα παράθυρο το οποίο τον πληροφορεί ότι: «Ο υπολογιστής σας κινδυνεύει γιατί είναι γεμάτος με ιούς.», αλλού το μήνυμα είναι του τύπου «Ο υπολογιστής σας είναι πολύ αργός, άρα κάποια προγράμματα ή λάθος ρυθμίσεις το προκαλούν αυτό». Άλλες φορές το μήνυμα λέει ότι «Ο υπολογιστής σας παρακολουθείται» ή ακόμα «Μπορεί να χάσετε τα αρχεία σας, επειδή κάτι δεν πάει καλά στον υπολογιστή σας». Για όλες αυτές ή άλλες παρόμοιες άμεσες απειλές που σας πληροφορεί η σελίδα αυτή ότι αντιμετωπίζει ο υπολογιστής σας, προσφέρει τη λύση με το να φορτώσετε ένα φανταστικό και πολύ αποτελεσματικό πρόγραμμα στον υπολογιστή σας που θα λύσει όλα σας τα προβλήματα. Αν ο χρήστης ξεκινήσει τη διαδικασία για να απαλλαγεί από τα προβλήματα που του αναφέρονται, την έχει βάψει. Ο υπολογιστής του θα γίνει πολύ αργός και σε κάθε βήμα του θα αναδύονται παράθυρα που θα του καθορίζουν πού και πώς θα πληρώσει για να απαλλαγεί, όχι από τα προβλήματα (που δεν είχε στην πραγματικότητα ο υπολογιστής του) αλλά από το πρόγραμμα που φόρτωσε με τον τρόπο αυτό.

ΑΠΟΣΠΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ

Πολλές παγίδες για απόσπαση διαφόρων οικονομικών συνήθως ωφελημάτων, στήνονται πάνω στον πόθο που έχουμε όλοι οι άνθρωποι για εύκολο πλουτισμό. Είτε με ηλεκτρονικό μήνυμα είτε μετά από

την επίσκεψή μας σε μια ιστοσελίδα παίρνουμε το μήνυμα του τύπου: «Κερδίσατε λεφτά από κλήρωση που συμμετείχε το email σας», «Κερδίσατε λεφτά διότι είστε ο 999,999 επισκέπτης της σελίδας μας», «Κερδίσατε δωρεάν διαμονή σε εξωτικό νησί» και θα πρέπει να πατήσετε ένα κουμπί για να αρχίσει η διαδικασία για να πάρετε τα κέρδη σας. Η συνέχεια μπορεί να είναι πολύ οδυνηρή για τα οικονομικά σας. Θα σας ζητηθεί πιθανώς να πληρώσετε κάποια έξοδα τράπεζας για να σας αποσταλεί το ποσό που κερδίσατε, μια αμοιβή για τον δικηγόρο που θα κάνει τη μεταφορά ή οτιδήποτε σκέφτηκε ο συντάκτης του προγράμματος για να πάρει την πρώτη δόση του. Βέβαια πολλές φορές το πρόβλημα σταματά μέχρι εδώ και οι απώλειες περιορίζονται στην αμοιβή αυτή. Κάποιοι όμως χοντραίνουν το παιχνίδι, και ζητούν τα στοιχεία του λογαριασμού για να έχουν πρόσβαση και να καταθέσουν τα λεφτά, αλλά αντί να καταθέσουν τα λεφτά που περιμένετε σας αφαιρούν και αυτά που έχετε. Τέτοιες παγίδες έχουν στηθεί και με SMS (μικρά γραπτά μηνύματα) σε κινητά τηλέφωνα όπου σας πληροφορούν ότι κερδίσατε τεράστιο ποσό σε διαγωνισμό και πρέπει να τηλεφωνήσετε.

Άλλοι πάλι εκμεταλλεύονται ακόμα και τη φιλανθρωπία και τη λύπη που νιώθουμε, όταν κάποιος συνάνθρωπός μας έχει πρόβλημα. Ολόκληρες επιστολές συντάσσονται που περιγράφουν μια τραγωδία που έπληξε κάποιον και που σχετίζεται σχεδόν πάντα με πραγματικά γεγονότα, ώστε να είναι ευκολότερα πιστευτή. Από τις πιο γνωστές περιπτώσεις είναι π.χ. «Η καημένη σύζυγος διπλωμάτη που εγκλωβίστηκε σε δικτατορική χώρα μαζί με τα πολλά λεφτά και θέλει βοήθεια. Μπορεί μόνο να τα μεταφέρει σε λογαριασμό του εξωτερικού γι' αυτό και χρειάζεται τον λογαριασμό ενός πετυχημένου επιχειρηματία όπως είσατε εσείς. Θα σας καταθέσει ολόκληρο το ποσό που είναι μερικά εκατομμύρια ευρώ ή δολάρια και μετά θα τα μεταφέρει σε άλλο δικό της λογαριασμό αφήνοντας για σας προμήθεια της τάξης του 30-40%». Παρόμοιες περιπτώσεις αποτελούν περιπτώσεις «διευθυντή που σκοτώθηκε στο τελευταίο αεροπορικό δυστύχημα και τα λεφτά της εταιρείας εγκλωβίστηκαν» ή «Εταιρεία που ζητά επιτυχημένο επιχειρηματία στο εξωτερικό για αποστολή λεφτών που κέρδισε στη χώρα της. Το στρατιωτικό καθεστώς που κυβερνά επιτρέπει την εξαγωγή συναλλάγματος μόνο προς εταιρείες του εξωτερικού». Όλες αυτές οι ιστορίες πλάθονται για να σας πείσουν ότι υπάρχει για σας μια ευκαιρία να γίνεται εκατομμυριούχοι μέσα σε λίγες μέρες βοηθώντας μάλιστα κάποιον που υποφέρει. Αντί τούτου βέβαια ο λογαριασμός σας σε λίγες μέρες θα φτάσει στο ναδίρ του.

Άλλοτε πάλι περιγράφεται ένα προσωπικό πρόβλημα ή πρόβλημα στενού συγγενή που ζητά απλά

να του στείλετε οποιοδήποτε ποσό για μια εγχείρηση ή αγορά ακριβού εξοπλισμού για την επιβίωσή του. Για τον σκοπό αυτό επισυνάπτονται φωτογραφίες, βίντεο, επιστολές κ.λπ. Σε τέτοιες περιπτώσεις βέβαια πρέπει να ξέρουμε ότι υπάρχει η πιθανότητα να έχουμε και πραγματικό πρόβλημα, οπότε αν πράγματι μπορούμε και θέλουμε να βοηθήσουμε, αρκεί απλά να ζητήσουμε περισσότερα στοιχεία τα οποία να μπορούν να επιβεβαιωθούν.

Μια άλλη μέθοδος που χρησιμοποιείται για απόσπαση χρημάτων, αφού πρώτα με ένα κακόβουλο πρόγραμμα αποκτήσει κάποιος πρόσβαση στο ηλεκτρονι-

κό ταχυδρομείο του χρήστη, στέλλει σε όλες τις επαφές (γνωστούς και φίλους) του χρήστη, ηλεκτρονικό μήνυμα στο οποίο περίπου αναφέρει με δραματικό ύφος ότι για κάποιο λόγο ταξίδεψε σε κάποια παράξενη χώρα (συνέδριο, διακοπές, εργασία κ.λπ.), εκεί έπεσε θύμα ληστείας και ζητά χρήματα για να ξεφλήσει τους λογαριασμούς του μια και του πήραν όλα τα λεφτά του καθώς και τις πιστωτικές του κάρτες. Τα λεφτά θα τους τα δώσει πίσω μόλις επιστρέψει στην πατρίδα. Όσοι ενδιαφέρονται να βοηθήσουν πρέπει να του ζητήσουν μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος επιπλέον πληροφορίες για τον λογαριασμό που θα καταθέσουν τα λεφτά. Αντιλαμβάνεστε ότι αν κάποιοι προχωρήσουν και αποστείλουν λεφτά στον γνωστό τους, τότε άλλος θα πάρει τα λεφτά και άλλος θα τα χρωστά.

Ένας άλλος τρόπος απόκτησης χρημάτων είναι μέσω πλειστηριασμών για εντελώς παράξενα πράγματα. Εδώ μπορεί να προσφέρεται ένα προϊόν πολύ μικρής πραγματικής αξίας με απώτερο στόχο να ικανοποιηθεί μια άλλη πιο σοβαρή και αγαθή ανάγκη. Ένα τέτοιο περιστατικό πλειοδοτούσε ένα απλό δείπνο με μια κοπέλα με σκοπό να μαζέψει λεφτά για τις σπουδές της. Άλλη κοπέλα πλειοδοτούσε την παρθενία της για παρόμοιο σκοπό. Ο σκοπός είναι να βρεθεί κάποιος που έχει διαθέσιμο ένα μεγάλο ποσό χρημάτων για να του το αποσπάσουν με κάποιο τρόπο.

ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ

Μια άλλη παγίδα που στήνεται με διάφορες μορφές είναι οι πυραμίδες (γνωστές και σαν αλυσίδες). Η μορφή αυτή της παγίδευσης υπήρχε και πριν την έλευση των υπολογιστών. Η μέθοδος συνίσταται στην αποστολή ενός μηνύματος σε πολλούς χρήστες, στο οποίο αναφέρεται κάποιο πρόβλημα, μια ανάγκη ενός προσώπου, μια μέθοδος για επιτυχία ή για εύκολο πλουτισμό. Στα παλιά χρόνια η μέθοδος αυτή συνίστατο στην αποστολή κανονικών επιστολών, ενώ σήμερα χρησιμοποιούνται τα ηλεκτρονικά μηνύματα (email). Πολλές φορές εμπλέκουν και τη θρησκεία και εμμέσους εκβιασμούς στο μήνυμα αναφέροντας ότι κάποιος άγιος ή ο Δαλάι Λάμα τους φώτισε για να ξεκινήσουν αυτό το πράγμα, και ότι όσοι το έκαναν είδαν πολλαπλά οφέλη ενώ όσοι το αγνόησαν έπαθαν πολλά. Η ουσία είναι ότι πάντα καλείσαι να στείλεις αυτό το μήνυμα σε όσο περισσότερους γνωστούς σου μπορείς. Ο σκοπός είναι είτε να μπλοκαριστούν οι servers και τα συστήματα διαδικτύωσης είτε η απόκτηση χρημάτων, αν αναφέρεται στο μήνυμα ότι πρέπει να στέλλεις και ένα μικρό ποσό μαζί με το μήνυμα.

Παραδείγματα υπερφόρτωσης του δικτύου αποτελούν περιπτώσεις όπου το μήνυμα αναφέρεται σε

ένα αγαθό σκοπό. Τέτοιες περιπτώσεις αποτελούν η ανακάλυψη ενός νέου ιού που τα προγράμματα προστασίας δεν τον εντοπίζουν και που είναι πολύ επικίνδυνος, γι' αυτό και πρέπει να ενημερώσεις όλους τους γνωστούς σου. Το μήνυμα αυτό το ξεκίνησε η Microsoft, η Symantec ή μια άλλη μεγάλη εταιρεία λογισμικού. Αν το στείλεις μπορεί να σώσεις τους γνωστούς σου, αν όχι θα τους καταστρέψει ο ιός. Άλλοτε πάλι μπορεί να σου πουν ότι κάποιος έχει σοβαρότατο πρόβλημα υγείας και μια μεγάλη εταιρεία του είπε ότι για κάθε αποστολέα που θα φτάσει αυτό το μήνυμα θα του δίνει ένα δολάριο, ή αν του στείλεις μια ευχή θα πληρωθεί για όσες ευχές πάρει κ.λπ. Πρέπει λοιπόν να πάει σε όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα για να σωθεί.

Άλλοτε πάλι το μήνυμα έχει καθαρά αγαθό σκοπό. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν η ανάγκη για αίμα, ενός παιδιού που κινδυνεύει η ζωή του, η ανάγκη για μυελό των οστών και έλεγχος συμβατότητας κ.λπ. Επειδή τέτοιες περιπτώσεις μπορεί να είναι και πραγματικές, η απλή αναφορά ενός ονόματος, χωρίς τηλέφωνα και διευθύνσεις προφανώς θα πρέπει να

ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΩΝ ΣΚΕΥΑΣΜΑΤΩΝ

Προκειμένου κάποιοι να έχουν εύκολο κέρδος εκμεταλλεύονται και την ανάγκη των ανθρώπων για φάρμακα. Η σημερινή κοινωνία δημιουργεί πολλές ανασφάλειες όσον αφορά την υγεία μας, γι' αυτό και πολλοί άνθρωποι κυριολεκτικά τρέφονται με φάρμακα. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται και διάφορα φυτικά ή άλλα φυσικά σκευάσματα με θαυματουργές ενέργειες. Μια μεγάλη γκάμα φαρμάκων ή άλλων σκευασμάτων που περιλαμβάνουν φάρμακα για απλές ασθένειες όπως γρίπη, για καταπολέμηση του άγχους, φάρμακα που υπόσχονται αιώνια νεότητα, που βοηθούν στην απώλεια βάρους, για βελτίωση της σεξουαλικής δραστηριότητας, και ένα σωρό άλλα, πωλούνται στο διαδίκτυο χωρίς πολλές διαδικασίες, χωρίς συνταγή γιατρού και σε πολύ χαμηλές τιμές. Η αλήθεια βέβαια είναι ότι η ποιότητα και οι συνθήκες κατασκευής και αποστολής τέτοιων φαρμάκων δεν υπόκεινται σε κανένα έλεγχο, οπότε εύκολα δημιουργούνται πολλές αμφιβολίες για το αν τελικά το αποτέλεσμα θα δώσει βελτίωση ή θα χειροτερέψει την υγεία των ανθρώπων που θα τα χρησιμοποιήσουν. Είναι γνωστό το μεγάλο πρόβλημα που δημιουργήθηκε στην εθνική άρσης βαρών της Ελλάδος με σκευάσματα-βιταμινών που παράγγειλαν από το διαδίκτυο και που περιείχαν απαγορευμένες ουσίες.

Πολλές φορές η προώθηση τέτοιων προϊόντων γίνεται με έμμεσο τρόπο, όπως π.χ, καλούν τους χρήστες να συμμετάσχουν σε ένα ερευνητικό πρόγραμμα για απώλεια βάρους με νέα επαναστατική μέθοδο, ή καλούν σε συμμετοχή σε άλλο πρόγραμμα για να μείνετε για πάντα νέοι. Άλλες φορές επικαλούνται τη σοφία της αρχαίας κινέζικης ιατρικής, την ανακάλυψη νέων μεθόδους από μελέτη μεθόδων που χρησιμοποιεί η φύση, κ.λπ. προσπαθώντας να πείσουν ότι διαθέτουν κάτι το πρωτοποριακό και δοκιμασμένο.

Σε τέτοια φάρμακα που συνήθως διακινούνται παράνομα, εύκολα μπορούν να συμπεριληφθούν ουσίες που προκαλούν εξάρτηση, οπότε ο χρήστης σιγά - σιγά εθίζεται και θέλει συνεχώς να τα αγοράζει. Πολλές φορές εταιρείες που διακινούν τέτοια φάρμακα διακινούν και ναρκωτικά, οπότε εύκολα μπορούν ξεκινώντας από απλά φάρμακα να παρασύρουν τους πελάτες τους με τρόπο στα ναρκωτικά ή σε άλλες απαγορευμένες ουσίες.

Σε πολλές ιστοσελίδες με πρόσχημα τη θεραπεία διαφόρων ασθενειών, και με χρήση επιτρεπομένων ουσιών δίνονται συνταγές για παρασκευή ναρκωτικών. Άλλες πάλι ιστοσελίδες για παρόμοιους σκοπούς δίνουν οδηγίες για την καλλιέργεια φυτών από τα οποία προκύπτουν οι ναρκωτικές ουσίες.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

μας βάλει σε υποψίες, ενώ η ύπαρξη τέτοιων στοιχείων θα πρέπει να μας οδηγεί σε επιβεβαίωση μια και τα στοιχεία αυτά μπορεί να είναι είτε ψεύτικα είτε κάποιου άσχετου ανθρώπου.

Ο πιο προφανής και προσφιλής βέβαια λόγος για τη δημιουργία μιας πυραμίδας είναι για απόκτηση χρημάτων. Σε τέτοιες περιπτώσεις σου αναφέρουν ότι πρέπει να τους στείλεις ένα ποσό (π.χ. 50 δολάρια) για να σου πουν τον τρόπο να βγάζεις 1000 δολάρια τη μέρα. Συχνά βέβαια ο τρόπος είναι ο γνωστός. Κάνε ό,τι κάνω και εγώ. Στείλε σε όσο περισσότερους μπορείς, μήνυμα να σου στείλουν λεφτά για να τους πεις και εσύ τον τρόπο. Μια νέα έκδοση του συστήματος αυτού ζητεί αντί να στείλεις χρήματα μόνο στον αποστολέα, να στείλεις χρήματα σε μια λίστα ονομάτων που συνοδεύει την επιστολή. Στην περίπτωση αυτή όταν θα στείλεις την επιστολή στους γνωστούς σου θα πρέπει να αφαιρέσεις τον τελευταίο στη λίστα και να βάλεις τα στοιχεία σου στην αρχή της. Με αυτή την μέθοδο θα παίρνεις λεφτά από πολύ περισσότερους παρά με την παλιά έκδοση.

Μήνυμα των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών (12/10/2008)

Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

1. Διά τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ οἱ Προκαθήμενοι καί οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν συνήλθομεν ἀπό 10ης ἕως 12ης Ὀκτωβρίου 2008 εἰς Φανάριον τῇ προσκλήσει καί ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐν ἡμῖν Πρώτου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, ἐπὶ τῇ ἀνακηρύξει τοῦ ἔτους τούτου ὡς ἔτους τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν Παύλου. Μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης διεβουλευθήμεν ἐπὶ τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν θεμάτων, συμμετασχόντες δέ εἰς τὰς ἐπὶ τῷ γεγονότι τούτῳ ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις, ἐτελέσαμεν ἀπὸ κοινοῦ τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, σήμερον, τὴν 12ην Ὀκτωβρίου 2008, Κυ-

ριακὴν τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐνισχύθημεν διὰ τῆς ἀληθείας τῶν δωρεῶν τῆς Θεῆας προνοίας πρὸς τὸν Ἀπόστολον τῶν Ἑθνῶν, διὰ τῶν ὁποίων οὗτος ἀνεδείχθη εἰς ὑπέροχον «σκεῦος ἐκλογῆς» (Πράξ. 9,15) τοῦ Θεοῦ καί λαμπρόν πρότυπον ἀποστολικῆς διακονίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος.

Τὸν Ἀπόστολον τοῦτον τιμῶσα κατὰ τό τρέχον σωτήριον ἔτος σύμπασα ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, προβάλλει ὡς πρότυπον πρὸς τό πλήρωμα αὐτῆς διὰ τὴν σύγχρονον μαρτυρίαν τῆς πίστεως ἡμῶν πρὸς "τούς ἐγγύς καί τούς μακράν" (Ἐφ. 2,17).

2. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἔχουσα τὴν συνείδησιν τῆς αὐθεντικῆς ἐρμηνείας τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν εἰς εἰρηνικούς καὶ χαλεπούς καιρούς τῆς δισχιλιετοῦς ἱστορικῆς πορείας αὐτῆς, δύναται καὶ ὀφείλει νὰ προβάλλῃ εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον τὴν διδασκαλίαν ὃχι μόνον περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς παγκοσμιότητος τοῦ λυτρωτικοῦ ἔργου Αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ὑπερβαίνονται πᾶσαι αἱ διασπάσεις τοῦ κόσμου καὶ βεβαιοῦται ἡ κοινὴ φύσις πάντων τῶν ἀνθρώπων.

Ἐντούτοις, ἡ ἀξιόπιστος προβολὴ τοῦ λυτρωτικοῦ αὐτοῦ μηνύματος προϋποθέτει τὴν ὑπέρβασιν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἀντιπαράθεσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἐκτονώσεως τῶν ἐθνικιστικῶν, ἐθνοφυλετικῶν ἢ ἰδεολογικῶν παροξυσμῶν, διότι μόνον οὕτως ὁ λόγος τῆς Ὁρθοδόξιας θά εὔρῃ τὴν δέουσαν ἀπήχησιν εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον.

3. Ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἐπισημαίνομεν κατ' ἀρχὰς τὴν σπουδαιότητα, τὴν ὁποίαν ἔχει διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καί, εἰδικώτερον, διὰ τὴν διακονίαν πάντων ἡμῶν, τὸ χρέος τῆς Ἱεραποστολῆς, συμφῶνως πρὸς τὴν τελευταίαν ἐντολήν τοῦ Κυρίου: "καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε τῇ Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς" (Πράξ. 1, 8). Ὁ εὐαγγελισμὸς τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν μὴ πιστευόντων εἰς Χριστόν, ἀποτελεῖ ὑπέρτατον χρέος τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο τὸ χρέος δὲν πρέπει νὰ ἐκπληροῦται ἐπιθετικῶς ἢ διὰ διαφόρων μορφῶν προσηλυτισμοῦ, ἀλλ' ἐν ἀγάπῃ, ταπεινοφροσύνῃ καὶ σεβασμῷ πρὸς τὴν ταυτότητα ἐκάστου ἀνθρώπου καὶ τὴν πολιτισμικὴν ἰδιαιτερότητα ἐκάστου λαοῦ. Εἰς τὴν ἱεραποστολικὴν αὐτὴν προσπάθειαν ὀφείλουν νὰ συμβάλλουν πᾶσαι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι μέ σεβασμὸν εἰς τὴν κανονικὴν τάξιν.

4. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀσκεῖ σήμερον τὴν διακονίαν αὐτῆς εἰς ἓνα ταχύτατα ἐξελισσόμενον κόσμον, ὃ ὁποῖος καθίσταται πλέον ἀλληλένδετος χάρις εἰς τὰ μέσα ἐπικοινωνίας καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων καὶ τῆς τεχνολογίας. Παρὰ τὴν ἀλλήλως, ὅμως, αὐξάνεται καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀποξενώσεως, τῶν διαιρέσεων καὶ τῶν συγκρούσεων. Οἱ χριστιανοὶ ἐπισημαίνουν ὅτι πηγὴ αὐτῆς τῆς καταστάσεως εἶναι ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀνθρώπου

ἀπὸ τὸν Θεόν. Καμμία μετατροπὴ τῶν κοινωνικῶν δομῶν καὶ τῶν κανόνων συμπεριφορᾶς δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ θεραπεύσῃ τὴν κατάστασιν αὐτήν. Ἡ Ἐκκλησία ὑποδεικνύει συνεχῶς ὅτι ἡ ἁμαρτία ἡμπορεῖ νὰ καταπολεμηθῇ μόνον διὰ τῆς συνεργίας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

5. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, ἡ σύγχρονος μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας διὰ τὰ συνεχῶς διογκούμενα προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου καθίσταται ἐπιτακτικὴ, ὃχι μόνον διὰ τὴν ἐπισήμανσιν τῶν προκαλούντων αὐτὰ αἰτίων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἄμεσον ἀντιμετώπισιν τῶν παρεπομένων τραγικῶν συνεπειῶν τῶν. Αἱ ποικίλαι ἐθνικιστικαί, φυλετικαί, ἰδεολογικαί καὶ θρησκευτικαί ἀντιθέσεις τροφοδοτοῦν συνεχῶς ἐπικινδύνους συγχύσεις ὃχι μόνον ὡς πρὸς τὴν ἀδιαμφισβήτητον ὄντολογικὴν ἐνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς

τὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν θεϊαν δημιουργίαν. Ἡ ἱερότης τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου συμπιέζεται εἰς ἐπὶ μέρους διεκδικήσεις τοῦ «ἀτόμου», ἐνῶ ἡ σχέση αὐτοῦ πρὸς τὴν λοιπὴν θεϊαν δημιουργίαν ὑποτάσσεται εἰς τὴν χρηστικὴν ἢ καὶ καταχρηστικὴν αὐθαίρεσίαν του.

Αἱ διασπάσεις αὐταὶ τοῦ κόσμου εἰσάγουν ἄδικον ἀνισότητα συμμετοχῆς ἀνθρώπων ἢ καὶ λαῶν εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς Δημιουργίας στεροῦν δισεκατομμύρια ἀνθρώπων τῶν βασικῶν ἀγαθῶν καὶ ὁδηγοῦν εἰς ἐξαθλίωσιν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος προκαλοῦν μαζικὰς μεταναστεύσεις πληθυσμῶν, διεγείρουν ἐθνικιστικάς, θρησκευτικάς καὶ κοινωνικάς διακρίσεις καὶ συγκρούσεις, καὶ ἀπειλοῦν τὴν παραδοσιακὴν ἐσωτερικὴν συνοχὴν τῶν κοινωνιῶν. Αἱ συνέπειαι αὐταὶ εἶναι ἐπαχθέστεραι, διότι συνδέονται ἀρρήκτως πρὸς τὴν καταστροφὴν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καὶ τοῦ ὅλου οἰκοσυστήματος.

6. Οἱ Ὁρθόδοξοι χριστιανοὶ συμμερίζονται μετὰ τῶν ἄλλων, θρησκευομένων ἢ μὴ ἀνθρώπων τοῦ πλανήτου, τὴν εὐθύνην διὰ τὴν σύγχρονον κρίσιν, διότι ἠνέχθησαν ἢ συνεβιβάσθησαν ἀκρίτως καὶ πρὸς ἀκραΐας ἐπιλογὰς τοῦ ἀνθρώπου χωρὶς τὴν ἀξιόπιστον ἀντιπαράθεσιν πρὸς αὐτάς τοῦ λόγου τῆς πίστεως. Ἐχουν, συνεπῶς, καὶ αὐτοὶ μείζονα ὑποχρέωσιν νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν ὑπέρβασιν τῶν διασπάσεων τοῦ κόσμου.

Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία διὰ τὴν ὄντολογικὴν ἐνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ τῆς θείας δημι-

ουργίας, ὡς αὕτη ἐκφράζεται διὰ τοῦ ὅλου μυστηρίου τοῦ ἐν Χριστῷ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου, ἀποτελεῖ θεμελιώδη βάσιν διὰ τὴν ἐρμηνείαν τῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸν κόσμον.

7. Αἱ προσπάθειαι παραμερισμοῦ τῆς θρησκείας ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν ἀποτελοῦν κοινὴν τάσιν πολλῶν συγχρόνων κρατῶν. Ἡ ἀρχὴ τῆς κοσμικότητος τοῦ κράτους δύναται μὲν νὰ διατηρῆται, εἶναι ὅμως ἀνεπίτρεπτος ἡ ἐρμηνεία αὐτῆς ὡς ριζικῆς περιορισμοῦ τῆς θρησκείας ἀπὸ ὅλας τὰς σφαίρας τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ.

8. Τὸ χάσμα μεταξὺ πλουσίων καὶ πτωχῶν διευρύνεται δραματικῶς ἐξ αἰτίας τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἡ ὁποία εἶναι συνήθως ἀποτέλεσμα μανιακῆς κερδοσκοπίας ἐκ μέρους οἰκονομικῶν παραγόντων καὶ στρεβλῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἡ ὁποία, στερουμένη ἀνθρωπολογικῆς διαστάσεως καὶ εὐαισθησίας, δὲν ἐξυπηρετεῖ, τελικῶς, τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπότητος. Βιώσιμος οἰκονομία εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία συνδυάζει τὴν ἀποτελεσματικότητα μὲ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν κοινωνικὴν ἀλληλεγγύην.

9. Ὡς πρὸς τὸ θέμα τῶν σχέσεων τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει ἀποφύγει νὰ ἐπιζητῇ τὴν κηδεμονίαν τῆς ἐξελίξεως τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναζητήσεως καὶ νὰ λαμβάνῃ θέσιν ἐπὶ παντός ἐπιστημονικοῦ ἐρωτήματος. Διὰ τὴν Ὁρθόδοξον ἀντίληψιν ἡ ἐλευθερία τῆς ἐρεῦνης ἀποτελεῖ θεόδοτον δῶρον εἰς τὸν ἄνθρωπον. Συγχρόνως, ὅμως, πρὸς αὐτὴν τὴν κατάφασιν, ἡ Ὁρθοδοξία ἐπισημαίνει τοὺς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ὑποκρύπτονται εἰς ὠρισμένα ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα, τὰ ὅρια τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως καὶ τὴν ὑπαρξιν μιᾶς ἄλλης “γνώσεως”, ἡ ὁποία δὲν ὑπάγεται ἀμέσως εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν πεδίον. Ἡ γνῶσις αὕτη ἀποδεικνύεται πολλαπλῶς ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὀρθὴν ὀριοθέτησιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν καρπῶν τῆς ἐπιστήμης διὰ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου.

10. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία φρονεῖ ὅτι ἡ τεχνολογικὴ καὶ οἰκονομικὴ πρόοδος δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὀδηγοῦν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ περιβάλλοντος καὶ τὴν ἐξάντλησιν τῶν φυσικῶν πόρων. Ἡ ἀπληστία διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ὑλικῶν ἐπιθυμιῶν ὀδηγεῖ εἰς τὴν πτώχευσιν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ περιβάλλοντος. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι ὁ φυσικὸς πλοῦτος τῆς γῆς δὲν εἶναι μόνον περιουσία τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ, πρωτίστως, δημιουργία

τοῦ Θεοῦ: «τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ» (Ψαλ. 23, 1). Ὁφείλομεν νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι, ὄχι μόνον αἱ σημεριναί, ἀλλὰ καὶ αἱ μελλοντικαὶ γενεαὶ ἔχουν δικαίωμα ἐπὶ τῶν φυσικῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα μᾶς ἔδωκε ὁ Δημιουργός.

11. Ὑποστηρίζοντες σταθερῶς πᾶσαν εἰρηνικὴν προσπάθειαν δικαίας λύσεως τῶν ἀναφυομένων συγκρούσεων, χαιρετίζομεν τὴν στάσιν τῶν Ἐκκλησιῶν Ρωσίας καὶ Γεωργίας κατὰ τὴν περίοδον τῆς προφάτου πολεμικῆς συρράξεως καὶ τὴν ἀδελφικὴν συνεργασίαν αὐτῶν. Αἱ δύο Ἐκκλησίαι ἐπετέλεσαν κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ χρέος τῆς διακονίας τῆς καταλλαγῆς. Ἐλπίζομεν ὅτι αἱ ἀμοιβαῖαι ἐκκλησιαστικαὶ προσπάθειαι θὰ συμβάλουν εἰς τὴν ὑπέρβασιν τῶν τραγικῶν συνεπειῶν τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὴν ταχύτεραν συμφιλίωσιν τῶν λαῶν.

12. Εἰς τὴν διογκουμένην σύγχυσιν τῆς ἐποχῆς μας ὁ θεσμός τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ γάμου ἀντιμετωπίζει κρίσιν. Ἡ Ἐκκλησία ἐν πνεύματι κατανοήσεως τῶν νέων συνθέτων κοινωνικῶν συνθηκῶν ὀφείλει νὰ ἀναζητήσῃ τρόπους πνευματικῆς συμπαράστασης καὶ γενικωτέρας ἐνισχύσεως τῶν νέων καὶ πολυμελῶν οἰκογενειῶν.

Ἰδιαίτερος στρέφωμεν τὴν σκέψιν ἡμῶν πρὸς τοὺς νέους, διὰ νὰ τοὺς καλέσωμεν νὰ μετέχουν ἐνεργῶς τόσο εἰς τὴν λατρευτικὴν καὶ ἀγιαστικὴν ζωὴν, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἱεραποστολικόν

καὶ κοινωνικόν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, μεταφέροντες εἰς αὐτὴν τοὺς προβληματισμούς καὶ τὰς προσδοκίας αὐτῶν, δεδομένου ὅτι ἀποτελοῦν ὄχι μόνον τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ τὸ παρὸν τῆς Ἐκκλησίας.

13. Οἱ Προκαθήμενοι καὶ οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἔχοντες πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς σοβαρότητος τῶν ἀνωτέρω προβλημάτων καὶ ἀγωνιζόμενοι διὰ τὴν ἄμεσον ἀντιμετώπισιν τῶν ὡς “ὑπηρεταὶ Χριστοῦ καὶ οἰκονόμοι μυστηρίων Θεοῦ” (Α΄ Κορ. 4, 1), διακηρύττομεν ἐξ αὐτῆς τῆς ἔδρας τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας καὶ ἐπαναβεβαιούμεν:

α) Τὴν ἀταλάντευτον θέσιν καὶ ὑποχρέωσιν ἡμῶν πρὸς διασφάλισιν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ «ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει» (Ἰούδα 3) τῶν Πατέρων ἡμῶν, τῇ αὐτῇ κοινῇ Θεῖᾳ Εὐχαριστίᾳ, καὶ τῇ πιστῇ τηρήσει τοῦ κανονικοῦ συστήματος διακυβερνήσεως τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ εἰρήνης διευθετήσεως τῶν ἐκάστοτε τυχόν ἀναφυομένων προβλημάτων εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις ἡμῶν.

β) Τὴν βούλησιν ἡμῶν διὰ τὴν ταχεῖαν θεραπείαν πάσης κανονικῆς ἀνωμαλίας προελθούσης ἐξ ἱστορικῶν συγκυριῶν καὶ ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, ὡς ἐν τῇ λεγομένῃ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾷ, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ὑπερβάσεως πάσης τυχόν ξένης πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν ἐπιρροῆς. Πρὸς τοῦτο, χαιρετίζομεν τὴν πρότασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νὰ συγκαλέσῃ διὰ τὸ θέμα τοῦτο, ὡς καὶ διὰ τὴν συνέχισιν τῆς προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, Πανορθόδοξους Διασκέψεις ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς ἔτους 2009, εἰς τὰς ὁποίας, συμφώνως πρὸς τὴν ἰσχύσασαν πρὸ τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων τῆς Ρόδου τάξιν καὶ πρακτικὴν, θὰ προσκαλέσῃ ἀπάσας τὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας.

γ) Τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν ὅπως, παρά τὰς οἰασθήποτε δυσκολίας, συνεχίσωμεν τοὺς θεολογικοὺς διαλόγους μετὰ τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν, ὡς καὶ τοὺς διαθρησκειακοὺς διαλόγους, ἰδιαιτέρως μετὰ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ τοῦ Ἰσλάμ, δοθέντος ὅτι ὁ διάλογος ἀποτελεῖ τὸν μόνον τρόπον ἐπιλύσεως τῶν μετὰ τῶν ἀνθρώπων διαφορῶν, ἰδιαιτέρως εἰς μίαν ἐποχὴν, ὡς ἡ σημερινή, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ παντοῖαι διαιρέσεις, περιλαμβανομένων καὶ ἐκείνων ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας, ἀπειλοῦν τὴν εἰρήνην καὶ ἐνότητα τῶν ἀνθρώπων.

δ) Τὴν ὑποστήριξιν ἡμῶν πρὸς τὰς πρωτοβουλίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καθὼς καὶ ἄλλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, διὰ τὴν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ἡ σημερινή οἰκολογικὴ κρίσις, ὡς ὀφειλομένη καὶ εἰς πνευματικούς καὶ ἠθικούς λόγους, καθιστᾷ ἐπιτακτικόν τὸ χρέος τῆς Ἐκκλησίας ὅπως συμβάλῃ διὰ τῶν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς πνευματικῶν μέσων, εἰς τὴν προστασίαν τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν συνεπειῶν τῆς ἀνθρωπίνης ἀπληστίας. Πρὸς τοῦτο ἐπαναβεβαιούμεν τὸν καθορισμόν τῆς 1ης Σεπτεμβρίου, πρώτης ἡμέρας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, ὡς ἡμέρας εἰδικῶν προσευχῶν διὰ τὴν προστασίαν τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, καὶ ὑποστηρίζομεν τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ θέματος τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος εἰς τὴν κατηχητικὴν, κηρυγματικὴν καὶ ἐν γένει

ποιμαντικὴν δρᾶσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, ὡς τοῦτο ἤδη συμβαίνει εἰς ὠρισμένας ἐξ αὐτῶν.

ε) Τὴν ἀπόφασιν ὅπως προβῶμεν εἰς τὰς ἀναγκαίας ἐνεργείας, ἵνα συσταθῇ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ πρὸς μελέτην τῶν θεμάτων βιοηθικῆς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ κόσμος ἀναμένει καὶ τὴν τοποθέτησιν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ταῦτα ἀπευθύνοντες πρὸς τὸν ἀνά τὸν κόσμον Ὁρθόδοξον λαόν καὶ τὴν οἰκουμένην, εὐχόμεθα "ἔτι καὶ ἔτι" ἡ εἰρήνη, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ νὰ ἐπικρατήσουν τελικῶς εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων.

"Τῷ δέ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ" (Ἐφεσίους 3,20-21). Ἀμήν.

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ 12ῃ Ὀκτωβρίου 2008.

+

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
 +Ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόδωρος
 +Ὁ Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος
 +Ὁ Ἱεροσολύμων Θεόφιλος
 +Ὁ Μόσχας Ἀλέξιος
 +Ὁ Μαυροβουνίου Ἀμφιλόχιος
 (ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Σερβίας)
 +Ὁ Τρανσυλβανίας Λαυρέντιος
 (ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας)
 +Ὁ Βιδινίου Δομετιανός
 (ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας)
 +Ὁ Ζουκίδι Γεράσιμος
 (ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Γεωργίας)
 +Ὁ Κύπρου Χρυσόστομος
 +Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος
 +Ὁ Βρότσλαβ Ἱερεμίας
 (ἐκ προσώπου τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας)
 +Ὁ Τιράνων Ἀναστάσιος
 +Ὁ Τσεχίας καὶ Σλοβακίας Χριστοφόρος

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών κ. Ιερώνυμος υποδέχεται τον Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρο στην είσοδο του Αρχιεπισκοπικού Μεγάρου. Στη φωτογραφία διακρίνεται επίσης ο Μητροπολίτης Ταμασού και Ορεινής κ. Ησαΐας καθώς και ο Διευθυντής του Γραφείου του Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας, Πρωτοπρεσβύτερος Παρασκευάς Παπαμιχαήλ

Συνάντηση Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου με τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών κ. Ιερώνυμο

Εγκάρδια συνάντηση με τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών κ. Ιερώνυμο είχε ο Πανιερωτάτος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Αθήνα με αφορμή την τελετή αναγόρευσής του σε Επίτιμο Διδάκτορα του Πανεπιστημίου Αθηνών. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης οι δύο εκκλησιαστικοί ηγέτες συζήτησαν εκκλησιαστικά και εθνικά θέματα, ενώ από πλευράς

του, ο Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας δώρισε συμβολικά στον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών αργυρό αντίγραφο της Παναγίας του Κύκκου καθώς και το βιβλίο «Όψεις και πράξεις μιας συνεχιζόμενης καταστροφής» που εξέδωσε πρόσφατα η Ιερά Μονή Κύκκου και στο οποίο παρουσιάζεται η σημερινή κατάσταση των κατεχόμενων μνημείων της πατρίδας μας, μέσα από πλούσιο φωτογραφικό υλικό.

*Συζήτηση των
εκκλησιαστι-
κών ανδρών
στο Ιδιαίτερο
Γραφείο του
Μακαριωτάτου
Αρχιεπισκόπου
Αθηνών κ.
Ιερώννυμου*

*Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου
και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος δωρίζει στον
Αρχιεπίσκοπο Αθηνών κ. Ιερώννυμο αργυ-
ρό αντίγραφο της Παναγίας του Κύκκου*

*Ο Μητροπο-
λίτης Κύκκου
και Τηλλυρίας
κ. Νικηφόρος
προσφέρει
στον Αρχιεπί-
σκοπο Αθη-
νών το βιβλίο
«Όψεις και
πράξεις μιας
συνεχιζόμενης
καταστροφής»
στο οποίο πα-
ρουσιάζεται η
σημερινή κα-
τάσταση των
μνημείων της
κατεχόμενης
Κύπρου*

Συνάντηση Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου με τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κάρολο Παπούλια

Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Αθήνα με αφορμή την τελετή αναγόρευσης του σε Επίτιμο Διδάκτορα του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος είχε επίσημη συνάντηση με τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κάρολο Παπούλια. Ο Πανιερώτατος, ενημέρωσε τον Πρόεδρο για τις εξελίξεις γύρω από το Κυπριακό πρόβλημα καθώς και για το έργο της Ιεράς Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλ-

λυρίας και της Ιεράς Μονής Κύκκου.

Η συνάντηση διεξήχθη σε εγκάρδιο κλίμα και κατά τη διάρκεια της ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας δώρισε στον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας αργυρό αντίγραφο της Παναγίας του Κύκκου, καθώς και το βιβλίο «Όψεις και πράξεις μιας συνεχιζόμενης καταστροφής» που εξέδωσε η Ιερά Μονή Κύκκου μέσα στα πλαίσια της αγωνίας της για τα κατεχόμενα μνημεία της Κύπρου.

Συνάντηση Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου με τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Χριστόφια

Ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Δημήτρης Χριστόφιας στα πλαίσια των τακτικών επαφών του με τον Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρο επισκέφτηκε στο Μετόχι του Κύκκου τον Πανιερώτατο όπου είχαν εγκάρδια επιμακρόν συνομιλία. Κατά τη διάρκεια της συνομιλίας ο Πρόεδρος ενημέρωσε αναλυτικά τον Πανιερώτατο για τις

εξελίξεις στο εθνικό θέμα όσο και σε σχέση με άλλα τρέχοντα κοινωνικά ζητήματα. Ο Πανιερώτατος ενημέρωσε τον Πρόεδρο για τα προβλήματα και τους προβληματισμούς που αντιμετωπίζει ο ακριτικός κόσμος της Τηλλυρίας και ιδιαίτερα του μετέφερε την έντονη αγωνία του αγωνιζόμενου λαού σε σχέση με τη διαφαινόμενη διάνοιξη του οδοφράγματος του Λιμνίτη.

*Αναμνηστική
φωτογραφία
των δύο εκ-
κλησιαστικών
ανδρών. Στο
πίσω μέρος της
φωτογραφίας
διακρίνεται ο
ναός του Αγίου
Προκοπίου
στο Μετόχι της
Ιεράς Μονής
Κύκκου στη
Λευκωσία.*

*Διακρίνονται
από αριστερά
προς τα δεξιά
ο Πανιερώτατος
Μητροπολίτης
Κύκκου και Τηλ-
λυρίας κ. Νικη-
φόρος, ο Μητρο-
πολίτης Ταμα-
σού και Ορεινής
κ. Ησαΐας και
ο Πατριάρχης
Ιεροσολύμων
κ. Θεόφιλος.*

Συνάντηση Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου με τον Πατριάρχη Ιεροσολύμων κ. Θεόφιλο Γ΄

Μέσα στα πλαίσια της συνάξεως της Εκτελεστικής Επιτροπής του Συμβουλίου Εκκλησιών Μέσης Ανατολής που πραγματοποιήθηκε στην Ιερά Μονή Κύκκου κατά την περίοδο 30 Σεπτεμβρίου μέχρι και την Πέμπτη 2 Οκτωβρίου ο Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος είχε την ευκαιρία να συναντηθεί στο Μετόχι του Κύκκου στη Λευκωσία με

τον Πατριάρχη Ιεροσολύμων Θεόφιλο Γ΄. Κατά την διάρκεια της συναντήσεως των δύο εκκλησιαστικών ανδρών συζητήθηκαν θέματα πανορθόδοξου ενδιαφέροντος ενώ έγινε ιδιαίτερη μνεία στο σημαντικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η Εκκλησία της Κύπρου ως αρωγός στην προσπάθεια για ειρήνευση στην περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Συνάντηση Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου με τον Υποδιοικητή της Κεντρικής Περιφέρειας της Ρωσίας κ. Θεόδωρο Αντών

Ο Υποδιοικητής της Κεντρικής Περιφέρειας της Ρωσίας κ. Θεόδωρος Αντών επισκέφτηκε τον Πανιερώτατο Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρο, όπου συζήτησαν θέματα εθνικού και θρησκευτικού ενδιαφέροντος. Ο κ. Αντών αφού ξεναγήθηκε στο χώρο και γεύτηκε

την φιλοξενία των πατέρων του Μετοχίου μετέβη για προσκύνημα στην Ιερά Μονή Κύκκου.

Στα φωτογραφικά στιγμιότυπα ο Πανιερώτατος προσφέρει ως ενθύμιο στον κ. Αντών αντίγραφο της εικόνας της Παναγίας της Ελεούσας.

Συνάντηση Πανιερωτάτου με τον νέο Πρέσβη των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής

Το νέο Αμερικανό Πρέσβη κο Frank Urbancic είχε την ευκαιρία να δεχτεί στις 16 Οκτωβρίου στο Μετόχι του Κύκκου στη Λευκωσία ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος. Τον κο Πρέσβη κατά την επίσκεψή του συνόδευσαν ο Υποπρέσβης κος Jonathsan Cohen ο κος James Ellikson Brown, ο κος Γρηγόρης Μακρής και η κα Χριστίνα ΧάεΠαρασκευά.

Κατά τη διάρκεια της συναντήσεως ο Πανιερώτα-

τος αφού συνεχάρη τον κο Πρέσβη για την ανάληψη των νέων του καθηκόντων του ζήτησε να εντατικοποιήσει τις προσπάθειές του προς την κατεύθυνση της δημιουργίας θετικού κλίματος για την επίλυση του κυπριακού προβλήματος. Ο Πανιερώτατος προσέφερε στον κο Πρέσβη ως αναμνηστικό δώρο επάργυρο ομοίωμα της εικόνας της Παναγίας της Ελεούσας του Κύκκου. Κατά την διάρκεια της συναντήσεως το παρόν του έδωσε και ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ταμασού και Ορεινής κ. Ησαΐας.

Συνάντηση Πανιερωτάτου με τον Δήμαρχο της ρωσικής πόλεως Αρπάτ

Επίσκεψη στο Μετόχι του Κύκκου πραγματοποίησε ο Δήμαρχος της Ρωσικής πόλεως Αρπάτ συνοδευόμενος από παράγοντες της τοπικής αυτοδιοίκησης του Δήμου Έγκωμης. Εκεί τον υποδέχτηκε ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης

Κύκκου κ. Νικηφόρος, όπου είχαν ολιγόωρη συνομιλία. Η επίσκεψή του εν λόγω Δημάρχου στην Κύπρο πραγματοποιήθηκε μέσα στα πλαίσια της διδυμοποίησης του Δήμου Έγκωμης με τη Ρωσική πόλη Αρπάτ.

**Ο Πανιερώ-
τατος ομιλεί
στο ετήσιο
Φεστιβάλ της
κοινότητας
Κάμπου.**

ΕΤΗΣΙΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΑΜΠΟΥ

Στις 15 Αυγούστου ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος παραβρέθηκε στην κοινότητα Κάμπου ανταποκρινόμενος σε πρόσκληση της κοινότητας όπως παραστεί στο ετήσιο Φεστιβάλ που διοργανώνει το Κοινοτικό της Συμβούλιο και η Εταιρεία Ανάπτυξης Μαραθάσας. Στην

ομιλία που απηύθυνε προς τους παρευρισκομένους, ο Πανιερώτατος αναφέρθηκε εκτενώς στο έργο που αναπτύσσει η Ιερά Μητρόπολις Κύκκου και Τηλλυρίας, καθώς και στις προσωπικές του προσπάθειες για να βοηθηθούν όλες οι κοινότητες της μητροπολιτικής περιφέρειας Κύκκου και Τηλλυρίας.

**Στιγμιότυπα
από το καλλι-
τεχνικό πρό-
γραμμα του
Φεστιβάλ.**

*Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης
Κύρκου και Τηλλυρίας κ. Νικη-
φόρος απευθύνεται προς τους
συγχωριανούς του, φέρνοντας στη
μνήμη του στιγμές και εικόνες της
παιδικής του ηλικίας στο χωριό,
εκφράζοντας ταυτόχρονα και την
αγάπη του προς αυτό.*

ΕΤΗΣΙΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟ- ΤΗΤΑΣ ΚΡΗΤΟΥ ΜΑΡΟΤΤΟΥ

Την γενέτειρά του Κρήτου-Μαρόττου επισκέφθηκε στις 16 Αυγούστου ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος, ανταποκρινόμενος σε πρόσκληση των συγχωριανών του όπως παρευρεθεί και τιμήσει με την παρουσία του το ετήσιο καλοκαιρινό Φεστιβάλ που διοργανώνει ο Σύνδεσμος Αποδήμων της κοινότητας.

Στην ομιλία που απηύθυνε προς τους συγχωριανούς του, ο Πανιερώτατος τους ευχαρίστησε για την πρόσκληση, για την τιμή που τρέφουν προς το πρόσωπό του και διαβεβαίωσε πως θα βρίσκεται πάντοτε στο πλευρό τους. Την αγάπη του προς το χωριό του, ο Πανιερώτατος εξέφρασε με τούτα τα λόγια :

«Υπάρχουν μερικά αγαθά του κόσμου τούτου, που στέκουν μοναδικά, αναντικατάστατα. Ποια είναι αυτά; Το ευλογημένο χώμα της γενέτειρας, ο καπνός που ανεβαίνει από τη γωνιά του πατρικού σπιτιού το χειμώνα ή όταν πυρώνεται ο φούρνος για τα χριστόψωμα ή τις πασχαλινές φλαούνες, οι θείες λειτουργίες τις Κυριακές, οι μακρές χειμωνιάτικες νύκτες γύρω από το τζάκι, το γλυκό και υπομονετικό πρόσωπο της μάνας, τα ροζιασμένα αλλά τίμια χέρια του πατέρα. Κι αν έχουν πεθάνει, αν έχουν φύγει από τη ζωή αυτή, είναι όμως οι τάφοι τους εκεί χώρος συνάντησης των ψυχών μας με τις ψυχές τους. Είναι γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο που, παρά το φόρτο των εργασιών μου, παρευρίσκομαι κάθε χρόνο και συμμετέχω στο ετήσιο φεστιβάλ της ποθεινής γενέτειράς μου Κρήτου-Μαρόττου.

Η Κρήτου- Μαρόττου είναι η γλυκύτατη γενέτειρά μου. Αυτή με εγέννησε. Εδώ αντίκρισα το πρώτο φως του ήλιου, εδώ έζησα, κατά τον ποιητή, τα πρώτα 12 μεγάλα χρόνια της ζωής μου. Εδώ γαλουχήθηκα με τα ιδεώδη της πίστεως και της πατρίδας, σ' αυτή χρεωστώ τις ευγενέστερές μου συγκινήσεις και τις βαθύτερες παιδικές μου χαρές και αναμνήσεις.

Από τα βάθη του γενέθλιου αυτού τόπου αναβρύζουν γεμάτοι από ακαταμάχητη γοητεία οι μυστικοί ψίθυροι του παρελθόντος, που ευαισθητοποιούν τις συναισθηματικές χορδές της καρδιάς μου.

Για όλους αυτούς τους λόγους παντοτινός οφειλέτης θα παραμείνω της γλυκύτατης γενέτειράς μου και έμπρακτα θα εκδηλώνω την αγάπη μου προς αυτήν, με έργα φιλανθρωπίας και κοινωνικής ευποιίας και πολιτισμού...».

Προσκυνηματική εκδρομή στη Ρωσία

Με επικεφαλής τον Πανιερώτατο Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρο, η Βυζαντινή χορωδία της Ιεράς Μονής Κύκκου μετέβηκε στα τέλη του περασμένου Αυγούστου στη Ρωσία για προσκυνηματική εκδρομή. Την αποστολή συνόδευαν επίσης ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ταμασού και Ορεινής κ. Ησαΐας και μερικοί ακόμα επιστημονικοί συνεργάτες της Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας.

Ξεχωριστή αφορμή για την πραγματοποίηση αυτής της επίσκεψης υπήρξε και η πρόσκληση της Θεολογικής Σχολής της Μονής του αγίου Σεργίου στο Ζαγκόρσκ (μια μικρή αγροτοβιομηχανική πόλη στα περίχωρα της Μόσχας), που έντονα εξέφρασε μέσω του Πρύτανή της την επιθυμία να φιλοξενήσει και τιμήσει τον Πανιερώτατο Μητροπολίτη Κύκκου

για την αδιάπτωτη στήριξη του προς αυτήν, και ειδικά με την επιχορήγηση έδρας Ελληνικών Σπουδών που δίνει στους φοιτητές της Θεολογικής τη δυνατότητα να εντρυφήσουν στις πρωτότυπες ελληνικές πηγές των ευαγγελίων και των πατερικών κειμένων. Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι απόφοιτος αυτής της Σχολής υπήρξε και ο Μητροπολίτης Ταμασού Ησαΐας.

Η εκδρομή αυτή πέρα από τον θρησκευτικό της χαρακτήρα είχε και την μορφή της ιστορικής περιδιάβασης σε μουσεία, μνημεία και άλλους αξιόλογους χώρους με ιστορική εμβέλεια τόσο στην παλαιά τσαρική πρωτεύουσα Αγία Πετρούπολη όσο και στη Μόσχα. Κατά τη διάρκεια της παραμονής στην Αγία Πετρούπολη πραγματοποιήθηκε προσκύνημα στον μεγαλειόβολο Ιερό Ναό του αγίου Ισαάκ, στην Ιερά Μονή του αγίου Ιωάννη της Κροστάνδης, στα

χειμερινά ανάκτορα των Τσάρων, το γνωστό σε μας μουσείο Ερμιτάζ, αλλά και στο Πετρούβαριετς, το θερινό ανάκτορο των Τσάρων που δεσπόζει στο Φιλανδικό κόλπο. Τέλος πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στα θερινά ανάκτορα της Αυτοκράτειρας Αικατερίνης της Μεγάλης.

Στην Μόσχα κατά την διάρκεια μιας συναρπαστικής ξενάγησης στο Κρεμλίνο, η Βυζαντινή Χορωδία, απέδωσε μέσα στον ιστορικό Ιερό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, βυζαντινούς ύμνους που ομολογουμένως σκόρπισαν ρίγος στο παρευρισκόμενο πλήθος που τους

παρακολούθησε με δέος και κατάνυξη. Στη συνέχεια της παραμονής στην Ρωσική πρωτεύουσα πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στην Κόκκινη Πλατεία και προσκύνημα στον Ιερό Ναό του αγίου Βασιλείου. Βυζαντινά μελουργήματα από τον Βυζαντινό μας χορό ακούστηκαν και κάτω από τους χρυσοστόλιστους επιβλητικούς τρούλους του ανοικοδομηθέντος Ιερού Πατριαρχικού Ναού του Σωτήρος Χριστού. Οι Πατριαρχικοί εκπρόσωποι προσκάλεσαν τον Μητροπολίτη Κύκκου σε μελλοντική επίσκεψή του να προστεί της Θείας Λειτουργίας στο μεγαλόπρεπο αυτό Ναοδόμημα για να δώσει την ευκαιρία στους φιλακόλουθους ορθόδοξους Μοσχοβίτες να ζήσουν μια βυζαντινή λειτουργική πανδαισία.

Επίσης κατά την παραμονή της αποστολής στην Μόσχα, πρέπει να αναφέρουμε ότι ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Κυρήνης Αθανάσιος, υποδέχτηκε φίλοξενα μαζί με το ποίμνιό του τον Πανιερώτατο Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας, όπως και τη συνοδεία του, στην έδρα της Εξαρχίας του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας στη Μόσχα.

Η όλη προσκυνηματική εκδρομή ολοκληρώθηκε με την επίσκεψη στη Θεολογική Σχολή της Ιεράς Μονής του αγίου Σεργίου όπου και ο Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας βραβεύτηκε από τον Πρύτανη της Σχολής για την προσφορά του στην Σχολή, την Θεολογική επιστήμη και την Ορθόδοξη Εκκλησία ευρύτερα. ■

Στιγμιότυπα από τη χειροτονία του Διακόνου Βενέδικτου.

Χειροτονία Διακόνου στην Ιερά Μονή Κύκκου

Προσφέρεται ο δούλος του Θεού...

Την Κυριακή 7 Σεπτεμβρίου κατά της διάρκεια της θείας λειτουργίας στην Ιερά Μονή Κύκκου ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος χειροτόνησε στον πρώτο βαθμό της ιερωσύνης τον μοναχό της αδελφότητας της Μονής Βενιαμίν Θεοχάρους. Ο νέος ιεροδιάκονος μετονομασθείς σε π. Βενέδικτο (κατά κόσμο Γεώργιος Θεοχάρους) γεννήθηκε στη Λεμεσό το 1981. Αποφοίτησε από το Λύκειο Πέτρου και Παύλου στη Λεμεσό το 1999 και αμέσως μετά κατετάγη στην Εθνική Φρουρά.

Ως μαθητής του Γυμνασίου ταξίδευε συχνά στο Άγιο Όρος, όπου περνούσε τα καλοκαίρια του στην Ιερά Μονή Διονυσίου παρά το πλευρό του Γέροντα και Προηγούμενου της Μονής Αρχιμανδρίτη

Χαράλαμπου. Επίσης τα δύο τελευταία καλοκαίρια που ήταν μαθητής του Λυκείου διέμεινε στα Κατουνάκια κοντά στη συνοδεία του Γέροντα Εφραίμ Κατουνακιώτη διακονώντας τον μαζί με τον υποτακτικό του Νεκτάριο. Μετά τον θάνατο των δύο Γερόντων Χαράλαμπους και Εφραίμ μετέβη στην Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας, όπου εκάρη μοναχός από τον Ηγούμενο της Μονής. Εκεί παρέμεινε για τρία χρόνια. Μετά από ευλογία του Ηγουμένου της Ιεράς Μονής Μεγίστης Λαύρας επέστρεψε στην Κύπρο, όπου έγινε δεκτός στη συνοδεία της Ιεράς Μονής Παναγίας του Κύκκου υπό την καθοδήγηση του Ηγουμένου αυτής και Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ Νικηφόρου.

Αρχιερατικό συλλείτουργο

Στιγμιότυπα από τον εσπερινό της εορτής

στην Ιερά Μονή Κύκκου

Ο Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας προσερχόμενος στον πανηγυρίζοντα ναό

Στιγμιότυπο από τη θεία λειτουργία

Πλήθος κόσμου κατέκλυσε την ιστορική Μονή της Παναγίας του Κύκκου για να τιμήσει την εορτή της Γεννήσεως της Υπεραγίας Θεοτόκου, στην οποία είναι αφιερωμένο το Καθολικό της Μονής.

Του εσπερινού προέστη ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος ενώ την επομένη το πρωί τελέστηκε αρχιερατικό συλλείτουργο από τους Πανιερωτάτους Μητροπολίτες Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρο και Ταμασού και Ορεινής κ. Ησαΐα.

*Στιγμιότυπα
από τη Θεία
Λειτουργία*

*Στιγμιότυπα
από τη θεία
λειτουργία*

*Η θαυματουργός
εικόνα
της Παναγίας
Ελεούσας του
Κύκκου*

*Οι ευσεβείς
προσκυνητές
της Μεγαλό-
χαρης*

Στιγμιότυπο από την ιερή λιτανεία.

Εορτή Αγίου Κυριακού στον Κάμπο

*Κατά τη διάρκεια της εορτής
τέθηκε για προσκύνηση τεμάχιο
των ιερών λειψάνων του Αγίου
που φυλάσσεται στον ιερό ναό.*

Έτερο στιγμιότυπο από την ιερή λιτανεία.

Η αρχαία εικόνα του Αγίου Κυριακού του Αναχωρητού που βρίσκεται στον ομώνυμο ναό.

Οι ιερείς αναπέμπουν δέηση ενώπιον της αγίας εικόνας και των ιερών λειψάνων.

Εορτάσθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου η μνήμη του Αγίου Κυριακού του Αναχωρητή στον ομώνυμο ναό της κοινότητας του Κάμπου. Τη θεία λειτουργία τέλεσε ο Πρωτοσύγκελος της Ιεράς Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας Αρχιμανδρίτης Αγαθόνικος Κυκκώτης συμπαραστατούμενος από τον τοπικό κλήρο. Πλήθος πιστών από τα χωριά της ευρύτερης περιοχής της Μαραθάσας, αλλά και αρκετοί απόδημοι της κοινότητας συνέρρευσαν για να τιμήσουν τον πολιούχο αγίο τους.

Μετά το πέρας της θείας λειτουργίας οργανώθηκε φιλανθρωπική αγορά από τον Χριστιανικό Σύνδεσμο Γυναικών Κάμπου.

Κοινό πρόγευμα στον Ξενώνα του χωριού

Κοινός Εκκλησιασμός στο ναό του Αγίου Γεωργίου στο Μηλικούρι

«Συναπάντημα στη γενέτειρά μας»

Φιλανθρωπική Εκδήλωση για την τρίτη ηλικία στο χωριό Μηλικούρι

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε η φιλανθρωπική εκδήλωση «Συναπάντημα στη γενέτειρά μας» που διοργάνωσε προς τιμή της τρίτης ηλικίας ο Χριστιανικός Σύνδεσμος Γυναικών Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου Μηλικουρίου, την Κυριακή 28 Σεπτεμβρίου 2008 στο χωριό Μηλικούρι. Η όλη εκδήλωση τελούσε υπό την αιγίδα του Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου, και περιλάμβανε κοινό πρωινό εκκλησιασμό στον ιερό ναό του Αγίου Γεωργίου στο Μηλικούρι, κοινό πρόγευμα στον Ξενώνα του χωριού, το οποίο ετοίμασαν τα μέλη του Χριστιανικού Συνδέσμου Γυναικών, πλούσιο καλλιτεχνικό και ψυχαγωγικό

πρόγραμμα με παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια, καθώς και κοινό γεύμα που προσέφερε για την εκδήλωση η Ιερά Μητρόπολις Κύκκου και Τηλλυρίας.

Στην ομιλία της η Πρόεδρος του Χριστιανικού Συνδέσμου Γυναικών Μηλικουρίου κ. Ανδρούλλα Πετρίδου ευχαρίστησε θερμά τον Πανιερώτατο Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρο για την στήριξη που παρέχει στον Χριστιανικό Σύνδεσμο Γυναικών Μηλικουρίου, και για όλες τις προσπάθειες που καταβάλλει για την επιτυχία των σκοπών και του έργου που έχει αναλάβει. «Παρά το πλευρό μας» τόνισε μεταξύ άλλων «έχουμε τον Πανιερώτατο Μη-

Η πρόεδρος του Χριστιανικού Συνδέσμου Γυναικών Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου Μηλικουρίου κ. Ανδρούλα Πετρίδου κατά την διάρκεια της ομιλίας της

Στιγμιότυπα από το πλούσιο καλλιτεχνικό πρόγραμμα

Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης ο Χριστιανικός Σύνδ. Γυναικών Μηλικουρίου τίμησε την υπερωρόβια γιαγιά του χωριού κ. Μαρία Νεάρχου

Ζύωμα παραδοσιακών κουλουριών από την προετοιμασία της εκδήλωσης

Ο παραδοσιακός παλουζές έτοιμος για σερβίρισμα

τροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρο, ο οποίος μέσα από τη σύσταση και λειτουργία των Χριστιανικών Συνδέσμων, θέλησε να δώσει σ' εμάς τις γυναίκες τη θέση που μας ανήκει στην πνευματική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή στην κοινότητά μας, και από την αρχή δήλωσε ότι στις προσπάθειές μας θα είναι πάντα συναγωνιστής και συνοδοιπόρος. Γι' αυτό και του απευθύνουμε με την ευκαιρία αυτή τη βαθιά μας ευγνωμοσύνη και τις θερμές μας ευχαριστίες».

Στην ομιλία της η κ. Πετρίδου εξήγησε επίσης τους στόχους της εκδήλωσης επισημαίνοντας πως πρώτος στόχος ήταν να δώσει την ευκαιρία στους ανθρώπους που σε δύσκολα χρόνια έζησαν και προσέφεραν στο χωριό να ξανασυναντηθούν στον τόπο που γεννήθηκαν και να ξαναζήσουν όλοι από κοινού μια μέρα στο όμορφό του περιβάλλον, και να αναγεννηθεί σ' αυτούς η αγάπη γι' αυτό, ώστε να το επισκέπτονται πιο συχνά. Άλλος στόχος, όπως εξήγησε, ήταν να δοθεί μια συνέχεια στις δραστηριότητες του χωριού, οι οποίες περιορίζονταν μόνο κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών, έτσι που οι λιγοστοί μόνιμοι κάτοικοι του χωριού να νιώθουν ότι δεν εγκαταλείπονται.

Τρίτος στόχος της εκδήλωσης, όπως τόνισε η κ. Πετρίδου, ήταν «να δείξουμε την εκτίμησή μας και να ανταμείψουμε με τον τρόπο αυτό όλους τους συγχωρι-

ανούς και φίλους του χωριού μας που το επισκέπτονται συχνά, δίνοντας με την παρουσία τους ζωντάνια σ' αυτό» και τέλος «η ανάγκη συνειδητοποίησης πως το χωριό Μηλικούρι ανήκει σε μια ευρύτερη περιοχή και ως εκ τούτου είναι ανάγκη να ξεκινήσει μια συνεργασία με τις γειτονικές κοινότητες που υπάγονται εκκλησιαστικά στην Ιερά Μητρόπολη Κύκκου και Τηλλυρίας»

Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης ο Χριστιανικός Σύνδεσμος Γυναικών Μηλικουρίου τίμησε την υπερωρόβια γιαγιά του χωριού κ. Μαρία Νεάρχου, προσφέροντας σ' αυτήν τιμητική πλακέτα καθώς και εικόνα του Αγίου Γεωργίου, προστάτη της κοινότητας.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους και μέλη των Χριστιανικών Συνδέσμων Γυναικών Τσακίστρας, Κάμπου και Κάτω Πύργου Τηλλυρίας. ■

Ο Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας

Την Ιερά Μονή Κύκκου επισκέφθηκε στις 3 Οκτωβρίου ο Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας κ. Αναστάσιος, συνοδευόμενος από τον Προκαθήμενο της Κυπριακής Εκκλησίας κ. Χρυσόστομο Β'.

Ο Ηγούμενος της Ιεράς Μονής, Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος, ο Μητροπολίτης Μόρφου κ. Νεόφυτος καθώς και οι πατέρες της Μονής Κύκκου, επεφύλαξαν στον κ. Αναστάσιο μια λαμπρή υποδοχή.

Ο Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας αμέσως μετέβη στο Καθολικό της Μονής, όπου εκεί ασπάσθηκε την θαυματουργική εικόνα της Παναγίας της Ελεούσας του Κύκκου, η οποία καλλιτεχνήθηκε από τον Απόστολο

και Ευαγγελιστή Λουκά, καθώς και τίμια λείψανα που φυλάσσονται στην Μονή.

Στην προσφώνηση του ο Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος μεταξύ άλλων τόνισε, πως η παρουσία του Αρχιεπισκόπου Αλβανίας στην Ιερά Μονή Κύκκου γίνεται δεκτή ως ευλογία Θεού.

Ο κ. Νικηφόρος ακόμη ανέφερε, πως με την δραστηριότητά του ο Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας, «αισθητοποιεί την οικουμενική αποστολή της Ορθοδοξίας, μη επιτρέποντας στείρους εθνοφυλετισμούς, που εξατμίζουν την Εκκλησία σε καιρικές επιλογές εθνους».

Επίσης υπογράμμισε πως ο κ. Αναστάσιος πρω-

στην Ιερά Μονή Κύκκου

τοστατεί για «μια υπεύθυνη ορθόδοξη απάντηση στα μεγάλα σύγχρονα προβλήματα της ανθρωπότητας, όπως στο πανανθρώπινο αίτημα για τη συμβολή των ορθοδόξων Εκκλησιών στην κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της μοναδικής ιερότητας του ανθρωπίνου προσώπου, στο αίτημα για την επικράτηση της ειρήνης, της δικαιοσύνης, της αγάπης και της αδελφοσύνης μεταξύ των ανθρώπων και των λαών».

Μετά το πέρας της προσφωνήσεώς του ο Μητροπολίτης Κύκκου κ. Νικηφόρος απένειμε στον προκαθήμενο της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Αλβανίας το χρυσό μετάλλιο της Μονής Κύκκου και ένα αντίγρα-

φο της εικόνας της Παναγίας της Ελεούσας.

Από την πλευρά του ο κ. Αναστάσιος πρόσφερε στον κ. Νικηφόρο ένα εγκόλπιο, ένα ασημένιο δίσκο και βιβλία τοθ για τη βιβλιοθήκη της Μονής, της οποίας την αδελφότητα συγχάρηκε για το πολύπτυχο έργο της.

Ο Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος τόνισε ότι ο μοναχός «πρέπει να ζει εν Χριστώ και με την αγάπη και την προσευχή του να αγκαλιάζει τους πάντες και τα πάντα».

Τέλος ο κ. Αναστάσιος τέλεσε τρισάγιο αλλά και κατέθεσε στεφάνι στον τάφο του Εθνάρχη Αρχιεπισκόπου και προέδρου Μακαρίου Γ'.

Προσφώνηση Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου

Μακαριώτατε Αρχιεπίσκοπε Τιράνων και
πάσης Αλβανίας κ. κ. Αναστάσιε.

Η παλαιά του Κύκκου ιστορική Μονή, έδρα
της Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας, και
η μοναστική Αδελφότητά της σεμνύνονται σή-
μερα για την πατρική αυτή επίσκεψή σας, την
επίσκεψη του φωτισμένου οιακοστροφού της
κατά Αλβανίαν Ορθοδόξου Αυτοκεφάλου Εκ-
κλησίας, την επίσκεψη μιας ζέουσας σε σοφία
και θερμή συναισθημάτων και ιδεών προσωπι-
κότητας, που με οξύτατη πρισματική ευαισθη-
σία συνειδησεως ζει βαθέως τα προβλήματα

του σύγχρονου ανθρώπου και με την πυκνή
σοφία και τον ευκίνητο στοχασμό της μεταγ-
γίζει σ' όλους μας τον πυρετό μιας έντιμης και
επιβεβλημένης εγρήγορσης.

Ως ευλογία Θεού, Μακαριώτατε, δεχόμαστε
την πρωθιεραρχική παρουσία σας εδώ στη θε-
οφρούρητη του Κύκκου Μονή, που ιδρύθηκε
κατά τα τέλη του ενδεκάτου αιώνα από τον
Αυτοκράτορα του Βυζαντίου Αλέξιο Κομνηνό
και το μοναχό Ησαΐα και που προστατεύεται
και περιφρουρείται από την καλλιτεχνηθείσαν
από τον Απόστολο Λουκά σειπήτη εικόνα της Με-
γαλόχαρης, της Ελεούσας του Κύκκου, η χάρη

της οποίας ως ποταμός αείρροος αρδεύει και ζωογονεί τον Αμπελώνα της Κυπριακής Εκκλησίας.

Ευλογητός ο Θεός, ο οποίος οδήγησε τα βήματά σας εδώ στο θερμοκήπιο αυτό της Ορθοδόξου πίστεως και κοινωνικής δραστηριότητας, που για εννέα και πλέον συνεχείς αιώνες, πνευματικά, θρησκευτικά και εθνικά την Κύπρο κατηυγάζει και ως έπαληθ θρησκευτική, εθνική, κοινωνική, πολιτιστική και φιλανθρωπική επίφθορος υφίσταται.

Σήμερα η Ιερά Μονή Κύκκου, το πάγκαλο αυτό της πατρώας ευσέβειας αγκάθισμα, χωρίς να χάσει την ικμάδα της ζωτικότητάς της και την τόλμη των πρωτοβουλιών της, προσπαθεί πάντοτε με άγρυπνο το λύχνου της συνείδησής της να συλλαμβάνει την ορθόδοξη σκέψη στις σύγχρονες διαστάσεις της και να αναπτύσσει το έργο της σ' όλη την κλίμακα του Ευαγγελίου, ως θεωρητικής και πρακτικής ζωής.

Μακαριώτατε,

Υπηρετείτε επαξίως την ακαδημαϊκή θεολογία, τη θεολογία δηλαδή του σπουδαστηρίου, της έδρας και του συγγράμματος, αλλά και τη θεολογία, την επέκεινα της επιστημολογικής μεθόδου και των ειδικοτήτων εκτεινομένη, δηλαδή την ευχαριστιακή, την κηρυγματική, την ποιμαντική και κοινωνική θεολογία, η οποία «συνθέτει σταυρικός τη συνάντηση της αποκαλύψεως με την αγορά και τον δήμο, τη συνάντηση του Λόγου του Θεού με τον λόγο και τη σάρκα του ανθρώπου, την εν αγάπη αναζήτηση του Θεού με το άγχος του κόσμου, με αποσκόπηση στη νίκη κατά της φθοράς και του θανάτου, στην ανάσταση, στη μεταμόρφωση και τη θέωση».

Με την ισχύν του πνεύματός σας, Μακαριώτατε, και με την ευγένεια της ψυχής σας δίνετε υψηλό περιεχόμενο και βαθύ νόημα στο αξίωμα, που δίκαια κατέχετε, και με το σπουδαίο έργο σας και την αληθινά μεγάλη προσωπικότητά σας νοσηματοδοτείτε και λαμπρύνετε τον Αρχιεπισκοπικό θρόνο της Αλβανίας.

Μας γοητεύετε και μας διδάσκετε με το ήθος και την ποιότητα της προσωπικότητάς σας, με τον απαραιμείωτο δυναμισμό του πνεύματός σας, με τον υπέροχο θεολογικό λόγο σας, με την αριστοκρατική διανοήσή σας και το διεισδυτικό βάθος του στοχασμού σας, αλλά και με τον ένθεο ζήλό σας, το υψηλό εκκλησιαστικό φρόνημά σας και την ευαγγελική ταπείνωση και αφοσίωσή σας.

Με ένθεο ζήλο εργάζεσθε για την εν Χριστώ αύξηση και επάνθηση της Ορθοδόξου Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Αλβανίας, αλλά και με την όλη δραστηριότητά σας αισθητοποιείτε την οικουμενική αποστολή της Ορθοδοξίας, μη επιτρέποντας στείρους

εθνοφυλετισμούς, που εξατμίζουν την Εκκλησία σε καιρικές επιλογές του έθνους.

Είθε ο εμπνευσμένος προφηταπόστολος της ενότητας των Ορθοδόξων Εκκλησιών και όλου του Χριστιανικού κόσμου, αλλά και ο ασίγαστος κήρυκας και ακάματος εργάτης της αγάπης και της ειρήνης μεταξύ απάντων των επί γης ανθρώπων.

Αντί του συμβόλου της έχθρας και της διαιρέσεως, υψώσατε το σύμβολο της αγάπης και της προσέγγισης, κατερρίψατε όλα τα τείχη της μισαλλοδοξίας και υπερασπισθήκατε την εικόνα του Θεού, τον άνθρωπο, ανεξάρτητα από τη φυλή και το θρησκευμά του.

Όταν, Μακαριώτατε, ορισμένοι επιχειρούσαν να χρησιμοποιήσουν τη θρησκεία στις εθνικές συγκρούσεις των Βαλκανίων, μία από τις ισχυρότερες φωνές, που ακούστηκαν, ήταν η δική σας.

Δικό σας είναι το απόφθεγμα: «Το έλαιον της θρησκείας δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί ποτέ στην ανάφλεξη συγκρούσεων, αλλά στην καθυσύχαση της καρδιάς και στη θεραπεία τραυμάτων».

Μετακενώσατε, Μακαριώτατε, και προσαρμόσατε τον ατίμητο θησαυρό της μακραίωνης πατερικής παραδόσεως στη νέα προβληματική του σύγχρονου ανθρώπου και πρωτοστατείτε για μια υπεύθυνη ορθόδοξη απάντηση στα μεγάλα σύγχρονα προβλήματα της ανθρωπότητας, όπως στο αίτημα το Πανανθρώπινο για τη συμβολή των Ορθοδόξων Εκκλησιών στην κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της μοναδικής ιερότητας του ανθρωπίνου προσώπου, στο αίτημα για την επικράτηση των χριστιανικών ιδεωδών της ειρήνης, της δικαιοσύνης, της αγάπης και της αδελφουσύνης μεταξύ των ανθρώπων και των λαών, στο αίτημα για το σεβασμό και την περιφρούρηση της Θείας Δημιουργίας από την καταστροφική-ληστρική manía του σύγχρονου ανθρώπου, και γενικά στο αίτημα για μια συστηματική ορθόδοξη ερμηνεία της σχέσεως του Θεού με τον σύγχρονο άνθρωπο και τον κόσμο.

Μακαριώτατε,

Θερμά σας παρακαλούμε στις Αρχιεπισκοπικές ευχές σας να μη λησμονείτε ποτέ και το χειμαζόμενο σήμερα μαρτυρικό λαό της νήσου αυτής του Αποστόλου Βαρνάβα, που για τριάντα τέσσερα τώρα χρόνια αίρει τον σταυρό του μαρτυρίου του, που η ανάληψη και αδυσώπητη ακαμψία των ανόμων συμφερόντων των μεγάλων της γης επέβαλαν στους ώμους του.

Πολλά και ευλογημένα τα έτη της ζωής σας, Μακαριώτατε, και της Αρχιεπισκοπείας σας, εις δόξαν Χριστού και της Αγίας Αυτού Εκκλησίας. ■

Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ταμασού και Ορεινής κ. Ησαΐας με τον Μακαριώτατο Πατριάρχη Γεωργίας κ.κ. Ηλία.

Φιλάνθρωπη αποστολή της Εκκλησίας Κύπρου στο Πατριαρχείο της Γεωργίας

Με εντολή της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου εστάλη οικονομική βοήθεια στο Πατριαρχείο Γεωργίας.

Συγκεκριμένα στις 15 Σεπτεμβρίου 2008 ο υπεύθυνος του γραφείου εξωτερικής Ιεραποστολής της Εκκλησίας της Κύπρου, Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ταμασού και Ορεινής κ. Ησαΐας, εκπροσωπώντας την Ιερά Σύνοδο, μετέβη στην Τιφλίδα της Γεωρ-

γίας, όπου είχε συνάντηση με τον Μακαριώτατο Πατριάρχη Γεωργίας κ.κ. Ηλία.

Στη συνάντηση ο Πανιερώτατος παρέδωσε στον Μακαριώτατο Πατριάρχη επιταγή ύψους 200,000 δολαρίων Αμερικής για την ανακούφιση των αυξημένων αναγκών του Πατριαρχείου Γεωργίας οι οποίες προέκυψαν από τη δημιουργία χιλιάδων προσφύγων, αποτέλεσμα του

πρόσφατου Ρώσο-Γεωργιανού πολέμου που έγινε τον περασμένο Αύγουστο.

Επίσης, ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ταμασού μαζί με την επιταγή παρέδωσε και επιστολή του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομου, ο οποίος εξέφρασε τη συμπάθεια, τη λύπη και την αγωνία του για τα τραγικά αποτελέσματα του πολέμου και ταυτόχρονα ευχήθηκε

Αναμνηστική φωτογραφία.

ταχεία αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ των ομόδοξων λαών Ρωσίας και Γεωργίας.

Ο Μακαριώτατος Πατριάρχης Γεωργίας αφού ευχαρίστησε την Εκκλησία της Κύπρου για την ηθική και οικονομική της στήριξη, τόνισε ότι η Κύπρος είναι η πρώτη Ορθόδοξη Εκκλησία που στέλνει εκπρόσωπο με οικονομική βοήθεια στην Τιφλίδα και ότι θα κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να δοθούν όλα τα χρήματα με σύνεση και προγραμματισμό στους χιλιάδες πρόσφυγες που κατακλύζουν την πρωτεύουσα της χώρας.

Στη συνέχεια ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ταμασού συνοδευόμενος από Γεωργιανούς Αρχιερείς περιόδευσε σε αρκε-

Ανταλλαγή αναμνηστικών δώρων με αφορμή την επίσκεψη.

τούς καταυλισμούς προσφύγων και βομβαρδισμένες περιοχές παρέχοντας ηθική και ψυχολογική στήριξη στα θύματα του πολέμου. Η προσπάθειά του να

μεταβεί από τη Γεωργία στη Νότιο Οσετία κατέστη αδύνατη λόγω της εκκρεμούς πολιτικής και στρατιωτικής κατάστασης στην περιοχή.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κέννας κ. Μακάριος εν ώρα δηλώσεων σε τοπικό τηλεοπτικό σταθμό

Ο αντιπρόεδρος της Κέννας Στέφανος Καλότζο Μουσιόκα παρέστη και απηύθυνε χαιρετισμό στην τελετή. Διακρίνονται οι Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Κέννας κ. Μακάριος και Μονάτζας κ. Ιερώνυμος και οι Πρέσβεις της Ρωσίας, της Σερβίας και της Κύπρου

Διεθνές Βραβείο στη Σχολή «Μακάριος Γ΄» της Κέννας

Το «Διεθνές Ίδρυμα διά την Ενότητα των Ορθόδοξων Χριστιανικών Κρατών» βραβεύει κάθε έτος Προσωπικότητες, Εκκλησιαστικά και Εκπαιδευτικά Ίδρύματα, διά την προσφορά τους εις το κοινωνικό σύνολο. Η Επιτροπή του Ιδρύματος συνήλθε εις την Μόσχα και ενέκρινε εκ των προταθέντων προς βράβεισιν για την εφετινή χρονιά τα πέντε ονόματα:

1. Αρχιεπίσκοπον Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλον
2. Πριγκίπισσαν Αικατερίνην της Γιουγκοσλαβίας
3. Πρόεδρον της Μολδαβίας
4. Υπουργόν Εξωτερικών της Ρωσίας και
5. Ορθόδοξον Πατριαρχικήν Σχολήν Ναϊρόμπης Κέννας

Η βραβευθείσα Πατριαρχική Σχολή της Ναϊρόμπης αποτελεί ένα από τα δυναμικότερα ιεραποστολικά Κέντρα ολοκλήρου της Αφρικής. Εθεμελιώθη και συνεστήθη υπό του αιμνήστου Αρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου Γ' το έτος 1970 επί οικοπέδου δωρηθέντος εις αυτόν υπό του Προέδρου της Κέννας Τζιόμο Κενυάτα, με σκοπόν άμεσον μεν την μόρφωσιν και πνευματικήν καλλιέργειαν των νέων της Αφρικής, έμμεσον δε την προαγωγήν και πρόοδον του τόπου.

Το μήνυμα

Σήμερον την Διοίκησιν και λειτουργίαν της Σχολής ασκεί ο το πάλαι υπηρετών εις Κένναν από του έτους

Στιγμιότυπο από την φετινή τελετή αποφοίτησεως των ιεροσπουδαστών της Πατριαρχικής Σχολής Μακαρίου Γ' στο Ναϊρόμπι

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κένυας κ. Μακάριος απηύθυνε το λόγο προς τους τελειόφοιτους της Πατριαρχικής Σχολής

1977 ως λαϊκός θεολόγος Ανδρέας Τηλλυρίδης, κατόπιν εντολής του αιμνήστου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και με την έγκρισιν και ευλογίαν, του τότε Πατριάρχου Αλεξανδρείας Νικολάου Στ', μετέπειτα Επίσκοπος Ριρούτας και νυν Μητροπολίτης Κένυας Μακάριος.

Οι δραστηριότητες της Σχολής συνίστανται εις την αρτίαν θεολογικήν κατάρτισιν των φοιτητών, οι οποίοι προέρχονται, εκτός αυτών της Κένυας, από πολλές και διαφόρους χώρας της Αφρικής και οι οποίοι αργότερα θα αποτελέσουν, αφού επί μίαν τριετίαν εκκολαφθούν εις αυτήν, τους μελλοντικούς λειτουργούς του Υψίστου εις τας χώρας των. Ούτω σχηματίζεται ο πυρήν διά την εξάπλωσιν της Ορθοδοξίας εις ολόκληρον την Αφρικήν.

Εκ παραλλήλου αποκτούν ούτοι γνώσιν της λειτουργικής παραδόσεως της Ορθοδόξου ημών Εκκλησίας όχι μόνον θεωρητικήν, αλλά και πρακτικήν ασκούμενοι πρωί και βράδυ εις τα Ιερατικά καθήκοντα εις το παρεκκλησίον της Σχολής του Αγίου Μακαρίου, μεταβαλλόμενοι τοιοιτοτρόπως εις τους φορείς του μηνύματος της Ορθοδοξίας, το οποίον επί πολλά έτη τώρα μεταλαμπαδεύουν απ' άκρου εις άκρον εις ολόκληρον την Αφρικανικήν Ήπειρον.

Πλην τούτων πάντων ανεκτιμήτου αξίας έργον αποτελεί η επιτελεσθείσα μετάφρασις των Εκκλησιαστικών και Λειτουργικών κειμένων της Εκκλησίας μας υπό της Πατριαρχικής Σχολής, υπό την εποπτείαν και καθοδήγησιν του Διευθυντού αυτής Μητροπολί-

του Μακαρίου κατά την τελευταίαν δεκαπενταετίαν εις εικοσιπέντε και πλέον Αφρικανικάς διαλέκτους, έργον μνημειώδες το οποίον λαμπρύνει και εξυψώνει την Σχολήν αυτήν ως και το Σεπτόν Πατριαρχείον Αλεξανδρείας.

Οι φυλές

Είναι ένα έργον το οποίον δεν έχει προηγούμενον εις την Ιστορίαν του Πνευματικού Πολιτισμού των φυλών της Αφρικής και το οποίον συμβάλλει εις την θεμελίωσιν της Αφρικανικής Γραμματείας, εφόσον αι διάλεκτοι που μόνον ομιλούντο σήμερον κυκλοφορούν και γραπτώς. Ούτω δια της υψίστης ιστορικής σημασίας του έργου τούτου, η Σχολή συμβάλλει εις την διατήρησιν των διαλέκτων τούτων διά των γραπτών κειμένων.

Δικαίως λοιπόν η μεγαλόνησος Κύπρος αισθάνεται υπερήφανη και πανηγυρίζει διά την δικαίαν και επαξίαν βράβευσιν της Σχολής αυτής, ήτις διατελεί υπό την Πνευματικήν δικαιοδοσίαν του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής και υπό την άγρυπνον εποπτείαν του Διευθυντού αυτής κ. Μακαρίου, γνησίου και πνευματικού τέκνου αυτής, το οποίον επί μίαν τριακονταετίαν βαστάζει το βαρύ φορτίον διά την ορθήν και τελείαν εκπλήρωσιν του σκοπού της συστάσεώς της, υπό του Διεθνούς Ιδρύματος διά την ενότηταν των Ορθοδόξων Χριστιανικών Κρατών. ■

Χειροτονία Χωρεπισκόπου Αρσινόης

● Του Λουκά Παναγιώτου
Διευθυντή Ραδιοσταθμού «Λόγος»

Μέσα στο κλίμα της Σταυροαναστάσιμης χαράς της εορτής της Υψώσεως του Τιμί-
ου Σταυρού και στην παρουσία πλήθους
κόσμου, πραγματοποιήθηκε στον Ιερό
Ναό της Παναγίας Ευαγγελίστριας στην Παλλου-
ριώτισσα, κατά τη διάρκεια αρχιερατικού συλλεί-
τουργου, προϊσταμένου του Αρχιεπισκόπου Κύ-
πρου Χρυσόστομου, η χειροτονία του νέου Χωρε-
πίσκοπου Αρσινόης Νεκταρίου.

«Η ένθεη χαρά την οποία εδοκίμασε ο Προφή-
της Συμεών, ότε εδέχθη «εν αγκάλαις» τον Σωτή-
ρα Χριστό, αισθάνομαι ότι πλημμυρίζει σήμερα
και τη δική μου ψυχή και νομίζω ότι δικαιούμαι
κι' εγώ να αναφωνήσω, μετ' αυτού, περιχαρής
και ευγνώμων προς τον Κύριο: «Νυν απολύεις
τον δούλον Σου Δέσποτα, ότι είδον οι οφθαλμοί
μου την συμπλήρωσιν όλων των Εκκλησιαστι-

κών Επαρχιών», ανέφερε μεταξύ άλλων στον
λόγο του ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Νέας
Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου κ. Χρυσόστο-
μος, απευθυνόμενος στον νέο Χωρεπίσκοπο.

Ο Μακαριώτατος εξέφρασε την ιδιαίτερη
χαρά του για την ολοκλήρωση ενός από τους
υψηλόφρονες εκκλησιαστικούς του οραματι-
σμούς, τους όποιους έθεσε κατά τους μακρούς
χρόνους της ιερατικής του διακονίας.

«Και ιδού, σήμερον», ανέφερε ο Κύπρου Χρυσό-
στομος «η Αγάπη του Θεού με αξιώνει να βλέπω τους
οραματισμούς αυτούς να γίνονται πραγματικότητα. Η
ψυχή μου δονείται από αισθήματα ευγνωμοσύνης, τα
οποία από κέντρου καρδιάς εκφράζω προς τον Κύριο,
που με καταξίωσε της πνευματικής αυτής χαράς».

«Ανέρχεσαι σήμερον, εν αισίαις ώραις, τις βαθμί-

δες του θρόνου της Αρσινόης και καθίστασαι διάδοχος αγίων ανδρών, όπως του Αρίστωνος, του Αρκαδίου, του Νίκωνος, του Φωτεινού και πολλών άλλων, οι οποίοι διέλαμψαν με τις χριστιανικές τους αρετές και προσετέθησαν στο «νέφος των αγίων και των μαρτύρων», πάνω στο οποίο εδράζεται η Εκκλησία του Χριστού. Γι' αυτό γνώριζε ότι χρέος υψηλό έχεις ενώπιόν Σου, να τους μιμηθείς και να αναδειχθείς αντάξιός αυτών», σημείωσε ο Μακαριώτατος.

«Υπεράγαν τιμητικό έργο αναλαμβάνεις από σήμερα, ηγαπημέne αδελφέ, αρχιερατικής τιμής αξιωθείς. Διά τούτο, εφεξής, συνεχής, επίμονος και αργαλέος αγών, ας είναι ο αρχιερατικός σου βίος» επεσήμανε ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος και συμβούλευσε τον νεοχειροτονηθέντα: «Ίσχυε και ανδρίζου. Βάλε την χείρα Σου επί το άροτρον, λάβε δρέπανον ανά χείρας και είσελθε εις τον λαχόντα σοι πνευματικόν αγρόν του Κυρίου. Και πιστεύομεν ακραδάντως ότι με την Χάρη του Αγίου Πνεύματος η συγκομιδή θα είναι πλουσιοτάτη».

«Έχοντας πάντοτε επίγνωση της αδυναμίας μου, προσφέρω τον εαυτό μου στο θείο θέλημα, υπακούοντας στη φωνή της Αγίας Ημών Εκκλησίας. Και ιδού ευρίσκομαι σήμερα, εν τω μέσω υμών, έτοιμος ζωσμένος το λέντιον της διακονίας και μετά φόβου Θεού πίστεως και αγάπης εισέρχομαι στο μυστήριο της αγίας διακονίας ψυχών, εικόνων Θεού» ανέφερε ο νέος Χωρεπίσκοπος Αρσινόης Νεκτάριος στον χειροτονητήριο λόγο του.

Απευθυνόμενος, στη συνέχεια, προς τον Αρχιε-

πίσκοπο και τους παρευρισκομένους, σημείωσε μεταξύ άλλων ότι «αισθανόμεθα ότι η Εκκλησία σήμερα με τους ποιμένες της, επισκόπους και ιερείς έχει να διαδραματίσει σπουδαίο ρόλο. Ο κόσμος διέρχεται κρίση και ζει μέσα στην αγωνία, αφού τα έχει δοκιμάσει όλα ζητεί και κάτι άλλο. Ζητεί χαρά και την ειρήνη του Θεού. Αυτό είναι που καλούμεθα να διδάξουμε και να δείξουμε τον δρόμο στον λαό. Ο καθένας πρέπει να μάθει από μας ότι είναι παιδί του Θεού και ότι την πραγματική χαρά θα τη βρει μόνο αν αποκτήσει την ειρήνη του Θεού. Η αποστολή μας μας φορτώνει με ένα μεγάλο χρέος έναντι του κόσμου και τι θα απολογηθούμε στον Θεό, αν δεν πραγματοποιήσουμε την αποστολή μας».

Ο Χωρεπίσκοπος Αρσινόης αναφέρθηκε ιδιαίτερα στο σημαντικό ρόλο που έχει να διαδραματίσει στην πατρίδα μας, ο επίσκοπος και η Εκκλησία, λέγοντας χαρακτηριστικά: «σε μια ημικατεχόμενη πατρίδα ο ρόλος της Εκκλησίας, ως θεματοφύλακα της πίστεως και της φυλής αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία. Αφουγκραζόμαστε, Μακαριώτατε, την αγωνία σας για το μέλλον αυτού του τόπου, για το έσχατον αυτό άκρον του ελληνισμού και συμπαραιστάμεθα ευχόμενοι μαζί σας για μια δίκαιη και βιώσιμη λύση για το πρόβλημα του νησιού μας».

«Πορεύομαι προς το ποίμνιο της Χωρεπισκοπής αυτής με αίσθημα θυσίας και τη διάθεση να γίνω για τον απλό κόσμο ο καλός ποιμήν, ο οποίος την ψυχήν αυτού τίθησιν υπέρ των προβάτων», επεσήμανε τέλος ο Θεοφιλέστατος. ■

Ο αρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Κυκκώτης ενημερώνει και επεξηγεί το περιεχόμενο και τους σκοπούς της φωτογραφικής έκθεσης των κατεχόμενων θρησκευτικών μνημείων στους Σεβασμιώτατο Καρδινάλιο Angelo Cardinal Bagnasco, πρελάτο της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, Αρχιεπίσκοπο Γένοβας και πρόεδρο της Ιταλικής Επισκοπικής Συνόδου (CEI), και Εξοχώτατο κ. Mario Mauro, αντιπρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και μέλος του Ευρωπαϊκού Λαϊκού κόμματος.

Ο κ. Δρ. Ιωάννης Ηλιάδης του Πολιτιστικού Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', μιλά για το μέγεθος της καταστροφής της πολιτιστικής μας κληρονομιάς στα κατεχόμενα.

Στη φωτογραφική περιηγήθηκαν γύρω στις 700,000 επισκέπτες οι οποίοι ενημερώθηκαν για την τρέχουσα κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι κατεχόμενες εκκλησίες.

Φωτογραφική έκθεση

**ΣΤΟ ΡΙΜΙΝΙ
ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΑ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ
ΜΝΗΜΕΙΑ
ΤΗΣ ΚΑΤΕ-
ΧΟΜΕΝΗΣ
ΚΥΠΡΟΥ**

τις 700.000 χιλιάδες Ιταλών και ξένων ανέρχεται ο αριθμός των ατόμων που επισκέφθηκαν τη φωτογραφική έκθεση του Μουσείου της Ιεράς Μονής Κύκκου και ενημερώθηκαν για την συνεχιζόμενη καταστροφή των πολιτιστικών και θρησκευτικών μας θησαυρών στα κατεχόμενα εδάφη της πατρίδας μας από τους Τούρκους εισβολείς.

Η έκθεση άνοιξε τις πύλες της την Κυριακή 24 Αυγούστου 2008, έφερε τον τίτλο «Τα χριστιανικά μνημεία στην κατεχόμενη Κύπρο: όψεις και πράξεις μιας συνεχιζόμενης καταστροφής» και φιλοξενήθηκε στο χώρο των Διεθνών Εκθέσεων στα πλαίσια της 29ης Παγκόσμιας Συνάντησης του Ρίμινι της Ιταλίας. Στα εγκαίνια της έκθεσης τον Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρο, αντιπροσώπευσε ο Αρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Κυκκώτης. Παρέστησαν επίσης ο διευθυντής του Μουσείου της Ιεράς Μονής Κύκκου, Στέλιος Περγίδης, ο επιστημονικός επιμελητής της έκθεσης δρ. Χαράλαμπος Γ. Χοτζάκογλου και ο δρ. Ιωάννης Ηλιάδης, ο οποίος είχε αναλάβει το συντονισμό των εργασιών στην έκθεση. Το γεγονός κάλυψαν φωτογραφικά και δημοσιογραφικά ο Λουκάς Παναγιώτου, διευθυντής του ραδιοφωνικού Ιδρύματος «Ο ΛΟΓΟΣ» και ο Χάρης Γεωργάκης.

Από τα πρώτα βήματα της διοργάνωσης της έκθεσης αξιομνημόνευτη ήταν η ανταπόκριση των διοργανωτών της Roberto Fontolan και Alessandra Vitez, οι οποίοι διέθεσαν όλα τα απαραίτητα μέσα για τις ανάγκες της έκθεσης. Το εντυπωσιακό περίπτερο της έκθεσης σχεδιάστηκε, εκτελέστηκε και διακοσμήθηκε από Ιταλούς αρχιτέκτονες και φοιτητές αρχιτεκτονικής. Είκοσι Ιταλοί ξεναγοί διετεθήσαν και εργάστηκαν εθελοντικά νυχθημερόν στο εκθεσιακό περίπτερο καθόλη τη διάρκειά της, για να ενημερώσουν τους Ιταλούς επισκέπτες για το Κυπριακό και την καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς στο τουρκοκρατούμενο τμήμα του νησιού. Με πνεύμα ενθουσιώδες και ακμαίως ηθικό κοπίασε μία ομάδα Ιταλών εθελοντών, ώστε το περίπτερο της Ιεράς Μονής Κύκκου να λάβει την τελική μορφή του. Η εσωτερική κυψέλη του περιπτέρου διαμορφώθηκε ως χώρος προβολής οπτικοακουστικού υλικού. Εκεί προβαλλόταν ταινία μικρού μήκους στην ιταλική γλώσσα, με θέμα την καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς στην

Στη συνάντηση Meeting 2008 στο Rimini συμμετείχαν 700.000 κόσμος.

Η είσοδος του χώρου της συνάντησης Meeting 2008, όπου φιλοξενήθηκε η φωτογραφική έκθεση του Μουσείου της Ιεράς Μονής Κύκκου.

Ο αρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος μιλά στον Σεβασμιώτατο Καρδινάλιο Jean-Louis Pierre Cardinal Tauran, πρόεδρο του Ποντιφικιανού Συμβουλίου για το Διαθρησκειακό Διάλογο στη Ρωμαϊκή Κούρια, για το περιεχόμενο του βιβλίου "Όψεις και πράξεις μιας συνεχιζόμενης καταστροφής", το οποίο διέρχεται και τη θεματική παρουσίαση της φωτογραφικής έκθεσης.

Ο αρχιμανδρίτης Χρυσόστομος συζητώντας για την συνεχιζόμενη καταστροφή των θρησκευτικών μνημείων στα κατεχόμενα με τον Εξοχώτατο κ. Franco Frattini, Υπουργό Εξωτερικών της Ιταλίας.

Τουρκοκρατούμενη Κύπρο, ευγενής παραχώρηση του κ. Γιαννάκη Σολωμού, διευθυντού του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών. Στους τοίχους της κυψέλης φωτογραφίες της Ιεράς Μονής Κύκκου παρουσίαζαν στο ιταλικό κοινό το ιερό καθίδρυμα, που έχει αναλάβει τον αγώνα αυτό για τη διάσωση και προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Έντονα συγκινητικό ήταν το ενδιαφέρον ανωνύμων και επωνύμων για την «κραυγή αγωνίας» που βγήκε μέσα από την φωτογραφική παρουσίαση των 550 σκλαβωμένων εκκλησιών μας και από το ειδικό έντυπο, το οποίο εκδόθηκε και στην ιταλική γλώσσα για τις ανάγκες της εκθέσεως.

Στο έντυπο αυτό ο Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος σημειώνει με έμφαση ότι «δεν είναι δυνατόν πλέον να κλείνουμε τα μάτια μας στην πολιτιστική αυτή αιμορραγία στο σώμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν έχουμε άλλη λύση παρά να προβούμε σε πανανθρώπινη συστράτευση, ώστε, επεμβαίνοντας άμεσα και αποφασιστικά, να θέσουμε ένα τέλος στις πράξεις, που χλευάζουν τα αγνά ιδεώδη και προσβάλλουν όσα επιτεύγματα κατάφερε να πραγματοποιήσει ο άνθρωπος κατά τη διάρκεια της μακραίωνης πολιτιστικής του πορείας».

Στο κάλεσμά του αυτό, αυθόρμητες και χαρακτηριστικές είναι οι απόψεις και οι εκδηλώσεις συμπαράστασης στον αγώνα που διεξάγει η Ιερά Μονή Κύκκου και η Εκκλησία της Κύπρου γενικότερα και καταγράφονται στο Βιβλίο Επισκεπτών της εκθέσεως.

Παράλληλα, σημαίνουσα θεωρείται η παρουσία, το απόγευμα της πρώτης ημέρας ενάρξεως της εκθέσεως, του Προέδρου της Συνόδου των Ρωμαιοκαθολικών Επισκόπων της Ιταλίας, Αρχιεπισκόπου Γένοβας, Καρδινάλιου Άντζελο Μπανιάσκο.

Ο Καρδινάλιος Μπανιάσκο επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αφού έτυχε λεπτομερούς ενημέρωσης για τους στόχους και τους σκοπούς της προσπάθειας από τον Αρχιμανδρίτη π. Χρυσόστομο Κυκκώτη εξέφρασε την λύπη του για την καταστροφή που λαμβάνει χώρα στα κατεχόμενα εδάφη της νήσου μας.

Ο Ιταλός ιεράρχης συνεχάρη για την άρτια οργάνωση και προβολή του θέματος της εκθέσεως και ακολούθως ευλόγησε τον χώρο εκφράζοντας την ευχή για καλή επιτυχία.

Ανάλογο ενδιαφέρον επέδειξαν ο πρόεδρος της Ιταλίας στην Αγία Έδρα, ο Αντιπρόεδρος της Ευρωβουλής κ. Μάριο Μάουρο, ο πρόεδρος της κοινοβουλευτικής Επιτροπής Πολιτισμού του

Ιταλικού Κοινοβουλίου κ. Farina και αρκετοί άλλοι πολιτειακοί, πολιτικοί αλλά και εκκλησιαστικοί παράγοντες της Ιταλίας. Η εντυπωσιακή προσέλευση τόσο των επισήμων, όσο και των υπολοίπων επισκεπτών στον εκθεσιακό χώρο αποτυπώθηκε και στο ιδιαίτερο δημοσιογραφικό αφιέρωμα που καταχωρήθηκε στην εφημερίδα της έκθεσης.

Το χρέος μας έναντι του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της θρησκευτικής ελευθερίας κάθε ανθρώπου και της προστασίας της κοινής μας ευρωπαϊκής, πολιτιστικής κληρονομιάς, μετέφερε στον Υπουργό Εξωτερικών της Ιταλίας Φράνκο Φρατίνι, ο Αρχιμανδρίτης π. Χρυσόστομος Κυκκώτης ενημερώνοντάς τον για το πρόβλημα της συνεχιζόμενης λεηλασίας και καταστροφής των Χριστιανικών μνημείων που συνεχίζεται στα κατεχόμενα σήμερα εδάφη της Κυπριακής Δημοκρατίας από τους Τούρκους εισβολείς.

Ο Αρχιμανδρίτης Χρυσόστομος είχε την ευκαιρία να ενημερώσει τον Ιταλό Υπουργό για την έκθεση του Μουσείου της Ιεράς Μονής Κύκκου, για την κατάσταση των θρησκευτικών μας μνημείων, τις προσπάθειες της Εκκλησίας μας για την αποκατάστασή τους, τον εντοπισμό και τον επαναπατρισμό, από το εξωτερικό, των κλεμμένων θησαυρών της παράδοσής μας. Ο κ. Φρατίνι συμμετέσχε κατά την δεύτερη ημέρα των εκδηλώσεων της Παγκόσμιας Συνάντησης του Ρίμινι ως ομιλητής και επέδειξε το ενδιαφέρον και τον αποτροπιασμό του για την συνεχιζόμενη καταστροφή.

Ανάλογης ενημέρωσης έτυχε και ο κ. Amre Moussa, Γενικός Γραμματέας του Συνδέσμου Αραβικών Κρατών. Ο π. Χρυσόστομος ανέφερε στον κ. Moussa ότι η έκθεση δεν στρέφεται εναντίον της Τουρκοκυπριακής κοινότητας, ούτε βέβαια εναντίον του Ισλαμικού κόσμου, όπως η τουρκική προπαγάνδα ισχυρίζεται, αλλά εναντίον της στρατοκρατίας του κατοχικού καθεστώτος και αυτό που επιδιώκουμε είναι να ασκηθούν πιέσεις, ώστε επιτέλους να τεθεί οριστικά και αμετάκλητα ένα τέλος στην πολιτιστική αυτή καταστροφή και λεηλασία που προσβάλλει το σύγχρονο ανθρώπινο πολιτισμό.

Η έκθεση, εμπνευστής και υποστηρικτής της οποίας είναι ο Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλυλυρίας, κ. Νικηφόρος, συνέχισε την λειτουργία της μέχρι και την 30ή Αυγούστου. Οι διοργανωτές της Συνάντησης του Ρίμινι ζήτησαν από το Μουσείο της Ι. Μ. Κύκκου να τους επιτρέψει να μεταφέρουν τη φωτογραφική έκθεση και σε άλλες πόλεις της Ιταλίας.

Ο αρχιμανδρίτης Χρυσόστομος σε εγκάρδιο κλίμα με τον Εξοχώτατο κ. Amr Moussa, πρώην υπουργό εξωτερικών της Αιγύπτου και τώρα Γενικό Γραμματέα της Ένωσης των Αραβικών κρατών.

Ο αρχιμανδρίτης Χρυσόστομος δίνει συνέντευξη στον κ. Δελιολάνη της Ελληνικής τηλεόρασης. Συνεντεύξεις δόθηκαν και σε Κρατικά Ιδιωτικά Τηλεοπτικά Καάλια, Ραδιοφωνικούς Σταθμούς, όπως επίσης και σε εφημερίδες.

Στο κέντρο της φωτογραφίας διακρίνονται από τα αριστερά προς τα δεξιά, οι κ. Δρ. Χάρης Χοτζάκογλου, Στυλιανός Περδίκης, Δρ. Ιωάννης Ηλιάδης, πλαισιωμένοι από ομάδα εθελοντών, οι οποίοι συνέβαλαν στην άριστη προβολή του θέματος της συνεχιζόμενης καταστροφής της πολιτιστικής μας κληρονομιάς στο έδαφος που δεν ελέγχεται από την Κυπριακή Δημοκρατία.

Παρουσίαση βιβλίου

«Ο Ρωμανός της Πιτσιλιάς»

Η Ιερά Μητρόπολις Κύκκου και Τηλλυρίας παρουσίασε πρόσφατα το βιβλίο «Ο Ρωμανός της Πιτσιλιάς» του συγγραφέα Ρένου Κυριακίδη. Η παρουσίαση έγινε την Τετάρτη 12 Νοεμβρίου, στο Νέο Μέγα Συνοδικό του Μετοχίου Κύκκου στη Λευκωσία και η προσέλευση του κόσμου ήταν πολύ μεγάλη. Εισηγητής στην παρουσίαση ήταν ο Διευθυντής Εκκλησιαστικής Διακονίας της Ιεράς Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Ανδρέας Πιτσιλίδης, ενώ κατά τη διάρκεια της παρουσίασης εισηγήσεις που αφορούσαν τον συγγραφέα και το έργο του η κα. Κλαίρη Αγγελίδου, πρώην Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού, ο Λογοτέχνης Πέτρος Στυλιανού, ο Μιχαλάκης Ελευθερίου, ο Λουκής Παπαφιλίππου, ο Ξενοφών Χριστοφίδης και ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος, ο οποίος αναφέρθηκε εκτενώς στη ζωή και το έργο του συγγραφέα. Στο τέλος της παρουσίασης ο συγγραφέας εξέφρασε τις ευχαριστίες του προς τους παρευρισκόμενους και με φλογερό ύφος τόνισε την ανάγκη σεβασμού προς τα ελληνορθόδοξα ιδανικά μας.

Λίγα λόγια για τον συγγραφέα

Ο συγγραφέας Ρένος Κυριακίδης γεννήθηκε στο χωριό Κακοπετριά το 1931. Τελείωσε το δημοτικό Σχολείο του χωριού του και συνέχισε τη μόρφωσή του στο Παγκύπριο Γυμνάσιο της Λευκωσίας. Το 1951 γράφτηκε στο Φυσιογνωστικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών. Διορίστηκε καθηγητής το 1961 στο Παγκύπριο Γυμνάσιο. Το 1966 ως υπότροφος του Βρετανικού Συμβουλίου παρακολούθησε μαθήματα νεότερων τρόπων διδασκαλίας στις Θετικές Επιστήμες και μαθήματα Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης. Είναι συγγραφέας βιβλίων, ενώ δημοσιεύει άρθρα και μελέτες, κυρίως εκπαιδευτικού και ιστορικού περιεχομένου. Η προσφορά του στον επαναστατικό αγώνα της ΕΟΚΑ (1955-59) ήταν πολύ σημαντική και μέσα από το βιβλίο του «Ο Ρωμανός της Πιτσιλιάς» μπορεί κανείς να πειστεί ότι οι επιτυχίες ενός λαού γίνονται, πρώτον, με την πίστη του λαού στο ιδεώδες για το οποίο αγωνίζεται, δεύτερο, με την προετοιμασία για τη διεξαγωγή του αγώνα, και τρίτον με την ενότητα του λαού που αποτελεί βασικό στοιχείο επιτυχίας.

**ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΚΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΛΛΥΡΙΑΣ
Κ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ «Ο ΡΩΜΑΝΟΣ ΤΗΣ ΠΙΤΣΙΛΙΑΣ»
ΤΟΥ Κ. ΡΕΝΟΥ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ ΣΤΙΣ 12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2008**

Πανιερώτατοι,
Πανοσιολογιώτατοι,
Κυρίες καί Κύριοι,

Είς μία εποχή θλίψεων καί δοκιμασιών μέ ανεπούλωτες καί χαίνουσες τίς πληγές τῆς πατρίδας, σέ μία εποχή πού αίσθανόμαστε πώς μέσα στό λαό μας ἔχει δυστυχῶς ἐπισυμβεῖ μία συγκλονιστική κάμψη πατριωτισμοῦ μέ ἀπρόβλεπτες συνέπειες γιά τό μέλλον τοῦ τόπου μας. Μέσα σέ τούτη τήν ἄγρια μηδενιστική θύελλα πού ἐξαπέλυσε ὁ ὕλισμός καί ὁ εὐδαιμονισμός μιᾶς νευρασθενικῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας. Μέσα σέ τόση κατάπτωση καί ἀπελπισία, μερικούς ἀνθρώπους τοὺς νιώθουμε ὡς ἀντερείσματα μέσα στόν καταγκρεμισμό τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Εἶναι οἱ ἄνθρωποι-φῶτα, πού λάμπουν καί φωτίζουν, πού ἱματισμένοι ἀπομένουν ὀρθοί καί ἄγρυπνοι μέ τό λύχνο τους ἀναμμένο, τήν καρδιά τους μέ εὐγενική προθυμία περιζωσμένη, καί μέ τό νοῦ τους φωτισμένο ἀπό τά ὕψηλά καί σπουδαῖα ὑποδείγματα τῶν προγόνων μας. Καί οἱ ἄνθρωποι αὐτοί εἶναι οἱ ἐπιζώντες ἀγωνιστές τῆς ΕΟΚΑ τοῦ ἔνδοξου ἔπους τοῦ 1955-59. Εἶναι τά ἀείζωα αὐτά σύμβολα πατριωτισμοῦ καί γενναιοψυχίας, πού μέ τό ἔνθεο πάθος τους γιά τήν ἐλευθερία καί τήν ἀξιοπρέπεια τοῦ λαοῦ μας, καί μέ τήν ἀγωνιστική παρρησία καί τόν ἐξηρμένο ἐθνικό παλμό τους, λάμπρυναν τήν ἱστορία τῆς ἰδιαίτερῆς μας πατρίδας καί τοῦ ἔθνους ὁλοκλήρου, καί πού ζοῦν σήμερα καί ὀριοθετοῦν μέ τό φῶς τους τό δρόμο μας, τό δρόμο τῆς τιμῆς καί τοῦ καθήκοντος.

Καί ἀπό τοὺς πρῶτους τῶν γενναίων τῆς ΕΟΚΑ 1955-59, πού «θέλησε τή ζωή του στά ὅρια μιᾶς ταραγμένης θάλασσας», εἶναι αὐτός πού τιμοῦμε ἀπόψε, ὁ Ρωμανός τῆς Πιτσιλιάς, ὁ ἀκραιφνής Ἑλληνας καί ἐρωτευμένος φιλέλληνας Ρένος Κυριακίδης, πού εἶχα τήν εὐνοια καί τήν τιμή νά τόν γνωρίσω λίγα χρόνια πρὶν οἱ δρόμοι μας διά παντός χωρίσουν γιά τοῦ τάφου τά ἐπέκεινα.

Ὁ Ρένος Κυριακίδης ἀνήκει στήν εὐγενική χορεία τῶν ἀγωνιστῶν πού ἐξακολουθοῦν νά ἀγαποῦν καί νά ὀνειρεύονται τήν Ἑλλάδα, τήν αἰώνια Ἑλλάδα πού ἐξακολουθεῖ νά φωτοβολεῖ καί νά ἐρμηνεύει τό μυστήριό τοῦ ἀνθρώπου καί νά ἐξευγενίζει τό βίο του. Μέ μία ἐξιδανικευτική ἀπόσταση κατορθώνει νά βλέπει ἀκόμη τά θαυμαστά ἐράσματα χαρακτηριστικά τῆς Ἑλλάδος, καί νά λατρεύει τήν εὐγένεια τοῦ ἥθους της καί τήν ὁμορφιά τῆς βαθιάς ψυχῆς της.

Νοερός περιπατητής τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως λούζεται καθημερινά μέ φῶς ἑλληνικό καί γίνεται ἕνας ἥλιος φωτεινός, πού φωτίζει τοὺς γύρω του μέ ἐθνοφροσύνη ὑγιή. Ἡ λέξη Ἑλλάδα διηθεῖται μέσα του, διαποτίζει τά κύτταρα τῆς ψυχῆς του, ρέει

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου καί Τηλλυρίας κ. Νίκηφόρος ομιλεῖ κατά τη διάρκεια τῆς παρουσίας του βιβλίου.

μέσα στό αἷμα του καί φορτίζει τήν καρδιά του μέ τῆς ἱερῆς αἰσιοδοξίας τό δυναμισμό, ἕνα δυναμισμό πού τόν ὠθεῖ σέ ἀγῶνες γιά τήν πολυέραστη ἐλευθερία.

Ἀλλά τόν Ρένο Κυριακίδη ἐκτός ἀπό τό θεῖο ἔρωτά του γιά τήν Ἑλλάδα, τόν διακρίνει καί ἡ ἀγάπη πρὸς τήν πορφυροπότιστη ἐλευθερία, ἡ ἀγάπη ἐκείνη πού προχωρεῖ στή θυσία καί στό ὁλοκαύτωμα, χωρίς ὑπολογισμούς ποσοστά καί μετρήσεις.

Καί ἡ ἀγάπη αὐτή πρὸς τήν ἐλευθερία εἶναι ἐκείνη πού εἶχε μεταβάλει τή νεανική του ὁρμή σέ χρέος πρὸς τήν ὑπόδουλη πατρίδα, κι ὅταν ἄρχισε ὁ ἐπικός ἐκεῖνος ἀγῶνας τοῦ 1955-59, ἐναντίον τῆς ἀγγλικῆς ἀποικιοκρατίας, ἄκουσε αὐτός ὁ ἀπροσγείωτος ἰδεαλισμός βροντερή τήν Αἰσχύλεια ἐπιταγή: «ὦ παῖδες Ἑλλήνων, ἴτε...» καί ἄφησε τίς σπουδές του στήν Ἑλλάδα καί ἀπό τοὺς πρῶτους ἔδωσε πρόθυμα τό παρόν του στό κάλεσμα τῆς ἱστορίας, ἀγωνιζόμενος μέ θάρρος καί αὐτοθυσία γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς δούλης πατρίδας.

Ὁ Ρένος Κυριακίδης ἀνήκει στήν κατηγορία τῶν ἀνένδοτων ἰδεολόγων, τῶν φωτεινῶν ἐκείνων ἀνθρώπων πού παραμένουν ἀμετακίνητοι στίς πεποιθήσεις καί στά πιστεύω τους μέ τήν καλή ἔννοια, χωρίς δη-

λαδή ἐγώϊστικά ἐλατήρια ἢ ἄλλου εἶδους σκοπιμότητες καὶ ἀγκυλώσεις. Οἱ ἄνθρωποι τῆς κατηγορίας αὐτῆς εἶναι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι πού ἀπό κανένα δέν ζητοῦν χειροκροτήματα ἢ σημάδια ἀναγνώρισης. Εἶναι ἐκεῖνοι πού μέ τόν γονιμοποιοῦ τρόπο σκέψης καί πράξης ὁμορφαίνουν, χωρίς νά τό συνειδητοποιοῦμε, καί τή δική μας ζωή.

Ἀνήκει ἀκόμη ὁ Ρένος Κυριακίδης σ' ἐκείνους πού δέν φοβοῦνται νά ἐπιμείνουν καί νά διωχθοῦν γιά τό ὅσα πρεσβεύουν. Γ' αὐτούς ἰσχύει τό τοῦ Ἐπικτήτου: «Μόνο τόν φόβο νά φοβᾶσαι». Δέν εἶναι μόνο μυαλό ὁξύ καί λαμπερό ὁ Ρένος. Εἶναι πρό παντός ψυχὴ θαρραλέα, ἐντιμὴ καί ἐλεύθερη. Σκέπτεται λογικά καί καθαρά, καί γιά νά κατορθώσει κανεὶς νά σκέπτεται ἔτσι, πρέπει νά ἔχει τό θάρρος τῆς ἀδέσμευτης κρίσης, γιατί κατὰ τό Ρήγα Φεραῖο «συλλογᾶται σωστά, ὅποιος ἐλεύθερα συλλογᾶται».

Ἐχει ἀκόμη τὴν ὑπεύθυνη αἴσθηση τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς του ὡς παιδαγωγοῦ μιᾶς κοινωνίας, καί ἡ αἴσθηση αὐτὴ εἶναι πού τόν ὁδήγησε στό νά ὑψώσει τὰ ἀγωνιστικά τοῦ 1955-59 βιώματά του πάνω ἀπὸ ἓνα κόσμο βυθισμένο στή «σύγχρονη εὐδαιμονία», καί μέ τόν εὐέλκτο λόγο του καί τό στοχασμό του νά μᾶς προσφέρει μιὰ εὐωδιαστὴ πνευματικὴ ἀνθοδέσμη, ἓνα βιβλίο – ἱστορικὸ ἔργο, πού μᾶς ἐπαναφέρει στὰ ἐπικά ἐκεῖνα χρόνια τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα, καί μᾶς ἀποκαλύπτει γεγονότα συγκλονιστικά τῆς πρόσφατης ἱστορίας μας, καί μᾶς πληροφορεῖ γιὰ ἄγνωστες πλευρές τοῦ ἀγῶνα ἐκείνου χάριν τῆς ἀλήθειας. Ἐνα βιβλίο πού ἀποτελεῖ ψυχικὸ ἐκχύλισμα σέ αὐτοβιογραφικὸ τόνο, πού μᾶς βοηθᾷ νά γνωρίσουμε ἀπὸ κοντὰ τὴν ἀγωνία του γιὰ τόν ἄνθρωπο, τὴν πατρίδα καί τὴν ἐλευθερία. Ἐνας ἐπιβλητικὸς τόμος μέ τὰ κείμενά του νά ἔχουν τὴν

ἀμεσότητα τοῦ αὐθόρμητου βιωματικοῦ λόγου, μέ τὰ κείμενά του νά μᾶς μεταγγίζουν τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα καί τό ἀγωνιστικὸ πνεῦμα μέσα σ' αὐτό τό χάος καί τὴν κατάπτωση τῆς σημερινῆς κοινωνίας.

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Αὐτός εἶναι ὁ Ρένος ὅπως τόν γνώρισα. Ἐνας ἄρτιος ἄνθρωπος, ἡρωϊκὰ ἀσυμβίβαστος, γεμᾶτος ἀπὸ τό μόχθο τοῦ χρέους, πού σάν ἐμβλημα τοῦ ἔχει τόν ἀγῶνα χωρίς προσδοκία ἀνταμοιβῆς. Αὐτός εἶναι ὁ Ρένος ὅπως τόν γνώρισα. Ἐνας κήρυκας τῶν ἐλληνοχριστιανικῶν ἰδεωδῶν. Ἐνίστε τραχύς καί ἀμείλακτος ὅπως οἱ Δωριεῖς, πάντοτε ὁμως φλογερός ὑπερασπιστὴς τῆς ἀλήθειας, τῆς δικαιοσύνης καί τῆς ἐλευθερίας.

Αὐτός εἶναι ὁ Ρένος ὅπως τόν γνώρισα. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ὀλίγους πού ἔχουν μέσα τους μιὰ πνοὴ ἰσχυρή, τὴν πνοὴ τοῦ γνήσιου χριστιανοῦ καί τοῦ ἀκραιφνοῦς Ἑλλήνα.

Χαίρομαι τὴν εὐγένεια τοῦ ἥθους του, τό ἔνθεο γιὰ τὴν ἐλευθερία πάθος του, καί τόν ἀθεράπευτο γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἔρωτά του.

Εἶμαι βέβαιος πὺς ἂν τό Δεκέμβριο τοῦ 1955 δέν συλλαμβανόταν στή μάχη τῶν Σπηλιῶν, ἀλλὰ ἔπεφτε ἡρωϊκὰ στό πεδίο ἐκεῖνο τῶν μαχῶν, οἱ τελευταῖες λέξεις πού θὰ ἄρθρωνε θὰ ἦταν «ζήτω ἡ Ἑλλάδα» καί θὰ ἄφηνε τὴν τελευταία του πνοή.

Τόν εὐχαριστῶ, γιατί μέ ἔκαμε νά τόν γνωρίσω καί τοῦ εὐχομαι ὁ Πανάγαθος Θεός νά ἐπιμηκύνει τὰ ἔτη τῆς ζωῆς του, γιὰ νά μᾶς διδάσκει ὅλους μέ τὴ βιωμένη σοφία του καί νά ποδηγετῇ μέ τό ἥθος καί τό παράδειγμά του πρό παντός τὴ νεότητα πρὸς ἀνεύρεση τοῦ ἀληθινοῦ προορισμοῦ της.

ΟΜΙΛΙΑ ΡΕΝΟΥ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ «Ο ΡΩΜΑΝΟΣ ΤΗΣ ΠΙΤΣΙΛΙΑΣ» ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗ 12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2008 ΣΤΟ ΜΕΓΑ ΣΥΝΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΜΕΤΟΧΙΟΥ ΚΥΚΚΟΥ

Ευχαριστώ τον κύριο των Δυνάμεων που μας αξίωσε σήμερα να κάνουμε την παρουσίαση του βιβλίου μου «Ο Ρωμανός της Πιτσιλιάς».

Ευχαριστώ ακόμα θερμότατα τον Μητροπολίτη Κύκκου κ.κ. Νικηφόρο που μέσα στα πλαίσια των πολλών και καλών δραστηριοτήτων του αγκάλιασε την προσπάθειά μας αυτή και εγκαινίασε την υπέροχη βυζαντινή αυτή αίθουσα με την παρουσίαση του βιβλίου μου.

Τέλος ευχαριστώ όλους εσάς που με πολλήν αγάπη και ενδιαφέρον προς εμάς και τον «Ρωμανό της Πιτσιλιάς» παρευρεθήκατε στο Μέγα Συνοδικό του Μετοχίου Κύκκου.

Για μένα σήμερα ελέχθηκαν πολλά. Τόσο μεγάλα και απίθανα, που με κάνουν να αναρωτιέμαι αν εγώ είμαι «ο Ρωμανός».

Ο Ρωμανός σίγουρα ήταν κοντά στις πηγές των υδάτων. Για του Χριστού την πίστη την Αγία και τον αγώνα για αποτίναξη του ζυγού της σκλαβιάς και απόκτηση της πολυπόθητης ελευθερίας. Φαίνεται σήμερα ότι «ο Ρωμανός» δεν είναι τόσο κοντά στις πηγές των υδάτων.

Τότες όλοι σχεδόν οι Κύπριοι αποφασίσαμε να διώξουμε από πάνω μας το βδέλυγμα της σκλαβιάς και με την βοήθεια του Θεού και εμπνεόμενοι από την ένδοξη Ελληνική Ιστορία μπήκαμε στο αλώνι του Αγώνα με σύνθημά μας το «Ελευθερία ή θάνατος».

Αρχίσαμε αυτόν τον Αγώνα με Αρχηγούς μας τον Μακάριο και τον Διγενή, πιστεύοντας ότι απ' όλα είναι καλύτερα μιας ώρας ελεύθερη ζωή.

Γράψαμε σελίδες δόξας και μεγαλείου. Στο πάνθεον του Ελληνικού ηρώου, θronιάστηκαν επάξια και οι Κύπριοι ήρωες. Δώρον στην ιστορία της Κύπρου μας για να μας παραδειγματίζουν ότι πρέπει να τολμούμε και να φυλάσσουμε την ιερά μνήμη τους στο πιο ακριβό θronό της καρδιάς μας.

Αν δεν παραμείνουμε πιστοί εις του Χριστού την πίστη την Αγία και στα νάματα της φυλής των Ελλήνων, δεν πρόκειται σαν λαός να δούμε καλύτερες μέρες.

Σήμερα σαν λαός παραστρατήσαμε πολύ. Όχι

μόνο απομακρυνθήκαμε από τις πηγές των υδάτων, αλλά και τις υβρίζουμε και τις χλευάζουμε.

Όχι μόνο δεν τιμούμε αυτούς που με τους αγώνες τους και τις θυσίες τους έγραψαν την ωραιότερη σελίδα της Κυπριακής Ιστορίας, αλλά και παρερχόμεθα την μέγιστη προσφορά τους και διαγράφουμε την καλή μνήμη τους.

Όλοι μας αγωνιούμε για την κατάντια του λαού μας. Εμείς που αγωνιούμε πρέπει ξανά να μεγαλώσουμε την πίστη μας ότι μόνον αν ο λαός μας επιστρέψει στου Χριστού την πίστη την Αγία και στις ρίζες της φυλής των Ελλήνων, μπορεί να ελπίζει στον ερχομό καλύτερων ημερών.

Ως τότε εμείς ας κλείσουμε στην ψυχή μας τα νάματα της πίστης και της πατρίδας και ας παρακαλούμε τον Κύριο των Δυνάμεων να μας ευλογεί και να μας χαρί-

ζει καλύτερες μέρες.

Το βιβλίο μου «Ο Ρωμανός της Πιτσιλιάς» ας γίνει οδοδείκτης για τον καθένα μας και ας μας τονώσει τα ελληνορθόδοξα ιδανικά μας. ■

*Μέλη των Χριστιανικών
Συνδέσμων Γυναικών
Μηλικουρίου, Τσακίστρας
και Κάμπου στο προαύλιο
της ιστορικής Μονής.*

Προσκυνηματική εκδρομή στο μοναστήρι του Αποστόλου Ανδρέα

Η Ιερά Μητρόπολις Κύκκου και Τηλυλυσίας διοργάνωσε στις 25 Οκτωβρίου προσκυνηματική εκδρομή στο κατεχόμενο μοναστήρι του Αποστόλου Ανδρέα για τα μέλη των Χριστιανικών Συνδέσμων Γυναικών της Μητροπολιτικής της περιφέρειας. Μέσα σε μια συγκινησιακά φορτισμένη ατμόσφαιρα τα μέλη των Χριστιανικών Συνδέσμων Γυναικών προσκύνησαν τη χάρη του Αγίου, άναψαν τις λαμπάδες που είχαν φέρει μαζί τους, και προσέφεραν τα τάματά τους. Πολλές από αυτές έφεραν στη μνήμη τους σκηνές από το παρελθόν του μοναστηριού, όταν αυτό βρισκόταν σε ακμή και έσφουζε από ζωή.

Ο χώρος του
Αγιάσματος της
ιστορικής Μονής

Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλυγυρίας κ. Νικηφόρος διατηρεί εδώ και δεκαετίες άμεση σχέση με τον εγκλωβισμένο λαό της Καρπασίας και επισκέφθηκε προσκυνηματικά πολλές φορές τα χωριά της και την ιστορική μονή του Αποστόλου Αντρέα. Πρόσφατα τέλεσε στο μοναστήρι το μυστήριο της βάπτισης του υστερότοκου παιδιού μια υπερπολύτεκνης εγκλωβισμένης οικογένειας ως δείγμα έμπρακτης αγάπης και στήριξης του προς τους Καρπασίτες.

Στιγμιότυπα από τη βάπτιση.

Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ταμασού και Ορεινής επισκεπτόμενος το περίπτερο της Ιεράς Μονής Κύκκου μαζί με τον υπεύθυνο του περιπτέρου κ. Χάρη Φαλά.

Κληρικός παρατηρεί με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τα τεύχη του περιοδικού «Ενατενήσεις» που εκδίδονται από το Γραφείο Εκκλησιαστικής Διακονίας της Ιεράς Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας.

Έκθεση Εκκλησιαστικών Ειδών

Με επιτυχία οργανώθηκε κατά το διάστημα 10-12 Νοεμβρίου στη Λευκωσία η 12η παρουσίαση Εκκλησιαστικών Ειδών «Ορθοδοξία». Αυτή είναι η πρώτη φορά που η συγκεκριμένη έκθεση λαμβάνει χώρα στον τόπο μας. Στην παρουσίαση συμμετείχε

και το Κέντρο Μελετών της Ιεράς Μονής Κύκκου εκθέτοντας το πλούσιο ερευνητικό του έργο μέσα από τις ποικίλες εκδόσεις σε θέματα θεολογίας, εκκλησιαστικής ιστορίας, αρχαιολογίας, λογοτεχνίας, ποίησης κ.ο.κ. ■

Οι νέοι και οι αντιλήψεις τους γύρω από τα πολιτικά δρώμενα του τόπου μας

● Της Αιμιλίας Ποϊζη

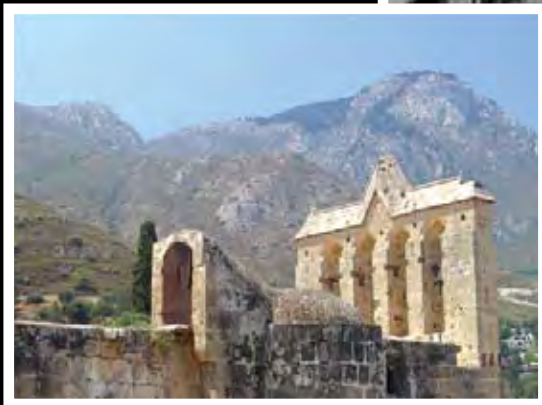
Με το πέρασμα των χρόνων έχουμε συναντήσει πολλές αλλαγές στον τρόπο σκέψης και δράσης των νέων. Ξεκινώντας από τα πρώτα θολά βήματα της νέας γενιάς του απελευθερωτικού αγώνα 55-59 οι νέοι της τότε εποχής αποδεικνύουν ότι μέσα από τον δικό τους αγώνα μπορούν να δώσουν το δικό τους παλμό και να αλλάξουν την μέχρι τότε πορεία. Άλλωστε η δίψα για λευτεριά ήταν αυτή που τους ώθησε να πάρουν την πολιτική πορεία του τόπου μας στα χέρια τους και να αποζητήσουν την απελευθέρωση. Σαν ένα παραμύθι λοιπόν ξετυλίγεται μπροστά στα μάτια των κατοίκων του νησιού μας ο αγώνας όπου μέσα στα τέσσερα χρόνια διάρκειας του ξεσηκώνει όλους όσους ποθούν ακόμη την ανεξαρτησία.

Κάποιοι μιλούσαν για ένωση με την Ελλάδα, έβγαιναν στους δρόμους και διαδήλωναν υπέρ της ενώσεως. Ταυτόχρονα μια άλλη μερίδα αγωνιστών έγραφε με αίμα τη δικιά της ιστορία, μια ιστορία που πότε δεν θα έπαυε να υπάρχει. Πολλά τα λαμπρά παραδείγματα των νέων, γνωστών και άγνωστων που υπήρξαν οι πρωτοστάτες αυτού του λαμπρού αγώνα και οι οποίοι αφήνοντας τις σχολικές αίθουσες βγαίνανε στους δρόμους και βοηθούσαν τον αγώνα με όποιο τρόπο μπορούσαν. Τα χρόνια

του αγώνα κύλησαν μαρτυρικά για τους νέους αυτούς αλλά δεν τα παράτησαν και αγωνίστηκαν μέχρι το τέλος γιατί το μυαλό τους ήταν στραμμένο στον πιο ψηλό βωμό, το βωμό της λευτεριάς. Νέοι και νέες ενωμένοι, έδειξαν ότι οι νέοι μπορούν και μονάχοι, ότι διψούν για ένα καλύτερο μέλλον και πως υπερασπίζονται το δικαίωμά τους να ονειρεύονται τη λευτεριά.

Η πορεία όμως του αγώνα των νέων δεν σταμάτησε εκεί και αυτό που ακολούθησε έμελλε να είναι ακόμη πιο λαμπρό. Μετά την ανεξαρτησία του νησιού μας, τα χτυπήματα δεν τελείωσαν και λίγοι μόνο έμειναν πιστοί στα ιδανικά και δεν εκμεταλλεύτηκαν τις καταστάσεις αλλά ξαγρύπνησαν για την πατρίδα τους. Λίγο αργότερα θα έρθει και η εισβολή και τότε χιλιάδες νέοι αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τους τόπους τους και να θάψουν βαθιά στις ρίζες τους τα όνειρα τους. Ο δρόμος της προσφυγιάς δεν είναι εύκολος και οι δυσκολίες γίνονται μέρος της καθημερινότητας. Οι αγνοούμενοι, οι περισσότεροι από αυτούς νέοι, δεν μπορούσαν να είναι απαθείς και έπεσαν μαχόμενοι. Κανείς δεν γνωρίζει όμως τι απέγιναν, τα νεκρά κορμιά τους θάφτηκαν μέσα στα συντρίμια που απέμειναν μετά το τέλος του πολέμου.

Τα αποτελέσματα της εισβολής ήταν ολέθρια, οι νέοι όμως δεν τα παράτησαν, δεν τα έβαλαν ποτέ κάτω και παρόλο που στην ψυχή τους υπήρχε πό-

Archaeological site of Salamis (12th-11th century B.C.), Cyprus
OCCUPIED BY TURKISH TROOPS SINCE 1974

νος, συνέχισαν να αγωνίζονται και να ελπίζουν. Οι νέοι καταδικάζουν το πραξικόπημα και την εισβολή και αποδίδουν ευθύνες σε αυτούς που έφταιξαν. Τα χρόνια μετά την τραγική εισβολή του 1974 είναι γεμάτα δυσκολίες και πόνο. Οι νέοι ξεχύνονται στους δρόμους και διαδηλώνουν εναντίων όσων στάθηκαν η αιτία το ένα τρίτο του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας να βρεθεί στα χέρια των Τούρκων κατακτητών.

Μια πατρίδα μοιρασμένη πλέον όπου αιμορραγεί από τον σκορπισμένο σε κάθε γωνιά πόνο. Ένας πόνος που δεν λείει να καλπάσει, μα κάνει τη φλόγα των νέων να φουντώνει. Η νεολαία δρα έντονα στα επόμενα χρόνια, με μαζικές συγκεντρώσεις και με πορείες με το μήνυμα ότι οι νέοι μπορούν και μέσα από της στάχτες να ξαναχτίσουν το μέλλον τους.

Η νεολαία καταδικάζει την ανακήρυξη τους τουρκικού ψευδοκράτους και δεν ξεχνά να αποδίδει ευθύνες σε αυτούς που έφταιξαν. Ενώνει τις φωνές του λαού και όλοι μαζί τραγουδάνε τραγούδια για τη λευτεριά. Τραγούδια που μιλάνε στις ψυχές και γίνονται αθάνατοι ύμνοι. Και κάθε χρόνο, κάθε καλοκαίρι οι θύμιες ζωντανεύουν, κανείς

Τζύπρος κόρη όμορφη

Μια ιστορία θα σας πω
φκαρμένη που τον κόσμο
για τούντο τόπο που πονώ
τζιαι ποττέ μου εν ξεχνώ

Μια νύχτα σαν εκάθουμουν ποιζιή στο παραθύριν
εφάνειν κόρη όμορφη μα ορφανή που τζιύρην
τα μάθκια της ελάμπασιν σαν να' ταν που ασήμιν
τζιαι τα μαλλιά της θκιό βρουλιά ως κάτω στο γιοφύριν

Τζιαι μονομιάς ο ουρανός που νύχτα μέρα εγίνην
τζιη Τζύπρος κόρη όμορφη στους αιώνες εν να μείνει

Με το μυαλό τζιαι την καρκιά
ούλοι εν να θυμούνται
τούτα τα λόγια που λαλώ
τζιαι να τα συλλογιούνται

Μα σαν την εκατιέρουν στις εκκλησιάς την πύλην
είπασιν ότι έφυνεν για μακριά τζιαι τζιήνη
τζιαι πως για μένα άφηκεν ολόγρουσον μαντίλιν
να μ' ανταμώσει ύστερον στης Ρήμαιας στο σπίτιν

Τζιαι μονομιάς ο ουρανός που νύχτα μέρα εγίνην
τζιη Τζύπρος κόρη όμορφη στους αιώνες εν να μείνει

Στίχοι: Αιμιλία Ν. Ποίξη

δεν ξεχνά τη μαύρη επέτειο της εισβολής και του πραξικοπήματος. Η νεολαία οργανώνει πορείες και διαδηλώσεις, αγναντεύει από μακριά και οραματίζεται για μια ελεύθερη πατρίδα. Δίνει τα δικά της μηνύματα και ξεχύνεται σε κάθε γωνιά του νησιού. Τίποτα δεν τους φοβίζει, ούτε καν η απειλή του οπλισμένου Τούρκου στρατιώτη. Το αίμα που κυλά στις φλέβες της νέας γενιάς σιγοκαίει, τι και αν το κορμί πληγώνετε από τα συρματοπλέγματα και τα χτυπήματα των Τούρκων είναι επώδυνα τίποτα δεν μπορεί να σβήσει τον πόθο και τη λαχτάρα. ■

Έναρξη Κατηχητικών Συνάξεων Ιεράς Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας

Με τις ευλογίες του Πανιερωτάτου Μητροπολίτη μας κ. Νικηφόρου άρχισαν την Κυριακή 12 Οκτωβρίου οι κατηχητικές συνάξεις για τους μαθητές και μαθήτριες των Δημοτικών, Γυμνασίων και Λυκείων της Ιεράς Μητροπόλεως Κύκκου και Τηλλυρίας. Μερικά από τα θέματα που έχουν επιλεγεί για συζήτηση στις φετινές συνάξεις είναι τα ακόλουθα:

Για τους μαθητές και μαθήτριες των Δημοτικών:
Ανάγνωση και ερμηνεία παραβολών από το Ευαγγέλιο

«Ο χριστιανικός νάος και τα μέρη του»
«Τα ιερά σκεύη»
«Το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας»

Για τους μαθητές και μαθήτριες των Γυμνασίων:
«Νέοι και Διασκέδαση»,
«Νέοι και Αθλητισμός»

«Το πρόβλημα των ναρκωτικών»
«Επιτυχία και αποτυχία στο Σχολείο»
«Η φιλία»
«Διαπροσωπικές σχέσεις»
«Καταναλωτική κοινωνία»

Για τους μαθητές και μαθήτριες των Λυκείων:

«Η δημιουργία του κόσμου»,
«Χριστιανισμός και ξένα θρησκειύματα»,
«Ορθοδοξία και άλλες Χριστιανικές Ομολογίες»
«Χαρακτηριστικά της σύγχρονης πολιπολιτισμικής κοινωνίας»,
«Ταυτότητα και Διαφορετικότητα»,
«Φυλετικές διακρίσεις και Φανατισμός»
«Το οικολογικό πρόβλημα»,
«Εγκεφαλικός θάνατος»,
«Οι μεταμοσχεύσεις οργάνων»
«Τα προβλήματα της νεολαίας σήμερα»
«Σπουδές και επαγγελματική αποκατάσταση»

